

Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa

Uchwalonego Uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r.
z wyłączeniem obszaru miasta w rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach

TOM II Zasady i kierunki polityki przestrzennej

Tom II Zasady i kierunki

II.1. ZASADY I CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ	7
II.1.1. Zasady polityki przestrzennej a kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa	7
II.1.2. Zasady rozwoju urbanistycznego	9
II.1.3. Cele rozwoju przestrzennego Krakowa	11
II.2. WIZJA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO – METROPOLIA ZRÓWNOWAŻONA I POLICENTRYCZNA.....	13
II.2.1. Obszary funkcjonalne ośrodków metropolitalnych.....	13
II.2.2. Powiązania z europejską siecią metropolitalną.....	14
II.2.3. Regionalny układ: Kraków – Katowice - Ostrawa	15
II.2.4. Krakowski Obszar Metropolitalny.....	18
II.2.5. Kraków i strategia równoważenia suburbanizacji - podmiejska strefa Krakowa.....	19
II.2.6. Proces zrównoważonej metropolizacji a kierunki rozwoju przestrzennej struktury metropolitalnej	19
II.2.7. Policentryczny i sieciowy model przestrzennej struktury metropolitalnej - kryteria budowania modelu Przestrzennej Struktury Metropolitalnej (PSM)	19
II.2.8. Węzły aktywności metropolitalnych.....	21
II.2.9. Funkcje metropolitalne	21
II.3. KIERUNKI ZMIAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA – ZASADY ROZWOJU STRUKTURY URBANISTYCZNEJ	32
II.3.1. Strukturalne obszary urbanistyczne i strukturalne jednostki urbanistyczne oraz tereny o różnym sposobie zagospodarowania	33
II.3.2. Elementy strukturalne	40
1. Centrum miasta i śródmieście	40
2. Obszary zabudowy położone poza obszarem śródmieścia	42
3. Centra i węzły aktywności	44
4. Obszary i sieć przestrzeni publicznych	46
5. Inne tereny wyłączone z zabudowy.....	49
6. Sieć rzeczna i zieleń objęta ochroną.....	49
7. Układ komunikacyjny (sieci i węzły transportowe)	49
II.3.3. Kompozycja urbanistyczna.....	50
II.3.4. Obszary wymagające rewitalizacji i rehabilitacji	51
II.3.5. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne	52
II.4. OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	54
II.4.1. Cele polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego.....	54
II.4.2. Obowiązujące uregulowania, w tym międzynarodowe, odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego.....	54
II.4.3. Kierunki działań wynikające z Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków na lata 2010-2014.....	56
II.4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej	57
II.4.5. Parki kulturowe.....	64
II.4.6. Program ochrony i racjonalnego wykorzystania obiektów Twierdzy Kraków	68
II.4.7. Program oświetlenia ulic i iluminacji miasta Krakowa.	71
II.4.8. Program ochrony i wykorzystania zabytkowych i historycznych obiektów postindustrialnych, po ustaniu ich funkcji produkcyjnych	73
II.4.9. Szlaki kulturowe	76
II.4.10. Ochrona dziedzictwa niematerialnego	77
II.4.11. Zasoby oraz ochrona dóbr kultury współczesnej	78
II.4.12. Miejsca Pamięci Narodowej	83
II.5. OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW	88
II.5.1. Nadrzędny cel ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie Miasta Krakowa.....	88
II.5.2. Główne kierunki rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego.....	88

II.5.3. Główne kierunki kształtowania systemu przyrodniczego	90
II.5.4. Obszary i obiekty o ustanowionej ochronie prawnej	92
II.5.5. Struktura systemu przyrodniczego Miasta	97
II.5.6. Ochrona i korzystanie z wód.....	100
II.5.7. Ochrona powietrza.....	102
II.5.8. Ochrona przed hałasem.....	103
II.5.9. Kształtowanie warunków aerosanitarnych.....	105
II.5.10. Wskazania dla planowania miejscowego, programów i polityk operacyjnych.....	106
II.5.11. Obszary/obiekty, dla których wyznaczono filar ochronny w złożu kopaliny	107
II.5.12. Obszary wymagające rekultywacji	107
II.5.13. Obszary szczególnego zagrożenia	108
II.5.14. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	108
II.6. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW TRANSPORTU	110
II.6.1. Założenia.....	110
II.6.2. Rozwój systemu transportu osób	111
II.6.3. Rozwój systemu transportu towarów	126
II.7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ...127	
II.7.1. System zaopatrzenia w wodę (Rys. nr 19)	127
II.7.2. System odprowadzania i oczyszczania ścieków (Rys. nr 20)	128
II.7.3. System odprowadzania wód opadowych (Rys. nr 20)	129
II.7.4. System zaopatrzenia w ciepło (Rys. nr 21)	129
II.7.5. System elektroenergetyczny (Rys. nr 22)	131
II.7.6. System gazowniczy (Rys. nr 23)	132
II.7.7. Gospodarka odpadami (Rys. nr 24)	133
II.7.8. Cmentarnictwo (Rys. nr 24).....	134
II.7.9. Telekomunikacja.....	134
II.8. REALIZACJA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	141
II.8.1. Rozwijanie instrumentarium polityki przestrzennej	141
II.8.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	141
II.8.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego.	143
II.8.4. Strategiczne projekty miejskie i metropolitalne.....	144
II.8.5. Kierunki rewitalizacji	150
II.8.6. Polityka architektoniczna miasta	156
II.8.7. Marketing urbanistyczny	158

Spis rysunków zamieszczonych w Tomie II Studium:

Rys. nr 1 Powiązania metropolitalne i regionalne Krakowa	17
Rys. nr 2 Ośrodki rozwoju gospodarczego i nauki w Krakowie.....	23
Rys. nr 3 Krakowski Węzeł Komunikacyjny.....	26
Rys. nr 4 Obszary z dopuszczeniem lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w Krakowie.	29
Rys. nr 5 Powiązania między centrami miejskimi w Krakowie.....	30
Rys. nr 6 Strukturalne obszary urbanistyczne.....	34
Rys. nr 7 Strukturalne jednostki urbanistyczne.....	38
Rys. nr 8 Granica obszaru Śródmieścia i Centrum.....	42
Rys. nr 9 Centra aktywności miejskich.....	45
Rys. nr 10 Sieć śródmiejskich przestrzeni publicznych w Krakowie.....	48
Rys. nr 11 Obszary wskazane do rehabilitacji zabudowy blokowej w Krakowie.....	53
Rys. nr 12 Środowisko kulturowe – cz. 1.....	86
Rys. nr 13 Środowisko kulturowe – cz. 2.....	87
Rys. nr 14 Środowisko przyrodnicze – strefa lasów i zwiększania lesistości.....	109
Rys. nr 15 Układ komunikacji szynowej.....	117
Rys. nr 16 Zasięgi bezpośredniej obsługi terenu z przystanków (dostępność).....	118
Rys. nr 17 Układ komunikacji drogowej.....	124
Rys. nr 18 Układ tras rowerowych.....	125
Rys. nr 19 System zaopatrzenia w wodę.....	135
Rys. nr 20 System odprowadzania ścieków i wód opadowych.....	136
Rys. nr 21 System ciepłowniczy.....	137
Rys. nr 22 System elektroenergetyczny.....	138
Rys. nr 233 System gazowniczy.....	139
Rys. nr 244 Cmentarnictwo i gospodarka odpadami.....	140
Rys. nr 255 Strategiczne projekty miejskie.....	146
Rys. nr 266 Zespoły rewitalizacyjne w Krakowie.....	151

Spis rysunków wielkoformatowych (plansz) stanowiących integralną część dokumentu zmiany Studium:

- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego
  - Rys. 1. Powiązania Krakowa ze strefą podmiejską – skala 1:50 000
  - Rys. 2. Struktura funkcjonalna zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa – skala 1:25 000
  - Rys. 3. Struktura i rozmieszczenie usług w Mieście Krakowie – skala 1:25 000
  - Rys. 4. Dziedzictwo kulturowe Miasta Krakowa – skala 1:25 000
    - Rys. 4a. Dziedzictwo kulturowe Miasta Krakowa – aktualizacja 2013 (w Tomie I)
  - Rys. 5. Zasoby środowiska przyrodniczego Miasta Krakowa – skala 1:25 000
  - Rys. 6. Ochrona i zagrożenia środowiska Miasta Krakowa – stan istniejący – skala 1:25 000
    - Rys. 6a. Ochrona i zagrożenia środowiska Miasta Krakowa – stan istniejący - aktualizacja 2013 (w Tomie I)
  - Rys. 7. Układ, kategoryzacja i klasyfikacja drogowo-uliczna oraz zróżnicowania warunków obsługi komunikacyjnej i parkowania pojazdów Miasta Krakowa – skala 1:25 000
  - Rys. 8. Transport zbiorowy Miasta Krakowa – skala 1:25 000
- Kierunki rozwoju
  - K1** - Struktura przestrzenna – kierunki i zasady rozwoju – skala 1:25 000
  - K2** - Środowisko kulturowe – kierunki i zasady ochrony i rozwoju – skala 1:25 000
  - K3** - Środowisko przyrodnicze – kierunki i zasady ochrony i rozwoju – skala 1:25 000
  - K4** - Systemy transportu – kierunki i zasady rozwoju – skala 1:25 000
  - K5** - Infrastruktura techniczna i komunalna – kierunki i zasady rozwoju – skala 1:25 000
  - K6** - Planowanie miejscowe i programy operacyjne – skala 1:25 000

SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ STUDIUM

Prezydent Miasta Krakowa
prof. Jacek Majchrowski

Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa ds. Rozwoju Miasta
arch. Elżbieta Koterba

ZESPÓŁ PRZYGOTOWUJĄCY ZMIANĘ STUDIUM

arch. Elżbieta Koterba – koordynator prac nad zmianą Studium
Główny Projektant – KT-128

STRUKTURA PRZESTRZENNA I FUNKCJONALNA

prof. arch. Krzysztof Bieda, arch. Borysław Czarakczew, arch. Stanisław Deńko,
arch. Bożena Kaczmarska-Michniak, dr inż. arch. Romuald Loegler,
prof. arch. Andrzej Wyżykowski, prof. arch. Zbigniew Zuziak

KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU TRANSPORTU

mgr inż. Stanisław Albricht

Zagadnienia przestrzenne: Elżbieta Szczepińska, Barbara Stawarz.

Zagadnienia przyrodnicze: Paweł Mleczko, Przemysław Szwabko, Krystyna Śmiłek.

Zagadnienia kulturowe: Maria Kaczorowska, Jerzy Zbiegień.

Systemy transportu: Kazimierz Goras.

Systemy infrastruktury technicznej: Anna Leśniak, Wacław Skubida, Łukasz Szewczyk.

Współpraca i opracowanie graficzne: Tomasz Antosiewicz, Jan Adam Barański, Leszek Bigaj, Agata Budnik, Jacek Burnóg, Maria Burnóg, Jacek Grabarz, Grzegorz Janyga, Ireneusz Jędrychowski, Tomasz Kaczor, Grzegorz Kasprzyk, Justyna Kozik, Agnieszka Królik, Beata Pacana, Aleksandra Rembowska-Wójcik, Halina Rojkowska-Tasak, Grzegorz Słoński, Joanna Wędzicha, Tomasz Ziółkowski.

II.1. Zasady i Cele Polityki Przestrzennej

II.1.1. Zasady polityki przestrzennej a kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa

Sformułowane w zmianie Studium zasady polityki przestrzennej tworzą osnowę merytoryczną dla wszystkich ustaleń zawartych w dokumencie Studium, stanowiąc nadrzędne zasady interpretacyjne i wytyczne kierunkowe niezbędne do uwzględnienia w przyszłych pracach planistycznych. Są one zatem zbiorem reguł, jakimi Miasto kieruje się formułując i prowadząc swoją politykę przestrzenną. Towarzyszy temu założenie, że polityka ta powinna być zgodna z doktryną zrównoważonego rozwoju oraz innymi ogólnymi zasadami, do których odwołuje się prawo polskie i europejskie, a także teoria planowania przestrzennego i urbanistyki oraz dobre przykłady praktyki urbanistycznej. Przestrzeganie tych zasad umożliwi zachowanie unikalnego charakteru Krakowa, przy równoczesnym zapewnieniu podstaw jego zrównoważonego rozwoju.

Główne zasady polityki przestrzennej określone w studium:

- 1) zasada ochrony i uwzględnienia wartości wysoko cenionych – do których zalicza się – zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.) - ład przestrzenny i powiązanie go z zasadą rozwoju zrównoważonego. Zarówno „ład przestrzenny” jak i „zrównoważony rozwój” to wartości nadrzędne, wymienione *expresis verbis* w ww. ustawie. Pojęcie ładu przestrzennego definiowane jest w ww. ustawie jako *„takie kształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturalne oraz kompozycyjno-estetyczne”* (art. 2 ww. ustawy) natomiast w myśl ustawy prawo ochrony środowiska z 2013 r. zrównoważony rozwój to: *„taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”*. Można zatem przyjąć, że zasada ładu przestrzennego to wartość nadrzędna, która oznacza, że określone w studium zasady polityki przestrzennej i odpowiadające im rozwiązania w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta oraz ustalenia dotyczące zmian w przeznaczeniu terenów mają uwzględniać postulat harmonizowania owych wartości.
Zasada ochrony wartości wysoko cenionych odnosi się również do: wartości przyrodniczych i kulturowych, wartości estetycznych i kompozycyjnych, wartości życia społecznego oraz wartości ekonomicznych i użytkowych;
- 2) zasada klarownego podziału na tereny zabudowane i tereny wyłączone z zabudowy – wyznaczono nieprzekraczalną linię oddzielającą tereny inwestycyjne (zainwestowane i wskazane do zainwestowania) od terenów „otwartych” tzn. wyznaczono sztywną granicę terenów przeznaczonych do zabudowy jako wytyczną dla realizacji polityki przestrzennej w ramach planów miejscowych. Ustalenia dotyczące zakwalifikowania terenu do tej kategorii podyktowane są względami, które wymieniono wyżej, wyjaśniając przesłanki polityki przestrzennej związane z interpretacją wartości uznanych jako wysoko cenione;

- 3) prawo koncentracji i strukturalnej integracji, zasada miasta zwarteo – w polityce przestrzennej stosowane w celu określenia podstawowych kierunków koncentracji procesów urbanistycznych. Rejonami o największym potencjale dla koncentrowania zabudowy są miejsca węzłowe, czyli miejsca o najlepszej dostępności. Decyzje polityki przestrzennej, polegające na wyborze miejsc węzłowych mających najlepsze warunki dla pełnienia funkcji centrów rozwoju, odpowiadają strategiom budowania policentryczności metropolitalnej struktury przestrzennej i są ściśle związane z integracją struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta zapewnioną poprzez najważniejsze jego powiązania z otoczeniem. Ustala się również, że w integrowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej ważną rolę odgrywać będzie system zieleni, zwłaszcza parków rzecznych oraz sieć przestrzeni publicznych;
- 4) zasada racjonalnego kompromisu w rozwiązywaniu urbanistycznych konfliktów przestrzennych towarzyszących zmianom w zagospodarowaniu przestrzennym. Podmiotami tych konfliktów są najczęściej: właściciele terenów, których dotyczy dane ustalenie polityki przestrzennej, społeczność lokalna, samorząd terytorialny, organizacje społeczne itp. Źródłami konfliktów urbanistycznych są różnice interesów i różnice w postrzeganiu wartości przestrzeni. Umiejętna interpretacja tych różnic już w fazie procesu planistycznego sprzyjać będzie ograniczaniu konfliktogenności decyzji urbanistycznych. Rolę istotną odgrywają tutaj zarówno partycypacja społeczna jak i odpowiednie techniki negocjowania i mediowania konfliktów;
- 5) zasada zrównoważonej mobilności – której głównym założeniem jest osiągnięcie spójności we wzajemnych relacjach między zagospodarowaniem przestrzennym, zachowaniami komunikacyjnymi użytkowników i rozwiązaniami w sferze infrastruktury transportowej. Harmonijne współdziałanie systemu transportu ze środowiskiem naturalnym i cywilizacyjnym oraz preferencje dla komunikacji zbiorowej i niezmotoryzowanej należą do najbardziej znaczących cech tej spójności. Wzorce mobilności należą do najbardziej charakterystycznych wyznaczników życia miejskiego i najważniejszych czynników budujących formę urbanistyczną. Jest też zależność odwrotna. Takie cechy formy urbanistycznej jak: intensywność i zwartość zabudowy, powtarzające się schematy użytkowania terenu, geometria siatki ulic, morfologia tkanki, rozmieszczenie ognisk aktywności, rozkład wartości gruntów oraz przestrzenna struktura własności, mają wpływ na sieć kontaktów i logikę powiązań, a w konsekwencji na wzorce ruchliwości przestrzennej (mobilność) i transportochłonność układu urbanistycznego;
- 6) zasada synergii i konfigurowania pakietów strategicznych projektów miejskich, które odgrywają ważną rolę w polityce przestrzennej określonej w tym Studium. W studium przedstawiono propozycję projektów, które będą miały status projektów strategicznych, co oznacza, że projektom tym przypisuje się kluczową rolę w osiąganiu celów uznanych w studium jako strategiczne. Termin strategiczny projekt miejski oznacza w istocie konfigurację projektów inwestycyjnych prowadzonych przez różnych inwestorów publicznych i prywatnych, a także projektów realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Grupowanie projektów w pakiety zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania efektu synergicznego;
- 7) zasada dobrej kontynuacji i spójnej tożsamości jednostek urbanistycznych – która oznacza konieczność twórczego wpisywania się nową formą w kontekst przestrzenny i historyczny. Aby uzasadnienie słuszności tego rodzaju ustaleń regulujących zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym było bardziej czytelne i przekonujące dla uczestników „gry o przestrzeń”, wprowadza się podział przestrzeni miejskiej na 63 strukturalne jednostki urbanistyczne.

II.1.2. Zasady rozwoju urbanistycznego

Określając kierunki przebudowy Miasta i zasady budowania nowej formy urbanistycznej, przyjęto, że ustalając zasady polityki przestrzennej Miasta należy wyjść od przeglądu podsumowującego wartości przestrzeni zidentyfikowanych w części opracowania Studium dotyczącej uwarunkowań rozwoju.

Wartości te są następnie wyrażone w postaci następujących zasad ogólnych:

1. zasada ochrony systemu wartości kulturowych – miejsc uznanych jako symbole narodowej kultury: Wawel, układy urbanistyczne Starego Miasta i Kazimierza wpisane w 1978 r. na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO, ale także krajobraz doliny Wisły, Błonia, charakterystyczne dla panoramy Miasta wzgórze Jurajskich Parków Krajobrazowych i Krzemionek, kopce: Wandy, Krakusa, T. Kościuszki i J. Piłsudskiego, sylwety kościołów i wiele innych miejsc, znaków i form przestrzennych wyznaczających kulturową tożsamość architektury Miasta. Wartości te objęte są ochroną konserwatorską, której odpowiadają takie instrumenty prawne jak: wpis do rejestru zabytków, stosowne ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, parki kulturowe czy wyznaczone w Studium strefy ochrony konserwatorskiej i obiekty ochrony dóbr kultury współczesnej. Wynikające z tych dokumentów ograniczenia dotyczące form użytkowania przestrzeni są i będą przenoszone systematycznie do ustaleń ochronnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
2. zasada ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego - tworzących system przyrodniczy Krakowa, który obejmuje korytarze ekologiczne i inne elementy systemu zieleni i wód powierzchniowych oraz tereny podmokłe, część obszarów zalewowych. Strategicznymi elementami tej struktury są m.in.: Park Rzeki Wisły i inne parki rzeczne, parki miejskie, zachowane elementy systemu zieleni fortecznej, użytki ekologiczne itp.;
3. zasada uwzględniania w planowaniu przestrzennym wartości ekonomicznych i użytkowych przestrzeni. Polityka przestrzenna oddziałuje na rynek nieruchomości, a jej głównym celem jest działanie w sposób odpowiadający szeroko rozumianym interesom Miasta. Polityka Miasta w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej wpłynie korzystnie na rozwój przedsiębiorczości, a to w konsekwencji – będzie również pozytywnie wpływać na zmiany na rynku nieruchomości, między innymi za sprawą efektu aglomeracyjnego. Zatem ustalając kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym należy mieć na względzie, iż:
  - w kategoriach ekonomicznych przestrzeń jest zasobem rzadkim,
  - przestrzeń jest jednym z najważniejszych czynników produkcji, czyli wytwarzania różnych dóbr,
  - rozważając alternatywne sposoby potencjalnych form użytkowania przestrzeni, czyli różne możliwości wytwarzania dóbr ekonomicznych w określonych lokalizacjach, należy uwzględniać konsekwencje tych decyzji w kontekście podziału na konsumpcje obecną i przyszłą (istotny element strategii zrównoważonego rozwoju) oraz skutków, jakie z owych decyzji wynikają dla poszczególnych osób i różnych grup społecznych (kwestia sprawiedliwości społecznej jako istotnego kryterium ekonomii – a w konsekwencji gospodarki przestrzennej).

Na gruncie doktryny ekonomicznej podkreśla się ścisły związek między atrybutami lokalizacji i polityką lokalizacyjną a rentą planistyczną, użytecznością i dostępnością

danej przestrzeni. W ten sposób wyraża się – między innymi – związek między wartością ekonomiczną przestrzeni a polityką transportową Miasta. Wynika stąd również zasada zwiększania intensywności zabudowy (w konsekwencji: intensywności użytkowania) w miejscach o bardzo dobrej dostępności – czyli w rejonach uznanych jako centra zintegrowanego transportu.

W polityce przestrzennej ocena wartości użytkowej i ekonomicznej i jej wpływ na racjonalność decyzji przestrzennych wiążą się z analizami kosztów i korzyści, jakie można przypisać do konkretnych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. To z kolei prowadzi do oceny efektów zewnętrznych, a w konsekwencji zmusza podejmujących decyzje w planowaniu przestrzennym do każdorazowego rozstrzygnięcia podstawowych dylematów polityki przestrzennej.

Ważne są zatem działania planistyczne polegające na wykorzystaniu zasobów przestrzennych odpowiednio do ich „ekonomicznej predyspozycji”- „najlepsze użytkowanie w danych warunkach przestrzennych”.

4. zasada stosowania rozwiązań planistycznych minimalizujących ryzyko utraty najważniejszych wartości: życia, zdrowia, ochrony mienia, pracy, godności ludzkiej, itp. Problem bezpieczeństwa ujmowany jest jako:
  - bezpieczeństwo „konstrukcji urbanistycznej”, czyli odporność struktury przestrzennej Miasta na zagrożenia o charakterze naturalnym (powódzie, zjawiska osuwiskowe, inne klęski żywiołowe),
  - spełnianie wymagań w zakresie obronności państwa oraz rozwiązań projektowych wymaganych w związku z zasadami zarządzania kryzysowego,
  - ocena rozwiązań projektowych w planowaniu przestrzennym dotyczących poszczególnych zespołów i obiektów architektoniczno-urbanistycznych w świetle norm dotyczących ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeb osób niepełnosprawnych,
  - podejmowanie działań przeciw zagrożeniom zanieczyszczenia środowiska (np. przeciwdziałanie ponadnormatywnemu hałasowi, realizacja korytarzy ekologicznych dla zabezpieczenia przewietrzania poszczególnych zespołów urbanistycznych), chaosowi zabudowy (rozumianemu jako: tworzenie sztucznych barier poprzez budowę ekranów, niekontrolowaną lokalizację i skalę elementów informacji wizualnej, tworzenie wyizolowanych zespołów mieszkaniowych itp.);
5. zasada uwzględnienia w planowaniu przestrzennym wartości estetycznych i kompozycyjnych, które wpływały i wpływają decydująco na pozycję danego miasta na rynku miast, zwłaszcza w sferach kultury i turystyki, ale także nauki i edukacji. Wartości te odgrywają decydującą rolę w budowaniu pozytywnego wizerunku miasta, a w rezultacie ich wpływ na kondycję gospodarczą miasta. Związek między walorami estetycznymi architektury miasta a jego wizerunkiem ma korzystny wpływ na dobrobyt jego mieszkańców. W myśl tych przesłanek w warstwie koncepcyjnej zmiany Studium znalazły się decyzje przestrzenne, które dotyczą wartości estetycznych i kompozycyjnych. Zakłada się, że rolę taką mogą odegrać rozstrzygnięcia architektoniczno-urbanistyczne dotyczące: głównych ulic miejskich zwłaszcza tych, które mają integrować śródmieście z otaczającymi je strukturalnymi jednostkami urbanistycznymi, parków rzecznych oraz traktowanie wartości estetycznych i kompozycyjnych jako podstawowych kryteriów budowania sieci przestrzeni publicznych;
6. zasada budowania tzw. przestrzeni publicznych– czyli takich przestrzeni urbanistycznych, które sprzyjają kontaktom społecznym oraz sprawiają, że dana zbiorowość utożsamia się z tą przestrzenią. Szczególnymi rodzajami przestrzeni publicznej są: centrum miasta, centra dzielnicowe i osiedlowe. Podstawowym

rodzajem przestrzeni są różne formy przestrzenne środowiska zamieszkiwania. Istotnymi elementami sformułowanej tu polityki przestrzennej są następujące założenia:

- budowanie sieci przestrzeni publicznej odznaczającej się odpowiednią jakością, która będzie czynnikiem sprzyjającym integracji społecznej (sieć przestrzeni publicznej jako jeden z trybów integracji struktury urbanistycznej),
- interpretacja potencjału integracji społecznej jako jeden z kryteriów wyznaczania strukturalnych jednostek urbanistycznych,
- strukturalne jednostki urbanistyczne tworzą zespoły funkcjonalno-przestrzenne odpowiednio wyposażone w infrastrukturę społeczną,
- wyniki analizy zmian w wartości społecznej przestrzeni należą do podstawowych uwarunkowań strategii rewitalizacji obszarów dotkniętych procesami degradacji;

Omówione zasady dotyczą zatem w szczególności:

- 1) kierunków rozwoju struktury przestrzennej Miasta Krakowa, czyli wizji przyszłej struktury przestrzennej zarysowanej przy założeniu, że taki kierunek zmian będzie prawdopodobnym rezultatem długofalowych i wzajemnych oddziaływań różnych podmiotów gospodarki przestrzennej – zarówno tych sterowanych w ramach polityki gminy jak i procesów samoregulacji dokonujących się w ramach gry rynkowej;
- 2) kierunków zmian w przeznaczeniu terenów ustalonych z uwzględnieniem przesłanek odpowiadających określonym w Studium uwarunkowaniom oraz wynikom analiz, jakie można było przeprowadzić w toku sporządzania Studium w związku z koniecznością określania polityk dotyczących poszczególnych działów / gałęzi gospodarki przestrzennej (polityki ochrony cennych wartości, polityki rozwoju systemów transportowych i infrastruktury technicznej oraz innych elementów przestrzennej struktury Miasta Krakowa);
- 3) wytycznych do planowania miejscowego określających zasady zagospodarowania przestrzennego danego obszaru planistycznego sformułowanych z uwzględnieniem powiązań strukturalnych w skali Miasta oraz wyników analiz przeprowadzonych w skali odpowiadających danemu obszarowi strukturalnych jednostek urbanistycznych;
- 4) obszarów polityki przestrzennej, czyli reguł kojarzących ustawowe zadania gminy wynikające z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i odpowiadające im działania i wytyczne do regulacji szczegółowych z konkretnymi obszarami przestrzeni urbanistycznej wyodrębnionymi w myśl tych przepisów i zgodnie z zasadami sztuki urbanistycznej;
- 5) działań, jakie Gmina Miejska Kraków będzie prowadzić w myśl strategii spójnych z tak zarysowaną wizją oraz sposobów ich instrumentacji uwzględniających narzędzia polityki przestrzennej, jakimi gmina może dysponować w myśl obowiązującego prawa;
- 6) sposobów formułowania ustaleń zmiany Studium jako aktu polityki przestrzennej gminy, czyli techniki zapisu ustaleń zmiany Studium.

II.1.3. Cele rozwoju przestrzennego Krakowa

W oparciu o omówione zasady polityki przestrzennej i rozwoju urbanistycznego oraz przedstawione wartości wyznaczono główne cele rozwoju Gminy Miejskiej Kraków, nawiązujące do celów określonych w dokumencie Studium z 2003 r.

Cele polityki przestrzennej wyznaczone zostały również w nawiązaniu do celów strategicznych rozwoju Miasta oraz do celów wskazanych w Uwarunkowaniach (Tom I). Zgodnie z nimi **Kraków określa się jako:**

- **europejską metropolię, ośrodek nowoczesnej gospodarki i wysokich technologii, nauki, kultury i turystyki,**
- **miasto przyjazne mieszkańcom, atrakcyjne dla zamieszkania i pobytu.**

Cele te mają być osiągnięte poprzez:

1. Rozwój funkcji metropolitalnych z uwzględnieniem wartości dziedzictwa kulturowego - Kraków jako stolica regionu, miejsce o unikalnym dziedzictwie i randze ma pełnić funkcje ośrodka metropolitalnego w skali europejskiej o wysokim potencjale gospodarczym, naukowym i turystycznym. Ma być Miastem innowacyjnym, kreatywnym, opartym na zrównoważonym rozwoju i realizującym ideę Smart City - czyli miasta inteligentnego, w którym na rozwój wpływ będą miały nowoczesne technologie, rezygnacja z utartych schematów działania oraz nowe formy współpracy między władzami miejskim, przedsiębiorcami i mieszkańcami.
2. Budowę miasta zwarteo o policentrycznej strukturze funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości środowiska przyrodniczego – co zgodnie z przyjętą w niniejszym dokumencie zasadą „rozwój a nie rozbudowa” oznacza ograniczenie niekontrolowanego rozpraszania zabudowy na rzecz wykorzystania istniejących rezerw terenów przeznaczonych do zagospodarowania, a także działania rehabilitacyjne i rewitalizacyjne na terenach zdegradowanych i przekształcanie ich na nowe funkcje. Przeciwdziałanie negatywnym procesom suburbanizacji ma korzystnie wpłynąć na stan środowiska przyrodniczego poprzez zachowanie równowagi przyrodniczej i wyrównywanie szkód w środowisku oraz obniżyć koszty funkcjonowania Miasta.
3. Podniesienie standardu przestrzeni publicznych mających wpływ na podniesienie standardów życia i zamieszkania. Szczególną troską będą objęte wszelkiego rodzaju tereny zielone, umożliwiające publiczne użytkowanie przestrzeni. Ważnym elementem systemu przestrzeni publicznych będzie Wisła wraz z bulwarami (river front).
4. Rozbudowę systemu transportu – głównie w tych rejonach Krakowa, gdzie w wyniku stosowania nowych wytycznych, co do intensyfikacji zabudowy – mogłoby dojść do znacznego pogorszenia komfortu życia mieszkańców. W tym zakresie dzięki konsekwentnemu tworzeniu złożonych podsystemów transportowych i integracji podsystemów istniejących, można będzie osiągnąć znaczne efekty w postaci poprawy czasów osiągalności komunikacyjnej poszczególnych części Miasta. Rozbudowa zmierzać będzie do stworzenia inteligentnego systemu, dostosowanego do wymagań transportu zrównoważonego. Po raz pierwszy analizą objęte zostały propozycje przebiegu i realizacji metra jako bardzo ważnego elementu całego systemu, możliwego do uwzględnienia w rozwoju miasta.
5. Rozbudowę infrastruktury technicznej – zwłaszcza na niewykorzystanych, istniejących wewnątrz Miasta terenach, na których zagospodarowanie ulegać będzie intensyfikacji.

Ww. działania doprowadzą do istotnych zmian strukturalnych w przestrzeni Krakowa i jego powiązaniach z otoczeniem. Wpłyną znacząco na poprawę jakości życia w Mieście i wzmocnią pozycję konkurencyjną jego środowiska gospodarczego – w tym także instytucji i organizacji działających w sferach nauki, edukacji i kultury. Okoliczności te mają stworzyć realne podstawy, aby Kraków spełniał kryteria, według których ocenia się nowoczesne metropolie europejskie.

II.2. Wizja rozwoju przestrzennego – metropolia zrównowazona i policentryczna

II.2.1. Obszary funkcjonalne ośrodków metropolitalnych

Nowe regulacje europejskiej polityki spójności i polskiej polityki rozwoju wprowadzają nacisk na terytorialny wymiar polityk publicznych – tzn. na integrację działań różnych podmiotów publicznych wobec terytoriów określonych nie administracyjnie, a funkcjonalnie, charakteryzujących się podobnymi cechami społeczno-gospodarczo-przestrzennymi.

W tym kontekście konieczne stało się stworzenie podstaw merytorycznych dla wyznaczenia obszarów funkcjonalnych. Ich charakterystykę i typologię zawiera Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), najważniejszy krajowy dokument planowania przestrzennego, przyjęty przez rząd 13 grudnia 2011 r.

KPZK wprowadza pojęcie **obszaru funkcjonalnego** – rozumianego jako zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju.

Jednocześnie wyróżnia kilka typów obszarów funkcjonalnych – w tym m.in. **miejskie obszary funkcjonalne (MOF)**. Są one definiowane jako układ osadniczy ciągły przestrzennie i złożony z odrębnych administracyjnie jednostek, składający się ze zwartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej. Biorąc pod uwagę funkcje ośrodków miejskich w systemie osadniczym kraju oraz ich wielkość, MOF można podzielić na cztery podtypy: ośrodki wojewódzkie – w tym metropolitalne, regionalne, subregionalne i lokalne.

KPZK 2030, zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wyznacza listę obszarów funkcjonalnych ośrodków metropolitalnych – obszarów metropolitalnych - czyli odgrywających największą rolę w procesach rozwojowych kraju. Przy wyznaczeniu ośrodków metropolitalnych (i położonych wokół nich obszarów funkcjonalnych) przyjęto następujące kryteria (dane za 2009 r.):

- liczba ludności w ośrodku metropolitalnym powyżej 300 tys. mieszkańców,
- zatrudnienie w sektorze usług rynkowych (pośrednictwo finansowe oraz obsługa nieruchomości i firm) powyżej 40 tys.,
- liczba studentów powyżej 60 tys.,
- współpraca instytucji naukowo – badawczych w 5. i 6. Programie ramowym UE ds. badań rozwoju technicznego i prezentacji,
- lokalizacja portu lotniczego obsługującego ruch pasażerski,
- lokalizacja hoteli cztero – i pięciogwiazdkowych,
- międzynarodowe wystawy w obiektach działalności wystawienniczej.

Powyższe kryteria – oprócz Krakowa – spełnia 9 ośrodków, w których podobnie jak i w ośrodkach o znaczeniu krajowym, niespełniających powyższych kryteriów istnieje potrzeba wzmocnienia funkcji metropolitalnych celem podniesienia konkurencyjności głównych polskich ośrodków miejskich, a w konsekwencji całego kraju.

Mając na uwadze tę istotną rolę, jaką w planowaniu i prowadzeniu działań rozwojowych powinny odgrywać obszary funkcjonalne, a szczególnie wokół ośrodków metropolitalnych – istnieje potrzeba, aby stosować wobec nich specjalne rozwiązania planistyczne w postaci obowiązku delimitacji, a następnie przygotowania strategii i planów zagospodarowania.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż obecnie istniejące delimitacje w różnych opracowaniach i dokumentach są bardzo zróżnicowane i trudno porównywalne. Samo nazewnictwo tych obszarów jest niezwykle zróżnicowane. Pojęcie „obszaru metropolitalnego”, wprowadzone w 2003 r. ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, funkcjonuje jako nazwa własna odnosząca się do danego obszaru.

Ponieważ problematyka dotycząca Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jest ujęta w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, a przygotowana zmiana ww. Planu (określająca miejskie obszary funkcjonalne) jest w trakcie procedowania i nie została jeszcze zatwierdzona przez właściwe organy, w niniejszym dokumencie przyjęto zasadę stosowania terminologii zawartej w obowiązującym dokumencie.

II.2.2. Powiązania z europejską siecią metropolitalną

Kraków jest miastem unikalnym. Na jego wyjątkowe postrzeganie składa się szereg niepowtarzalnych cech. Można przywołać chociażby materialne świadectwa historii kultury, ciągłość tradycji i przywiązanie mieszkańców do niej oraz inne czynniki definiujące ponad tysiąc lat dziedzictwa składającego się na wszystko to, co ważne nie tylko dla Krakowian, ale dla wszystkich Polaków.

Współcześnie Kraków ma aspiracje wynikające z dążeń cywilizacyjnych swoich mieszkańców, których dynamika powoduje, że Miasto staje w pierwszym szeregu międzynarodowej konkurencji o potencjał, poszukujący dobrego, przyjaznego, tolerancyjnego i umożliwiającego efektywne funkcjonowanie miejsca na mapie Europy do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Naturalną konsekwencją rozwoju dużego miasta jest intensyfikacja jego związków z otaczającą je przestrzenią.

W Europie są wyłącznie dwie metropolie, które możemy nazwać metropoliami globalnymi – Londyn i Paryż. Obok nich do tej rangi aspiruje Berlin oraz Moskwa.

W opracowaniach związanych z polityką przestrzenną krajów Unii Europejskiej oraz w opracowanej KPZK 2030, Kraków znajduje się wśród ośrodków o podstawowym znaczeniu dla systemu osadniczego kraju i jego gospodarki i jest wymieniany jako tzw. MEGA, wśród 72 największych ośrodków miejskich UE.

Metropolia nie tworzy się sama – to wynik celowego połączenia potencjałów wielu jednostek terytorialnych, mających czasami sprzeczne interesy oraz różne wizje współistnienia. Powstały Krakowski Obszar Metropolitalny obejmujący swym obszarem Kraków oraz 40 gmin, rozumiany jest jako funkcjonalny obszar integracji przestrzennej, z węzłowym, monocentrycznym rdzeniem oraz powiązaną z nim strefą przyległą, stanowiąc miejsce koncentracji aktywności gospodarczej, naukowej, kulturalnej w oparciu o napływ inwestycji zewnętrznych oraz wewnętrzne czynniki, decydujące o jego przewadze konkurencyjnej. Obszar ten sukcesywnie zwiększa swój potencjał demograficzny oraz poszerza zasięg oddziaływania terytorialnego.

Obszar Metropolitalny winien realizować założony w Strategii Rozwoju Krakowa cel strategiczny: „*Kraków Europejską Metropolią o ważnych funkcjach nauki, kultury i sportu*” oraz wskazany w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego cel tzn.: „*silną pozycję konkurencyjną w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego w wymiarze regionalnym i krajowym*”.

W klasycznym ujęciu, funkcje metropolitalne to funkcje egzogeniczne o znaczeniu

i zasięgu, co najmniej ponadregionalnym i funkcje endogeniczne ukierunkowane na obsługę przestrzeni miejskiej. Kraków takie funkcje od lat samodzielnie pełni. Dla potwierdzenia można przywołać miejsce naszego Miasta w światowym dziedzictwie kulturowym oraz to, w jaki sposób integruje własny region – będąc najbardziej rozpoznawalną marką terytorialną w Polsce.

O metropolitalności Krakowa nie decyduje wyłącznie wielkość Miasta, ale zakres i złożoność funkcji, jakie Miasto pełni.

Akcentowanie funkcji metropolitalnych Krakowa w skali kraju i Europy nastąpić może poprzez:

- o wzmocnienie usług o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym,
- o podnoszenie rangi Miasta jako silnego ośrodka wysokich technologii, europejskiego ośrodka nauki, kultury i turystyki, z wykorzystaniem wszystkich jego specyficznych walorów.

II.2.3. Regionalny układ: Kraków – Katowice - Ostrawa

Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz projektem zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego można postulować śmielsze spojrzenie w przyszłość poprzez umiejętne połączenie potencjału Małopolski i Śląska.

Rozwój Krakowa wymaga nowych impulsów i bodźców, dlatego współpraca regionalna pomiędzy Małopolską a Śląskiem będzie znacząco wpływać na wzrost rangi tych dwóch regionów w ujęciu ogólnopolskim i europejskim. W celu osiągnięcia pozycji metropolii i możliwości uzyskania odpowiedniej pozycji umożliwiającej konkurencyjność w stosunku do innych dużych ośrodków europejskich, Kraków musi współpracować i rozwijać swe powiązania z aglomeracją katowicką. Zarówno Kraków jak i Katowice, indywidualnie, nie mogą stanowić konkurencji np. dla Warszawy.

Aglomeracja Górnośląska tworzy zintegrowany funkcjonalnie i przestrzennie obszar wyróżniający się bogatym potencjałem rozwojowym oraz zachowaniem tożsamości kulturowej. Region ten skupia innowacyjne inwestycje, również zagraniczne, czemu sprzyja elastyczny rynek pracy oraz wykwalifikowany kapitał ludzki.

Impulsem rozwoju Aglomeracji Górnośląskiej jest intensywna współpraca z obszarem Ostrawy z możliwością rozbudowy połączeń funkcjonalnych u partnerów z Republiki Czeskiej – z rejonu Ostrawy, co może przyczynić się do budowy transgranicznego obszaru dyfuzji kapitału, ludzi i wiedzy, zbliżonego potencjałem do sumy potencjałów Warszawy i Łodzi.

Szczególnego znaczenia nabierają tu dwie inicjatywy istotne dla uwzględnienia w rozwoju polityki transportowej województwa:

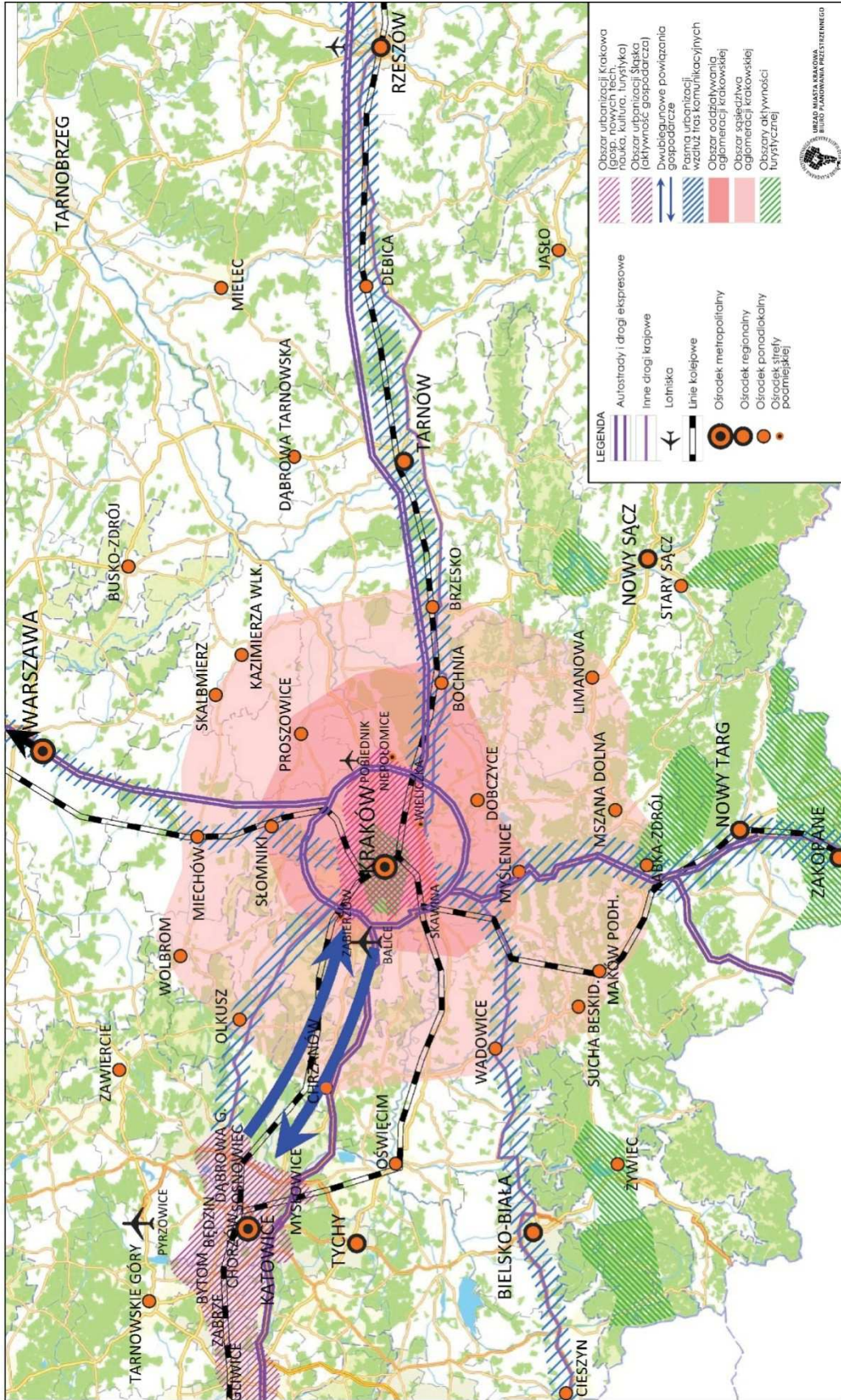
- skrócenie czasu przejazdu pociągów osobowych na odcinku trasy kolejowej pomiędzy Katowicami a Krakowem, oraz
- budowa tzw. „Kanału Śląskiego” - trasy wodnej biegnącej od Koźła, przez Rybnik, Żory do Oświęcimia, która miałaby ożywić górną Wisłę w rejonie Krakowa. Miasto zyskałoby połączenie nie tylko ze Śląskiem, ale i z Bałtykiem. Na rozkwit mogłyby liczyć branża stoczniowa i logistyczna, a także turystyczna. Regulacja dróg wodnych zmniejszy także zagrożenie powodziowe.

Łączenie potencjałów (Krakowa, Katowic, Ostrawy) pozwoli stworzyć wspólnie transnarodowy obszar intensywnego rozwoju o znaczeniu europejskim.

Ponadto kierunkiem działań niewiążącym się bezpośrednio z rozwojem Krakowa w sensie przestrzennym, ale mogącym mieć bardzo ważne znaczenie w sensie podniesienia rangi Miasta jako metropolii oraz w istotny sposób przyczynić się do pomnożenia jego zasobów po stronie rynku pracy i sprzężenia Krakowa i jego środowiska inteligenckiego są nie tylko ośrodki w Regionie Śląskim, ale także ośrodki miejskie po wschodniej stronie Krakowa: Bochnia, Brzesko czy Tarnów.

Dodatkowo, budowa potencjału ponadregionalnego wymaga przede wszystkim wzmocnienia w Małopolsce ośrodków miejskich o znaczeniu lokalnym (takich jak m.in. Bochnia, Brzesko, Myślenice, Wadowice, Oświęcim, Słomniki, Miechów), tworzących regionalną sieć powiązań, wzmocniającą potencjał miasta rdzeniowego – stolicy województwa. W przeciwnym wypadku istnieje ryzyko rozwoju metropolii i otaczającej ją reszty województwa na różnych płaszczyznach funkcjonalnych.

Rys. nr 1 Powiązania metropolitalne i regionalne Krakowa
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

II.2.4. Krakowski Obszar Metropolitalny

Ukształtowana historycznie szeroka przestrzeń społeczno-gospodarcza, w sposób wydatny wzmacniająca potencjał Krakowa i uelastyczniająca jego ofertę jako unikalnego miejsca do zamieszkania i pobytu to Krakowski Obszar Metropolitalny rozumiany jako Kraków oraz układ otaczających 40 gmin z 9 powiatów.

Całość, tworząca spójną metropolię, wyraża wzrost aspiracji statusu Krakowa – stolicy regionu – w przełożeniu na jego krajowe, europejskie i globalne znaczenie.

Szczególne znaczenia dla kształtowania się metropolii nabiera planowanie przestrzenne na obszarze metropolitalnym albowiem jest to jeden z koniecznych elementów stworzenia prawnych podstaw współpracy metropolitalnej. Współpraca ta ma być korzystna dla wszystkich dzięki uzyskaniu efektu synergii wynikającego z przejścia w zakresie spraw koniecznych od myślenia w interesie lokalnym – bardzo często rozumianym partykularnie – do myślenia metropolitalnego, oznaczającego w praktyce coś więcej niż myślenie ponadlokalne.

To planowanie przestrzenne ustanawia wymiar funkcjonalny metropolii, nadając jej wymiar przestrzeni zorganizowanej, w której poszczególne fragmenty harmonijnie współgrają tworząc kompozycję potencjalnie zdolną do zaspokojenia całego katalogu potrzeb i aspiracji wszystkich wspólnot lokalnych. Planowanie przestrzenne w wymiarze obszaru funkcjonalnego stwarza możliwość optymalizacji rozwoju terytorialnego, pożądanej z punktu widzenia celów rozwojowych wyższego rzędu, w tym celów Unii Europejskiej sformułowanych w Strategii „Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, oraz w polityce adresowanej do makroregionów, która jako zagadnienie kontynuowania wsparcia dla polityki spójności jest jednym z priorytetów polskiej polityki europejskiej.

W tej strategii jest mowa o priorytetach rozwoju, które przekładają się na konkretne i w sposób bezpośredni zdefiniowane cele do osiągnięcia w perspektywie roku 2020.

Proponowane podejście stwarza konieczność skierowania strumienia środków tam, gdzie możliwe do uzyskania efekty będą najbardziej procentowały tj. w sferę budowy kapitału ludzkiego. Jest to szansa dla Krakowa, budującego swój metropolitalny potencjał głównie na bazie kapitału ludzkiego, jako głównego strategicznego czynnika rozwojowego lokalnych gospodarek. Dlatego inwestowanie w kapitał ludzki jest nie tylko umiejętnym sposobem wspomagania posiadanych atutów, ale także oczywistą koniecznością rozwojową.

Stworzenie ram przestrzennych do efektywnego i optymalnego rozwoju kapitału ludzkiego w Krakowie będzie stanowić wyzwanie i główną orientację strategiczną dla wszelkich działań planistycznych.

Metropolia funkcjonalna jako subregion będzie adresatem zintegrowanej polityki rozwoju, w tym polityki przestrzennej, intraregionalnej (w przypadku Krakowa – miejskiej), jak również polityki spójności.

Wzajemny wpływ Krakowa na jego otoczenie, jak i otoczenia regionalnego na Kraków, wymusza poszukiwanie najbardziej efektywnego modelu rozwoju przestrzeni pojmowanej w kategoriach metropolii w istniejących uwarunkowaniach: komunikacyjnych, przestrzennych, ekologiczno-przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych.

Intencją niniejszego dokumentu jest stymulowanie planistycznego otwarcia Krakowa na jego bezpośrednie otoczenie oraz przekazanie oczekiwań względem przestrzeni otaczającej

Miasto, tak żeby całość stanowiła spójny funkcjonalnie organizm zdolny poprzez harmonię do efektywnego współistnienia i rozwoju.

W tym znaczeniu studium ma być dokumentem planistycznym, przedstawiającym wizję rozwoju uwzględniając kontekst ponadlokalny w poszukiwaniu synergii, jaką przyniesie ze sobą dobrze zaprojektowana i efektywnie działająca metropolia.

Metropolia to znacznie więcej niż potencjał czynników tworzący wartość dodaną – to zdolność do samodzielnego przyciągania i kreowania tych czynników.

II.2.5. Kraków i strategia równoważenia suburbanizacji - podmiejska strefa Krakowa

Proces suburbanizacji w gminach bezpośrednio graniczących z Krakowem jest faktem i jako taki musi być dokładnie rozpoznany oraz na tyle na ile jest to możliwe w obowiązującym stanie prawnym powinien zostać zneutralizowany. Konieczność skoordynowania wspólnych wysiłków Miasta i gmin sąsiednich, aby na kierunkach głównych powiązań Krakowa ze strefą podmiejską pojawiły się warunki sprzyjające ograniczeniu żywiołowego „rozlewania” się zabudowy (negatywne aspekty suburbanizacji) i poprawie ładu przestrzennego.

Jako że jego skutki już mają istotne znaczenie dla funkcjonowania Miasta, a rozegranie tej kwestii w przyszłości zdecyduje o granicy efektywności funkcjonowania metropolii w zakresie wykorzystania przestrzeni. W przypadku zmiany rozwiązań ustawowych w tej dziedzinie, konieczne jest zwrócenie uwagi na potrzebę bardziej restrykcyjnych regulacji odnoszących się do gospodarki przestrzennej.

To poprzez jakość efektywnie zaprojektowanej przestrzeni miejskiej i wspierających ją suburbiów, możliwa jest skuteczna konkurencja z innymi ośrodkami metropolitalnymi na płaszczyźnie krajowej, kontynentalnej, a w zależności od ambicji skupienia ich potencjału także globalnej.

II.2.6. Proces zrównoważonej metropolizacji a kierunki rozwoju przestrzennej struktury metropolitalnej

Najbardziej istotną cechą zarysowanej wizji rozwoju Krakowa jest położenie akcentu na współzależności między pożądanym modelem metropolitalnej struktury przestrzennej a ustaleniami polityki przestrzennej (i odpowiadającymi im narzędziami), które będą pobudzać procesy sprzyjające krystalizacji struktury odpowiednio do tego modelu.

Zgodnie z głównym celem polityki przestrzennej Miasta działania krakowskiego samorządu będą skupione na przedsięwzięciach, dzięki którym w rankingu europejskich metropolii Kraków uzyska i utrzyma mocną pozycję wśród ośrodków nowoczesnej gospodarki i wysokich technologii, centrów nauki, kultury i turystyki. Polityka przestrzenna – oprócz działań własnych gminy – będzie w tej materii wspierała inicjatywy innych podmiotów gospodarki przestrzennej. Będzie to również główny kierunek współpracy samorządu Miasta Kraków i samorządu województwa małopolskiego.

II.2.7. Policentryczny i sieciowy model przestrzennej struktury metropolitalnej - kryteria budowania modelu Przestrzennej Struktury Metropolitalnej (PSM)

Polityka przestrzenna Gminy Miejskiej Kraków jest ukierunkowana na rozwój struktury

przestrzennej Miasta w myśl modelu zrównoważonej sieci policentrycznej. Termin ten oznacza układ urbanistyczny, który:

- a) pod względem terytorialnym mieści się w granicach administracyjnych Krakowa, ale funkcjonuje jako miasto na obszarze znacznie większym (odniesienia do pojęcia obszaru metropolitalnego);
- b) na swoim terytorium ma zlokalizowane obiekty techniczne, instytucje usługowe i produkcyjne/przemysłowe oraz podobne elementy zagospodarowania przestrzennego, które oddziałują w skali międzynarodowej (realne funkcje metropolitalne);
- c) pod względem geometrycznym układ ten daje się zinterpretować w postaci sieci o wyraźnie zaznaczonych węzłach, czyli „ogniskach” / centrach aktywności miejskich, w których występują również elementy funkcjonalne ważne dla procesów metropolizacji;
- d) pod względem funkcjonalnym życie miejskie tego układu wykazuje cechy charakterystyczne dla społeczeństwa sieci;
- e) jest przedmiotem – a zarazem podmiotem – polityki przestrzennej odpowiadającej zasadom równoważenia rozwoju.

Charakterystyczną cechą krakowskiej polityki budowania modelu zrównoważonej sieci policentrycznej jest wola tworzenia przestrzennej sieci urbanistycznej o kilku mocnych centrach miejskich o znaczeniu metropolitalnym, a jednocześnie z wyraźnie zaznaczonym centrum Miasta, koncentrującym znaczną ilość funkcji metropolitalnych najważniejszych dla tożsamości Miasta. Kraków jest i będzie metropolią sieciową o zrównoważonej strukturze policentrycznej o wyraźnej dominacji centrum Miasta, otoczonego pierścieniem obszaru śródmiejskiego.

Zwornikiem nowej, metropolitalnej konstrukcji Krakowa pozostanie „serce miasta”. To zabytkowe układy urbanistyczne Starego Miasta, Kazimierza, Kleparza, Wesołej i Podgórze. Ta centralna część śródmieścia będzie powiązana siecią atrakcyjnych przestrzeni publicznych z nowymi skupiskami usług tworzącymi policentryczny układ zabudowy o charakterze śródmiejskim. Dzięki modernizacji systemu transportowego układ ten wytworzy sprawną sieć powiązań funkcjonalnych z innymi nowymi centrami Wielkiego Krakowa.

Pod względem geometrycznym, najważniejsze cechy projektowanego modelu przestrzennej struktury metropolitalnej (PSM) uwzględniają:

- a) utrwalone, a także zaznaczające się już nowe kierunki powiązań funkcjonalno-przestrzennych między głównymi koncentracjami aktywności o charakterze metropolitalnym;
- b) rangę oddziaływania instytucji/firm, zlokalizowanych lub planowanych jako podmioty potencjalnych lokalizacji (zwłaszcza w sferze nauki, kultury, biznesu itp.);
- c) kryterium dostępności transportowej/komunikacyjnej;
- d) pole wzajemnych oddziaływań między tymi koncentracjami/skupiskami (także: potencjał powiązań kooperacyjnych);
- e) możliwość i potrzebę zbudowania sieci przestrzeni publicznych integrujących poszczególne ogniwa wymienionych tu centrów miejskich/metropolitalnych;
- f) intensywność nasycenia tego pola innymi centrami aktywności o znaczeniu metropolitalnym i ogólno-miejskim;
- g) intensywność/ilość/skalę kontaktów (ilość transakcji, aktywność przestrzeni publicznych wyrażana zarówno ilością kontaktów typu „face to face” (np. funkcje gastronomiczne) jak i kontaktami społecznymi w trakcie imprez masowych itp.

- specjalnych wydarzeń;
- h) sieć powiązań „zielono-niebieskich” (czyli aktywności, które dotyczą przede wszystkim funkcji rekreacji i sportu w terenach otwartych, zielonych – głównie związanych z parkami rzecznyymi);
  - i) konieczność umiejętnego kojarzenia działań regulujących zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym z konfigurowaniem miejskich / metropolitalnych projektów strategicznych;
  - j) inne czynniki brane pod uwagę w analizach lokalizacyjnych.

Niezwykle ważna przy tym jest formuła przebudowy i wzmocnienia struktury powiązań funkcjonalno-przestrzennych pomiędzy przestrzeniami publicznymi w centrum metropolii, a powstającymi w jej obrębie i na jej obrzeżach nowymi ośrodkami usługowymi. Powiązania te zapewnią ulice metropolitalne, opisane w rozdz. II.6.

II.2.8. Węzły aktywności metropolitalnych

Rejonami o największym potencjale dla koncentrowania zabudowy są miejsca węzłowe, czyli miejsca o najlepszej dostępności. Decyzje polityki przestrzennej polegające na wyborze miejsc węzłowych mających najlepsze warunki dla pełnienia funkcji centrów rozwoju odpowiadają strategiom budowania policentryczności metropolitalnej struktury przestrzennej.

W przypadku Krakowa strategia ta jest jednym z ważniejszych założeń polityki przestrzennej – niejako spinającym politykę przestrzenną miasta i regionu – dlatego w wizji rozwoju przestrzennego miasta przedstawionej w rozdz. II.2.6, policentryczność przyszłej struktury funkcjonalno-przestrzennej uznaje się jako jeden z najważniejszych jej atrybutów.

Wymienione prawidłowości stanowiąc będą o logice formy urbanistycznej w skali Miasta i jego regionalnego otoczenia – zwłaszcza zurbanizowanego obszaru funkcjonalnego zwanego obszarem metropolitalnym. Wpływają na rozstrzygnięcia polityki przestrzennej odpowiadające kolejnemu kluczowemu zadaniu planowania przestrzennego: integracji struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta.

W skali obszaru metropolitalnego najważniejsze kierunki integracji strukturalnej odpowiadają najważniejszym powiązaniom Miasta z otoczeniem: z lotniskiem w Balicach, nowym węzłem logistycznym i centrach usługowych projektowanych w rejonach objętych projektami strategicznymi: „Kraków – Nowa Huta Przyszłości”, „Płaszów-Rybitwy”, „Park Rieczny Wisły”.

II.2.9. Funkcje metropolitalne

Funkcje metropolitalne, to działania polegające na kontaktowaniu się i powiązaniu z innymi wielkimi miastami położonymi poza Małopolską. Biorąc to pod uwagę, a także stan gospodarki, zasoby i położenie geograficzne miasta, w zmianie Studium wskazuje się funkcje Krakowa, które mają być wspierane przez miejską politykę przestrzenną.

Są to funkcje: finansowe, naukowe, kulturalne oraz rozrywkowe, turystyczne oraz pielgrzymkowe, transportowe, handlowe, przemysłu wysokich technologii.

- Usługi finansowe w skali regionalnej i ponadregionalnej oraz centra korporacji międzynarodowych

Kraków będący centrum zarządzania gospodarczego na poziomie, co najmniej krajowym, ma duży potencjał gospodarczy, przez co posiada atrakcyjność inwestycyjną.

Kraków będzie starał się przyciągnąć ośrodki sterowania biznesem, a także różne rodzaje działalności okołobiznesowej, takie jak: usługi prawne, konsultingowe, promocyjne projektowe, badawcze i inne, stworzone dla obsługi firm. Ich rola w gospodarce opartej na wiedzy, stanowiącej atut Miasta będzie stale rosła.

Te rodzaje działalności lokalizowane będą w takich miejscach centrum jak np. Qumac-Sekom S.A. przy ul. Kobierzyńskiej, kompleks Buma Square Business Park przy ul. Wadowickiej i przy al. gen. Bora-Komorowskiego, CapGemini Polska przy al. gen. Bora-Komorowskiego i ul. Lublańskiej, Grupa Philip Morris Polska przy al. Jana Pawła II, BP Europa SE oddział w Polsce przy ul. Jasnogórskiej, a także wzdłuż tras wiodących do węzłów komunikacyjnych. Wraz z rozwojem Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II w Balicach oraz biznesowego portu lotniczego w podkrakowskim Pobiedniku wzrastać będzie zainteresowanie inwestorów obszarami wzdłuż tras do nich prowadzących. (tzn. trasy Balickiej i ul. Igołomskiej). Będą to nowe centra, w których znajdą swą lokalizację siedziby międzynarodowych korporacji.

Założenie, że zlokalizowanie przemysłu **będzie sprowadzało się jedynie do tzw. przemysłu wysokich technologii** i będzie rozlokowane w Mieście, w dotychczasowych, dużych zdegradowanych miejscach, powinno doprowadzić do przekształceń i wzrostu atrakcyjności tych rejonów oraz do ich rewitalizacji.

Stworzone zostaną zorganizowane formy zagospodarowania terenów takie, jak parki technologiczne czy parki przemysłowe, których powstanie zwiększy atrakcyjność terenu oraz ofert, a po realizacji pozwalają na uzyskanie wyższego poziomu ładu przestrzennego (takich jak Kraków – Nowa Huta Przyszłości, Płaszów-Rybitwy). Powstaną obszary aktywności gospodarczej jako centra usługowe położone przy głównych ciągach komunikacji szynowej PKP i drogowej np. przy drodze ekspresowej S7.

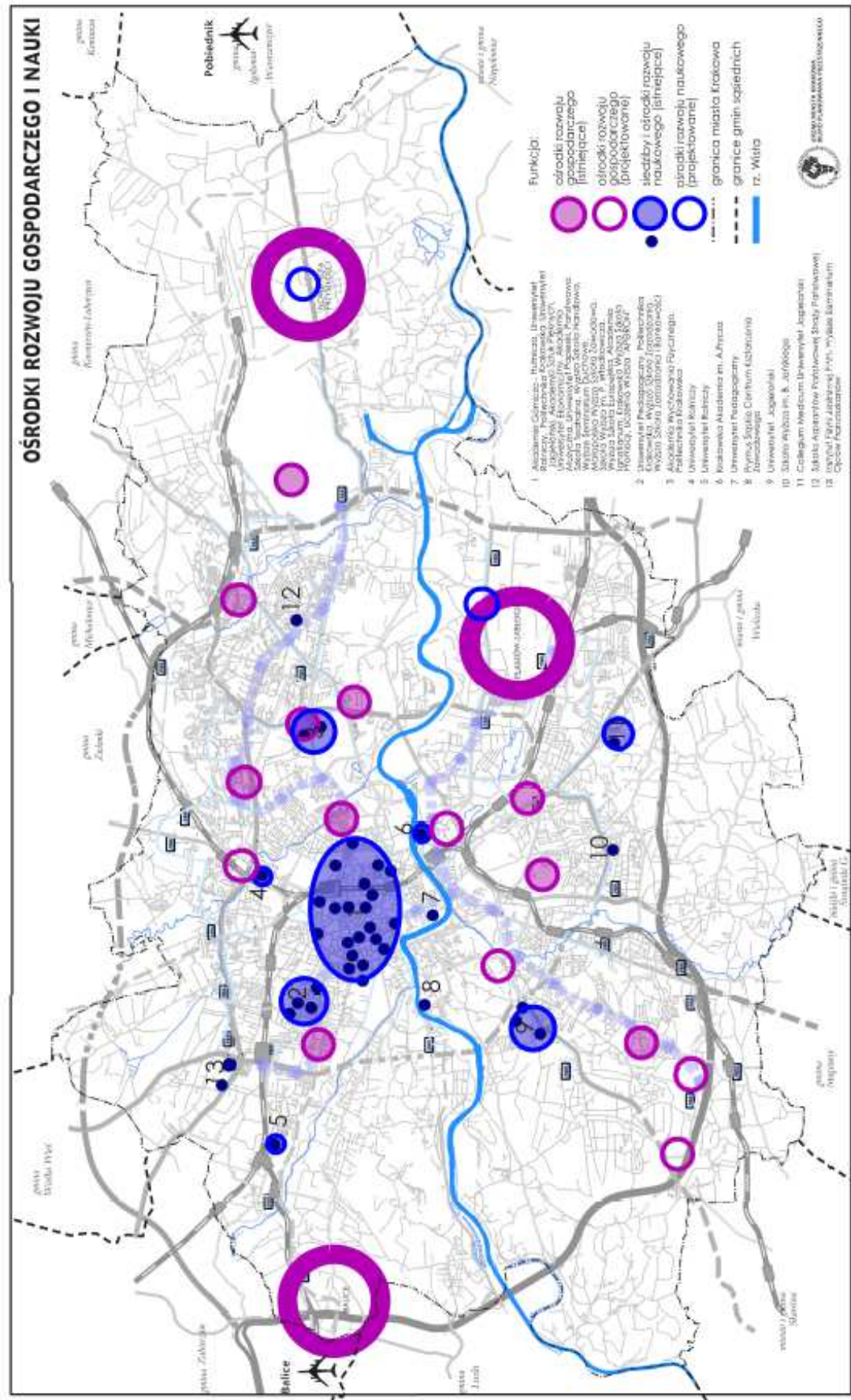
- Międzynarodowe instytucje nauki i szkolnictwa wyższego

Specyfika akademickości Krakowa wyróżnia go silnie spośród innych ośrodków wyższego kształcenia w kraju, a także w Europie.

W Krakowie zlokalizowanych jest ponad 40 siedzib i ośrodków rozwoju naukowego, których rola metropolitalna będzie nadal wzmacniana, także poprzez budowę nowych ośrodków i kampusów (m.in. UJ, AGH, Uniwersytetu Rolniczego).

Lokowanie siedzib instytucji naukowych oraz obiektów dydaktycznych wymaga odpowiedniej rozbudowy układu transportowego i powiązania z innymi elementami otaczającymi struktury funkcjonalno-przestrzenne (budowa kampusów w Czyżynach, Mydlnikach, Płaszowie – Zabłociu, Rybitwach. Stworzy to w najbliższej przyszłości możliwość powiązania ich potencjału naukowego z parkami technologicznymi.

Docenienie wartości nauki przez społeczeństwo jak również jej intensywny rozwój, wymusza konieczność rozbudowy obiektów dydaktycznych i naukowych.

Rys. nr 2 Ośrodki rozwoju gospodarczego i nauki w Krakowie.
 Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

- Funkcje kulturalne o znaczeniu metropolitalnym

Miastem-symbolem jest Kraków. Skupiając najcenniejsze wartości polskiego dziedzictwa kulturowego, sprawia, że specyficzna aura historii i tradycji wykształciła tu osobliwe reakcje emocjonalne w wyniku, których krakowianie w sposób szczególny identyfikują się z kulturową przestrzenią swojego Miasta. Można zatem mówić o specyficznym, krakowskim systemie wartościowania przestrzeni miejskiej. Zadaniem urbanisty jest trafne i twórcze odczytanie tego systemu i zakodowanie go w języku urbanistyki / planowania przestrzennego tak, by ów zapis był przydatny dla określania polityki przestrzennej i skutecznego jej egzekwowania. Z tych powodów, do najważniejszych zadań Studium Krakowa należy przekonująca, zgodna ze współczesnym stanem wiedzy, analiza i interpretacja kulturowych zasobów przestrzeni, wpływających zasadniczo na tożsamość krakowskiej przestrzeni oraz wnikliwie przedstawienie wniosków, jakie stąd wynikają dla polityki przestrzennej.

Przebieżenie Krakowa obejmuje wiele elementów inspirujących intelektualnie i emocjonalnie, stąd zjawiska kulturalne powinny być z nimi silnie związane. Polityka przestrzenna w zakresie rozwoju kultury w Krakowie powinna zakładać przygotowanie miejsc dla obiektów kultury takich jak np. planowane Centrum Muzyki (rejon starej ul. Grzegórzeckiej), której lokalizacja doprowadzi do ożywienia otoczenia i podniesie prestiż tego rejonu Miasta, a także pozwoli na kontynuację przeżyć kulturalnych w otaczającej obiekt przestrzeni. Kreacja tła dla wydarzeń kulturalnych to również istotny aspekt polityki zagospodarowania Krakowa.

Organizacja imprez kulturalnych na dużą skalę to również istotne założenie polityki przestrzennej Miasta Krakowa. Przykładem takiego przedsięwzięcia jest planowane „Centrum Wielkoskalowych Plenerowych Wydarzeń Kulturalnych Błonia 2.0”.

Kraków jest miastem o bogatym życiu kulturalnym, w którym dziedzictwo kulturowe stanowi jeden z najważniejszych jego atutów.

Ważnymi i znanymi placówkami kulturalnymi, o znaczeniu metropolitalnym, działającymi w Krakowie są: Filharmonia, Opera, muzea (m.in. Fabryka Schindlera i Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK na Zabłociu, Muzeum Armii Krajowej przy ul. Wita Stwosza, Muzeum Lotnictwa Polskiego w Czyżynach), teatry (m.in. Stary, Słowackiego, Krakowski Teatr Scena STU) oraz festiwale (Międzynarodowy Festiwal Kina niezależnego Off Plus Camera, Misteria Paschalia, Sacrum Profanum, Festiwal Muzyki Filmowej, Festiwal Kultury Żydowskiej, Selector Festiwal).

- Funkcje turystyczne (metropolitalny przemysł turystyczny)

Celem podróży dla większości turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski jest Kraków, przyciągający ich bogactwem, na które złożyły się wieki historii, dorobek kulturalny i naukowy oraz niepowtarzalne zabytki architektury.

Stolica Małopolski pełni funkcje międzynarodowego centrum turystycznego.

Główne rodzaje turystyki stale rozwijające się w Krakowie to:

- Turystyka wycieczkowa (kulturowe atrakcje Krakowa, w tym historyczne centrum-Stare Miasto z Wawelem i Podziemiami Rynku Głównego, dzielnica Kazimierz),
- Turystyka tranzytowa (m.in. Wadowice, Wieliczka, Oświęcim, Zakopane),
- Turystyka pielgrzymkowa,
- Turystyka biznesowa.

- Funkcje transportowe

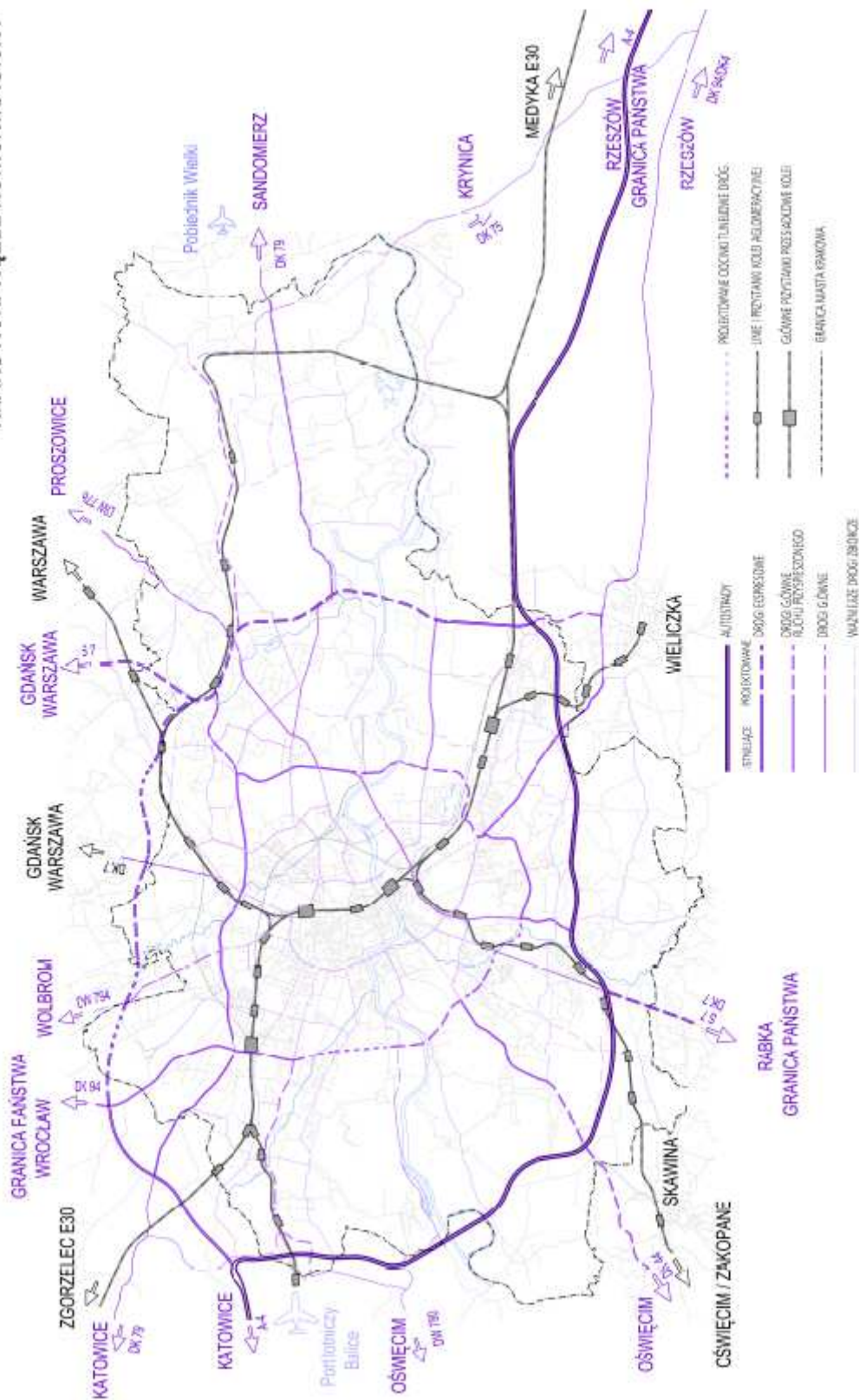
Zapewnienie dogodnych powiązań transportowych Krakowa z całym regionem przyczyni się do właściwego funkcjonowania miasta Krakowa jako stolicy województwa małopolskiego i głównego miasta regionu.

Przyjęty model horyzontalny rozbudowy metropolitalnego potencjału Krakowa jest realizowany w wybranych sferach kluczowych. Jest to przede wszystkim rozwój systemu transportowego, w tym - zawarcie i realizacja szeregu porozumień międzygminnych, na mocy, których Gmina Miejska Kraków przejęła zadania publiczne w ramach lokalnego transportu zbiorowego. W Uchwale Nr XXVII/354/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 listopada 2007 r. w sprawie realizacji przez Gminę Miejską Kraków zintegrowanego aglomeracyjnego transportu zbiorowego Rada Miasta Krakowa wyraziła zgodę na zawarcie przez Gminę Miejską Kraków porozumień międzygminnych z: Miastem i Gminą Skawina, Miastem i Gminą Skała, Miastem i Gminą Świątniki, Miastem i Gminą Wieliczka, Gminą Czernichów, Gminą Iwanowice, Gminą Kocmyrzów - Luborzyca, Gminą Liszki, Gminą Michałowice, Gminą Mogilany, Gminą Wielka Wieś, Gminą Zielonki, Gminą Zabierzów – w sprawie przejęcia przez Gminę Miejską Kraków wykonywania zadań publicznych w ramach lokalnego transportu zbiorowego w zakresie organizacji przewozów, regulacji taryfowych oraz stanowienia przepisów porządkowych. Podpisanie porozumień umożliwiło utworzenie zintegrowanego systemu transportowego, a komunikacja na obszarze tych gmin zyskała status komunikacji miejskiej, tworząc załączek metropolizacji w strefie podmiejskiej Krakowa.

Ponieważ dostępność komunikacyjna i efektywność funkcjonowania transportu wewnętrznego są warunkiem brzegowym, wyznaczającym możliwą klasę rozwoju metropolii, niezwykle istotnym czynnikiem będzie rozbudowa podsystemu szynowego kolei, której zasięg w praktyce wyznaczy najdalsze granice metropolii. Jednakże jest to zadanie głównie w gestii samorządu województwa, które należy uwzględnić w dokumentach planistycznych Miasta. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera efektywne gospodarowanie terenami pokolejowymi albowiem utrata potencjału w tej gałęzi infrastruktury może być nie do odtworzenia bez ponoszenia gigantycznych kosztów.

Krakowski Węzeł Komunikacyjny, o który mowa w Strategii Rozwoju Krakowa, obsługuje zbiór skupisk osadnictwa, usytuowanych koncentrycznie wokół centralnej części Miasta, nakładający się na promienisty układ dróg i linii kolejowych. Jego najważniejszymi elementami są: węzeł tras drogowych, rozchodzących się promieniście z centralnej części Krakowa i spięty trasami obwodowymi wewnątrz aglomeracji, węzeł linii kolejowych pasażerskich i towarowych oraz port lotniczy. Organizacja funkcjonowania węzła jako całości zakłada ścisłą współpracę wymienionych tu elementów, poprzez integrację obsługi użytkowników, z wykorzystaniem terminali i przystanków pasażerskich oraz systemu parkingów przesiadkowych. Szczegółowy opis systemów transportu i planów ich rozwoju w krakowskim węźle komunikacyjnym jest przedstawiony w rozdz.II.6.

KRAKOWSKI WĘZEL KOMUNIKACYJNY

Rys. nr 3 Krakowski Węzeł Komunikacyjny.
 Źródło: Opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

- Metropolitalne aktywności przemysłowe (przemysł „klasyczny”, przemysł medialny i informacyjny)

Postęp techniczny i technologiczny zauważalny praktycznie we wszystkich gałęziach przemysłu, a równocześnie liczna, wysoko kwalifikowana kadra, przygotowywana przez krakowskie wyższe uczelnie i chętnie szukająca zatrudnienia w Krakowie, uprawniają do wyznaczenia priorytetu dla tworzenia tak przestrzennych jak i społecznych preferencji dla lokalizowania w Krakowie przemysłu i usług o najwyższym poziomie zaawansowania, przy jednoczesnym redukowaniu technologii przestarzałych, „brudnych”, stosowanych najczęściej w przemyśle surowcowym.

Działaniom takim ma sprzyjać tworzenie miejsc pracy w takich gałęziach jak przemysł wysokich technologii, m.in.: przemysł elektroniczny, optyczny, biotechnologiczny, medyczny, farmaceutyczny, informatyka, mikroelektronika oraz technologia informacyjna (IT), przemysł medialny - sektor filmowy, radiowy i telewizyjny, marketing, reklama, public relations, outsourcing i inne.

Firmy w tych gałęziach będą pełnić wiodącą rolę nie tylko w regionie, ale również na szczeblu ogólnopolskim, a nawet euroregionu. Sprzyjać temu będzie nie tylko dogodna lokalizacja geograficzna (wraz z Katowicami jeden z najsilniejszych ośrodków w południowej Polsce, bliskość Słowacji, Czech i Węgier w kontekście roli Krakowa w III kanale transeuropejskim prowadzonym od Lipska Drezna do Kijowa), ale również niepowtarzalny atut Krakowa, jakim są liczne wysoko wykwalifikowane kadry. Będą one lokalizowane – poza tradycyjnie wykorzystywanymi na takie cele rejonami – w terenach niewykorzystywanych dotychczas na taki cel np. w rejonie portu lotniczego Balice. Dodatkowym atutem lokalizacji takich jest bardzo dobre położenie, łączenie różnorodnych środków transportu oraz jej wielofunkcyjność.

Istotnym elementem gospodarki związanej z handlem i wytwórczością jest również sprawna dystrybucja wytworzonych dóbr. Odbywa się ona coraz częściej poprzez centra logistyczne, lokalizowane na obrzeżach dużych miast lub w ich pobliżu, zawsze w sąsiedztwie węzłów komunikacyjnych, agregujące różnorodne środki transportu. Funkcje takie przewiduje się również w granicach Krakowa, a dla ich lokalizacji proponuje się wykorzystanie terenów zdegradowanych dotychczasowym użytkowaniem lub funkcją bądź też predestynowanych do pełnienia tych funkcji ze względu na swoją szczególnie atrakcyjną lokalizację. Stąd też proponuje się zlokalizowanie takich funkcji w rejonie tzw. starej hałdy po północnej stronie ul. Igołomskiej w obszarze Kraków – Nowa Huta Przyszłości.

Jednocześnie w związku z postulowaną restrukturyzacją przemysłu na terenie Gminy Miejskiej Kraków następować będzie dalsza redukcja gałęzi surowcowych na rzecz produktów wysoko przetworzonych. Zakłada się, że lokalizacyjnie gałęzie te będą koncentrować się na terenach kombinatu metalurgicznego z tendencją do zmniejszania tak zajętości terenu jak i zakresu swojego oddziaływania.

Kolejnym argumentem za wytyczeniem takiego kierunku jest również chęć zapewnienia, co najmniej zadawalających warunków klimatycznych Miasta z dążeniem do systematycznej ich poprawy.

- Metropolitalne funkcje handlowe

Metropolitalna rola Krakowa w regionie uzasadnia lokalizowanie w tym Mieście zespołów obiektów lub kompleksów pełniących rolę promocyjną dla handlu, wytwórczości,

produkcji, jak i realizujących te funkcje wprost.

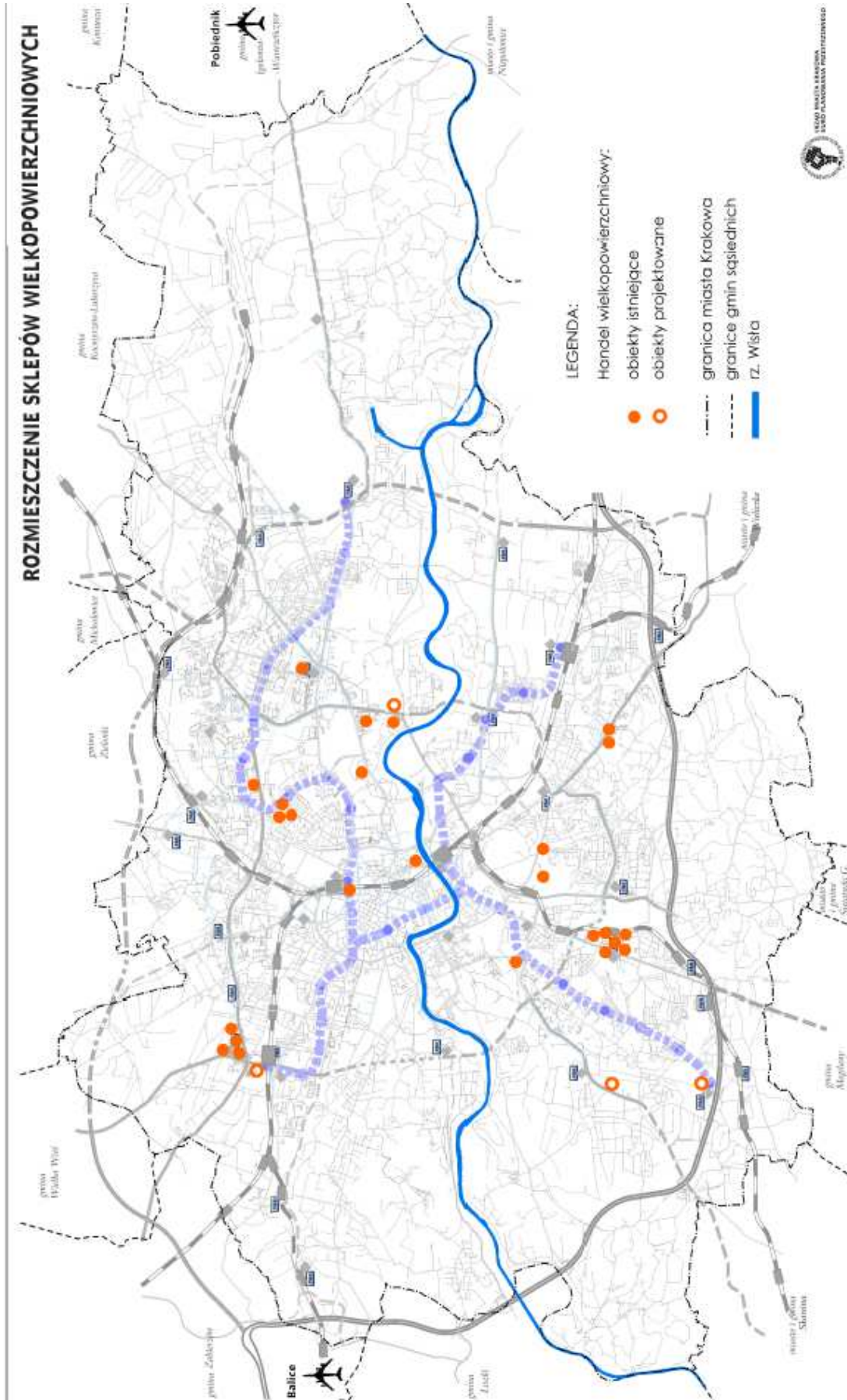
Pierwsza z tych funkcji realizowana będzie w formule centrów wystawienniczych jako miejsc organizacji targów krajowych i międzynarodowych. Dotychczasowa baza infrastrukturalna, na której realizowane były te funkcje, jest daleko niewystarczająca tak ze względu na niewielką jej powierzchnię jak i dostępność komunikacyjną, a także nieprzystającą do potrzeb i aspiracji Miasta; tereny przy ul. Stanisława Klimeckiego i ul. Centralnej są niewielkie obszarowo i pomimo centralnej lokalizacji – słabo dostępne komunikacyjnie.

Dlatego zakłada się, że nowe, wskazywane w ramach Zmiany Studium centra, winny, co najmniej częściowo przejmować funkcje tych dotychczasowych (również w związku z przekształceniami funkcjonalnymi tych ostatnich), dyslokując te funkcje w rejony oddalone od centrum Krakowa, lecz lepiej skomunikowane, o lepszej dostępności komunikacyjnej, z dużym zapleczem parkingowym, a więc zapewniające ich nieskrępowany rozwój. Takim rejonem winny stać się okolice portu lotniczego w Balicach i Trasy Balickiej, których atutem jest bliskość portu lotniczego Balice, dobra dostępność komunikacyjna z planowanego węzła autostradowego oraz układu wewnątrzmięjskiego, a także duże zróżnicowanie środków transportu obsługującego ten rejon.

Funkcja handlowa realizowana będzie bezpośrednio, w formie handlu detalicznego i hurtowego, bądź w oparciu o dotychczasową, modernizowaną i rozbudowywaną sieć obiektów handlowych oraz o nowe obiekty wolnostojące i wbudowane, zespoły obiektów oraz centra handlowe, lokalizowane poza rejonami centralnymi miasta, w miejscach dobrze skomunikowanych, mogących obsługiwać tak mieszkańców Krakowa, jak i mieszkańców gmin sąsiednich. Nowymi rejonami wskazanymi do realizacji takich dużych inwestycji handlowych jest południowa część Krakowa – m.in. w rejonie os. Kliny Południe i węzła Sidzina, rejon ul. Tadeusza Śliwiaka i trasa wylotowa w kierunku Olkusza.

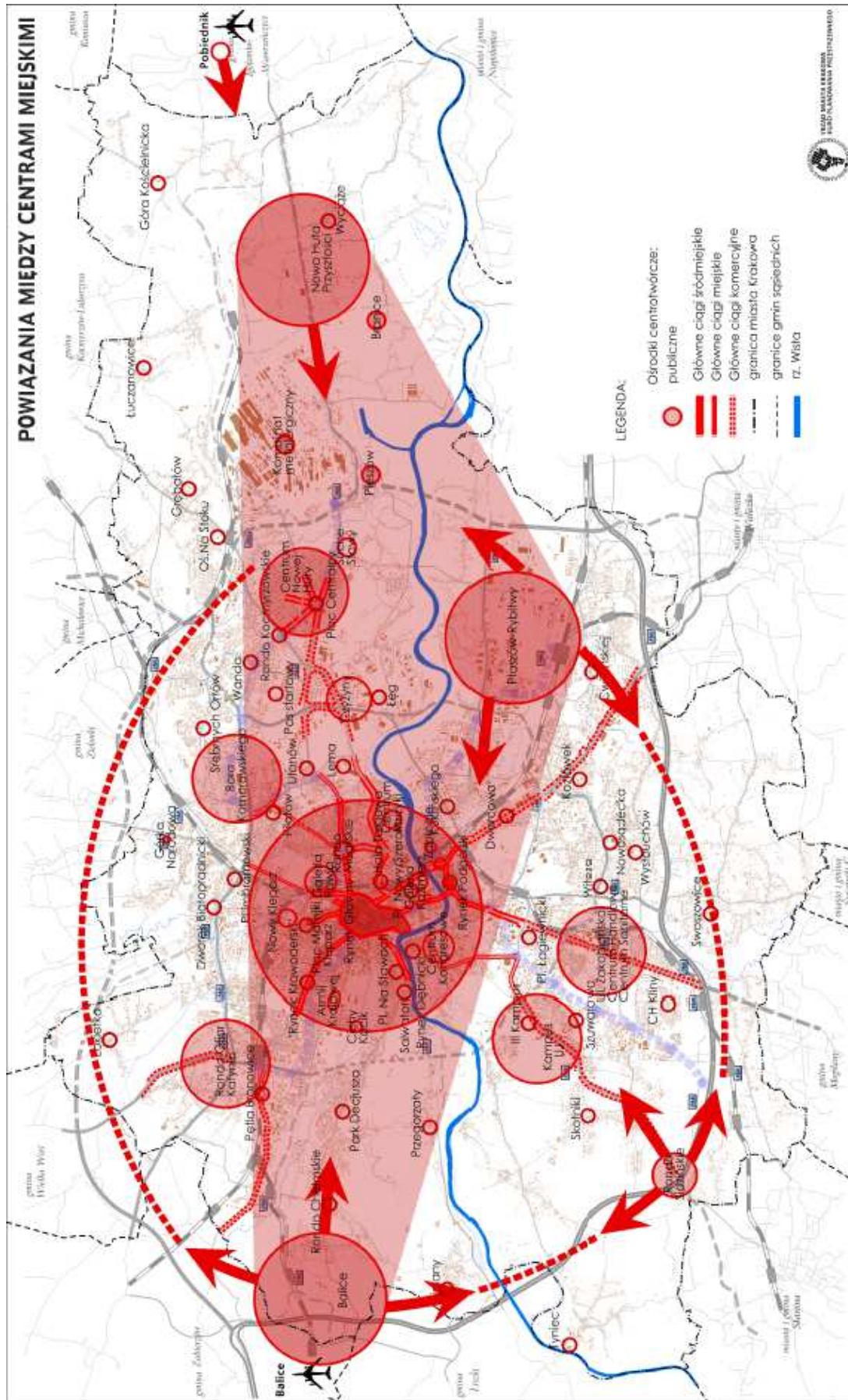
Szczególą rolę w systemie obiektów handlowych pełnić będzie giełda rolno-przemysłowa lokalizowana w rejonie ul. Kocmyrzowskiej i ul. Józefa Marcika, a więc na styku klienta krakowskiego i bezpośredniego producenta.

Zewnętrzny pierścień obiektów handlowych, w tym głównie handlu wielkopowierzchniowego ma również za zadanie odciążenie centrum miasta od ruchu generowanego przez miejskie funkcje handlowe.

Rys. nr 4 Obszary z dopuszczeniem lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w Krakowie.

Źródło: Opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

Rys. nr 5 Powiązania między centrami miejskimi w Krakowie.
Źródło: Opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

- Funkcje pielgrzymkowe i inne funkcje metropolitalne związane z przestrzeniami sacrum

Funkcje te rozwijać się będą w oparciu o historycznie ugruntowaną sieć kościołów i klasztorów na terenie Krakowa, w szczególności zaś zespół ponad 70 kościołów i klasztorów w obrębie plant krakowskich, a także o nowopowstałe ośrodki kultu. Elementem wzmacniającym oddziaływanie tych ośrodków będzie rozwijana w tych ośrodkach funkcja kulturotwórcza. Szerokie, często ponadregionalne oddziaływanie tych ośrodków wpływa na powstawanie i rozwój turystyki pielgrzymkowej, determinującej dalszy rozwój terenów sąsiednich w zakresie często znacznie wykraczającym poza sferę sacrum (powstawanie infrastruktury noclegowej, bazującej na pensjonatach, hotelach, domach pielgrzyma, a także infrastruktury gastronomicznej, itp.). Do takich ośrodków należą m.in.:

- Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach
- Centrum Jana Pawła II „Nie Lękajcie się” na terenie obszaru tzw. „Białych Mórz”,
- Opactwo Cystersów w Mogile,
- Opactwo Benedyktynów w Tyńcu.

- Metropolitalne centra sportu, rekreacji i rozrywki

Metropolitalne centra sportu dotyczyć będą tak sportu kwalifikowanego jak i sportu amatorskiego. Baza sportu kwalifikowanego budowana będzie w oparciu o krakowskie kluby sportowe (często o ponad stuletniej tradycji) oraz o kompleks obiektów i wysoko kwalifikowaną kadrę wywodzącą się z Akademii Wychowania Fizycznego, a także o nowo realizowane obiekty sportowe, często o randze ponadregionalnej, umożliwiające przeprowadzanie zawodów sportowych o randze międzynarodowej. W rozwoju bazy obiektów sportowych należy dążyć do wykorzystania atutu Krakowa, jakim są uznani w skali światowej sportowcy wywodzący się z Krakowa bądź z regionu Małopolski, chcący wnieść własny wkład (także inwestycyjny) w rozwój tych dziedzin sportu, w których wyrosli.

Obiekty sportowe i kompleksy sportowe, stanowiące bazę dla dalszego rozwoju infrastruktury sportowej to m.in.:

- Grupa stadionów krakowskich klubów sportowych, w tym stadiony Wisły, Cracovii, Hutnika,
- Wielofunkcyjna Hala Widowiskowo-Sportowa w Czyżynach przy ul. Stanisława Lema,
- Krakowskie Centrum Sportów Wodnych przy ul. Kolnej,
- Zespoły boisk typu Orlik zaspakajające potrzeby sportu amatorskiego na poziomie osiedlowym.

Rozbudowa istniejącej struktury sportowej i rekreacyjnej na obszarze Miasta zostanie uzupełniona o:

- Narodowe Centrum Rugby w Luboczy,
- Nowe obiekty sportowe w ramach rozbudowywanej infrastruktury krakowskich wyższych uczelni (AWF, Uniwersytet Rolniczy),
- Ośrodek rekreacji i wypoczynku Przylasek Rusiecki w oparciu o złoża wód geotermalnych,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji przy ul. Filipa Eisenberga 2,
- Halę 100-lecia KS Cracovia oraz Centrum Sportu Niepełnosprawnych przy al. Marszałka Ferdinanda Focha,
- Tor żużlowy – KS „Wanda” oraz boisko do piłki nożnej przy ul. Odmogile,
- Centrum Sportu przy ul. Bogucickiej.

Ważnym zamierzeniem będzie realizacja koncepcji rolkowego szlaku rekreacyjno-

sportowego otaczającego Błonia Krakowskie.

System obiektów sportu i rekreacji będzie uzupełniony i powiązany rozbudowaną siecią ścieżek rowerowych, spełniających w tym przypadku – poza funkcją alternatywnego środka transportu – również rolę elementu aktywnej rekreacji.

W dobie wolnego rynku „przemysł rozrywkowy” z natury rzeczy ma charakter komercyjny. Baza obiektów realizujących funkcje rozrywki opierać się będzie głównie na:

- kinach sieciowych i kinach w strukturze rozproszonej,
- kompleksach rozrywkowych towarzyszących centrom handlowym,
- budowie, rozbudowie i modernizacji istniejących wielofunkcyjnych sal, zdolnych do przyjęcia imprez rozrywkowych, w tym koncertów muzycznych.

Należy mieć również na uwadze fakt, że część obiektów realizujących funkcje rozrywkowe będzie spełniać również inne funkcje, bądź też będzie stanowić funkcjonalnie i przestrzennie jedynie fragment (często mniejszościowo) usług wielofunkcyjnych, jak ma to miejsce np. w galeriach handlowych.

Rolą Władz Miasta jest zatem pośrednie wspieranie i wspomaganie tego rynku poprzez np. tworzenie mechanizmów gospodarowania przestrzenią dla utrzymywania, poszerzania bądź tworzenia nowych obszarów dla realizacji takich funkcji.

Nie wszystkie, bowiem profile działań w dziedzinie rozrywki leżą w kręgu zainteresowania prywatnych inwestorów instytucjonalnych, natomiast pewne inwestycje znajdują się poza zakresem możliwości takich inwestorów.

II.3. Kierunki zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta – zasady rozwoju struktury urbanistycznej

Celem klarownego zarysowania głównych kierunków polityki przestrzennej wyodrębniono podział przestrzeni Krakowa na:

1. Strukturalne obszary urbanistyczne, strukturalne jednostki urbanistyczne oraz tereny o różnym sposobie zagospodarowania.
2. Elementy strukturalne.
3. Kompozycja urbanistyczna.
4. Obszary wymagające rewitalizacji i rehabilitacji.

Ustalenia dotyczące kierunków zmian w strukturze przestrzennej miasta zapisano uwzględniając cele polityki przestrzennej gminy, uwarunkowania rozwoju przedstawione w Tomie I Studium i prawdopodobne tendencje zmian odnoszące się do obszarów i elementów struktury przestrzennej oraz ustawowe zadania gminy i zasady sztuki urbanistycznej.

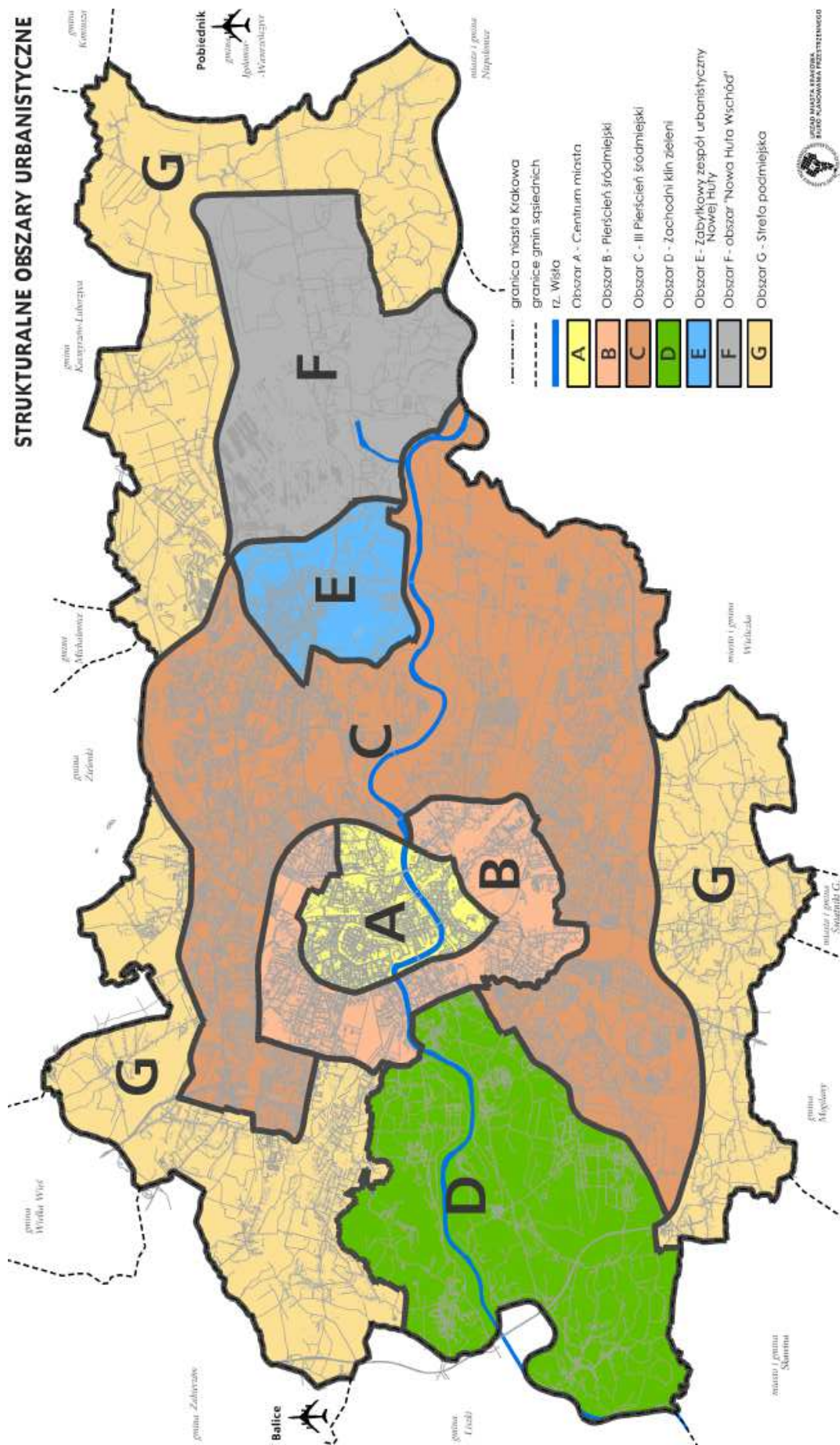
II.3.1. Strukturalne obszary urbanistyczne i strukturalne jednostki urbanistyczne oraz tereny o różnym sposobie zagospodarowania

• Strukturalne obszary urbanistyczne

W przestrzeni Miasta wyróżnia się strukturalne obszary urbanistyczne zwane dalej obszarami urbanistycznymi. Podział ten pomaga wyartykułować logiczne związki między najważniejszymi cechami strukturalnymi przestrzeni geograficznej Miasta i strategicznymi elementami polityki przestrzennej. Na granice obszarów urbanistycznych miały wpływ:

- 1) historyczny rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta, który można wyrazić w postaci kolejnych „pierścieni” zabudowy rozchodzących się w miarę koncentrycznie od zabytkowego centrum oraz koncentracji zabudowy wzdłuż promienisto - obwodnicowego układu ulic śródmiejskich;
- 2) przyrodnicze i kulturowe elementy przestrzeni geograficznej Miasta (sektory wolne od zabudowy) takie jak: pradolina Wisły, Wzgórze Wawelskie, wyniesienie Krzemionek z kopcem Krakusa, zachodni klin zieleni ze wzgórzami Lasu Wolskiego, wzgórzem Bielany z kopcem Krakusa i Wzgórzem Tynieckim, zielone ciągi wzdłuż rzek i potoków, zabytkowe śródmieście z historycznym centrum, zabytkowy zespół architektoniczno-urbanistyczny Nowej Huty z krajobrazowym zespołem Mogiły i parkiem Dłubni;
- 3) budowa policentrycznej struktury Miasta, w której głównymi centrami rozwoju są obszary aktywizacji funkcji nauki, kultury i techniki oraz inne centra rozwoju gospodarczego;
- 4) kontynuacja zasad sformułowanych w dokumentach planistycznych – w planach zagospodarowania przestrzennego Miasta oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2003 r.;
- 5) wspólne cechy najważniejszych kierunków polityki przestrzennej wynikające z podobieństwa funkcjonalno-przestrzennych i krajobrazowych cech strukturalnych jednostek urbanistycznych wchodzących w skład danego obszaru;
- 6) polityka w zakresie ochrony cennych wartości, rozwoju systemu komunikacji, rewitalizacji i rehabilitacji obszarów problemowych – także potrzeba wzmocnienia centrum i śródmieścia jako reakcja na proces suburbanizacji;
- 7) lokalizacja kombinatu metalurgicznego i Nowej Huty oraz inne decyzje wpływające znacząco na rozmieszczenie elementów strukturotwórczych (np. pochodzące z lat 60. i 70. decyzje dotyczące głównych kierunków modernizacji układu komunikacyjnego, lokalizacji osiedli zabudowy wielorodzinnej w pasmach rozciągających się na kierunku W-Z po północnej i południowej stronie śródmieścia, idea tzw. Nowego Centrum Miasta i budowa Centrum Komunikacyjnego itp.).

STRUKTURALNE OBSZARY URBANISTYCZNE

Rys. nr 6 Strukturalne obszary urbanistyczne.
 Źródło: Opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

Na podstawie wymienionych kryteriów wyróżnia się 7 strukturalnych obszarów urbanistycznych. Są to:

- 1) Obszar A – Centrum Miasta - w przybliżeniu obszar w granicach II obwodnicy, który obejmuje:
  - a) Historyczne centrum, które tworzą strukturalne jednostki urbanistyczne położone w granicach obszaru wpisanego na I Listę Światowego Dziedzictwa (Stare Miasto + Wawel oraz zabytkowy układ krakowskiego Kazimierza wraz ze Stradomiem);
  - b) Pierwszy pierścień miejski – czyli strefę obejmującą tereny położone – w przybliżeniu – między historycznym centrum a II obwodnicą (między innymi Stare Podgórze); w przybliżeniu, jest to zasięg strefy nazywanej także „otoczką historycznego centrum” lub „strefą buforową” strefy wpisanej na Listę Światowego Dziedzictwa.

W strefie pierwszego pierścienia miejskiego wyróżnia się dwa rodzaje strukturalnych jednostek urbanistycznych: jednostki położone na zachód od średnicowej linii kolejowej Miasta, w których dominujące rodzaje polityki przestrzennej to polityka konserwatorska prowadzona w myśl zasad konserwacji zintegrowanej oraz jednostki położone na wschód od linii średnicowej, w których dominuje polityka rewitalizacji uwzględniająca zarówno komponent konserwatorski jak i wyraźne działania prorozwojowe – zwłaszcza w rejonach: Zabłocia, Ronda Mogińskiego i osi urbanistycznej wyznaczonej dominantami zabudowy przy Rondzie Mogińskim i Rondzie Grunwaldzkim.

Strefa ta obejmuje również pas zabudowy tworzącej zewnętrzne pierzeje II obwodnicy. Tu znajdują się tak prestiżowe dla Miasta gmachy „architektury centrum” jak – przykładowo: – gmach Muzeum Narodowego przy Alejach III Wieszczów, zespół Sądów czy lokalizacja Centrum Kongresowego.

Do najważniejszych obszarów przestrzeni publicznych w tej strefie – oprócz przestrzeni Starego Miasta należy centralna część Parku Rzeki Wisły.

Istotnym elementem polityki przestrzennej w obszarze A winno być – zgodnie ze strategią rewitalizacji przestrzeni śródmiejskiej – utrzymanie (i odbudowa) zrównowżenia /równowagi/ funkcji. Należało będzie przy tym wspierać i promować w Śródmieściu funkcje istotne dla zapewnienia żywotności i atrakcyjności obszaru, takie jak: kultura, oświata, rekreacja oraz mieszkalnictwo. Poprawa atrakcyjności śródmieścia jako środowiska mieszkaniowego obejmować winna odpowiednią politykę transportową (w tym uspokojenie ruchu poprzez zabiegi przestrzenne), politykę parkingową wspierającą preferowane w obszarze funkcje, wreszcie politykę ochrony i poprawy walorów środowiska. Służyć temu winna m.in. intensyfikacja oraz zapewnienie ciągłości systemu zieleni śródmiejskiej. Działania obejmować winny intensyfikację zieleni w dużych ulicach śródmiejskich, stworzenie radialnych powiązań pierścienia Plant z obszarami zieleni poza II Obwodnicą poprzez „zielone aleje” ruchu uspokojonego, wreszcie stworzenie sieci małych parków, placów zabaw i rekreacji z wykorzystaniem terenów niezabudowanych. Ważnym zadaniem polityki przestrzennej w obszarze winna być rewitalizacja wnętrza II Obwodnicy (w tym Alei Trzech Wieszczów) celem przywrócenia (przydania) jej walorów jako atrakcyjnej ulicy – bulwaru miejskiego. Rozwiązania pierzei i „podłogi” ulicy winny uwzględnić także jej potencjalną rolę dla ruchu lokalnego (dojazdów, postoju, ruchu rowerów i pieszych), a również jej śródmiejskie funkcje nie ruchowe (mieszkania, handel, gastronomia, kultura etc.).

- 2) Obszar B – Pierścień śródmiejski - czyli II Pierścień miejski obejmujący strukturalne jednostki urbanistyczne położone w granicach III obwodnicy i składające się na:
  - a) Śródmieście, czyli pierścień zabudowy, parków miejskich i innych obszarów wolnych od zabudowy (śródmiejska część parków rzecznych Wisły, Rudawy, zieleni stanowiącą bezpośrednią „otoczkę” centrum Miasta (układ „rozwiazdy”));
  - b) „Otoczkę” śródmieścia, którą stanowią tereny położone między strukturalnymi jednostkami urbanistycznymi tworzącymi śródmieście (o zdecydowanej przewadze funkcji śródmiejskich).

W obszarze B przeważające rodzaje polityki przestrzennej odpowiadają strategiom rewitalizacji przestrzeni śródmiejskiej. Głównymi elementami tych strategii będą:

- a) kształtowanie przestrzeni śródmiejskiego odcinka Parku Rzeki Wisły zgodnie z zasadami zintegrowanej konserwacji i w sposób nawiązujący do europejskich osiągnięć architektury krajobrazu w zakresie projektowania parków rzecznych;
  - b) atrakcyjne architektonicznie kształtowanie przestrzeni publicznej ulic śródmiejskich, a zwłaszcza: ul. Królewskiej, al. 29 Listopada, ul. Mogilskiej, al. Pokoju, ul. Wielickiej.
- 3) Obszar C – III Pierścień miejski, obejmujący strukturalne jednostki urbanistyczne położone między III i IV obwodnicą. Pierścień ten - „rozerwany” od strony zachodniej - tworzą głównie jednostki osiedli wielorodzinnych, które przenikają się z zabudową jednorodziną - zabudowane przeważnie w czterech ostatnich dekadach XX w – a w części południowo-zachodniej tego obszaru występują także jednostki o zabudowie charakterystycznej dla strefy podmiejskiej.
  - 4) Obszar D – Zachodni klin zieleni - położonej po obu brzegach rzeki Wisły, będącej częścią Jurajskich Parków Krajobrazowych i „rozcinającej” Obszar C (III Pierścień miejski).
  - 5) Obszar E – Zabytkowy zespół urbanistyczny Nowej Huty - wraz z jego krajobrazową „otoczką”, którą stanowią położone na południe od al. Jana Pawła II i ul. Tadeusza Ptaszyckiego i atrakcyjne pod względem krajobrazowym i ekologicznym tereny (łąki nowohuckie stanowiące użytek ekologiczny, i zespół architektoniczno-krajobrazowy obejmujący: Osiedla Na Skarpie, układ urbanistyczny szpitala im. S. Żeromskiego i zabytkowy kościół Św. Bartłomieja) oraz tereny o sporym potencjale krajobrazowym i znacznych wartościach architektoniczno-urbanistycznych, o których decydują: park rzeki Dłubni, zespół architektoniczno-krajobrazowy klasztoru cystersów w Mogile i Kopiec Wandy.
  - 6) Obszar F – obszar „Nowa Huta Przyszłości” - będące przedmiotem głównego projektu strategicznego gminy Kraków. Pod względem funkcjonalno-przestrzennym i architektury krajobrazu jest to obszar o największych kontrastach, bowiem mamy tu zarówno największy teren przemysłowy zajmowany przez kombinat metalurgiczny oraz sąsiadujące z nim tereny oczyszczalni ścieków, hałd i innych składowisk odpadów poprodukcyjnych oraz największych obszarowo terenów kolejowych jak i tereny zabudowy podmiejskiej oraz malownicze układy dawnych podkrakowskich wsi, wśród których szczególnymi walorami krajobrazowymi odznaczają się tereny doliny rzeki Wisły w bliskim sąsiedztwie Puszczy Niepołomickiej. Pod względem skali wyzwań natury ekonomicznej, technologicznej a także związanych z tym konsekwencji dla przestrzeni społecznej miasta jest to najważniejszy obszar problemowy Krakowa.

7) Obszar G – Strefa podmiejska - obejmująca głównie strukturalne jednostki urbanistyczne położone na południe i południowy zachód od autostrady oraz niewielkie enklawy położone na północ od północnego odcinka IV obwodnicy. Przeważa tu zabudowa o charakterze podmiejskim; występuje też znaczny procent terenów wolnych od zabudowy.

- **Strukturalne jednostki urbanistyczne**

Jednostki urbanistyczne wyodrębniono wg kryteriów historycznych oraz morfologicznych i funkcjonalno-przestrzennych cech tkanki urbanistycznych a także charakteru form krajobrazowych.

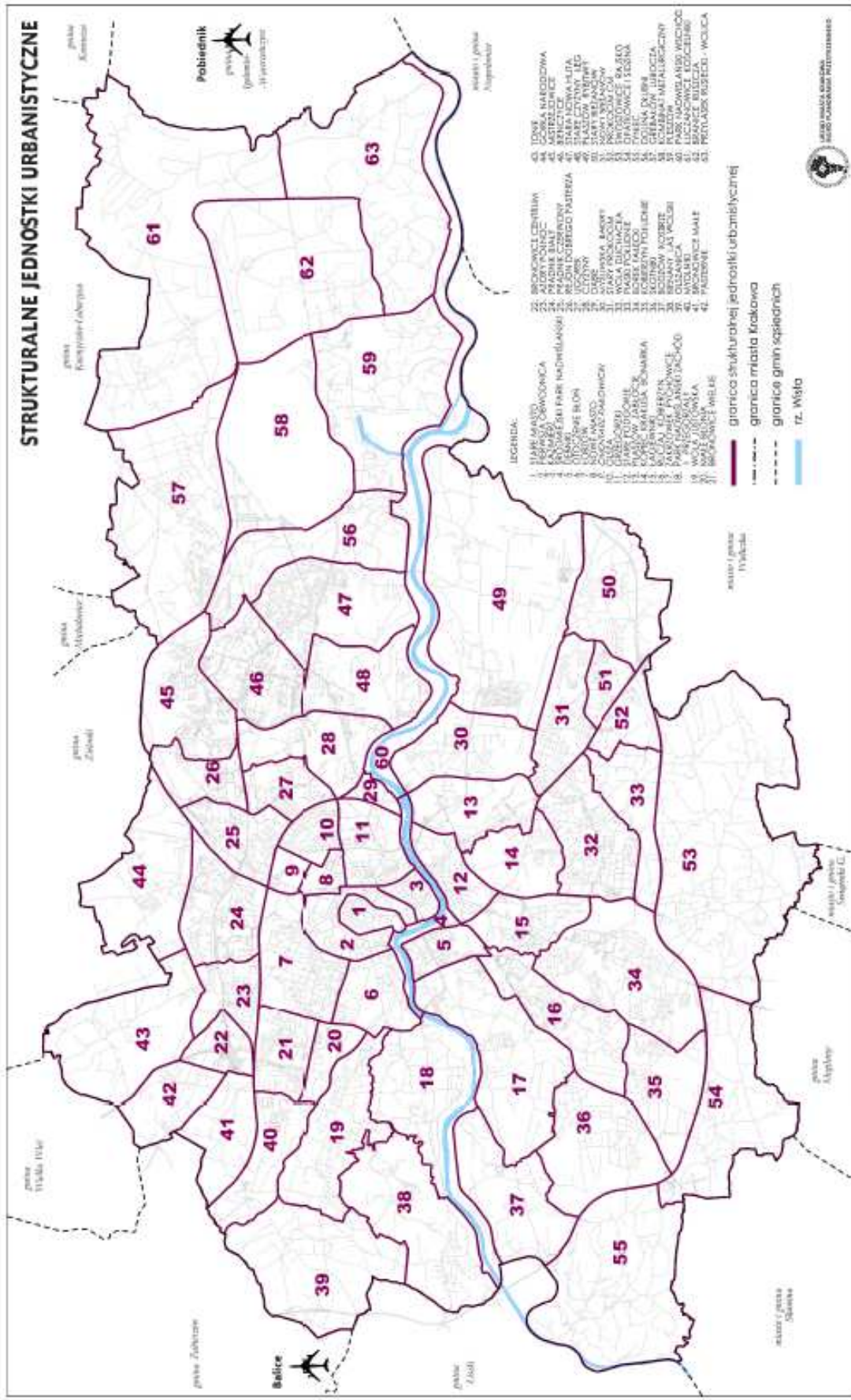
Obszar Krakowa został podzielony na 63 strukturalne jednostki urbanistyczne, którym nadano nazwy nawiązujące do nazw zwyczajowych.

Nowy podział nawiązuje do podziału Krakowa na 141 jednostek urbanistycznych, agregując je w większe zespoły i korygując ich granice w dostosowaniu do nowych uwarunkowań, np. nowo zrealizowanych elementów układu komunikacyjnego.

Uznano, iż w powyższej sytuacji nie ma bezwzględnej konieczności odzwierciedlenia układu historycznego Miasta, gdyż powstałe zainwestowanie w wielu przypadkach zatarło już ten układ i nie jest on już możliwy do odtworzenia.

Strukturalne jednostki urbanistyczne stanowią zespoły urbanistyczne o wspólnych cechach przestrzennych. Podział ten ma na celu z jednej strony ułatwić zapis kierunków zmiany Studium, z drugiej zaś ma być pomocnym przy realizacji polityki Gminy Miejskiej Kraków.

Zasady i wytyczne dla gospodarowania przestrzenią w obrębie strukturalnych jednostek urbanistycznych zostały omówione w Tomie III Studium pt. „Wytyczne do planów miejscowych”

Rys. nr 7 Strukturalne jednostki urbanistyczne.
 Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

- Tereny o różnym sposobie zagospodarowania

W ramach wydzielonych strukturalnych jednostek urbanistycznych wskazano kierunki zmian w przeznaczeniu terenów. Nie naruszają one kompetencji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czyli nie wkraczają szczegółowością ustaleń w sferę regulacji zastrzeżonych ustawowo dla mpzp. Przyjmuje się, że sterowanie przez gminę zmianami w przeznaczeniu terenów ma prowadzić przede wszystkim do ustalonych w Studium celów i zasad rozwoju, a w szczególności budowaniu zrównoważonej i policentrycznej metropolii spełniającej warunki miasta zwartej.

Dla zobiektywizowania procedur mających na celu sprawdzenie, czy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie naruszają ustaleń polityki przestrzennej w zakresie kierunków zmian w przeznaczeniu terenów i zapewnienia spójności logicznej tej polityki z ustalonymi wcześniej kierunkami zmian w strukturze przestrzennej, wyróżnia się kategorie przeznaczenia terenów wpływające w sposób istotny na charakter użytkowania przestrzeni urbanistycznej a zwłaszcza na jakość przestrzeni publicznej. Są to następujące kategorie użytkowania:

MN	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
MNW	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej niskiej intensywności
MW	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
UM	Tereny zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
U	Tereny usług
U _H	Tereny usług w tym handlu wielkopowierzchniowego
PU	Tereny przemysłu i usług
ZC	Tereny cmentarzy
ZU	Tereny zieleni urządzonej
ZR	Tereny zieleni nieurządzonej
IT	Tereny infrastruktury technicznej
W	Tereny wód powierzchniowych śródlądowych
KK	Tereny kolejowe
KD	Tereny komunikacji

Zgodnie z wymaganiami art. 10 ust. 2 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, kategoriom terenów przypisuje się odpowiednie wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenu. Wskaźniki ustalono dla poszczególnych strukturalnych jednostek strukturalnych dostosowując kierunki ogólne polityki przestrzennej zapisane w skali całego układu miejskiego do wyników oceny uwarunkowań szczegółowych, charakterystycznych dla danej strukturalnej jednostki urbanistycznej. W ocenie tej brano pod uwagę zarówno miejscowe ograniczenia jak i potencjał rozwojowy danej jednostki.

Linie podziału między terenami o różnej polityce dotyczącej zmian w przeznaczeniu terenów wyznaczono w oparciu o przesłanki merytoryczne interpretując użytkowe predyspozycje danego terenu pod kątem jego potencjału rozwojowego, ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych, lokalne konsekwencje zapisanych wcześniej zasad budowania i rozwoju struktury przestrzennej Miasta oraz możliwości uzyskania efektu synergicznego w rezultacie harmonijnego kojarzenia funkcji wykazujących „naturalną” dążność do skupiania się w danym rejonie.

Ustalone w Studium linie rozdzielające tereny o różnym przeznaczeniu nie mają charakteru linii rozgraniczającej tereny o różnym przeznaczeniu określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Mają charakter linii oddzielającej tereny o różnej polityce dotyczącej zmian w przeznaczeniu terenów. Służą ustalaniu wytycznych do mpzp i mają być pomocne w sprawdzaniu, czy miejscowe plany zagospodarowania

przestrzennego nie naruszają ustaleń polityki przestrzennej w zakresie kierunków zmian w przeznaczeniu terenów.

Granice między terenami zabudowy i terenami wyłączonymi z zabudowy wyznaczono kierując się kryteriami wymienionymi powyżej. Określając obszary wyłączone z zabudowy uwzględniono przede wszystkim przepisy i zasady sztuki dotyczące ograniczeń, jakie dla zabudowy powinny stawiać cele/ kryteria polityki przestrzennej w zakresie: ochrony przeciwpowodziowej, ochrony w terenach osuwiskowych, ograniczenia wynikające z prawa górniczego, ustawy o ochronie przyrody, przepisów dotyczących ograniczeń zabudowy w pasach dróg publicznych i innych przepisów mających zastosowanie w takich przypadkach. Wśród szczegółowych zasad polityki przestrzennej zapisanych w Studium znaczenie szczególne dla jej racjonalnego wdrażania z punktu widzenia ograniczeń, jakie stąd wynikają dla ochrony terenów przed zabudową, ma m.in. zasada budowania systemu parków rzecznych jako podstawowego „szkieletu konstrukcyjnego” struktury funkcjonalnej i przestrzennej Miasta.

II.3.2. Elementy strukturalne

Ponadto, kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy Kraków ustala się w odniesieniu do 7 następujących kategorii elementów strukturalnych przestrzeni urbanistycznej:

1. Centrum miasta i śródmieście

Zwornikiem nowej, metropolitalnej konstrukcji Krakowa pozostanie „serce miasta”, na które składają się zabytkowe układy urbanistyczne Starego Miasta, Kazimierza, Kleparza, Wesolej i Podgórza. Zakłada się, że, ta centralna część śródmieścia będzie powiązana siecią atrakcyjnych przestrzeni publicznych z nowymi skupiskami usług tworzącymi policentryczny układ zabudowy o charakterze śródmiejskim. Dzięki modernizacji systemu transportowego układ ten wytworzy sprawną sieć powiązań funkcjonalnych z innymi nowymi centrami Wielkiego Krakowa.

Centrum Miasta Krakowa to obszar, którego granice wyznaczają następujące aleje, ulice, trasy (łącznie z „kołnierzem” – i w nawiązaniu do tradycji I-go Ringu Krakowskiego): Aleje Trzech Wieszców, południowa granica Cmentarza Rakowickiego, al. płk. Władysława Beliny-Prażmowskiego, ul. Kazimierza Kordylewskiego, ul. Stefana Rogozińskiego, ul. Grzegórzecka, wewnętrzna obwodnica kolejowa, al. Powstańców Śląskich, ul. Henryka Kamieńskiego, ul. Marii Konopnickiej.

W skład Centrum Krakowa wchodzi następujące obszary:

- historyczne jądro Krakowa w granicach obejmujących: obszar wpisany na listę Światowego Dziedzictwa;
- „Nowe Centrum”, do którego zaliczyć można tereny przylegające do średnicowej linii kolejowej i obejmujące rejon Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego, rejon Hali Targowej na Grzegórkach, otoczenie przystanków kolejowych: Zabłocie i Kraków – Podgórze-Krzemionki, rejon pomiędzy Rondem Mogiłskim i Rondem Grzegórzeckim z terenami Sądów po wschodniej stronie al. Powstania Warszawskiego, tereny sąsiadujące z Galerią Kazimierz; teren lokalizacji projektowanego Centrum Muzyki oraz zachodnia część Zabłocia.

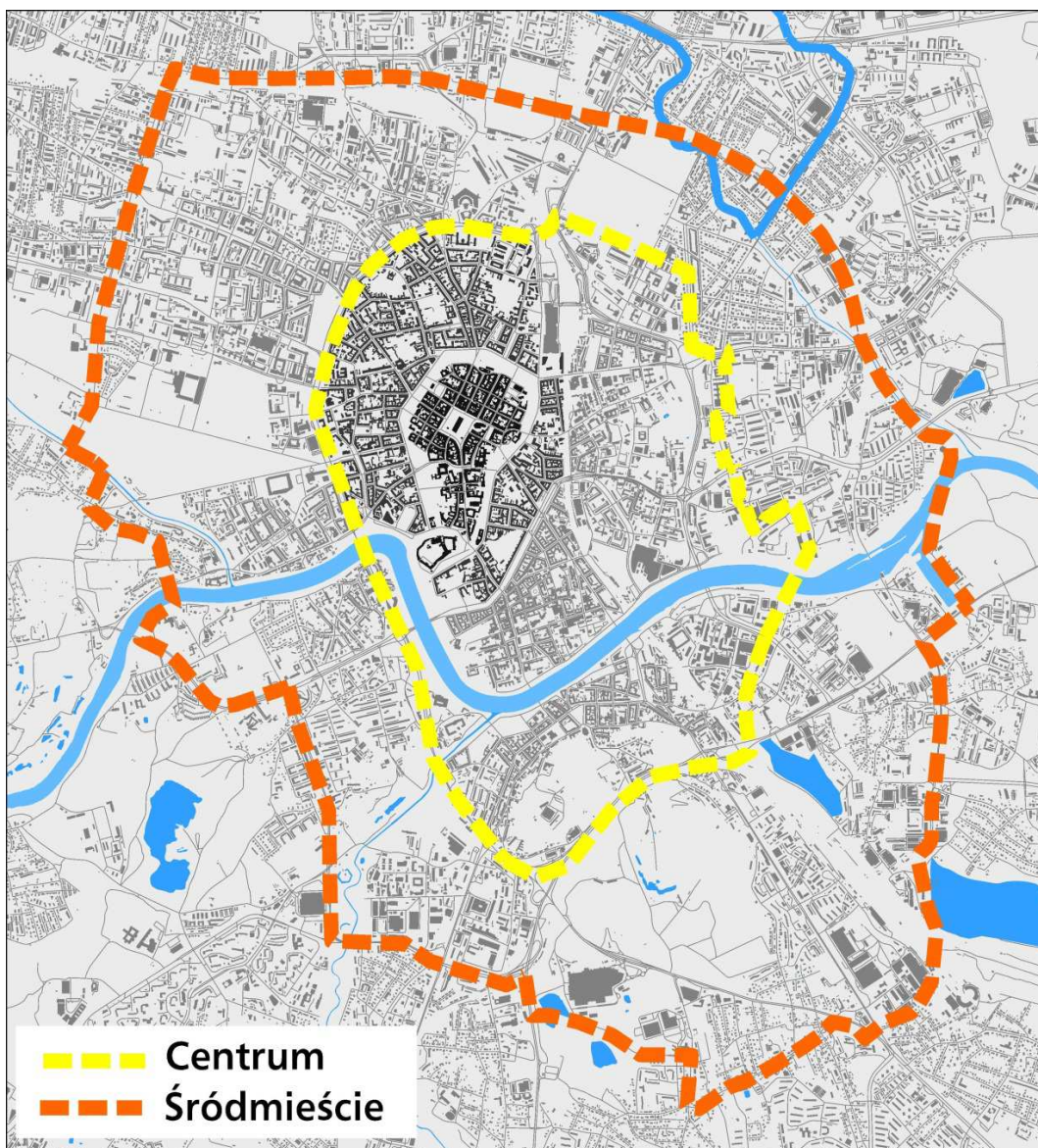
W znacznej części Centrum Krakowa dominuje zabudowa będąca efektem nawarstwienia się historycznej, zabytkowej zabudowy Starego Miasta i zabudowy z I połowy XX wieku, która charakteryzuje się wysoką intensywnością zabudowy, mającą swoje bezpośrednie przełożenie na niski poziom współcześnie rozumianych standardów architektonicznych,

mających swoje dalsze odzwierciedlenie w komforcie zamieszkania. Działania inwestycyjne, jakie miałyby być prowadzone w przyszłości na tym terenie, winny w swoich rozwiązaniach architektonicznych nawiązywać do form i struktur ukształtowanej historycznie zabudowy, jednak nie powinno się to odbywać kosztem obniżania ogólnie obowiązujących standardów dotyczących norm technicznych dla obiektów tak mieszkalnych jak i o funkcjach publicznych i komercyjnych. Ochronie winna podlegać istniejąca zieleń przestrzeni publicznych i wewnątrz kwartałów zabudowy. Poszczególne place i ulice należy traktować jako wnętrza urbanistyczne, a wprowadzana i chroniona zieleń powinna być istotnym elementem wyposażenia tych wnętrz, dopasowanym do historycznej zabudowy i małej architektury. Należy dbać o wysoki standard wprowadzanej zieleni, zarówno pod względem jakości materiału stosowanego do nasadzeń, jak i proponowanych rozwiązań projektowych.

Śródmieście - zasięg obszaru śródmieścia został wyznaczony z uwzględnieniem: morfologii tkanki miejskiej, uwarunkowań historycznych, geograficznych, krajobrazowych oraz parametrów takich jak np. intensywność zabudowy. Dlatego dla potrzeb Studium przyjęto, że obszar śródmieścia wyznaczają – w przybliżeniu – ul. Piastowska – ul. Bartosza Głowackiego, ul. Walerego Eliasza-Radzikowskiego – ul. Józefa Wybickiego, wewnętrzna obwodnica kolejowa (do ul. Mogilskiej), rzeka Białucha, ul. Stoczniovców, al. Powstańców Wielkopolskich, ul. Saska, otoczenie Stawu Płaszowskiego, przebieg projektowanej trasy tunelu tramwajowego w sąsiedztwie fabryki „Kabel”, ul. Henryka Kamieńskiego, ul. Marlbońska, ul. Walerego Sławka, ul. księdza Józefa Tishnera, ul. Jana Brożka, ul. Kapelanka, ul. Adolfa Nowaczyńskiego, linia od rzeki Rudawy – do ul. Piastowskiej.

Obszarowy zakres tak określonego Centrum i Śródmieścia obrazuje poniższy rysunek.

Rys. nr 8 Granica obszaru Śródmieścia i Centrum.
 Źródło. Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

2. Obszary zabudowy położone poza obszarem śródmieścia

W strukturze Miasta znaczne tereny stanowi tzw. zabudowa miejska i podmiejska - tzn. zlokalizowana poza obszarem śródmieścia.

Zabudowa miejska to przede wszystkim tereny mieszkalno- usługowe o skoncentrowanej strukturze. Dominującym terytorialnie i gabarytowo składnikiem tkanki mieszkaniowej są zespoły osiedli zabudowy wielorodzinnej (np. Nowy Prokocim, Nowy Biezanów, Kozłówek, Piaski Nowe, Mistrzejowice, Bieńczyce, Wzgórza Krzesławickie), które wymagają działań rehabilitacyjnych. Towarzyszą im zespoły zabudowy jednorodzinnej (np. Osiedle Oficerskie, Cichy Kącik, Osiedle Legionowe na Dębnikach). Znaczną powierzchnię zajmują także obszary koncentracji dawnych obiektów przemysłu, wytwórczości oraz składów (np. Zabłocie, Płaszów, Łęg, Czyżyny), które podlegać będą rewitalizacji – także poprzez strategiczne projekty miejskie.

Główne cele i priorytety polityki przestrzennej na terenach zabudowy miejskiej to:

- rehabilitacja zabudowy osiedlowej,

- utrzymanie osiedli i nadanie nowej jakości ogólnodostępnym terenom zieleni osiedlowej,
- ochrona i tworzenie nowych sieci przestrzeni publicznych,
- przekształcenie terenów zdegradowanych przemysłowych w nowoczesne centra usługowe i przemysłu wysokich technologii,
- ochrona cennych, utrwalonych historycznie zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Zabudowa podmiejska charakteryzuje się: dominacją zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, chaotycznej, o nieregularnej sieci ulicznej, niedoinwestowaniem pod względem infrastruktury oraz brakiem centrów lokalnych i miejsc publicznych. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie uwarunkowań przestrzennych, mających wpływ na ten typ zabudowy, Kraków można podzielić na:

- część północno-zachodnią, w obrębie której presja ruchu budowlanego jest dość silna. W strukturze nowej zabudowy coraz widoczniejsze stają się też oddziaływanie funkcjonalne aktywności charakterystycznych dla strefy międzynarodowego lotniska, a także pasów komercyjnych zabudowy wzdłuż trasy nr 7 (od Węzła Balice do Węzła Modlnica) oraz ul. Jasnogórskiej (droga nr 94). W tej części Miasta korzystnie wyróżniają się enklawy zabudowy jednorodzinnej Woli Justowskiej;
- część północno-wschodnią – obejmującą obszar dawnych wsi podkrakowskich położonych wokół kombinatu metalurgicznego. Ograniczenia wynikające z rygorów obowiązującej tu strefy ochronnej, ustanowionej ze względu na szkodliwe oddziaływanie kombinatu, sprawiły, że w tej części Krakowa zachowało się jeszcze sporo pozostałości zabytkowych układów wiejskich takich jak np.: Przylasek Rusiecki, Kościelniki, Ruszcza, Wadów, Łuczanowice.
W terenach tych zachodzić będą zmiany jako skutek realizacji obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a ich efektem będzie głównie przyrost zabudowy mieszkaniowej.
W myśl ustaleń polityki przestrzennej określonej w ramach zmiany Studium, w części wschodniej Krakowa nastąpią istotne zmiany. Ich skala odpowiadać będzie skali zamierzenia określonego jako strategiczny projekt miejski pod nazwą „Kraków – Nowa Huta Przyszłości” (rozd. II.8.4). W tej strefie, zgodnie z ww. projektem spodziewany jest istotny przyrost zabudowy i zainwestowania, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w proponowanych dla tego obszaru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- część południową – obejmującą tereny położone między autostradą A4 a południową granicą Miasta. Istniejącą zabudowę charakteryzuje duże rozproszenie, pogłębiane przebiegiem autostrady, stanowiącej skuteczną barierę przestrzenną. Problemem jest także stosunkowo duża ilość terenów osuwiskowych.

Główne cele i priorytety polityki przestrzennej na terenach zabudowy podmiejskiej to:

- stworzenie warunków sprzyjających budowie centrów lokalnych i miejsc publicznych,
- poprawa skuteczności ochrony wartości środowiska oraz skuteczniejsza ochrona przed osuwiskami,
- współpraca z gminami ościennymi w zakresie rozwiązywania problemów wspólnych,
- zrównoważony rozwój funkcji uzdrowiskowych (Swoszowice),
- poprawa standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

3. Centra i węzły aktywności

- o znaczeniu metropolitalnym

Centra i węzły aktywności stanowią ważny element w strukturze Miasta. Są to miejsca o szczególnym znaczeniu symbolicznym, estetycznym itp., które charakteryzują trzy parametry:

- 1) dostępność komunikacyjna miejsca,
- 2) intensywność ruchu,
- 3) intensywność zabudowy,

co przekłada się na następujące działania w kształtowaniu struktury przestrzennej Krakowa:

- 1) najwyższe budynki należy koncentrować wokół punktu o największej dostępności (np. skrzyżowanie dwóch linii transportu zbiorowego),
- 2) należy ograniczać stopniowo wysokość dalszych obiektów (gradacja wysokości),
- 3) przestrzenie otwarte komasować w miejscu o najwyższym natężeniu ruchu, a stworzoną w ten sposób wspólną dla wielu budynków przestrzeń publiczną umiejscowić również pod poziomem ulicy.

Centrami o znaczeniu metropolitalnym są np. historyczne centrum Krakowa, Centrum Kongresowe, Centrum Muzyki, otoczenie portu lotniczego Balice, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia z Centrum Jana Pawła II, obszar III Kampusu UJ, Kazimierz-Stradom, Stare Podgórze, Centrum Administracyjne kombinatu metalurgicznego, Nowa Huta Przyszłości).

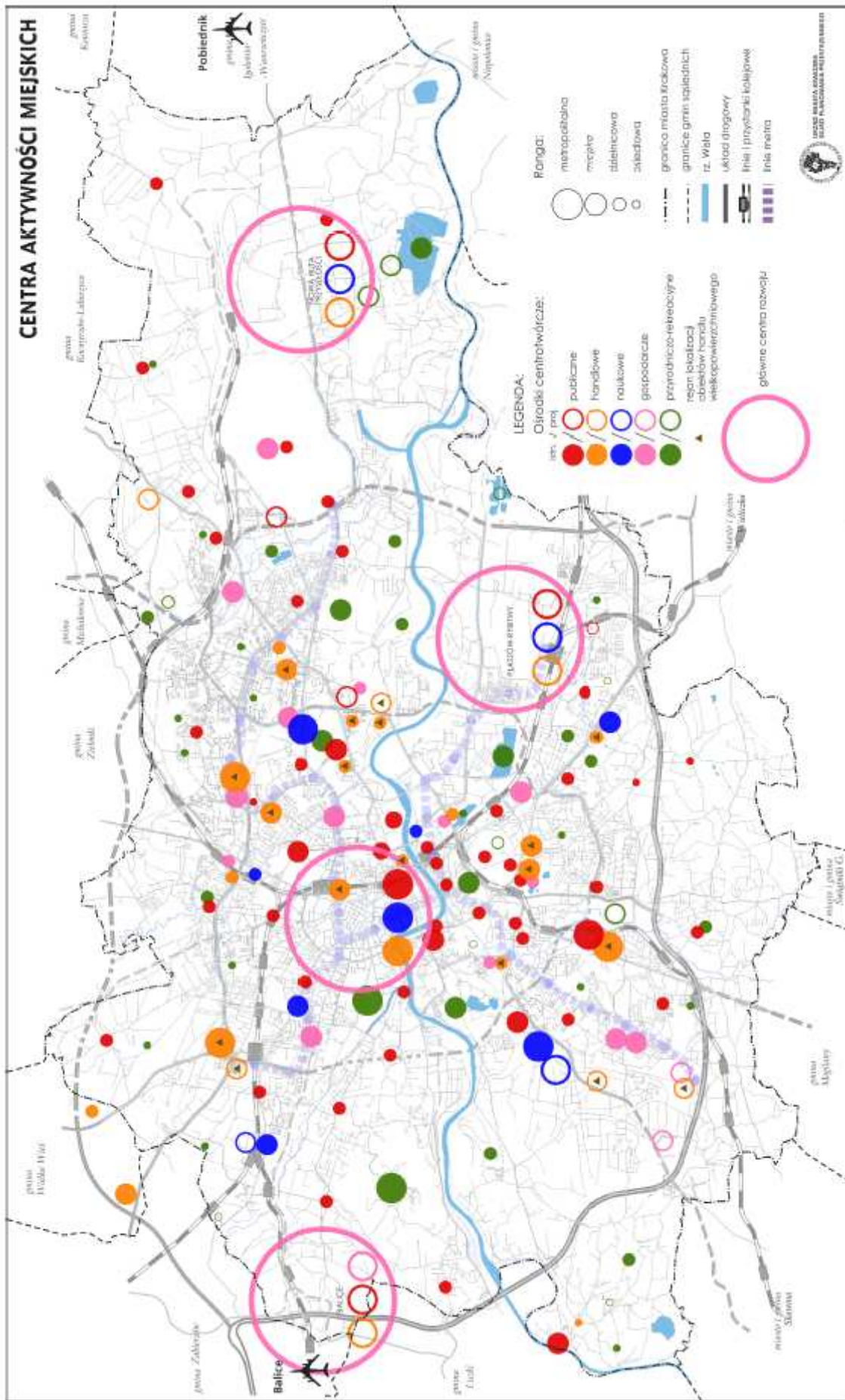
- inne centra i węzły aktywności miejskich

Szczególnymi rodzajami w strukturze Miasta są centra:

- miejskie (np. Rondo Mogiłskie - Rondo Grzegórzeckie, centrum komunikacyjne, kampusy uniwersyteckie, Centrum Nowej Huty, Płaszów-Rybitwy, obszar kombinatu metalurgicznego),
- dzielnicowe (np. Plac Matejki z Starym Kleparzem, Rondo Ofiar Katynia, centrum przy al. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego, Centrum Zakopianka, Czyżyny, Wielicka – Płaszów PKP),
- osiedlowe (np. Rynek Podgórski, Rynek Dębnicki, Plac Centralny, Rynek Fałęcki, ul. Karmelicka – ul. Królewska, Cichy Kącik, Bronowice – os. Widok, pl. Na Stawach, pl. Łagiewnicki, pl. Imbramowski, Kozłówek, Wystouchów)

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż centra osiedlowe, w wielu przypadkach pełnią i pełnić będą rolę centrum wyższego rzędu np. centrum miejskiego (Rynek Podgórski, Plac Centralny).

Szczególną rolę jako centra aktywności zaczynają odgrywać wielkopowierzchniowe obiekty handlowe. Zostały one przedstawione na planszy K1 oraz w Tomie III – ich lokalizacja została wskazana na obrzeżach Krakowa.

Rys. nr 9 Centra aktywności miejskich.
 Źródło: opracowanie własne *Biuro Planowania Przestrzennego UMK*

4. Obszary i sieć przestrzeni publicznych

Art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakłada na sporządzającego studium obowiązek wyznaczenia obszarów przestrzeni publicznej. Przepis ten odzwierciedla szczególną rolę, jaką w zasadach urbanistycznych przypisuje się przestrzeni publicznej.

Do najważniejszych przestrzeni publicznych Miasta zalicza się m.in.:

- 1) historyczne centrum Krakowa,
- 2) tzw. stare Podgórze,
- 3) tzw. stara część Nowej Huty,
- 4) Bulwary Wisły,
- 5) główne ciągi komunikacyjne wraz z wyznaczonymi wzdłuż nich ciągami pieszymi – omówione w punkcie 7 niniejszego rozdziału,
- 6) przestrzenie placów miejskich, skwerów, parków i ogrodów miejskich (np. Rynek Główny, Plac Mariacki, Plac Jana Matejki, Plac Centralny, Błonia, Planty, Park Dębnicki, Park im. H. Jordana, Ogród Botaniczny, Ogród Zoologiczny, Bulwary Wisły, Pl. Bohaterów Getta, Pl. Nowy, Pl. Niepodległości, Rynek Podgórski),
- 7) przestrzenie ruchu pieszego w węzłach zintegrowanego transportu (stacje, przystanki kolejowe oraz inne węzły przesiadkowe),
- 8) inne przestrzenie (np. kładki piesze, podziemne przejścia itp.).

Główną zasadą polityki przestrzennej dotyczącej kształtowania przestrzeni publicznych jest wyznaczenie/ lokalizacja obszarów przestrzeni publicznych (w tym w obszarach objętych ochroną konserwatorską), a następnie budowanie sieci przestrzeni publicznych.

Jednym z głównych obszarów, w obrębie, którego prowadzone będą dalsze przedsięwzięcia związane z budową struktury urbanistycznej będzie określone w Strategii Rozwoju Miasta Krakowskie Centrum Komunikacyjne z licznymi przestrzeniami publicznymi. W obszarze tym planuje się kontynuację zadań wskazanych w Studium z 2003 r. m.in. dalszą budowę dworca podziemnego Kraków Główny oraz dalszy rozwój w kierunku południowym wzdłuż osi, jaką stanowi al. Powstania Warszawskiego pomiędzy terenami wokół Ronda Mogilskiego a Rondem Grzegórzeckim.

Pod względem funkcjonalnym i kompozycyjnym ważną sieć przestrzeni publicznej stanowić będzie zintegrowany z Krakowskim Centrum Komunikacyjnym obszar obejmujący:

- rewitalizowany teren „Jurydyki Lubicz” z przestrzeniami dawnego Browaru Krakowskiego, terenami inwestycyjnymi przy ul. Aleksandra Lubomirskiego oraz projektowaną jako prestiżowa promenada – ulicą Mikołaja Kopernika;
- rejon Ronda Mogilskiego, gdzie prowadzone będą liczne inwestycje projektowe oraz przebudowy (np. „Szkieletor”) i gdzie projektowane jest nowe miejsce węzłowe w rejonie skrzyżowania ul. Mogilskiej.

Obszar ten obsługiwany będzie przez ul. Lubicz, al. Powstania Warszawskiego, fragment ul. Rakowickiej oraz „zielony ciąg” – ul. Mikołaja Kopernika.

Poprzez al. Powstania Warszawskiego sieć ta zostanie powiązana z obszarem Grzegórzek, gdzie w budowaniu sieci przestrzeni publicznych istotne znaczenie będą miały: tereny rewitalizacji otoczenia projektowanego przystanku kolejowego przy Hali Grzegórzeckiej, rejon Ronda Grzegórzeckiego oraz projektowane Centrum Muzyki.

W bezpośrednim sąsiedztwie ważną pod względem kompozycyjnym, powiązaną z Grzegórkami poprzez „zieloną ulicę” – al. Ignacego Daszyńskiego, sieć przestrzeni

publicznych stanowić będą Bulwary Wisły i obejmujący je Park Rzeki Wisły, o którym mowa w rozdz. II.8.4.

Istotnym komponentem projektu „Park Rzeki Wisły” będą działania prowadzące do rewitalizacji nowej sieci przestrzeni publicznych Starego Podgórze – rekomendowanego do objęcia Parkiem Kulturowym „Stare Podgórze z Krzemionkami” (o którym mowa w rozdz. II.4.4).

W przebudowie struktury funkcjonalno-przestrzennej śródmieścia, jego kompozycji urbanistycznej i w tworzeniu następnej sieci przestrzeni publicznych, ważną rolę odgrywać będzie również oprawa architektoniczna Alei Trzech Wieszców i pozostałych odcinków III obwodnicy, a zwłaszcza przebudowa takich miejsc jak: Plac między Muzeum Narodowym a dawnym hotelem „Cracovia”, Plac Inwalidów, Nowy Kleparz itp. W tym zbiorze znajdują się również projekty przebudowy przestrzeni urbanistycznej w otoczeniu projektowanych stacji metra i innych przystanków transportu zbiorowego.

Istotne znaczenie będą zatem miały przestrzenie publiczne w „miejscach węzłowych” – m.in.:

- „AGH – Karmelicka” (rejon „*Ogródu Sztuki*”),
- Plac Inwalidów,
- „Centrum Kleparz” - obejmujące zarówno rejon Nowego Kleparza jak i lokalizację potencjalnego projektu adaptacji na nowe cele terenów zajmowanych dotychczas przez centrum logistyczne położone na zachód od KCK oraz inwestycje związane z rozwojem Kampusu PK przy ul. Warszawskiej,
- Plac u wylotu al. Focha i al. 3 Maja – między d. Hotelem Cracovia a Muzeum Narodowym,
- Centrum „Rondo Mogiłskie”,
- „Centrum Grzegórzki”,
- Kraków – Zabłocie,
- Kraków – Płaszów,
- Rynek Podgórski,
- Rondo Matecznego,
- Centrum Kongresowe,
- Plac Centralny z Aleją Róż.

Te ww. przestrzenie publiczne – podobnie jak wiele innych w Krakowie – stanowią ważny w strukturze miasta element jako centra i węzły aktywności – omówione w pkt. 3 niniejszego rozdziału.

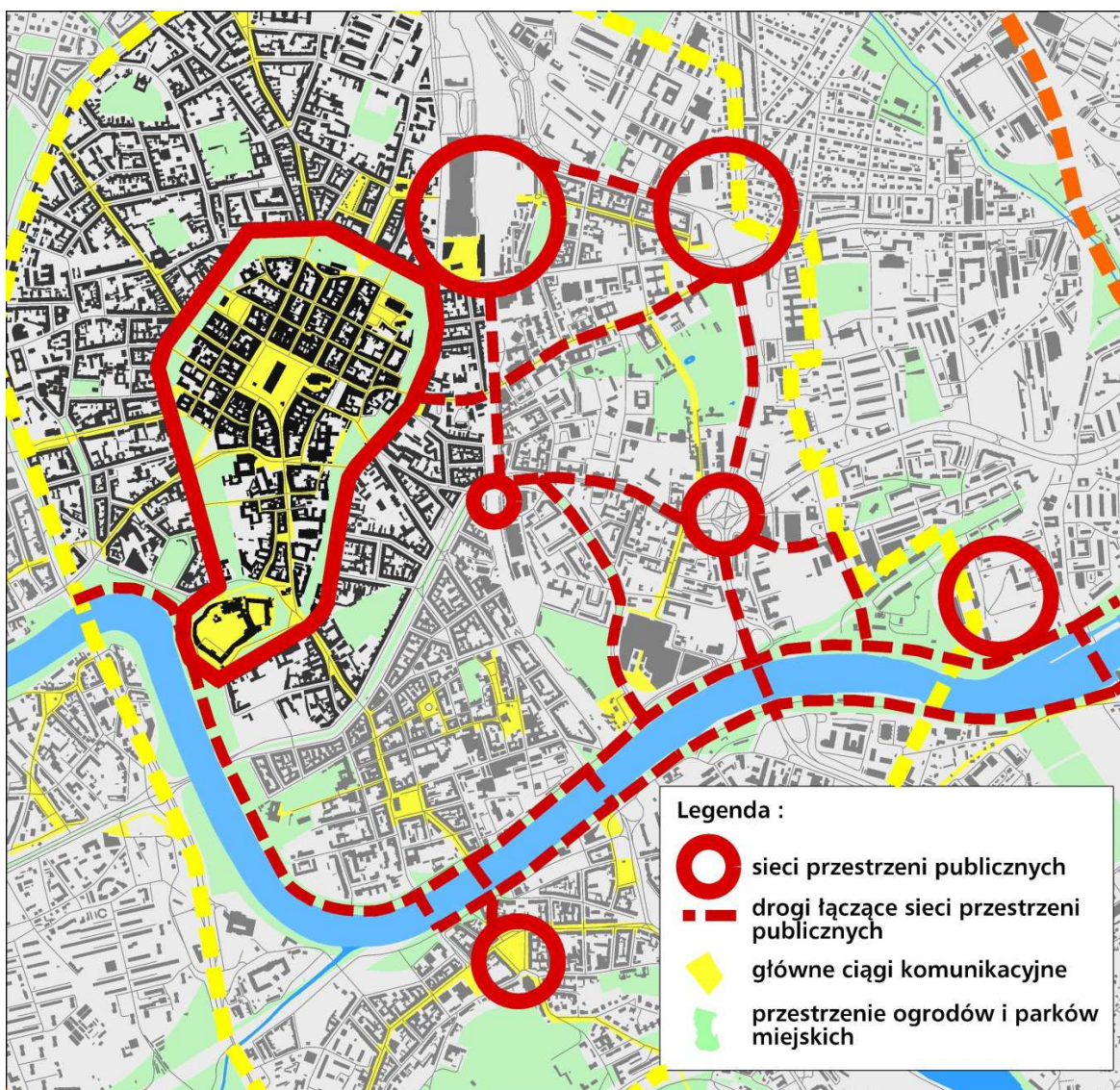
Istotnym obszarem przestrzeni publicznej jest tzw. „stara część Nowej Huty” z placami: Centralnym, Ratuszowym oraz głównymi ciągami komunikacyjnymi – al. Róż, al. Solidarności, al. gen. Władysława Andersa, al. Jana Pawła II, al. Przyjaźni, ul. Edwarda Rydza-Śmigłego oraz pozostałymi ulicami oddzielającymi poszczególne osiedla tej części Nowej Huty. Obszar ten stanowi dziedzictwo urbanistyki pierwszych lat powojennych. Jest to obszar o dużym potencjale rozwoju jako główne centrum Nowej Huty – jedno z subcentrów Krakowa. Obfitość zieleni towarzyszącej zabudowie, ulicom oraz tereny zieleńców i parków czynią to miejsce wyjątkowym w skali Krakowa.

Kolejną ważną przestrzenią publiczną tworząca szkielet przestrzeni publicznych w śródmieściu Krakowa jest rejon Rynku Podgórskiego z pl. Niepodległości. Obszar ten w połączeniu w Bulwarami nad Wisłą, Plantami Nowackiego, a przede wszystkim

z publicznymi terenami zieleni Wzgórza Krzemionek stanowi atrakcyjny obszar o dużym potencjale rozwojowym w kierunku reprezentacyjnej dzielnicy o charakterze kameralnym.

Historyczne dzielnice Stradom i Kazimierz, o wysokich walorach historycznych, architektonicznych i urbanistycznych stanowią kolejny obszar różnorodnych typów przestrzeni publicznych – placów, ulic, zieleńców, stanowiących kontynuację reprezentacyjnego charakteru Starego Miasta. Kazimierz do dziś nosi jeszcze ślady dzielnicy wielokulturowej – rejon Pl. Nowego i ul. Szerokiej jako dawna dzielnica żydowska.

Istotną przestrzenią publiczną o charakterze ogólnomiejskim jest ciąg komunikacyjny ul. Królewskiej oraz rejon skrzyżowania tej ulicy z Al. Kijowską wraz z placem – potencjalnym „rynkem” Łobzowa. Dzielnica ta obfitująca w zieleń stanowi atrakcyjny, reprezentacyjny teren miasta.

Rys. nr 10 Sieć śródmiejskich przestrzeni publicznych w Krakowie.

Źródło: Opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

5. Inne tereny wyłączone z zabudowy

W strukturze przestrzennej Miasta istotną rolę, dla jego zrównoważonego rozwoju, odgrywają tereny wyłączone z zabudowy, które ze względu na duże wartości przyrodnicze i krajobrazowe wymagają ochrony przed naporem inwestycyjnym. Zostały one omówione w rozdz. II.5.3 i II.5.4.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na tereny stanowiące elementy systemu przyrodniczego Miasta, które zostały wyłączone z możliwości zabudowy już w Studium z 2003 r. Ważne jest ich utrzymanie ze względu na fakt, iż stanowią one rezerwę terenową Miasta. Biorąc dodatkowo pod uwagę, iż w Krakowie jest nadal bardzo wiele terenów, które zostały wskazane do zagospodarowania w Studium z 2003 r., a nadal nie są zainwestowane – zgodnie z przyjętą zasadą miasta zwartego, tereny zieleni wyłączone z zabudowy pozostawia się jako ważny element strukturalny Miasta.

6. Sieć rzeczna i zieleń objęta ochroną

Ważnym elementem kształtowania struktury urbanistycznej Krakowa są parki rzeczne. Ich wartości estetyczne i kompozycyjne to podstawowe kryterium budowania sieci przestrzeni publicznych. Do najważniejszych należy Park Rzeki Wisły oraz inne parki rzeczne (m.in. Park Rieczny Prądnika, Park Rieczny Rudawy, Park Rieczny Dłubni z Baranówką, Park Rieczny Wilgi), o których atrakcyjności świadczyć będzie zarówno otwarty, parkowy, reprezentacyjny charakter bulwarów, jak i uczytelnienie funkcji rzeki i jej bezpośredniego otoczenia dla stref zamieszkania – np. poprzez wyposażenie w wysokiej klasy elementy małej architektury, które jest absolutnie koniecznym warunkiem podniesienia jakości wnętrza urbanistycznego rzeki, w którym zlokalizowane są i mogą nadal powstać wysokiej klasy obiekty użyteczności publicznej.

Równie ważnym elementem w kształtowaniu struktury są:

- tereny zieleni objęte ochroną – parki krajobrazowe (np. Bielańsko-Tyniecki), rezerwy przyrody (np. Paniańskie Skały), obszary „Natura 2000” (np. Dębnicko-Tyniecki Obszar Łąkowy”), użytki ekologiczne (np. Łąki Nowohuckie), pomniki przyrody (np. „Źródło Świętojańskie” w Tyńcu);
- zieleń miejska - m.in.: Błonia, parki miejskie (np. Planty Krakowskie, Park Jordana, Park Decjusza, Park Dąbie, a także postulowane w Studium „Ogrody Krakusa”), zachowane elementy systemu zieleni fortecznej itp.

Struktura przestrzenna zieleni miejskiej winna być oparta o istniejące i planowane parki miejskie (zgodnie z listą parków w rozdziale II.5.4), system parków rzecznych oraz sieć linearnych połączeń zieleni, stanowiącą tzw. linearne parki (np. Młynówka Królewska) oraz sieć ulic obudowanych zielenią urządzoną – tzw. „zielonych alei”. System tych linearnych połączeń winien być rozbudowywany, tak by poprzez te ciągi zieleni poprawić funkcjonowanie przyrodniczych obszarów w zwartej zabudowie miejskiej a także umożliwić przemieszczanie się mieszkańców i użytkowników miasta pomiędzy terenami zieleni w celach rekreacji i wypoczynku.

7. Układ komunikacyjny (sieci i węzły transportowe)

Istotną rolę w kształtowaniu struktury przestrzennej Miasta stanowią ciągi komunikacyjne o różnorodnych funkcjach, pełniące role:

- głównych ulic śródmiejskich, mających rangę nie tylko komunikacyjną, lecz przede wszystkim kompozycyjną i funkcjonalną jako wnętrza urbanistyczne o atrakcyjnej przestrzeni publicznej i wysokiej jakości architektury, takich jak pierzeja, plac, ciąg komunikacji pieszej, (ciągi ul. Karmelickiej i ul. Królewskiej do Bronowic,

- ul. Zwierzynieckiej i ul. Tadeusza Kościuszki do Salvatora, ul. Stradomska i ul. Krakowska, ul. Lubicz do Ronda Mogińskiego, ul. Starowiślna – ul. Długa – ul. Pawia oraz na Podgórzu ciąg ul. Kalwaryjska i ul. Bolesława Limanowskiego);
- głównych ciągów miejskich, stanowiących powiązania tkanki miejskiej pomiędzy centrami, obudowanych usługami o charakterze ogólnomiejskim, obsługiwanych przez komunikację zbiorową (ul. Marii Konopnickiej do Ronda Matecznego, al. Powstania Warszawskiego, ul. Grzegórzecka na odcinku od Hali Targowej do Ronda Grzegórzeckiego, ul. Monte Cassino – ul. Kapelanka – ul. Stefana Grota-Roweckiego, ul. Mogilska – al. Jana Pawła II, al. Solidarności, ul. Wadowicka – ul. Zakopiańska, ul. Wielicka od Starego Podgórza do ul. Henryka Kamieńskiego, al. Pokoju, al. 29 Listopada, ul. Józefa Brodowicza – ul. Pilotów);
  - głównych ciągów komercyjnych, stanowiących główne ulice wlotowe, obudowane obiektami usługowymi o charakterze ogólnomiejskim (np. Zakopiańska za Górą Borkowską, ul. Jasnogórska, ul. Wielicka od ul. Henryka Kamieńskiego);
  - ciągów zielonych alei (np. ciągi ulic: Floriana Straszewskiego – Podwale – Juliana Dunajewskiego – Basztowa – Westerplatte – Św. Gertrudy, Łobzowska - Szlak – Warszawska, Senatorska – rotmistrza Zbigniewa Dunin-Wąsowicza, ul. Mikołaja Kopernika, ul. Władysława Reymonta, al. Róż, al. gen. Władysława Andersa, ul. Twardowskiego i inne ulice i aleje zaznaczone na planszy K1).

II.3.3. Kompozycja urbanistyczna

Istotną rolę w kształtowaniu struktury przestrzennej Miasta odgrywają osie kompozycyjne, ulice oraz ciągi piesze i pieszo-rowerowe prowadzone w krajobrazie parkowym w stronę miejsc związanych odznaczających się dużymi walorami zabytkowymi i krajobrazowymi. Osie kompozycyjne wyprowadzone promieniście z centrum przez obszar śródmieścia wyznaczają następujące kierunki:

Na zachód i północny-zachód jest to 7 kierunków prowadzących w stronę:

- Kopca Kościuszki – wzdłuż ul. Józefa Piłsudskiego i al. Marszałka Ferdinanda Focha a dalej – jak ww. kierunku,
- Doliny rzeki Rudawy – wzdłuż al. 3 Maja,
- centrum biurowego przy al. Armii Krajowej – ulicami: Karmelicką, Rajską, Czarnowiejską, Nawojki (z odgałęzieniem wzdłuż ul. Kawiora i dalej przez Miasteczko Studenckie),
- nowego centrum Krowodrzy przy ulicach Królewskiej i Kijowskiej (rejon budynku „Biprostalu”) i kampusów Uniwersytetu Pedagogicznego i Politechniki Krakowskiej – ulicami: Karmelicką, Królewską i ~~ul.~~ Podchorążych,
- zespołu rekreacyjno-sportowego w rejonie stadionu WKS Wawel i planowanego centrum usługowego w rejonie przystanku kolejowego Łobzów – ulicami: Łobzowską, Mazowiecką, a dalej trasą rekreacyjno-parkową prowadzącą śladami dawnej Młynówki Królewskiej w kierunku parku rzeczno-prądnika / Sudołu.
- Klasztoru SS Norbertanek i Kopca Tadeusza Kościuszki a dalej Klasztoru OO Kamedułów na Bielanych – ul. Zwierzyniecką i ul. Kościuszki a dalej al. Jerzego Waszyngtona i wzdłuż malowniczych szlaków turystycznych.
- planowanego centrum Łobzów – Krowodrza i parku rzeczno-prądnika / Białychy – ulicami: Długą, Wrocławską – z rozwidleniem w rej. Nowego Kleparza w ulicę Prądnicką,

Na północ są to 2 kierunki prowadzące w stronę:

- planowanego centrum usługowego „Prądnik” (w rejonie skrzyżowania ul. Opolskiej z Lublańską) – ulicą Nowopawią i al. 29 Listopada,
- Cmentarza Rakowickiego – ul. Rakowicką – z przedłużeniem w kierunku południowym ulicami: Ariańską, Jana i Jędrzeja Śniadeckich – do al. Ignacego Daszyńskiego.

Na północny-wschód są to 2 kierunki prowadzące w stronę:

- Muzeum Lotnictwa i planowanego Centrum Wystawienniczo-Targowego w Czyżynach (na terenach Politechniki Krakowskiej) – wzdłuż ul. Mogińskiej i al. Jana Pawła II,
- Hali Widowiskowo-Sportowej – wzdłuż al. Pokoju, a dalej – po przerwie w zabudowie (Park Lotników Polskich) w stronę Ronda Czyżyńskiego, które to miejsce wymaga rozwiązania pod względem kompozycji urbanistycznej.

Na południowy-wschód są to 3 kierunki prowadzące w stronę:

- Zespołu wystawienniczo-targowego we wschodniej części Zabłocia, wiążący tą część Podgórza z projektowanym Centrum Muzyki i ulicą śródmiejską projektowaną w ramach rewitalizacji terenów przy ul. Mogińskiej i Cystersów,
- Nowego Centrum Zabłocia – prowadzącą dwiema trasami: a) od Plant Daszyńskiego przez planowaną kładkę pieszą łączącą Galerię Kazimierz i bulwary nadwiślańskie Zabłocia, b) wiążącym Al. Powstańców Warszawskich z Centrum Zabłocia a dalej w stronę planowanego centrum „Rybitwy” – ulicami: Kotlarską, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Ryszarda Kuklińskiego i Jana Surzyckiego,
- Placu Bohaterów Getta i planowanego centrum „Płaszów” – ulicami: Starowiślną, Na Zjeździe i Wielicką.

Na południe są to 3 kierunki prowadzące w stronę:

- nowego zespołu biurowego i mieszkaniowego przy centrum handlowym „Bonarka – prowadzący od historycznego Centrum Drogą Królewską a dalej dwiema równoległymi trasami (ciągami ul. Krakowskiej i ul. Mostowej) przez Stare Podgórze i Ogrody Krakusa; (kontynuacją tego kierunku jest ciąg prowadzący wzdłuż ul. Jerzego Turowicza),
- Centrum Jana Pawła II z religijnym Centrum Pielgrzymkowym przy Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach,
- Góry Borkowskiej z dominantą kościoła Matki Boskiej Zwycięskiej – wzdłuż ulic Zakopiańskiej i Wadowickiej.

Na południowy-zachód są to 2 kierunki prowadzące w stronę:

- kampusu UJ w Pychowicach – wzdłuż projektowanego Kanału Krakowskiego oraz ul. Stefana Grota-Roweckiego i ul. Michała Bobrzyńskiego,
- sanktuarium OO. Zmartwychwstańców – wzdłuż ul. Monte Cassino.

II.3.4. Obszary wymagające rewitalizacji i rehabilitacji

W strukturze Miasta są tereny wymagające specjalnego traktowania – tzn. przeprowadzenia rewitalizacji / rehabilitacji.

Przykładem takich działań będą: rewitalizacja terenów przemysłowych i kolejowych zlokalizowanych w otoczeniu dworca kolejowego Kraków-Płaszów, rewitalizacja Starego

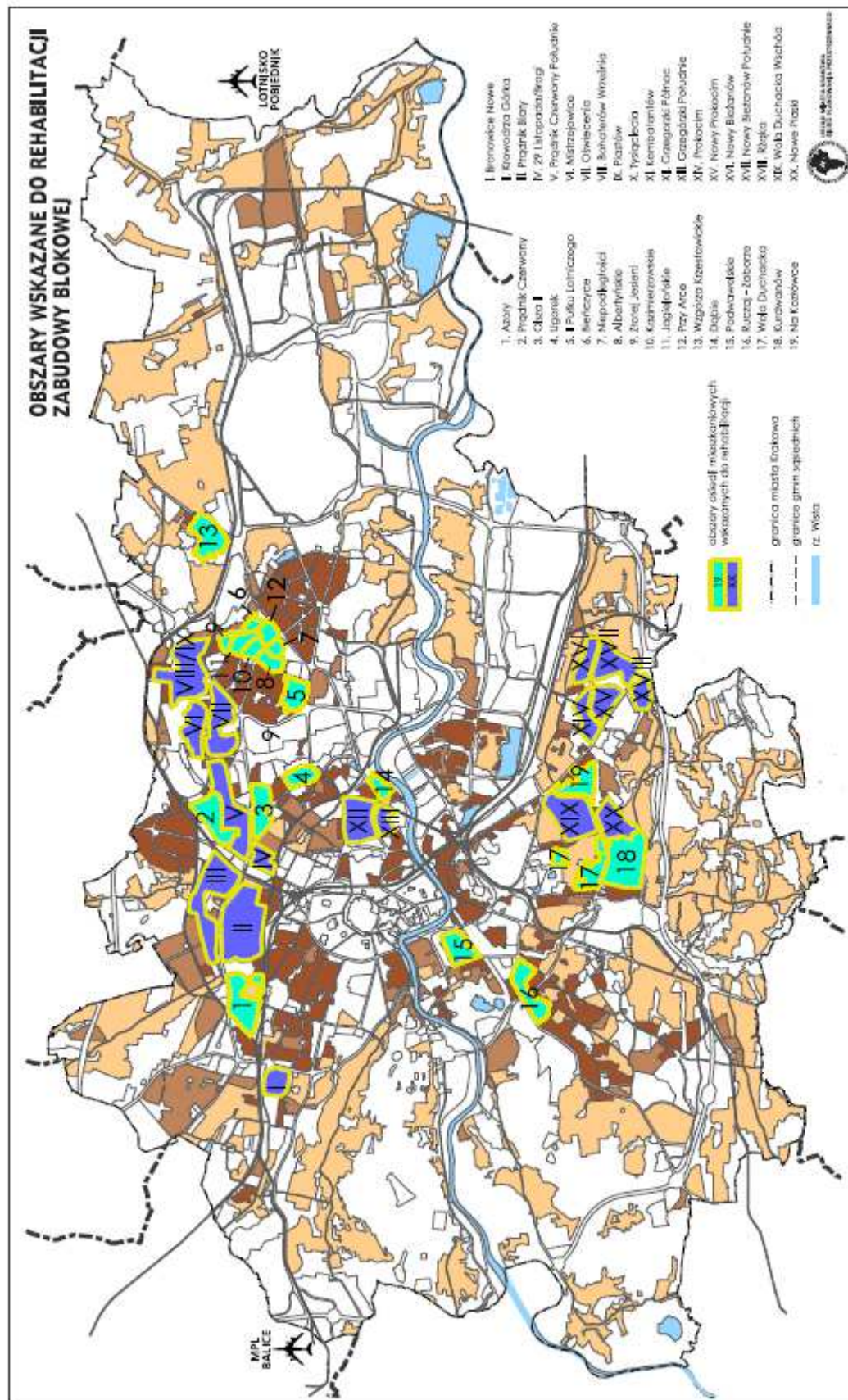
Podgórze i Zabłocia, rewitalizacja bulwarów Wisły jako parku rzeczno-terenowego Wisły na odcinku między klasztorem Sióstr Norbertanek a stopniem wodnym Dąbie.

Ponadto Studium wskazuje do objęcia rewitalizacją tereny zamknięte (pokoje i garaże) - warunkiem wszczęcia działań zmierzających do przekształcenia ich zagospodarowania jest podjęcie przez właściwe jednostki organizacyjne decyzji o ich otwarciu.

II.3.5. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w Studium określa się granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, co zostało odzwierciedlone na planszy K1 Studium.

Tereny zamknięte, to zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t. j. Dz. U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287 z późn. zm.), *tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych*. Sporządzenie planów miejscowych dla tych terenów uwarunkowane jest utratą statusu terenu zamkniętego przez dany obszar, chyba, że dany teren zamknięty został ustalony decyzją ministra właściwego ds. transportu. W przypadku powyżej wskazanych okoliczności, opracowane plany miejscowe winny uwzględniać istniejące uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania terenu określone w dokumencie Studium.

Rys. nr 11 Obszary wskazane do rehabilitacji zabudowy blokowej w Krakowie.
 Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

II.4. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego

II.4.1. Cele polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego

Istniejące zasoby dziedzictwa kulturowego Krakowa, stanowią wyjątkową, uniwersalną wartość o zachowanym autentyzmie substancji.

Obejmują one układy urbanistyczne, zespoły i obiekty zabytkowe, w tym zabytki techniki oraz miejsca pamięci narodowej, a także obiekty uznane za dobra kultury współczesnej. Na dziedzictwo to składa się także sylweta Miasta i jego krajobraz (w tym historyczny krajobraz miejski¹) oraz możliwości ich percepcji.

Ważnym składnikiem kulturowym, dotyczącym również przestrzeni, jest dziedzictwo niematerialne, takie jak tradycje i zwyczaje oraz nazewnictwo, dające poczucie społecznej tożsamości i identyfikacji.

Ten unikalny, niedający się zastąpić zbiór dziedzictwa narodowego oraz światowego (Lista UNESCO), stanowi o tożsamości i randze Krakowa a także stwarza szanse zaspokajania potrzeb i rozwoju Miasta jako współczesnego ośrodka o znaczeniu metropolitalnym.

Do najważniejszych celów polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego należy:

- 1) zachowanie wartości środowiska kulturowego poprzez przeciwdziałanie przeobrażeniom struktury przestrzennej i sposobom zagospodarowania, które mogą stanowić zagrożenie dla istniejących zasobów lub ich utratę;
- 2) racjonalne zagospodarowanie zasobów, zgodne z wymogami ich ochrony oraz z zasadą zrównoważonego rozwoju, z wykorzystaniem szeroko rozumianego potencjału jaki zawierają, również użytkowego i materialnego;
- 3) integracja działań na rzecz ochrony i kształtowania wartości kulturowych z działaniami na rzecz ochrony i kształtowania wartości środowiska naturalnego i krajobrazu.

II.4.2. Obowiązujące uregulowania, w tym międzynarodowe, odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego

Obok wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczących kierunków ochrony dziedzictwa kulturowego, podstawowym aktem prawa powszechnego w zakresie ochrony zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) przy czym do planowania przestrzennego odnoszą się w szczególności art.18 i art.19 ustawy.

Zgodnie z ww. ustawą w Studium obejmuje się ochroną zabytki (bez względu na stan ich zachowania), stanowiące nieruchomości lub rzeczy ruchome, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo

---

¹Historyczny krajobraz miejski - w rozumieniu Memorandum Wiedeńskiego dotyczącego „Dziedzictwa Światowego i Współczesnej Architektury - Zarządzania Historycznym Krajobrazem Miejskim”, 2005 r. oraz „Rezolucji i Rekomendacji UNESCO w sprawie historycznego Krajobrazu Miejskiego” 2011 r.

minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową:

- krajobrazy kulturowe,
- układy urbanistyczne, ruralistyczne,
- zespoły budowlane oraz dzieła architektury i budownictwa,
- dzieła budownictwa obronnego,
- obiekty techniki,
- cmentarze, parki, ogrody, inne formy zaprojektowanej zieleni,
- miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki archeologiczne.

Dla studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w szczególności wskazuje na ochronę zabytków nieruchomych, i w szczególności wpisanych do rejestru oraz znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków a także parków kulturowych.

Zastosowany w ustawie zwrot „w szczególności” nie zamyka katalogu elementów środowiska kulturowego, które winny być chronione, stąd w Studium przewidziano również ochronę ujętych w rejestrze i w ewidencji zabytków ruchomych, takich jak: kapliczki, pomniki i krzyże przydrożne, obiektów zabytkowych nieujętych w ewidencji ani w rejestrze zabytków a także, pozostające w związku z przestrzenią, dziedzictwo niematerialne (zgodnie z zapisem art.6 ust 2. tejże ustawy: „Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”).

Kierunki działań przyjęte w Studium uwzględniają również uregulowania międzynarodowe, odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego, takie jak:

- 1) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną ONZ dla Wychowania, Nauki i Kultury, przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona przez Radę Państwa PRL 6 maja 1976 r., z przyrzeczeniem, że będzie niezmiennie zachowywana, Dz. U. z dnia 30 września 1976 r.),

Umieszczenie Krakowa w 1978 r. na I Liście Światowego Dziedzictwa jest wynikiem działania ww. Konwencji (wpisu dokonano w granicach obejmujących Wzgórze Wawelskie, Stare Miasto w obrębie Plant oraz Kazimierz). Wartym podkreślenia jest fakt, że jako pierwsze miasta na Liście znalazły się tylko dwa ośrodki: Kraków i Quito, stolica Ekwadoru

- 2) Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego, poprawiona (sporządzona w La Valetta 16 stycznia 1992 r., przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona przez Prezydenta RP 13 grudnia 1995 r., z oświadczeniem, że będzie niezmiennie zachowywana, Dz. U. z dnia 9 października 1996 r.).
- 3) Europejska Konwencja Krajobrazowa (sporządzona we Florencji 20 października 2000 r., przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona przez Prezydenta RP 24 czerwca 2004 r., z oświadczeniem, że będzie niezmiennie zachowywana, Dz. U. z dnia 29 stycznia 2006 r.)

W Studium uwzględnia się ochronę zabytków z zastosowaniem, wynikających z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, **form ochrony zabytków**, tj.:

- wpisów do rejestru zabytków (spis znajduje się na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie: <http://www.wuoz.malopolska.pl/>), w tym wpisów m.in. obszarów urbanistycznych: Śródmieścia Krakowa w granicach Plant, Kleparza, Wesołej, Nowej Huty, Podgórze, Kazimierza ze Stradomiem oraz zespołu zabudowy Kazimierza w obrębie tzw. „nowego miasta” wraz z historycznymi przedmieściami: Łąką Św. Sebastiana, Podbrzeziem oraz Polami Kazimierzowskimi,
- uznania za pomnik historii „Krakowa - historycznego zespołu Miasta”,
- rekomendacji i propozycji w sprawie tworzenia parków kulturowych, z uwzględnieniem istniejącego parku kulturowego „Stare Miasto”,
- wskazań do ustaleń ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w których należy uwzględnić ochronę zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków),

a także poprzez:

- ustalenie stref ochrony konserwatorskiej,
- uwzględnienie Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków na lata 2010-2014 i wynikających z niego działań i szczegółowych programów.

II.4.3. Kierunki działań wynikające z Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków na lata 2010-2014

Zgodnie z art.18 i art.19. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w studium należy uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (program ten jest obecnie na etapie opracowywania, jeżeli zostanie on przyjęty przed uchwaleniem zmiany Studium, ustalenia tego programu zostaną uwzględnione) oraz gminny program opieki nad zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków (przyjęty Uchwałą RMK Nr CXIV/1525/10 z dnia 20 października 2010) formułuje strategiczne zagadnienia dotyczące ochrony i zarządzania dziedzictwem a następnie ujmuje je w Planie Operacyjnym. Plan Operacyjny Programu Opieki nad Zabytkami wskazuje Priorytety (cele strategiczne) oraz Kierunki działań w ramach Priorytetów. Poniżej wskazuje się te Priorytety i Kierunki Programu Opieki nad Zabytkami, które mają związek z planowaniem przestrzennym w Krakowie i zostały uwzględnione w Kierunkach Studium.

Priorytet I - Ochrona i opieka nad zasobem zabytków na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Kierunki działań:

I.1. Kontynuacja prac związanych z rewaloryzacją, ochroną i opieką nad zabytkami Krakowa.

I.2. Ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego miasta Krakowa:

2.1 Kontynuacja działań mających na celu ochronę historycznej panoramy i sylwetki Krakowa m.in. poprzez wyznaczenie w planach zagospodarowania przestrzennego (na podstawie Studium) lokalizacji dla budownictwa wysokiego w miejscach niekolidujących z panoramą Miasta.

2.2 Kontynuacja prac nad powoływaniem parków kulturowych na terenie miasta Krakowa, w tym parku kulturowego w Czyżynach - park ten ujęty jest w ustaleniach Studium i określony jest jako „Lotnisko” (zgodnie z zapisem przyjętym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego).

- 2.3 Wykonanie studium krajobrazowego (widokowego), określającego zalecane obciążenia gabarytowe dla obszarów zabytkowych i bezpośrednio sąsiadujących z nimi.
- 2.4 Poszukiwanie rozwiązań zmierzających do zmniejszenia ilości reklam na obiektach zabytkowych i w przestrzeni zabytkowych układów urbanistycznych, wzmacnianie przepisów prawa lokalnego w tym zakresie.
- 2.5 Prowadzenie działań (w ramach wdrażania Lokalnych Programów Rewitalizacji):
  - na rzecz zachowania lub przywrócenia tradycyjnych zakładów rzemieślniczych (takich jak: apteki, zakłady fotograficzne, kawiarnie, restauracje) w krajobrazie kulturowym Miasta,
  - w zakresie ochrony i utrzymania funkcji mieszkaniowej w ścisłym centrum Krakowa.
- 2.6 Prowadzenie działań na rzecz zachowania lub przywrócenia tradycyjnych funkcji obiektów zabytkowych w centrum Miasta wraz z ich tradycyjnym wyposażeniem (w ramach wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji – Stare Miasto).

I.3. Kompleksowa ochrona kluczowych układów urbanistycznych miasta Krakowa:

- 3.1 Realizacja i wdrażanie Lokalnych Programów Rewitalizacji.
- 3.2 Opracowanie i uchwalenie planów miejscowych dla historycznych dzielnic Krakowa, np. Stare Miasto, Kazimierz, Podgórze, Nowa Huta (uchwałą Nr XII/131/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 kwietnia 2011 r. przyjęto miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru „Stare Miasto”).
- 3.3 Kontynuacja działań na rzecz ochrony dawnej Twierdzy Kraków oraz Nowej Huty (utworzenie parku kulturowego).

Priorytet II - Zintegrowane zarządzanie zasobem zabytków na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Kierunki działań:

II.1. Zarządzanie obszarem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO:

- 1.1 Konsekwentne stosowanie wytycznych konserwatorskich, szczególnie na obszarze wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
- 1.2. Wzmacnianie instrumentów planowania przestrzennego na obszarze wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (m.in. poprzez uchwalanie planów miejscowych).

II.2. Powiązanie i włączenie problematyki ochrony i opieki nad zabytkami do innych miejskich programów o znaczeniu strategicznym:

- 2.1 Uwzględnianie znaczenia ochrony i opieki nad zabytkami m.in. w strategii rozwoju kultury.
- 2.2. Uwzględnianie problematyki ochrony i opieki nad zabytkami w systemie planowania przestrzennego i urbanistycznego Miasta - wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej z różnymi reżimami ochrony.

II.4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

- **Strefa buforowa obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO**

Wyznacza się **strefę buforową obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO** (przyjętą decyzją nr 34 COM 8B.59 Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, na 34 sesji w dniach 25.07.-3.08.2010 w mieście Brasil w Brazylii).

Utworzenie **strefy buforowej stanowiło wymóg UNESCO** i miało na celu ochronę obszaru wpisanego na Listę, a w szczególności jego sylwety.

Strefa buforowa zawiera się w historycznych granicach rdzenia Twierdzy Kraków (o poszerzonym po 1888 r. zasięgu) i obejmuje układ koncentrycznych obwodnic z siatką promieniście rozchodzących się ulic oraz część historycznych struktur Krakowa (miast, przedmieść i jurydyk) wraz z XIX i XX-wiecznymi zespołami zabudowy o wysokich wartościach kompozycyjnych i o wyraźnych cechach stylowych, reprezentujących historyzm, secesję i modernizm.

Konsekwentna realizacja planu zabudowy Krakowa, począwszy od połowy XIX w. do końca dwudziestolecia międzywojennego, pozwoliła zachować czytelny i spójny kształt tego układu.

Obszar **strefy buforowej** w części wpisany jest do rejestru zabytków, docelowo dalsze tereny w strefie winny być obejmowane tą formą ochrony prawnej. Tereny w obrębie **strefy buforowej** wskazuje się do objęcia planami miejscowymi.

Do planów miejscowych należy wprowadzać poniższe zasady:

- ochronę istniejących układów urbanistycznych oraz zespołów zabudowy o wyraźnych cechach stylowych,
- nowe inwestycje winny być dopuszczane jako uzupełnianie zachowanej tkanki, bez tworzenia dominant przestrzennych,
- w związku z potencjalnym wpływem nowych inwestycji na odbiór sylwety Miasta, ich gabaryty należy określać na podstawie wykonanych analiz widokowych, uwzględniających również przedpole i tło widoku,
- szczególnej ochrony wymagają widoki na: Zespół Wzgórza Wawelskiego, Skałkę, wieżę Ratuszową, oraz kościoły i wieże kościelne Starego Miasta i Stradomia oraz Kazimierza z ciągów widokowych na bulwarach wiślanych, począwszy od klasztoru Norbertanek pomost Kotlarski,
- kształtowanie przestrzeni publicznych w oparciu o wysokie standardy estetyczne, dotyczy to również wyposażania tych przestrzeni w obiekty małej architektury oraz nośniki informacji wizualnej.

• **Strefa ochrony wartości kulturowych**

Wyznacza się **strefę ochrony wartości kulturowych** w celu zachowania walorów kulturowych istniejących układów urbanistycznych, zespołów zabudowy, pojedynczych obiektów architektonicznych zachowanej historycznej sieci drożnej (w tym dróg fortecnych dawnej Twierdzy Kraków), założeń zieleni oraz pomników, kapliczek i krzyży przydrożnych a także w celu kształtowania nowych, wartościowych składników środowiska kulturowego.

- Obok zabytków chronionych z mocy prawa powszechnego, **strefa ochrony wartości kulturowych** obejmuje również pozostałe układy, założenia, zespoły i obiekty o wysokich wartościach kulturowych i historycznych w skali lokalnej i miejskiej.
- Z uwagi na niejednorodny stan zachowania zasobów zawartych w **strefie** i wynikający stąd zróżnicowany zakres koniecznych oraz dopuszczalnych działań, w ramach **strefy** wyróżnia się następujące kategorie:

Dominacji

- obejmującą zasoby kulturowe o najwyższych i wysokich wartościach, zachowane w układzie i substancji, gdzie głównymi działaniami są ich ekspozycja i ochrona,
- wśród kierunków działań przeważają prace konserwatorskie i restauratorskie oraz remonty,

- występuje ograniczona możliwość realizacji nowych obiektów budowlanych, ich ewentualne inwestycje muszą być podporządkowane ochronie zastanych wartości kulturowych, w tym istniejącemu układowi urbanistycznemu i lokalnemu kontekstowi zabytkowemu.

Rewaloryzacji

- obejmującą zasoby kulturowe o najwyższych i wysokich wartościach, o przewadze elementów zachowanych w układzie i substancji, gdzie głównymi działaniami jest ich ochrona i rehabilitacja oraz uzupełnianie struktury przestrzennej,
- wśród kierunków działań wymieniać należy możliwość uzupełniania układów urbanistycznych oraz wzbogacenie funkcjonalne i podnoszenie estetyki przestrzeni (w tym w otoczeniu zabytku), ponadto działania wskazane dla kategorii Dominacji,
- występuje możliwość realizacji nowych obiektów budowlanych przy utrzymaniu równowagi i spójności zabytkowych i współczesnych elementów.

Integracji

- obejmującą wartościowe zasoby kulturowe o znacznym stopniu degradacji technicznej, znajdujące się w zdeintegrowanej przestrzeni, gdzie głównymi działaniami jest ochrona zachowanych elementów, rehabilitacja formalna i funkcjonalna oraz integracja przestrzeni,
- wśród kierunków działań wymieniać należy zahamowanie procesów destrukcji poprzez prace konserwatorskie, restauratorskie (w tym odtworzenia części obiektów) oraz roboty budowlane, wzbogacenie funkcjonalne (lub poszukiwanie funkcji, m.in. poprzez zmianę przeznaczenia i sposobu korzystania z zabytku), rekompozycja przestrzeni; ponadto działania wskazane dla kategorii Dominacji oraz Rewaloryzacji,
- występuje możliwość realizacji nowych obiektów budowlanych oraz układów urbanistycznych, w sposób asymilujący i respektujący istniejące wartości urbanistyczne i architektoniczne.

• **Strefa ochrony sylwety Miasta**

Wyznacza się **strefę ochrony sylwety Miasta** w celu ochrony obszarów, które tworzą unikalną sylwetę Krakowa i wymagają wprowadzenia zakazów zainwestowania w terenach otwartych oraz ograniczeń gabarytowych w terenach przewidzianych do zainwestowania - pozwalających na właściwą ochronę sylwety Krakowa.

Strefa ochrony sylwety Miasta obejmuje swym zasięgiem elementy struktury przestrzennej, które tworzą unikalną sylwetę Miasta:

- Wzgórze Wawelskie wraz z zakolem Wisły,
- historycznie ukształtowane Śródmieście (Stare Miasto, Stradom i Kazimierz, Nowy Świat, Piasek, Kleparz, Warszawskie, Wesoła)
- część Krowodrzy (Czarnej Wsi i Nowej Wsi),
- Stare Podgórze,
- Stare Dębniki,
- dolinę Wisły od klasztoru Norbertanek po most kolejowy na Podgórzu,
- charakterystyczne wzniesienia Krakowa - wapienne pagóry zrębowe tworzące naturalną „zieloną część” sylwety (jest to część sylwety Miasta najbardziej rozpoznawalna w przestrzeni):
  - na lewym brzegu Wisły: Zrąb Sowińca - od fortu „Skała”, poprzez Las Wolski, wyniesienie Sikornika, Wzgórze Św. Bronisławy po Salwator,

- na prawym brzegu Wisły: Wzgórza Tynieckie, Pogórze Bodzowa i Kostrza, Skały Twardowskiego, Krzemionki Podgórskie,
oraz bezpośrednie przedpola tych wzniesień:
- Zakamycze, część Olszanicy i Chełmu, Wolę Justowską wraz z doliną Rudawy, zachodnią część doliny Wisły wraz z Tyńcem,
- izolowany fragment **strefy** tworzy teren obejmujący sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach oraz wyniesienie Góry Borkowskiej wraz z kościołem Matki Bożej Zwycięskiej.

Ochrona sylwety Miasta wymaga działań ukierunkowanych na:

- ochronę oraz ekspozycję elementów struktury przestrzennej składających się na sylwetę Miasta,
- ochronę oraz utrzymanie i podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych swoistych cech budowy formy architektonicznej układów i zespołów zabudowy, w tym zachowanie lokalnych gabarytów i charakteru architektury istniejącej i projektowanej,
- zintegrowanie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego w kontekście ochrony sylwety, w tym kształtowanie terenów zieleni wraz z ochroną przed zainwestowaniem terenów stanowiących wartościowe elementy krajobrazu otwartego,
- zachowanie oraz rekultywację i kształtowanie istniejących zespołów przyrodniczych - zieleni naturalnej i urządzonej, szczególnie w obrębie ww. pagórów zrębowych.

• **Strefa ochrony i kształtowania krajobrazu**

Wyznacza się **strefę ochrony i kształtowania krajobrazu** w celu zachowania najcenniejszych widoków i panoram na sylwetę Miasta oraz w celu ochrony krajobrazu Krakowa, w tym tworzących go elementów środowiska przyrodniczego, krajobrazu miejskiego i krajobrazu warownego.

Strefa ochrony i kształtowania krajobrazu obejmuje obszary stanowiące bezpośrednie przedpole płaszczyzny ekspozycji oraz odbioru sylwety Miasta a także atrakcyjne krajobrazowo rejony peryferyjne, z których występują wglądy na panoramę Miasta i dalekie widoki na zewnątrz Miasta, a których percepcja odbywa się z ważnych punktów i ciągów widokowych:

- wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, odcinków ekspozycji widokowej wzdłuż autostrady oraz tras wlotowych do Krakowa,
- obszarów wzdłuż północnej granicy Miasta,
- obszaru Czyżyny, centrum Nowej Huty,
- obszarów wzdłuż doliny Wisły.

W **strefie** zawierają się również obszary, które oprócz walorów krajobrazowych i możliwości penetracji wizualnej widoków i panoram, posiadają dodatkowo cechy krajobrazu warownego, stąd w ramach **strefy** wyróżnia się:

- **obszary ochrony krajobrazu warownego A,**
- **obszary ochrony krajobrazu warownego B.**

Ochrona i kształtowanie krajobrazu Miasta wymaga następujących działań w **strefie**:

- kształtowania nowej zabudowy harmonijnie powiązanej z otaczającym krajobrazem, dostosowanej i podporządkowanej specyfice miejsca, rozumianej również jako istniejący wartościowy krajobraz miejski (historyczny, tradycyjny lub współczesny),
- uwzględniania w działaniach inwestycyjnych powiązań widokowych w skali lokalnej i miejskiej, w tym powiązań widokowych pomiędzy krakowskimi kopcami oraz obiektami fortecznymi,
- zachowania wartościowych przestrzennie dominant; w przypadku kreowania nowych dominant i subdominant uwzględniania wpływu ich realizacji na odbiór sylwety Miasta (w oparciu o przeprowadzone ekspertyzy widokowe z określonych punktów widokowych, w odniesieniu do skali ogólnomiejskiej i lokalnej),
- ochrony przed zainwestowaniem wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, składających się na krajobraz Krakowa,
- zachowania istniejących zespołów przyrodniczych wraz z kształtowaniem zieleni wysokiej (w tym programu zalesień) przy zachowaniu powiązań widokowych wraz z koniecznymi działaniami rekultywacyjnymi i porządkującymi,
- utrzymania i podkreślenia w kompozycjach urbanistycznych indywidualnych cech ukształtowania i zagospodarowania terenów otwartych,
- usuwania elementów dysharmonijnych.

Dodatkowo w **obszarach ochrony krajobrazu warownego A i B** ochrona i kształtowanie krajobrazu wymaga działań ukierunkowanych na:

- ochronę i konserwację zachowanych oraz rekonstrukcję brakujących elementów układu urbanistycznego zespołów obronnych a także substancji architektonicznej fortów i innych obiektów fortyfikacyjnych, w tym ziemnych form fortyfikacji,
- porządkowanie zieleni w obszarach krajobrazu warownego, w szczególności ochronę, konserwację i odtworzenie zieleni fortecznej oraz układu dróg rokadowych,
- wykorzystanie i adaptację obiektów dla lokalizacji funkcji usługowych w celu racjonalnego zagospodarowania oraz rehabilitacji zespołów fortecznych i ich otoczenia,
- objęcie szczególną ochroną obszarów najatrakcyjniejszych widokowo, tj. otoczenia fortów: „Kościuszko”, „Bodzów” i „Tonie”,
- wprowadzanie zieleni wysokiej jako pasm izolacyjnych, w przypadku styku obszarów krajobrazu warownego z terenami silnie zainwestowanymi (zespoły bloków mieszkalnych i osiedla mieszkaniowe o dużej intensywności zabudowy, obiekty przemysłowe);

Obszary ochrony krajobrazu warownego A

- obejmujące obszary o najwyższej wartości krajobrazu warownego (w szczególności obiekty i tereny ujęte w ewidencji zabytków, w tym wpisane do rejestru obiektów zabytkowych), na które składają się zespoły obronne oraz pozostałe obiekty forteczne (również budowle inżynieryjne), towarzyszące im przedpola, międzypola i zapola a także zespoły zieleni; bardzo wysoką wartość tych obszarów tworzą występujące w ich obrębie powiązania widokowe (z obszaru i na obszar).
- działki forteczne nie powinny ulec zabudowie, z wyjątkiem obiektów niezbędnych uzupełniających funkcje lokalizowane na zapole, służących zagospodarowaniu zespołów fortecznych (preferowane funkcje: turystyka i rekreacja, kultura, edukacja i nauka), możliwe są znaczne prace restauratorskie i roboty budowlane prowadzące do rekonstrukcji obiektów zabytkowych i scalające dawny układ obronny oraz działania kształtujące zespoły zieleni,

- przy granicach obszaru, a szczególnie wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, dopuszcza się wprowadzanie zabudowy rozproszonej o charakterze tradycyjnym lub współczesnej wkomponowanej w krajobraz, o niskiej intensywności, lokalizowanej na dużych działkach z zapewnieniem wolnego od zabudowy terenu ochronnego otaczającego działki wpisane do rejestru zabytków; realizacje należy poprzedzić analizami i studiami widokowymi, w celu podporządkowania inwestycji wymogowi zachowania substancji i cech krajobrazu warownego, przy uwzględnieniu charakterystyki otoczenia oraz wartościowych powiązań widokowych.

Obszary ochrony krajobrazu warownego B

- obejmujące tereny o wysokiej wartości krajobrazowej, częściowo przekształcone, lecz o zachowanym znacznym autentyzmie oraz wysokich walorach przyrodniczych i poznawczych, pośrednio związane z budowlami obronnymi znajdującymi się w ewidencji konserwatorskiej, zawierają się w nich m.in. zespoły naturalnej zieleni oraz niewielkie skupiska zabudowy tradycyjnej,
- w obszarach krajobrazu warownego **B** możliwe są prace restauratorskie i roboty budowlane jak dla obszaru **A** z dopuszczeniem większego zakresu działań inwestycyjnych, w tym umożliwiających uczytelnienie i uzupełnienie dawnych zespołów i obiektów fortecznych oraz układów obronnych a także ich zagospodarowanie;
- w obszarach krajobrazu warownego **B**, szczególnie przy ich granicach oraz wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, możliwe jest wprowadzanie, zabudowy o średniej intensywności, lokalizowanej na dużych działkach z zapewnieniem wolnego od zabudowy terenu ochronnego otaczającego działki wpisane do rejestru zabytków; realizacje należy poprzedzić analizami i studiami widokowymi w celu podporządkowania inwestycji wymogowi zachowania ekspozycji dzieł obronnych i cech krajobrazu warownego oraz wartościowych powiązań widokowych.

Dla **obszarów ochrony krajobrazu warownego A i B**, o wskazanych powyżej kierunkach zagospodarowania, ustala się obowiązek uwzględnienia szczegółowych wytycznych w zakresie dodatkowych parametrów zabudowy, w tym jej wysokości, na zasadach doprecyzowanych przez właściwy organ ochrony zabytków.

Wskazuje się najważniejsze i najcenniejsze miejsca widokowe

- Punkty, ciągi i osie widokowe - jako miejsca o szczególnej ekspozycji sylwety Miasta a także krajobrazu otwartego, o najwyższej atrakcyjności i znaczeniu dla jego tożsamości - wymagają bezwzględnego zachowania i uwzględniania w działalności planistycznej, projektowej i realizacyjnej.
- Z powodu bogatej konfiguracji terenu oraz unikalnych form zainwestowania kulturowego, w Krakowie wiele punktów widokowych Miasta to jednocześnie miejsca budujące jego sylwetę.

Podział miejsc widokowych w Krakowie

- Miejsca stanowiące dalekie wglądy na sylwetę Miasta i dalekie panoramy zewnętrzne:
  - począwszy od: Mydlnik, Witkowic, Górki Narodowej, Prądnika Czerwonego, Mistrzejowic, Wzgórz Krzesławickich, kopca Wandy, ul. Wielickiej (w rejonie Prokocimia), fortu Rajsko, Kosocice, po: Skotniki, Podgórk Tynieckie, klasztor w Tyńcu, tereny położone wzdłuż zachodniego odcinka autostrady a także z tras

- wlotowych: z Zakopanego (z kulminacją na Górze Borkowskiej) i ulic - Pasternik, Jasnogórskiej, al. 29 Listopada, węzła autostradowego w Sidzinie,
- Punkty i ciągi widokowe położone wewnątrz Miasta - o dużej skali zasięgu widocznych panoram - usytuowane w miejscach, które stanowią wzniesienia i dominanty lub szerokie otwarcia terenowe:
    - Wzgórze Wawelskie, Zrąb Sowińca (z punktami i ciągami widokowymi na kopcu J. Piłsudskiego i T. Kościuszki, rejon Panieńskich Skał, klasztor Kamedułów na Bielanach, willa Szyszko-Bohusza oraz „zamek” w Przegorzałach, płaskowyż Sulnika i al. J. Waszyngtona), ponadto rejony Kostrza, Bodzowa i Pychowic, Skały Twardowskiego oraz Krzemionki Podgórskie (Fort św. Benedykta, okolice stacji telewizyjnej, kopiec Krakusa, Łysa Góra i otoczenie fortów poaustriackich), wieża widokowa Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach,
    - Błonia Krakowskie, dolina Wisły (na całym jej odcinku, począwszy od swobodnej linii brzegowej na przestrzeni od Tyńca po Zwierzyniec, dalej, wzdłuż nadrzecznych bulwarów po okolice Pleszowa), skarpa wiślana na południe od placu Centralnego w Nowej Hucie, mosty na Wiśle - Dębnicki, Grunwaldzki, Józefa Piłsudskiego oraz Powstańców Śląskich, arterie komunikacyjne: odcinki ulic, w szczególności Jerzego Turowicza oraz Lublańskiej, al. gen Tadeusza Bora-Komorowskiego, al. Solidarności.

Osie widokowe wskazane na planszy K2, stanowiące powiązania widokowe pomiędzy kopcami krakowskimi oraz pomiędzy obiektami fortecznymi.

Wskazane miejsca i osie widokowe stanowią podstawę do dokonywania analiz widokowych w odniesieniu do planowanych inwestycji, w analizach tych należy uwzględnić powiązania widokowe pomiędzy kopcami krakowskimi oraz pomiędzy obiektami fortecznymi.

Miejsca widokowe oraz powiązania widokowe (wyżej wymienione oraz te, które oznaczono na planszy K2) należy uwzględnić przy sporządzaniu planów miejscowych, w tym ich wpływ na zagospodarowanie terenów objętych planem - również w sytuacji, gdy miejsca widokowe znajdują się poza obszarem planu. Należy wówczas zweryfikować skalę zasięgu miejsc i powiązań widokowych, o których mowa wyżej.

• **Strefa nadzoru archeologicznego**

Wyznacza się **strefę nadzoru archeologicznego**, przy uwzględnieniu Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Strefa służy ochronie występujących na obszarze Krakowa zabytków archeologicznych nieruchomych i ruchomych (pozostałości osadnictwa, cmentarzysk i innych reliktyw działalności człowieka).

Oznacza się również **stanowiska archeologiczne**, ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych.

W przypadku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić **strefę nadzoru archeologicznego** oraz stanowiska archeologiczne (ujęte w rejestrze oraz w ewidencji zabytków archeologicznych). Stanowiska te należy oznaczać zgodnie z numeracją systemu Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP).

Zasady ochrony zabytków archeologicznych regulują przepisy prawa powszechnego, w szczególności ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

II.4.5. Parki kulturowe.

W celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej w Studium rekomenduje się utworzenie obszarowych form ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego w formie parków kulturowych.

Tworzenie parków kulturowych następuje w oparciu o uchwałę rady gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Ustanowienie parków kulturowych ma umożliwić utrzymanie ważnych i swoistych cech krajobrazu kulturowego, stanowiącego jedną z najważniejszych części dziedzictwa Krakowa, ze wskazaniem możliwości rozwoju obszarów nimi objętych przy prawidłowym gospodarowaniu krajobrazem, planowaniu jego rozwoju i kontrolowaniu przemian.

Integracja działań w środowisku kulturowym i przyrodniczym stymulująca aktywną ochronę krajobrazu kulturowego i zarządzanie nim, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, są zgodne z ustawodawstwem europejskim oraz międzynarodowymi uregulowaniami konserwatorskimi (m.in. Karty Krakowskiej 2000).

W granicach miasta utworzono jeden park kulturowy - Park Kulturowy „**Stare Miasto**”

Park został powołany Uchwałą Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r., zgodnie z wymogami ustawowymi dla obszaru Parku został sporządzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Stare Miasto (Uchwała Nr XII/131/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 kwietnia 2011 r.) oraz przyjęto Plan Ochrony (Uchwała Nr XLII/544/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 4 kwietnia 2012 r.).

Park Kulturowy „**Stare Miasto**” obejmuje fragment Miasta w obrębie Plant wraz z Rynkiem Głównym i Wzgórzem Wawelskim, tj., Kraków w granicach miasta lokacyjnego z 1257 r. Jest to najcenniejsza kulturowo część Miasta, zawierająca się w granicach obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a także uznanego za pomnik historii. Układ urbanistyczny Starego Miasta wpisany jest do rejestru zabytków. Z północy na południe Park przecina Droga Królewska, prowadząca z dawnego miasta Kleparza (znajdującego się poza obszarem Parku) na Wawel.

Dla kolejnych, poniżej rekomendowanych i proponowanych parków kulturowych, wskazuje się tereny i elementy przestrzeni, które winny znaleźć się w ich granicach, natomiast szczegółowe granice parków należy wyznaczyć na etapie ich tworzenia. W tym celu, w oparciu o opracowania konserwatorskie oraz opracowania dotyczące krajobrazu, należy przeanalizować występujące wartości przyrodnicze oraz kulturowe, stan zachowania obiektów, zespołów i innych elementów składających się na lokalny krajobraz a także istniejące uwarunkowania w zakresie stanu własnościowego oraz oczekiwań ekonomicznych.

Parki kulturowe rekomendowane (3 parki), obejmujące obszary krajobrazu kulturowego z przewagą historycznego krajobrazu miejskiego, w tym układów urbanistycznych dawnych miast składających się na dzisiejszą strukturę przestrzenną Krakowa, tradycyjnych zespołów zabudowy oraz istniejących, charakterystycznych dla danego obszaru, struktur funkcjonalno-społecznych.

1. Park Kulturowy „Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły”

Jeden z najcenniejszych kulturowo obszarów Miasta - położone u podnóża Wawelu dawne przedmieście Stradom oraz lokowane przez Kazimierza Wielkiego miasto Kazimierz. Na Kazimierzu powstał niezwykle silny ośrodek kultury żydowskiej, z największym w Europie skupiskiem siedmiu bożnic i domów modlitwy. Stanowi on miejsce współistnienia chrześcijaństwa i judaizmu, kultur i tradycji na trwałe wpisanych w dzieje Krakowa.

- Park Kulturowy „Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły” winien obejmować:
- obszar wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego dawnego miasta Kazimierza ze Stradomiem,
  - obszar wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego oraz zespołu zabudowy Kazimierza w obrębie tzw. „nowego miasta” wraz z historycznymi przedmieściami: Łąką św. Sebastiana, Podbrzeziem oraz Polami Kazimierzowskimi,
  - obszar pomiędzy ulicami Starowiślną a Wielopole,
  - Cmentarz Żydowski „Nowy”, przy ul. Ignacego Daszyńskiego,
  - Bulwary Wisły: Czerwieński, Inflancki, Kurlandzki, Poleski, północną część Bulwaru Wołyńskiego.

2. Park Kulturowy - „Stare Podgórze z Krzemionkami”

Obszar obejmujący m.in. miasto Podgórze (założone przez Austro-Węgry w końcu XVIII w., jako liniowy układ urbanistyczny zlokalizowany na kierunku wschód – zachód, pomiędzy rzeką Wisłą a wyniesieniem Krzemionek). W historycznych granicach Podgórza zawierają się obiekty stanowiące przykłady tzw. architektury józefińskiej. Ze Starym Podgórzem integralnie związane są Krzemionki Pogórskie, usytuowane po obu stronach al. Powstańców Śląskich.

- Park Kulturowy „Stare Podgórze z Krzemionkami” winien obejmować:
- dawne poaustriackie miasto Podgórze wraz z południową częścią Bulwaru Wołyńskiego oraz Bulwar Podolski,
  - północną część Krzemionek Podgórskich, w tym m.in. Park Bednarskiego, kościółek św. Benedykta, fort św. Benedykta, Stary Cmentarz Podgórski,
  - południową część Krzemionek Podgórskich, w tym kopiec Krakusa wraz z otoczeniem, kamieniołom Libana, prochownie poaustriackie,
  - uroczysko Bonarka i znajdujący się w sąsiedztwie rezerwat przyrody,
  - wpisana do rejestru zabytków część byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Płaszów.

3. Park „Stara Nowa Huta”

Obszar, który w sposób modelowy, dokumentuje w przestrzeni przemiany struktury gospodarczej i społecznej, jakie dokonywały się w II poł. XX w. w Polsce. Wyjątkową w skali kraju wartość stanowi zarówno materialny efekt tych przemian, w postaci dawnego miasta Nowa Huta (obecnie dzielnica Krakowa) jak i otoczenie społeczne tej przestrzeni (mieszkańcy, wielopokoleniowa grupa pracownicza związana z kombinatem metalurgicznym o silnym poczuciu dumy i identyfikacji zawodowej).

Park „Stara Nowa Huta” winien obejmować:

- układ urbanistyczny dawnego miasta Nowa Huta, oparty na renesansowych wzorach urbanistycznych, w których wykorzystano istniejącą historyczną sieć drożną. W układ ten wpisana jest zabudowa o przewadze socrealistycznej oraz

modernistycznej estetyki, spełniająca funkcje mieszkalne, usługowe (w tym szpital), kulturalne i rekreacyjno-sportowe.

Jest to spójny zespół o silnie zaznaczonej osi symetrii, wypełniony kwartałami zabudowy, wyposażonymi we wnętrza w zieleńce. Ściany kwartałów tworzą zwarte pierzeje wytyczonych promieniście ulic, całość uzupełniają place, skwery i pasáže. Założenie planistyczne Nowej Huty, samowystarczalne w realizacji usług podstawowych i „wyższych”, oprócz historycznych wzorców urbanistycznych kompiluje również ideały humanitarnego miasta przemysłowego Toni Garniera i Howardowskiego miasta ogrodu,

- zachowane fragmenty tradycyjnych układów wiejskich podkrakowskich wsi: Krzesławice wraz z Dworkiem Jana Matejki (zachowanej pomiędzy miejską zabudową Nowej Huty a kombinatem metalurgicznym) oraz Mogiły z założeniem klasztornym opactwa cystersów i XV-wiecznym drewnianym kościołem pod wezwaniem św. Bartłomieja,
- tereny rekreacyjne Zalewu Nowohuckiego oraz Łąki Nowohuckie (w znakomitej części objęte granicami obszaru Natura 2000),
- docelowo należy rozważyć możliwość objęcia Parkiem fragmentów kombinatu metalurgicznego, jako wyjątkowego w skali kraju dziedzictwa techniki.

Rekomendowane wyżej parki kulturowe tworzone będą w pierwszej kolejności.

Wskazane poniżej parki kulturowe, proponowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, tworzone będą w następnej kolejności, w przypadku podtrzymania tych propozycji w kolejnych planach zagospodarowania przestrzennego województwa.

Parki kulturowe proponowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (9 parków), obejmujące obszary krajobrazu kulturowego, z przewagą krajobrazu warownego Twierdzy Kraków, i o dużym zasobie występujących formacji przyrodniczych; stanowi je przede wszystkim pierścień terenów otwartych, okalających zurbanizowaną tkankę Miasta.

Część proponowanych poniżej parków kulturowych fragmentarycznie wykracza poza obszar Miasta Krakowa, ich wyznaczenie we wskazanych granicach wymaga współpracy z samorządami gmin, na obszarze, których występują (Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin lub związku gmin, na terenie których ma być utworzony).

I. Park Kulturowy „Wzgórze Świętej Bronisławy”

Obejmuje obszar o wybitnych walorach krajobrazu otwartego (w tym łąki, uroczyska leśne, wychodnie skał wapiennych, elementy krajobrazu warownego z wybitnymi dziełami architektury obronnej), występują bardzo wysokie wartości wizualne, w tym najważniejsze punkty i ciągi widokowe w skali Miasta (widoki „z obszaru” i widoki „na obszar”); obszar ten stanowi najważniejszy fragment tzw. zielonej sylwety Miasta.

Jest to tradycyjne miejsce spacerów i wypoczynku mieszkańców Krakowa, położone blisko centrum; zabytkowe fortyfikacje grupy warownej fortu „Kościuszko” stwarzają możliwości lokalizacji usług np. nauki, kultury i turystyki.

- Park Kulturowy „Wzgórze Świętej Bronisławy” winien obejmować:

- kopiec Tadeusza Kościuszki wraz fortem cytadelowym „Kościuszko” i ich otoczeniem,

- dzieła obronne przy ul. Vlastimila Hofmana/Spadzistej,
- aleję Jerzego Waszyngtona po osiedle na Salwatorze,
- trakt spacerowy grzbietem Sikornika wraz z uroczyskami Sikornik i Łasina.

II. Park Kulturowy „Skala”

Obejmuje obszar krajobrazu warownego z wybitnymi dziełami architektury obronnej, występują bardzo wysokie wartości wizualne (widoki „z obszaru” i widoki „na obszar”); obszar ten stanowi fragment tzw. zielonej sylwety Miasta. Aktywna rekreacja ma obecnie miejsce w adaptowanym forcie „Olszanica”, gdzie funkcjonuje mały hotel z kawiarnią oraz stadnina koni.

- Park Kulturowy „Skala” winien obejmować:
  - fort artyleryjski „Skala”,
  - fort rozproszony „Krępak”,
  - fort stały obrony bliskiej „Olszanica”,
  - baterie położone w Lesie Wolskim,
  - klasztor kamedułów na Bielanych.

III. Park Kulturowy „Lotnisko”

Obejmuje tereny dawnego lotniska Rakowice - Czyżyny, powstałego w 1912 r. dla potrzeb wojskowych Austro-Węgier; po odzyskaniu niepodległości było to miejsce organizacji i stacjonowania pierwszej bojowej formacji lotniczej odradzającego się Wojska Polskiego.

Jest to miejsce aktywnej prezentacji zbiorów wraz z wystawami, zawodami i pokazami lotniczymi oraz modelarskimi, wraz z częścią poświęconą rekreacji w atrakcyjnym, nietypowym krajobrazie kulturowym.

- Park Kulturowy „Lotnisko” winien obejmować obszar Muzeum Lotnictwa Polskiego.
- Proponuje się poszerzenie granic Parku Kulturowego „Lotnisko” o obszar wpisanych do rejestru zabytków terenów jednostki wojskowej i pasa startowego.

IV. Park Kulturowy „Krzemionki Podgórskie”

Obszar Krzemionek Podgórskich rekomenduje się do objęcia ochroną w ramach wyżej rekomendowanego Parku Kulturowego „Stare Podgórze z Krzemionkami”.

V. Park Kulturowy „Rajsko-Kosocice”

Obejmuje forty „Rajsko” i „Kosocice” wraz z towarzyszącym im krajobrazem warownym a także najważniejszy fragment miejsca II bitwy o Kraków w 1914 r., która zatrzymała napór armii rosyjskiej.

Istnieje możliwość adaptacji fortów na cele rekreacji i turystyki.

- Park kulturowy „Rajsko-Kosocice” winien obejmować:
  - fragment miejsca II bitwy o Kraków w 1914 r.,
  - fort „Rajsko” (największy i jeden z najlepiej zachowanych fortów Twierdzy Kraków) wraz z przyległymi bateriami,
  - zespół fortów „Kosocice” z przyległymi bateriami,
  - należy rozważyć możliwość współpracy z Gminą Wieliczka i włączenia w obszar Parku, znajdującego się poza granicami miasta Lasku „Możdżyny” z zachowanymi umocnieniami połowymi z 1914 r.

VI. Park Kulturowy „Skotniki-Bodzów”

Obejmuje atrakcyjny krajobrazowo obszar, o wybitnych walorach ekspozycyjnych

i przyrodniczych, także krajobraz warowny z zachowanymi fortami II pierścienia Twierdzy Kraków.

Może stanowić miejsce aktywnej rekreacji, turystyki pieszej, rowerowej i konnej, z zapleczem w zaadaptowanych fortach.

- Park Kulturowy „**Skotniki-Bodzów**” winien obejmować:
  - forty: „Sidzina”, „Skotniki”, „Winnica” oraz ruinę fortu „Bodzów”,
  - przyległe tereny z Górą św. Piotra, Górą Wielkanoc i Górą Winnica.

VII. Park Kulturowy „Mydlniki-Tonie”

Obszar o wysokich walorach krajobrazu, przede wszystkim warownego, z zachowanymi fortami II pierścienia Twierdzy Kraków.

Teren może w przyszłości stać się miejscem inwestycji ukierunkowanych na rozwój rekreacji i miejsc aktywnego wypoczynku, w przypadku likwidacji funkcji wojskowych fortu „Bronowice Małe” oraz poligonu Pasternik.

- Park Kulturowy „**Mydlniki-Tonie**” winien obejmować:
  - fort „Mydlniki”,
  - fort „Bronowice Małe”,
  - fort „Tonie” wraz z bateriami sprzężonymi i zielenią maskującą,
  - należy rozważyć możliwość współpracy z Gminami Zabierzów i Wielka Wieś nt. włączenia w obszar Parku, znajdującego się poza granicami Miasta poligonu i fortu „Pasternik” oraz ruin fortu „Podchruście”.

VIII. Park Kulturowy „Fort Dłubnia”

Obejmuje krajobraz warowny północno-wschodniego fragmentu II pierścienia Twierdzy Kraków wraz z północnym zboczem wzgórza opadającego ku Zesławicom.

Jest to potencjalne miejsce wypoczynku mieszkańców przyległych dzielnic.

- Park Kulturowy „**Fort Dłubnia**” winien obejmować:
  - fort „Krzesławice”,
  - fort „Dłubnia”,
  - poeksploatacyjne fragmenty Terenu Górniczego Zesławice (na których ustała eksploatacja łąków).

IX. Park Kulturowy „Tyniec”

Obszar o bardzo wysokich walorach krajobrazu i o dużym zróżnicowaniu jego fizjonomii, obejmującej dolinę rzeczną obramowaną wzniesieniami i stromymi wapiennymi skałami, wzbogacony zespołem zabudowy opactwa Benedyktynów.

Posiada zewnętrzne i wewnętrzne powiązania widokowe, liczne punkty i ciągi umożliwiające obserwację szerokich panoram, szczególnie doliny Wisły.

Stanowi uczęszczane miejsce spacerów, wymaga uporządkowania i planowego zagospodarowania.

- Park Kulturowy „**Tyniec**” winien obejmować:
  - zespół klasztorny opactwa benedyktynów,
  - prehistoryczne Grodzisko z czasów kultury łużyckiej (ok. V w. p.n.e.),
  - sąsiadujący z opactwem i Grodziskiem fragment wiślanego brzegu.

II.4.6. Program ochrony i racjonalnego wykorzystania obiektów Twierdzy Kraków

Twierdza Kraków jest jedną z największych i najlepiej zachowanych wielkich

europejskich XIX-wiecznych twierdz pierścieniowych. Składa się z trzech linii fortyfikacji, zawierających obiekty reprezentatywne dla etapów rozwoju sztuki militarnej II poł. XIX w. I przełomu XIX/XX w.

Wiele zespołów fortecznych stanowi elementy czytelne w dzisiejszym krajobrazie Miasta. Obecność Twierdzy mocno zdeterminowała rozwój Krakowa, zarówno go stymulując jak i ograniczając inwestycyjnie, m.in. poprzez tzw. rewery demolacyjne.

W kształcie przestrzennym Miasta widoczne są tego następstwa: zachowane układy osadnicze dawnych wsi, mało intensywnie zagospodarowane przedmieścia, wysoki zasób gruntów rolnych, niezabudowane przedpola, zapola i międzypola fortów (często wartościowe przyrodniczo i krajobrazowo) a także rozwinięty układ dróg fortecznych.

Należy je uznawać jako wartość, świadectwo indywidualnej drogi rozwoju urbanistycznego Krakowa oraz zasób zachowanych historycznych układów przestrzennych oraz terenów niezabudowanych o wysokich walorach krajobrazowo-przyrodniczych i sieć powiązań komunikacyjnych.

XIX i XX-wieczna architektura militarna uważana bywa za dziedzictwo kłopotliwe, a jej wartość estetyczna i historyczna za niższą, niż obiektów bardziej odpowiadających powszechnemu pojmowaniu zabytku. Należy ją postrzegać jako materialne świadectwo wybitnych osiągnięć myśli i sztuki technicznej, współtworzonej również przez Polaków. Oprócz walorów zabytkowych i wyjątkowych wartości urbanistycznych cechuje ją także potężny potencjał użytkowy a w przypadku wielu obiektów również wysoka bioróżnorodność (zbiorowiska roślinne i świata zwierzęcego, w tym wiele gatunków chronionych).

Poprzez lokalizację zespołów fortecznych w powiązaniu z ukształtowaniem terenu, najczęściej w miejscach o dużej penetracji wizualnej na obszary sąsiednie, dodatkowym ich atutem są walory krajobrazowo-widokowe.

W celu ochrony, wykorzystania i udostępnienia oraz właściwego zarządzania istniejącym zasobem dziedzictwa Twierdzy, w Gminie Kraków przyjęto –

- Ramowy Program Ochrony i Rewitalizacji Zespołu Historyczno-Krajobrazowego Twierdzy Kraków, przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa w 2006 r., (Uchwała Nr CXIX/1294/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r.)

Program nawiązuje do idei prof. Janusza Bogdanowskiego, prekursora ochrony i włączenia krakowskich fortyfikacji w system zieleni miejskiej.

Ocena stanu obiektów przedstawiona w Programie.

- Na obszarze Gminy Miejskiej Kraków znajduje się 35 fortów, 4 ostrogi bramne, 15 schronów amunicyjnych, baterie, szańce, kawerny, zespoły zieleni fortecznej; ponadto około stu innych obiektów, w tym zespoły koszarowe, magazyny oraz lotnisko. Znaczna część obiektów osadzona jest w oryginalnym krajobrazie warownym. Cztery forty Twierdzy Kraków znajdują się poza granicami Miasta.
- W większości fortów zachowały się zarówno obiekty kubaturowe jak i formy ziemne.
- Sześć fortów posiada zniszczone obiekty kubaturowe i reliktywno zachowane formy ziemne, są to forty: „Bodzów”, „Pszorna”, „Sudół”, „Krowodrza”, „Lubicz”, „Mogiła”, „Łobzów”,
- Większość fortów jest nieużytkowana i niedostępna dla zwiedzających, nieużytkowane, będące własnością Gminy Miejskiej Kraków lub Skarbu Państwa forty to: „Batowice”, „Mistrzejowice” „Lasówka”, „Prokocim”, „Borek”,

„Łapianka”, „Skotniki Sud”, „Winnica”, „Rajsko”, „Kosocice W”, „Mogiła”, „Dłubnia”, „Tonie”, „Mydlniki”, „Krępak”.

- Do użytkowanych, stanowiących własność Gminy Miejskiej Kraków, należą forty: „Kościuszko”, „Krzesławice”, „Olszanica”, „Grębałów”.

Główne priorytety Programu:

- Obiekty twierdzy znajdujące się w zasobach Gminy Miejskiej Kraków winny stanowić nierozdzielny zespół historyczno-krajobrazowy Twierdzy Kraków, jednolicie zarządzany, objęty ochroną prawną, ogólnie udostępniony i połączony trasą turystyczną.
- Nadrzędnym celem jest objęcie ochroną obiektów fortyfikacyjnych wraz z otaczającym je krajobrazem warownym oraz rewitalizacja obiektów (wprowadzanie nowych funkcji).
- Realizacja poprzez współpracę - partnerstwo publiczno-prywatne, z udziałem podmiotów obywatelskich w tym społeczności lokalnych.

Wskazane w Programie główne kierunki realizacji celów:

- Przedmiot ochrony:
  - obiekty fortyfikacyjne – kubaturowe i ziemne formy,,
  - obiekty infrastruktury wojskowej i zaplecza (drogi, mosty, wiadukty etc.),
  - zieleń forteczna: zespoły zieleni niskiej i wysokiej,
  - krajobraz warowny: zachowane fragmenty niezabudowanego zielonego krajobrazu wokół i pomiędzy obiektami fortecznymi, otwarcia widokowe (dawne obserwacyjne),
- Formy ochrony:
  - wpisy do rejestru zabytków (większość fortów z zasobu gminnego wpisana jest do rejestru zabytków),
  - ustanowienie parków kulturowych,
  - ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zawarta w Programie waloryzacja obiektów:

- Najcenniejsze, wybrane obiekty będą podlegać wyłącznie aplikacji funkcji muzealnych i wystawienniczych.
- Pozostałe obiekty będą podlegać aplikacji różnych funkcji użytkowych, w tym kultury, turystyki i rekreacji nauki gastronomii, z tym, że funkcje usługowe winny być służebne w stosunku do funkcji historycznych i kulturowych.
- Fortyfikacje ziemne (umocnienia polowe, szańce, baterie artyleryjskie itp.) jako samoistna atrakcja i element krajobrazu warownego będą podlegać ochronie i ekspozycji bez adaptacji na inne cele.
- Zieleń Twierdzy będzie podlegać ochronie i kształtowaniu, powiększając tereny ogólnodostępnej, urządzonej zieleni miejskiej.
- Obiekty i tereny mocno przekształcone i zniszczone będą utrzymywane w formie trwałych ruin, zabezpieczenie przed degradacją i dewastacją, z zapewnieniem bezpieczeństwa dla odwiedzających i z dopuszczeniem ewentualnych przekształceń.

Trasa dydaktyczno – turystyczna

- powiązanie poszczególnych fortów oznakowaną trasą turystyczną (docelowo również ścieżką rowerową), z wykorzystaniem istniejących dróg fortecznych

Muzeum Twierdzy Kraków

- zostanie utworzone na bazie Fortu Nr 44 „Tonie”, w celu gromadzenia i udostępnienia zabytków techniki cywilnej i wojskowej; w dalszej kolejności, w oparciu o program muzeum rozproszonego Twierdzy Kraków, muzeum powinno

objąć kolejne forty, w szczególności: Nr 51 „Rajsko” (klasyczny fort artyleryjski), Nr 49a „Zesławice/Dłubnia” (duży fort pancerny), Nr 53a „Winnica/Kostrze” (jedeny górski fort pancerny w Polsce, z zachowanym wyposażeniem), Nr 52½S „Skotniki Süd” (mały fort pancerny obrony bliskiej, z zachowanymi wieżami pancernymi o najwyższym stopniu kompletacji detalu wyposażenia), „Bielany/Krępak” (fort tzw. rozproszony).

Ustalenia wynikające z Programu Ochrony i Rewitalizacji Zespołu Historyczno-Krajobrazowego Twierdzy Kraków winny być stosownie wprowadzane do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

II.4.7. Program oświetlenia ulic i iluminacji miasta Krakowa.

W latach dziewięćdziesiątych władze samorządowe Krakowa określiły zadanie iluminacji zabytków Krakowa jako jeden z istotnych elementów promocji Miasta.

Została wtedy wypracowana przez ówczesny Wydział Ochrony Zabytków UMK „Koncepcja oświetlenia ulic i iluminacji śródmieścia Krakowa”. Podstawowe zadania iluminacji Miasta to:

- promocja turystyczna,
- przedłużenie aktywności „życia” Miasta w porze nocnej,
- podkreślenie tożsamości miejsca i indywidualnego charakteru poszczególnych zespołów, wnętrz i obiektów,
- poprawa bezpieczeństwa i orientacji przestrzennej w Mieście,
- dydaktyka poprzez ukierunkowanie uwagi za pomocą światła, na elementy przestrzeni o szczególnej wartości.

Koncepcja powyższa wymaga uaktualnienia. W dokumencie Strategia Rozwoju Miasta Krakowa pośród najważniejszych projektów do realizacji w obszarze „Kultura i dziedzictwo kulturowe” wymienia się „Iluminację zabytków Krakowa”.

Działania w zakresie iluminacji obiektów architektonicznych wymagają ścisłej korelacji z oświetleniem użytkowym Miasta.

Istnieje potrzeba wypracowania Programu w zakresie oświetlenia i iluminacji w skali całego Krakowa, w celu kreowania jego nocnego wizerunku w sposób spójny i odzwierciedlający jego strukturę przestrzenną wraz z sylwetą. Zadaniem Programu jest m.in. zapobieganie fragmentaryzacji działań w zakresie oświetlenia oraz unikanie przypadkowych typowań elementów do iluminacji. Program winien również zawierać zasady oświetlenia i iluminacji a także horyzonty realizacji wskazanych zadań.

Pierwszy, powstały w Krakowie po odrodzeniu samorządu, plan iluminacji oparto na osi urbanistycznej „Via Regia” - „Drogi Królewskiej”, prowadzącej od kościoła św. Floriana na dawnym Rynku miasta Kleparz poprzez Barbakan i Bramę Floriańska (reprezentacyjną „Porta Gloriarum”), ulicą Floriańską, Rynek Główny, dalej ul. Grodzką na Wzgórze Wawelskie. Droga ta kumuluje najwspanialsze zabytki Krakowa, zarówno świeckie jak i sakralne.

Studium rekomenduje objęcie Programem oświetlenia i iluminacji Miasta kolejnych, obok „Drogi Królewskiej”, ważnych struktur i zespołów urbanistycznych Krakowa (niektóre spośród niżej wymienionych są już częściowo zrealizowane lub pozostają w trakcie realizacji):

- Planty, w tym Ogrody: „Wawel”, „Uniwersytet”, „Pałac Sztuki”, „Florianka”, „Barbakan”, „Dworzec”, „Gródek”, „Stradom” wraz z ich zespołami zieleni oraz wyposażeniem (w postaci rzeźb i pomników), pozostałości i relikty murów obronnych oraz sąsiadujące z Plantami zabytkowe obiekty sakralne i gmachy świeckie (m.in. Pałac Sztuki, budynek BWA, teatr im. Juliusza Słowackiego, Collegium Maius) a także wybitne obiekty architektury użyteczności publicznej z przełomu XIX/XX i początku XXw., realizowane jako obudowa „ringu” krakowskiego i będące świadectwem ówczesnego rozmachu w rozbudowie Miasta (m.in. Poczta Główna, koszary Straży Pożarnej, Pałac Pusłowskich, Dom pod Globusem, dawny Dom Towarzystwa Ubezpieczeń „Feniks”, Bank Polski, dawny gmach Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń „Florianka”, budynek Filharmonii Krakowskiej, hotel Radisson,
- Stare Miasto w granicach miasta lokacyjnego z podkreśleniem rozplanowania ulic i placów oraz wyróżnieniem znaczących obiektów architektonicznych,
- Stradom z Kazimierzem z osią funkcjonalną ul. Józefa Dietla i funkcjonalno-kompozycyjną ulicy Krakowskiej, z uwzględnieniem wnętrz placowych (plac Nowy i Wolnica, ul. Szeroka) oraz wyróżnieniem obiektów architektonicznych (w tym synagog, kościołów i klasztorów oraz ratusza) a także z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych ze Starym Podgórzem (most Józefa Piłsudskiego, kładka Bernatka),
- Stare Podgórze z osią funkcjonalną ciągu ulic Kalwaryjska-Bolesława Limanowskiego oraz osiami kompozycyjnymi: kościół św. Józefa - Rynek Podgórski, plac Bohaterów Getta - Wzgórze Lasoty z kościółkiem św. Benedykta, Park Bednarskiego - plac Niepodległości - most Józefa Piłsudskiego, wraz z wybitnymi obiektami sakralnymi i użyteczności publicznej,
- Stara Nowa Huta - układ urbanistyczny z osią kompozycyjną aleja Róż - plac Centralny oraz osią funkcjonalno-kompozycyjną plac Centralny - aleja Solidarności - centrum administracyjne kombinatu metalurgicznego,
- bulwary Wisły – począwszy od klasztoru sióstr norbertanek po stopień wodny na Dąbiu - wraz z obudową nabrzeży, przeprawami mostowymi i znaczącymi obiektami sąsiadującymi,
- Jurydyka Wesoła z osią funkcjonalno-kompozycyjną ulicy Mikołaja Kopernika oraz obiektami obecnej Collegium Medicum UJ, kościołami i ogrodem botanicznym a także osią ul. Radziwiłłowska – wiadukt nad ulicą Lubicz - plac Jana Nowaka Jeziorańskiego wraz z obiektami architektonicznymi stanowiącymi obudowę tego placu,
- ciąg Alei Trzech Wieszczów - jako reprezentacyjna arteria komunikacyjna z ciągiem zieleńców, obudowana wybitnymi XX-wiecznymi obiektami architektury,
- dominanty i akcenty „zielonej” części sylwety miasta, począwszy od klasztoru tynieckiego poprzez fort Skała, klasztor Kamedułów, „zamek” w Przegorzałach, kopiec Tadeusza Kościuszki wraz z fortem „Kościuszk” po aleję Jerzego Waszyngtona,
- obiekty Twierdzy Kraków - wytypowane zespoły forteczne z formami ziemnymi fortyfikacji, zespołami zieleni, wraz z kontekstem krajobrazowym,
- zespoły urbanistyczne: uzdrowiskowo - parkowy w Swoszowicach, szpitala w Kobierzynie, Dębnik, osiedla Salwator oraz wytypowanych zespołów osiedleńczych, w tym dawnych wsi.

W Studium wskazuje się ogólne zasady, którym winny podlegać oświetlenie i iluminacja obiektów, również zespołów architektonicznych i architektoniczno-krajobrazowych, zabytkowych oraz współczesnych a także zespołów zieleni:

- istnieje potrzeba kompleksowego ujmowania procesu oświetlania obiektów, w tym ciągów ulic, placów, wewnątrz urbanistycznych,
- iluminacje obiektów należy projektować łącznie z oświetleniem użytkowym, z uwzględnieniem współzależności pomiędzy tymi dwoma rodzajami oświetlenia,
- obiekt zabytkowy zawiera uznane wartości historyczne i estetyczne, jego iluminacja ma na celu ich wydobycie w porze nocnej (bez naśladowania warunków światła dziennego),
- kreacja światłem może prowadzić do powstawania nowych jakości estetycznych, jednak w sposób służebny wobec wartości obiektu zabytkowego,
- iluminacja jest m.in. działaniem promocyjnym i podnoszącym prestiż, ale nie może być traktowana jako rodzaj reklamy świetlnej, i nie może prowadzić do „konkurowania” poszczególnych iluminowanych obiektów w przestrzeni,
- w sytuacji iluminacji zespołów architektonicznych, architektoniczno-krajobrazowych oraz wewnątrz urbanistycznych należy rozpoznać przestrzenne relacje i współzależności iluminowanych obiektów oraz ich usytuowanie w tkance urbanistycznej, w celu ich eksponowania światłem jako kompozycyjnie spójnego ciągu wzajemnie zależnych i współlistniejących elementów (dominanty, subdominanty, akcenty, ściany wnętrza, tło),
- bardzo istotne jest „osadzenie” oświetlanego obiektu w otoczeniu, szczególnie dotyczy to obiektów usytuowanych na przewyższeniach terenowych i w krajobrazie, takie obiekty iluminowane bez „podstawy” i towarzyszącego im sąsiedztwa stwarzają w porze nocnej wrażenie „zawieszenia” w przestrzeni,
- w przypadku iluminowania obiektów współczesnych, działania światłem nie muszą podlegać tak silnym rygorom, jak w przypadku obiektów zabytkowych, jednak w sytuacji sąsiedztwa obiektów współczesnych i historycznych należy uznać nadrzędność obiektów zabytkowych,
- zarówno w przypadku obiektów zabytkowych jak i współczesnych należy wykonać analizę widokową oświetlanego obiektu z ważnych punktów i ciągów widokowych, a także analizę roli, jaką iluminowane obiekty będą pełnić w nocnym wizerunku Miasta (jego panoramie oraz w sylwecie).

W przypadku dopuszczenia iluminacji obiektów w planach miejscowych, powyższe zasady należy w sposób odpowiedni przenosić do ustaleń tych planów.

II.4.8. Program ochrony i wykorzystania zabytkowych i historycznych obiektów postindustrialnych, po ustaniu ich funkcji produkcyjnych

Obiekty postindustrialne tworzą świadectwo postępu technicznego i rozwoju cywilizacyjnego oraz przemian społecznych, warunków życia i działalności całych grup ludności, nierzadko stanowiąc o ich identyfikacji społecznej.

Zawierają wartości techniczne (konstrukcyjne i technologiczne) będące dorobkiem danego okresu rozwoju oraz estetyczne o unikatowym charakterze. Posiadają również wartość historyczną (często jako obiekty powstałe w konsekwencji wydarzeń historycznych a także będąc miejscem tych wydarzeń), tkwi w nich także potencjał użytkowy i ekonomiczny.

Obiekty i zespoły postindustrialne należy obejmować ochroną jako integralną część dziedzictwa kulturowego, również o znaczeniu ogólnoeuropejskim.

Ochrona obiektów postindustrialnych winna polegać na:

- poszukiwaniu funkcji (np. lofty mieszkaniowe, kultura, turystyka, przemysł i usługi),
- zachowaniu estetyki i charakteru architektury przemysłowej,
- zabezpieczeniu wartościowych relikwów architektury przemysłowej,
- ochronie, zabezpieczeniu oraz ekspozycji zachowanych urządzeń przemysłowych i wyposażenia technicznego.

Wskazania dotyczące ochrony i sposobu zagospodarowania obiektów postindustrialnych należy wprowadzać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W Studium wskazuje się wartościowe, wymagające ochrony obiekty postindustrialne na terenie Krakowa:

Jednostka nr 2 – Pierwsza Obwodnica

- budynek dworca Kraków-Główny;
- dawna siedziba Firmy „Hartwig” S.A., ul. Długa 72;
- dawna siedziba Firmy „Pharma” S.A., ul. Długa 48;
- dawna C.K. Rządowa Fabryka Tytoniu „Cygar fabryka”, ul. Dolnych Młynów 8-10;

Jednostka nr 3 – Kazimierz i Stradom

- Zespół Elektrowni Miejskiej, ul. Dajwór / ul. Św. Wawrzyńca;
- Zespół Gazowni Miejskiej, ul. Gazowa 12-16;
- Zespół Zajezdni Tramwajowej, ul. Św. Wawrzyńca;

Jednostka nr 5 - Dębniki

- Zespół dawnej Fabryki Kafli (późniejsza fabryki samochodów „Automotor”), ul. Barska 12;

Jednostka nr 6 – Otoczenie Błóż

- dawna Fabryka Octu i Musztardy Gablenz i Syn, ul. Królowej Jadwigi 33;
- Zespół Wodociągów Miejskich Stołeczno-Królewskiego Miasta Krakowa im. Cesarza Franciszka Józefa I (administracja), ul. Łowiecka 2;

Jednostka nr 7 – Łobzów

- dawna Mleczarnia „Łuczanowicka”, od 1930 r. Fabryka Ołówków – obecnie Wydział Matematyki Stosowanej AGH, ul. Czarnowiejska;
- dawna Fabryka Farb i Wyrobów Malarskich Iskra - Karmański, ul. Cieszyńska 13/ul. Lubelska 12;
- Zespół Dworca Towarowego, ul. Kamienna;
- dawna Składnica Piwa Żywieckiego, ul. Zbożowa 2
- dawny Dom Rolniczy i Hodowla Nasion Czyżowskich, ul. Zbożowa 4
- dawny Magazyn Syndykatu Rolnictwa, ul. Składowa 2;

Jednostka nr 8 – Nowe Miasto

- historyczna zabudowa dworca Kraków-Główny;

Jednostka nr 11 – Grzegórzki

- Państwowa Wytwórnia Wódek nr 11 (obecnie Destylarnia „Polmos”), ul. Fabryczna;
- zabudowania dawnego Browaru Lubicz, ul. Lubicz/ul. Strzelecka;
- dawna rzeźnia miejska, ul. Podgórska;
- dawna Fabryka Maszyn i Urządzeń Rolniczych Marcina Peterseima, ul. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego 19-21;

Jednostka nr 12 – Stare Podgórze

- dawny Zespół Elektrowni Miejskiej, ul. Nadwiślańska 4 (miasta Podgórze);

– urządzenia i zabudowa dawnego Kamieniołomu Libana i Ehrenpreisa, ul. Za Torem;
Jednostka nr 13 – Płaszów – Zabłocie

- historyczna zabudowa dworca Kraków - Płaszów wraz z zapleczem
- dawny Zespół Portowych Chłodni Składowych (późniejszy „Iglokrak”); ul. Portowa 47;
- dawne Krakowskie Huty Szkła (dawna Fabryka Zapalek „Znicz”), ul. Lipowa 3;
- dawna Fabryka Naczyń Emaliowanych i Wyrobów Blaszanych „Rekord” (późniejsza Deutsche Emailwarenfabrik DEF Oskara Schindlera), ul. Lipowa 4;
- dawny Zespół Fabryki Siatek, Mebli Kutyh, Konstrukcji Żelaznych i Wyrobów Ornamentalnych Kutyh Józefa Góreckiego, ul. Tadeusza Romanowicza 9,11/ ul. Lipowa 10/12;
- dawna Fabryka Mydła Czesława Śmiechowskiego (później „Miraculum”), ul. Zabłocie 23;

Jednostka nr 15 – Łagiewniki

- Cegielnia „Bonarka”, ul. Aleksandra Fredry;

Jednostka nr 24 – Prądnik Biały

- hala elektrociepłowni, ul. Kluczborska 20/ul. Prądnicka;
- dawna Huta Szkła, ul. Prądnicka 72, 72b, 74a;
- dawne Zakłady Przemysłowe dla Wyrobu Reklam Artystycznych i Opakowań z Papieru i Blachy „Artigraph”, ul. Prądnicka 65;
- dawny zespół młyna Bularnia, ul. Bursztynowa 5 (ruina);

Jednostka nr 25 – Prądnik Czerwony

- tzw. Żabi Młyn, ul. Olszecka 18;

Jednostka nr 27 - Ugorek

- młyn Wieczysta, ul. Mogilska/ul. Ładna;

Jednostka nr 34 – Borek Fałęcki

- zabudowania dawnych Krakowskich Zakładów Sodowych „Solvay”, ul. Zakopiańska;

Jednostka nr 38 – Bielany – Las Wolski

- Zespół Wodociągów Miejskich Stołeczno-Królewskiego Miasta Krakowa im. Cesarza Franciszka Józefa I (obecnie Zakład Uzdatniania Wody MPWiK), ul. Księcia Józefa 299;

Jednostka nr 40 – Mydliniki

- dawny młyn w Mydlnikach przy ul. Prof. Teodora Spiczakowa,

Jednostka nr 46 – Bieńczyce

- dawny młyn Lelitów, ul. Kocmyrzowska,

Jednostka nr 50 – Stary Bieżanów

- dawna Wytwórnia Wód Mineralnych w Bieżanowie, ul. Drożdżowa 4;
- dawna Pierwsza Krakowska Fabryka Drożdży i Spirytusu w Bieżanowie, ul. Drożdżowa 5-5a;
- historyczna dworca Kraków-Bieżanów zabudowa wraz z zapleczem;

Jednostka nr 56 – Dolina Dłubni

- dawny młyn w Mogile, ul. Bardosa 38;
- dawny młyn w Krzesławicach – okolice ul. Melchiora Wańkowicza;

Jednostka nr 58 – Kombinat Metalurgiczny

- fragmenty dawnych obiektów kombinatu metalurgicznego w Nowej Hucie;

Jednostka nr 62 – Branice Ruszcza

- młyn do łamania żużla wielkopiecowego w Branicach.

II.4.9. Szlaki kulturowe

Szlaki kulturowe udostępniają i upowszechniają zasoby kulturowe, poszerzając tym samym możliwości ochrony zabytków (niezależnie od ustawowych form ich ochrony). Oprócz miejsc i obiektów obejmują również niematerialne aspekty dziedzictwa kulturowego: religijne, narodowe, kommemoratywne, dotyczące tradycji i obrzędowości oraz dawnego rzemiosła i technologii. Sprzyjają łączeniu ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego.

Szlaki kulturowe stanowiąc pewien „ciąg zdarzeń w przestrzeni” pokazują złożoność środowiska kulturowego, bogactwo jego tematyki i wielokulturowość. Mają znaczenie zarówno dla budowania poczucia odrębności jak i integracji. W zależności od zjawiska kulturowego określają tożsamość na różnych poziomach - od skali lokalnej i regionalnej, po zasięg ogólnoeuropejski (szlaki twierdz XIX-wiecznych czy szlaki cysterskie) i dalszy, np. szlaki kultury żydowskiej czy dziedzictwa UNESCO.

Szlaki kulturowe mają również służyć wymiernym efektom promocyjnym i generowaniu efektów gospodarczych, wykorzystujących ekonomiczny potencjał tkwiący w zasobach kulturowo-przyrodniczych, poprzez organizowanie możliwości spędzania czasu wolnego, rozwoju turystyki oraz wypełnianie roli edukacyjnej.

W ramach działań Gminy Kraków w Krakowie funkcjonują poniżej wymienione szlaki:

Szlak „Ścieżkami Jana Pawła II” - trasa o dużym zasięgu terytorialnym, obejmująca kilkadziesiąt obiektów i miejsc związanych z życiem i pobytem Karola Wojtyły w Krakowie oraz jego działalnością jako biskupa i papieża Jana Pawła II.

Droga Królewska – stanowiąca historyczny trakt „Via Regia” - od dawnego Rynku miasta Kleparz poprzez ulicę Floriańską, Rynek Główny, ulicami Grodzką i Kanoniczą na Wzgórze Wawelskie.

Trasa Uniwersytecka – łącząca w obrębie Starego Miasta miejsca i obiekty związane z historią Akademii Krakowskiej i późniejszego Uniwersytetu Jagiellońskiego

Trasa Zabytków Żydowskich – obejmująca zespół zabytkowych synagog i domów modlitwy oraz cmentarz żydowski na Kazimierzu.

Trasa Świętego Stanisława – związana z postacią biskupa Stanisława Szczepanowskiego, patrona Polski – prowadząca od Wzgórza Wawelskiego, poprzez Skałkę do kościołów na Kazimierzu.

Trasa Nowohucka – zawierająca się przede wszystkim w obrębie tzw. Starej Nowej Huty oraz dawnych wsi Krzesławice i Mogiła.

Szlak Twierdzy Kraków – o dużym zasięgu terytorialnym, obejmującym dwa pierścienie XIX-wiecznej austriackiej twierdzy.

Krakowski Szlak Generała Bema – który tworzą luźno związane tematycznie tereny i obiekty zlokalizowane w południowej części miasta – m.in. okolice Borku Fałęckiego, Łągownik oraz Sidziny i Kobierzyna.

Trasa Historii Podgórze – prowadząca od mostu im. Józefa Piłsudskiego na Wiśle przez najstarszą część miasta Podgórze, park Wojciecha Bednarskiego i Wzgórze Lasoty na Kopiec Krakusa oraz do byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego „Płaszów” na Krzemionkach Podgórskich.

Getto – Szlak pamięci 1941-1943 – łączący miejsca i obiekty na terenie Podgórze, związane z tragiczną historią getta w Krakowie.

Ponadto, opracowywane są nowe projekty, np. politechniczny szlak transportu. Studium wskazuje na zasadność wytyczenia szlaku kulturowego obejmującego wybitne

i znaczące obiekty architektury, powstałe w Krakowie od II połowy XX w. po czasy współczesne.

Równocześnie Kraków przecinają (lub biorą swój początek) istniejące i proponowane małopolskie szlaki dziedzictwa kulturowego, wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, takie jak:

- Szlak Architektury Drewnianej, - Szlak Cystersów, - Szlak Orlich Gniazd, - Szlak Pierścień Jurajski, - Orawski Szlak Solny na Węgry, - Szlak Historii Lotnictwa, - Szlak Budapeszt – Kraków – Gdańsk („Bursztynowy”), - Szlak Kraków – Morawy – Wiedeń („Zielony”), - Szlak Fortyfikacji Nowożytniej i Najnowszej. Kolejne małopolskie szlaki dziedzictwa kulturowego wskazane zostały w „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013”: - Małopolska Trasa UNESCO, - Śladami Żydów Małopolskich, - Krakowski Szlak Techniki, - Małopolski Szlak Św. Jakuba, - Szlak Renesansu w Małopolsce, - Szlak Romański.

W sporządzanych planach zagospodarowania należy wskazywać przebiegi szlaków kulturowych oraz - stosownie - ustalić zasady ich zagospodarowania, uwzględniając w szczególności:

- dostępność terenów i obiektów (w tym miejsca postojowe dla samochodów i rowerów),
- zasady kształtowania „obudowy” szlaku, jako przestrzeni publicznej (w tym jej wyposażenia i umieszczania nośników informacji wizualnej) oraz kształtowania sąsiedztwa i ekspozycji obiektu będącego „częścią składową” szlaku,
- ewentualne wprowadzenie funkcji uzupełniających (np. związanych z edukacją i turystyką).

II.4.10. Ochrona dziedzictwa niematerialnego

Dziedzictwo niematerialne, mające związek z zagospodarowaniem przestrzennym, obejmuje m.in. historyczne i zwyczajowe nazewnictwo, zachowane w świadomości mieszkańców obrzędy i cykliczne wydarzenia (w tym o charakterze religijnym i patriotycznym) a także tradycyjne dla danego miejsca funkcje z zakresu usług i rzemiosła (w tym reprezentujące branże zanikające)².

Zachowanie tego dziedzictwa ma na celu m.in. ochronę i utrwalenie wartości kulturowych, które stanowią niezbędne uzupełnienie dziedzictwa materialnego, określają unikalność i swoistość cech przestrzeni miejskich oraz współtworzą poczucie ciągłości oraz poczucie tożsamości mieszkańców.

Nazewnictwo

Dla określania układów urbanistycznych dawnych jednostek osadniczych (m.in. miast, przedmieść, jurydyk, dzielnic i wsi), zespołów architektoniczno-urbanistycznych, obiektów a także elementów fizjograficznych Studium rekomenduje stosowanie w opracowaniach planistycznych - niezależnie od nazw obowiązujących - nazewnictwa historycznego, tradycyjnego lub zwyczajowego.

---

² Uwzględniono Konwencję UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sporządzoną w Paryżu dnia 17 października 2003 r. (przyjętą, ratyfikowaną i potwierdzoną przez Prezydenta RP dnia 8 lutego 2011 r., z oświadczeniem, że będzie niezmiennie zachowywana, Dz. U. z dnia 19 sierpnia 2011 r.)

Funkcje tradycyjne oraz branże zanikające³

W ramach ochrony charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego (zgodnie z Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków) - w zakresie małych przedsiębiorstw o funkcji zakładów rzemieślniczych, usługowych czy handlowych, o uznanej renomie i często podtrzymujących zanikające technologie i umiejętności, takich jak np.: zakłady rzemieślnicze, obiekty gastronomiczne, pracownie fotograficzne, artystyczne, apteki, antykwariaty, księgarnie, place targowe (szczególnie, gdy są to obiekty mające równocześnie utrwalone miejsce w konkretnej przestrzeni miejskiej – zaleca się uwzględnienie w planach miejscowych przeznaczenia (uzupełniającego lub doprecyzowanie przeznaczenie podstawowego) umożliwiającego kontynuację i utrwalenie takich funkcji in situ.

Tradycje, cykliczne wydarzenia

W planach zagospodarowania należy uwzględnić problematykę dotyczącą organizacji wydarzeń i imprez związanych z tradycjami i zwyczajami, w tym o charakterze imprez masowych, okresowo determinujących miejską przestrzeń funkcjonalnie i komunikacyjnie, m.in. takich jak:

- Dni Krakowa,
- kiermasze, koncerty, Sylwester w Ryнку Głównym,
- Wianki w zakolu Wisły pod Wawelem,
- Juwenalia,
- uroczystości odpustowe, w tym; wielkanocny Emaus na Salwatorze, „Odpusty Mogiłskie” u cystersów, „majówka” u kamedułów na Bielanych,
- procesje z Wawelu (na Skałkę w dzień św. Stanisława, na Rynek w Boże Ciało),
- Dzień Bożego Miłosierdzia oraz pielgrzymowanie do sanktuarium w Łagiewnikach,
- Rękawka na Podgórzu,
- uroczystości o charakterze patriotycznym przy kopcach Tadeusza Kościuszki i Józefa Piłsudskiego, na Placu im. Ojca Adama Studzińskiego,
- Festiwal Kultury Żydowskiej na ulicy Szerokiej i placu Nowym,
- piknik lotniczy w Czyżynach,
- Cracovia Maraton,
- imprezy masowe na Błoniach Krakowskich,
- inne, ukształtowane w wyniku powstawania tradycji lokalnej.

W sytuacji trwałej zmiany lokalizacji wydarzeń lub imprez, należy ten fakt stosownie uwzględnić w planach zagospodarowania.

II.4.11. Zasoby oraz ochrona dóbr kultury współczesnej

Wskazuje się na terenie miasta Krakowa, nieujęte w ewidencji i rejestrze zabytków, obiekty stanowiące dobra kultury współczesnej.

Pojęcie „dobra kultury współczesnej” zdefiniowane zostało w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jako „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem

---

³ Uchwała NR LXXXI/1060/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 września 2009 r. w sprawie przyjęcia programu gospodarczego wspierania przedsiębiorczości w zakresie branż chronionych i zanikających (z późn. zmianami) zawiera Załącznik (z późn. zmianami) w którym wymienione są tego rodzaju branże.

współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna”.

Obiekty te zawarto na Liście Dóbr Kultury Współczesnej na terenie Miasta Krakowa⁴.

O umieszczeniu obiektów na Liście decydowała analiza następujących kryteriów:

- wartość artystyczna,
- reprezentatywność dla kierunków i prądów w sztuce,
- nowatorstwo techniczne,
- uznanie przez współczesnych.

Na Liście umieszczono obiekty zrealizowane nie później niż w 2003 roku.

Lista ta nie stanowi katalogu zamkniętego i w trakcie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy wykorzystaniu ww. kryteriów, należy wskazać inne obiekty dóbr kultury współczesnej, jeżeli takie występują w przestrzeni a także zweryfikować czy dany obiekt z Listy nie został międzyczasie umieszczony w ewidencji zabytków.

Obiekty dóbr kultury współczesnej na terenie Miasta Krakowa podlegają ochronie przed wyburzeniem oraz ochronie przed przekształceniami tych cech, które stanowią o ich uznaniu za dobro kultury współczesnej. Szczegółowy zakres i zasady ich ochrony należy ustalić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Należy określić:

- zakazy lub dopuszczenia dotyczące robót budowlanych, wraz z określeniem czy i w jakim zakresie istnieje możliwość stosowania wyrobów budowlanych o innym charakterze, niż użyto w stanie pierwotnym,
- zakazy lub dopuszczenia zmiany lokalizacji pomników oraz obiektów o niewielkich gabarytach, w tym małej architektury ,
- podstawowe warunki iluminacji obiektów.

W zależności od potrzeb należy wskazać zakres i zasady (nakazy, zakazy, dopuszczenia) ochrony następujących elementów obiektów:

- formy architektonicznej: bryły, kompozycji oraz proporcji a także kształtu zadaszenia i kątów nachylenia połaci,
- charakterystycznych parametrów, takich jak kubatura, powierzchnia zabudowy, wysokość, długość, szerokość, liczba kondygnacji,
- konstrukcji,
- podziałów elewacji, rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, podziałów okiennych i drzwiowych oraz rodzaju stolarki (ślusarki),
- wykończenia elewacji, w tym kolorystyki, okładzin, mozaik, faktury,
- detalu architektonicznego,
- neonów, znaków i symboli umieszczonych na elewacjach, zastosowanego liternictwa wraz z krojem liter,
- pozostałych indywidualnych lub unikatowych cech obiektów.

Może zaistnieć potrzeba wyznaczania obszarów ochrony obiektów dóbr kultury współczesnej, w tym ich ekspozycji (z uwzględnieniem tła).

---

⁴ Lista Dóbr Kultury Współczesnej na terenie Miasta Krakowa sporządzona została przy wykorzystaniu materiałów opracowanych przez Komisję Architektury Modernistycznej Stowarzyszenia Architektów Polskich RP, Oddział w Krakowie.

Dla zespołów zabudowy i założeń urbanistycznych uznanych za dobro kultury współczesnej należy:

- wyznaczyć granice obszaru, który ma być chroniony,
- określić zakazy lub dopuszczenia „dogęszczeń”, w przypadku ich dopuszczenia należy ustalić zasady i warunki powstawania nowych obiektów budowlanych.

W zależności od potrzeb należy wskazać zakres i zasady (nakazy, zakazy, dopuszczenia) ochrony i kształtowania następujących elementów zespołów zabudowy i założeń urbanistycznych:

- układu urbanistycznego,
- kompozycji przestrzennej,
- obiektów budowlanych,
- zespołów zieleni,
- przestrzeni niezabudowanych i ich funkcji, w tym przestrzeni publicznych.

Lista Dóbr Kultury Współczesnej na terenie Miasta Krakowa

rozmieszczenie w wyznaczonych Jednostkach Urbanistycznych:

Jednostka Nr 2 - Pierwsza Obwodnica

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. (dawniej budynek biurowiec W.Z.G.S „Samopomoc Chłopska”), ul. Szlak 65, projekt 1965, realizacja 1966-68, autor Józef Gołąb, współpraca Andrzej Stachowski, wnętrza Alina Zięba, mozaika Krystyna Zgud-Strachocka;
- Collegium Paderevianum (Collegium Filologicum), al. Adama Mickiewicza 9, projekt 1959-61, realizacja I etap 1961-64, II etap 1971-73, autor Józef Gołąb i Zbigniew Olszakowski, wnętrza Zdzisław Szpyrkowski, rzeźba Andrzej Pityński (1974);
- „Dom Turysty” – Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański”), ul. Westerplatte 15, projekt 1956-59, realizacja 1959-63, autor: Zbigniew Mikołajewski i Stanisław Spyt, wnętrza Zdzisław Szpyrkowski;
- Liceum Ogólnokształcące nr X, im. Komisji Edukacji Narodowej, ul. Zygmunta Wróblewskiego 9, projekt 1959-60, realizacja 1960-63, autor Zbigniew Gądek i Henryk Stawicki, wnętrza (współautor) Barbara Smólska i Małgorzata Grabacka;
- Wydział Inżynierii i Technologii Chemicznej Politechniki Krakowskiej, ul. Szlak, projekt 1966-68, realizacja 1968-70, autor Eryk Moj;
  - Budynek mieszkalny typu „plomba”, ul. Rajska 10a, projekt 1957, realizacja 1958-59, autor Tadeusz Bereźnicki i Zbigniew Gądek;

Jednostka Nr 4 - Śródmiejski Park Nadwiślański

- Hotel „Forum”, ul. Marii Konopnickiej 28, projekt 1973-77, realizacja 1978-89, autor Janusz Ingarden, współpraca Stanisław Drabczyński, Marzanna Miłkowska i Piotr Miłkowski;
- Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, ul. Marii Konopnickiej 26, projekt 1993-1994, realizacja 1994, autor Arata Izosaki, r., autor Arata Izosaki, współpraca autorska Krzysztof Ingarden, Jacek Ewû,

Jednostka Nr 5 - Dębniki

- Bank Pekao S.A., ul. Kapelanka 1, projekt 1985-90, realizacja 1989-94, autor Nina Korecka z zespołem;

Jednostka Nr 6 - Otoczenie Błón

- Akademia Rolnicza, al. Adama Mickiewicza 24/28, projekt 1955-60, realizacja 1961-64, autor Stanisław Juszczyk i Maria Bińkowska, wnętrza: Irena Zaleśna i Kazimierz Syrek, mozaika: Krystyna Zgud-Strachocka;

- Instytut Matematyki i Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Władysława Reymonta 4, projekt 1959-63, realizacja 1960-64 (I etap), 1964-70 (II etap), autor Stanisław Juszczyk, współpraca Ludomira Leszczyńska, wnętrza Zdzisław Szpyrkowski i Kazimierz Syrek;
- Instytut Zootechniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Romana Ingardena 6, projekt 1959-60, realizacja 1960-64 (budynki), 1965-66 (ogród doświadczalny), autor Zbigniew Olszakowski, współpraca Andrzej Bahr, Józef Baścik i Edward Mitko, wnętrza Irena Zaleśna;
- Zespół Państwowych Szkół Plastycznych (dawniej Liceum Plastyczne), ul. Młaskotów 6, projekt 1960-61, realizacja 1961-64, -66 (sala gimnastyczna), -72 (zakończenie realizacji), autor Józef Gołąb, wnętrza Teresa Lisowska-Gawłowska;
- Centrum Medycyny Profilaktycznej (dawnie Centrum Zdrowia Budowlanych), ul. Bolesława Komorowskiego 12, projekt 1971-72 (I etap - biurowiec Zjednoczenia Przemysłu Kamienia Budowlanego), 1981-83 (II etap - Centrum Zdrowia Budowlanych), realizacja 1972-74 (I etap), 1983-84 (II etap - przebudowa i adaptacja), autor Wojciech Buliński, współpraca Ludwik Konior;
- Biblioteka Jagiellońska, rozbudowa, ul. Oleandry 3, 2001 r., autor Romuald Loegler;

Jednostka Nr 7 – Łobzów

- Dom Mieszkalny „Kolorowy”, ul. Mazowiecka 5, projekt 1956-57, realizacja 1957-59, autor Krzysztof Bień, współpraca Andrzej Rey i Jan Wodziszewski;
- Dom Studencki „Piast”, ul. Piastowska 47, projekt 1961-62, realizacja 1962-64, autor Władysław Bryzek, wnętrza Teresa Lisowska-Gawłowska, Irena Zaleśna i Alina Zięba, rzeźba Józef Marek i Tadeusz Ostaszewski według projektu Teresy Lisowskiej-Gawłowskiej, mozaika Roman Husarski, współpraca Barbara Sokalska i Bogdan Kotarba;
- Miasteczko Studenckie, ul. Józefa Rostafińskiego/Władysława Reymonta/Piastowska, projekt 1964-66 (część I), 1968-74 (część II), realizacja 1964-67 (część I), 1971-76 (część II), autor Tomasz Mańkowski, Przemysław Gawor, Maria Mańkowska i Jan Meissner, współpraca Małgorzata Grabacka;
- siedziba Radia Kraków, al. Juliusza Słowackiego 22, , projekt 1996-67, realizacja 1997-99, autorzy Tomasz Mańkowski, Piotr Wróbel;

Jednostka Nr 10 - Olsza

- Kościół p.w. Miłosierdzia Bożego, Plac Prezydenta Edwarda Raczyńskiego 1, projekt 1991, realizacja 1991-94, autor Stanisław Niemczyk i Marek Kuszewski;

Jednostka Nr 11 – Grzegórzki

- Budynek Sądu Okręgowego w Krakowie, ul. Przy Rondzie 7, 1999, autor Wojciech Obtułowicz;

Jednostka Nr 12 - Stare Podgórze

- Telewizja Kraków Wzgórze „Krzemionki”, ul. Krzemionki 30, projekt 1961-65, realizacja 1963-68, autor Stanisław Bieńkuński i Henryk Kurdzin;

Jednostka Nr 14 - Kopiec Krakusa

- Dom Alchemików, ul. Maurycego Mochnackiego 20-22, projekt 1988-90, realizacja 1990-92, autor Dariusz Kozłowski;

Jednostka Nr 17 - Zakrzówek - Pychowice

- „Droga Czterech Bram” Wyższe Seminarium Duchowne Zgromadzenia XX Zmartwychwstańców, ul. Ks. Stefana Pawlickiego 1/ul. Zielna 70, projekt 1983-89, realizacja 1989-93, autor Dariusz Kozłowski, Waclaw Stefański i Maria Misiągiewicz;

Jednostka Nr 19 - Wola Justowska

- Galeria Rzeźby w Parku Decjusza (przebudowa muszli koncertowej oraz galeria plenerowa), ul. Królowej Jadwigi, 1995 r., autor Bolesław Chromy;

Jednostka Nr 21 - Bronowice Wielkie

- COCH – Centralny Ośrodek Chłodnictwa, ul. Juliusza Lea 116, projekt 1961-65, realizacja 1962-65, autor Stanisław Ćwizewicz, K. Morawiec;
- Szkoła Podstawowa im. Lucjana Rydla, ul. Feliksa Szlachetowskiego 31, projekt 1958-59, realizacja 1959-60, autor Józef Gołąb

Jednostka Nr 22 - Bronowice Centrum

- Instytut Fizyki Jądrowej oraz Skraplarka Helu i Laboratorium Niskich Temperatur, ul. Eliasza Radzikowskiego 152, projekt 1959-60, realizacja 1961-64 (I etap), 1971-73 (II etap), autor Janusz Ingarden i Zbigniew Olszakowski, wnętrza Irena Zaleśna;

Jednostka Nr 23 - Azory Północ

- Kościół i klasztor franciszkanów p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Józefa Chełmońskiego 8, projekt 1971-72, realizacja 1974-79, autorzy Przemysław Gawor i Małgorzata Grabacka, wnętrza Małgorzata Grabacka i Przemysław Gawor, malowidła Jerzy Nowosielski, witraże Jerzy Skąpski;
- Kościół św. Królowej Jadwigi, ul. Władysława Łokietka 60, projekt 1977-79, realizacja 1979-88, 1990 (konsekracja), autor Romuald Loegler i Jacek Czekaj;

Jednostka Nr 25 - Prądnik Czerwony

- Sanktuarium Ecce Homo św. Brata Alberta, ul. Jana Woronicza 10, projekt 1981-82, realizacja 1983-85, autor Wojciech Kosiński i Marzena Popławska, wnętrza Wojciech Kosiński i Marzena Popławska, rzeźba Stefan Dousa, malarstwo Paweł Taranczewski;

Jednostka Nr 26 - Rejon Dobrego Pasterza

- kaplica Brama do Miasta Zmarłych, cmentarz Batowicki, ul. Powstańców 48, 1998 r., autor Romuald Loegler;

Jednostka Nr 28 - Czyżyny

- Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha, al. Jana Pawła II 78, projekt 1970-72 (część I), autor Leszek Filar, współpraca Wojciech Grotowski, Tadeusz Myszkowski, Jerzy Urbanik i Kazimierz Węglarski;

Jednostka Nr 38 - Bielany - Las Wolski

- Kolegium Polonijne Uniwersytetu Jagiellońskiego w Przegorzalach im. Kazimierza Puławskiego, ul. Jodłowa 13, realizacja 1979-90 autor Tomasz Mańkowski, Zofia Nowakowska, Dariusz Kozłowski i Krzysztof Bojanowski;

Jednostka Nr 39 - Olszanica

- Obserwatorium Astronomiczne Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Orła 171, projekt 1953-56, realizacja 1956-64, autor Bogdan Laszczka, współpraca Henryk Dąbrowski (pawilon radioteleskopu), Aleksander Grygorowicz (zagospodarowanie terenu i budynek administracyjno-gospodarczy);

Jednostka Nr 47 - Stara Nowa Huta

- Kościół i klasztor cystersów p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, os. Szklane Domy 7 w Nowej Hucie, projekt 1983-84, realizacja 1984-93 (klasztor), -95 (kościół), autor Krzysztof Dyga i Andrzej Nasfeter;

Na Liście nie znalazły się istniejące, wybitne przykłady współczesnej architektury Krakowa ujęte w ewidencji obiektów zabytkowych, a które wobec definicji ustawowej nie stanowią „dóbr kultury współczesnej”:

II.4.12. Miejsca Pamięci Narodowej

W celu upamiętnienia postaci i wydarzeń związanych z walką o niepodległość Polski oraz ofiar martyrologii, w tym eksterminacji grup narodowościowych, wskazuje się na terenie Miasta Krakowa Miejsca Pamięci Narodowej.

Są to miejsca związane z historią i dziedzictwem Narodu Polskiego oraz innych Narodów: żołnierzy z okresu I wojny światowej, współuczestników walk z nazizmem i komunizmem, a także miejsca martyrologii tych Narodów.

Miejsca Pamięci Narodowej w Krakowie mają charakter obszarowy, kubaturowy lub stanowią je umieszczone w przestrzeni pojedyncze elementy i symbole, składają się na nie:

- nieruchomości gruntowe zabudowane i niezabudowane:
  - tereny byłych obozów,
  - miejsca straceń,
- budowle:
  - cmentarze wojenne,
  - budowle ziemne w tym fortyfikacje,
  - pomniki,
  - budynki lub ich części,
  - kommemoratywne obiekty małej architektury,
- groby (mogiły pojedyncze i mogiły zbiorowe),
- tablice upamiętniające, w tym umieszczone na obiektach budowlanych.

Zidentyfikowane w obszarze Miasta miejsca pamięci umieszczono na Liście Miejsc Pamięci Narodowej na terenie Krakowa.

Lista Miejsc Pamięci Narodowej na terenie Krakowa

(opracowana m.in. w oparciu o materiały przekazane przez Małopolski Urząd Wojewódzki, Wydział Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i Dziedzictwa Narodowego)

- Cmentarze wojenne w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, (Dz. U. nr 39 poz. 311 z późn. zm.)

- cmentarz nr 383 żołnierzy z I wojny światowej, Wróblowice na północ od ul. Adama Bochnaka,
- fosa fortu „Krzestawice”, cmentarz straconych na zapole fortu, ul. Architektów, miejsce egzekucji i pochówku osób straconych w latach 1939- 1941,
- Las Tyniecki, ul. Obrońców Tyńca, miejsce egzekucji i pochówku osób narodowości żydowskiej straconych w 1942 r.,
- „Glinnik”, ul. Kamedulska/ul. Bruzdowa, miejsce masowych egzekucji i pochówków osób straconych w okresie okupacji niemieckiej (na tym terenie po przeprowadzeniu prac archeologicznych zostanie wyznaczony cmentarz wojenny, w rozumieniu ustawy o grobach i cmentarzach wojennych.)

- Miejsca pamięci

- Wzgórze Kaim, Bieżanów - pomnik upamiętniający odparcie ataku Rosjan na Twierdzę Kraków, 6 grudnia 1914 r.,
- Plac Lasoty na Podgórzu - miejsce związane z powstaniem krakowskim 1846 roku, pomnik Edwarda Dembowskiego
- Plac Niepodległości na Podgórzu - miejsce związane z odzyskaniem niepodległości w 1918r.,

- ul. Pomorska 2 - siedziba Gestapo, okres okupacji niemieckiej,
- Szpital Psychiatryczny w Kobierzynie, ul. Józefa Babińskiego, miejsce straceń pacjentów w okresie okupacji niemieckiej,
- ul. Montelupich – więzienie, okres okupacji niemieckiej i okres stalinizmu,
- ul. Senacka 3, dawne więzienie św. Michała (obecnie Muzeum Archeologiczne), okres okupacji niemieckiej i okres stalinizmu,
- Plac Bohaterów Getta (dawny Plac Zgody na terenie getta w Krakowie): - miejsce egzekucji i męczeństwa osób narodowości żydowskiej, - siedziba dowództwa Żydowskiej Organizacji Bojowej (dom nr 6), - apteka „Pod Orłem” Tadeusza Pankiewicza, lata 1941- 1943,
- Zachowane fragmenty murów getta: - ul. Bolesława Limanowskiego (za dawną Szkołą Ludową), - ul. Lwowska (z tablicą pamiątkową), lata 1941- 1943,
- teren pomiędzy ulicami Zawilą, Skośną i Żywiecką - miejsce byłego niemieckiego nazistowskiego obozu jenieckiego - Stalag 369, lata 1942- 1944,
- Krzemionki Podgórskie - teren byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego „Płaszów”, lata 1942- 1945 (wpisany do rejestru zabytków obszar pomiędzy ulicami Swoszowicką, Jerozolimską, Wiktora Heltmana i Henryka Kamińskiego) - teren obozu „Płaszów” z czasem zostanie objęty ochroną analogicznie jak w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady),
- Kamieniołom Libana i Ehrenpreisa na Krzemionkach - grób ofiar byłego niemieckiego nazistowskiego obozu pracy karnej, lipiec 1944 r.,
- ul. Pielęgniarek 54 – były niemiecki nazistowski obóz przejściowy, 1944 r.,
- Łęg, ul. Centralna - miejsce walki i śmierci żołnierzy Armii Krajowej, „cichociemnych” oraz osób cywilnych (walka z żandarmerią niemiecką w miejscu nieistniejącego domu Józefa Bobera „Karpa”), 8 maja 1944 r.,
- Zabłocie, pomnik na wale wiślanym upamiętniający katastrofę „Liberatora”, brytyjskiego samolotu wojskowego lecącego ze zrzutem dla Powstania Warszawskiego (katastrofa miała miejsce 16/17sierpnia 1944 r., pomiędzy ulicami Lipową i Jana Dekerta),
- ul. Kamienna 16 - fort „Luneta Warszawska”, więzienie Gestapo w okresie okupacji niemieckiej, więzienie Urzędu Bezpieczeństwa w okresie stalinizmu, do 1950 r.
- ul. Królewska 6/ul. Juliusza Lea 5/pl. Inwalidów 4 - siedziba Urzędu Bezpieczeństwa, okres stalinizmu.

- Miejsca egzekucji publicznych z okresu okupacji niemieckiej 1939 - 1945:

- ul. Abrahama, za tzw. „Szarym Domem”, 10 września 1939 r.,
- ul. Wodna, część południowa, przy ul. Prokocimskiej, 26 czerwca 1942 r.,
- ul. Nowosądecka, przy skrzyżowaniu z ul. Wielicką, 1 lipca 1942 r.,
- Wola Justowska, ul. Berberysowa - „Łąka Męczeństwa”, 28 lipca 1943 r.,
- al. Artura Grottgera, przy skrzyżowaniu z ul. Stanisława Wyspiańskiego, 20 października 1943 r.,
- ul. Rotmistrza Zbigniewa Dunin-Wąsowicza, 20 - 21 października 1943 r.,
- ul. Szeroka, plac przed Starą Synagogą, 28 października 1943 r.,
- ul. Prądnicka, przy nasypie kolejowym pod wiaduktem tramwajowym, 29 października 1943 r.,
- ul. Wielicka, obok bramy Starego Cmentarza Podgórskiego, listopad 1943 r.,
- rejon ulic Kocmyrzowskiej, Kantorowickiej i Ludwika Osieckiego, 28 stycznia 1944r.,

- ul. Lubicz 27, 21 maja 1944 r.,
- ul. Praska, przy skrzyżowaniu z ul. Tyniecką, 6 czerwca 1944 r.,
- Dąbie, ul. Półkole 11, 15 stycznia 1945 r.,

Lista Miejsc Pamięci Narodowej nie stanowi katalogu zamkniętego i w trakcie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy wskazać do ochrony inne miejsca pamięci walk i męczeństwa, jeżeli takie występują w przestrzeni. Miejsca pamięci narodowej podlegają ochronie, szczegółowy zakres i zasady ich ochrony i kształtowania należy ustalić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Należy określić:

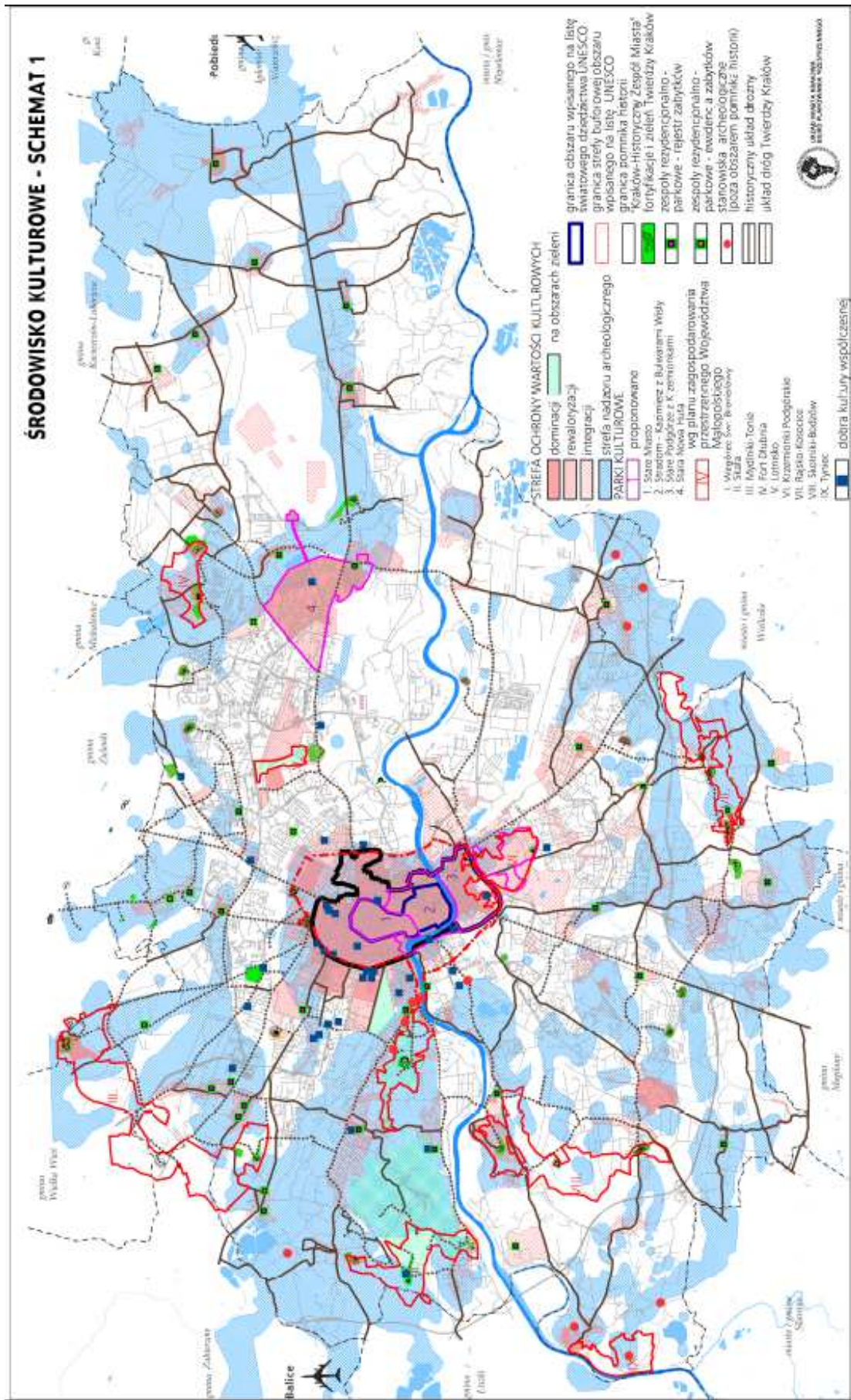
- przeznaczenie terenu umożliwiające:
  - upamiętnienie postaci lub wydarzenia,
  - korzystanie z miejsca pamięci w sposób kontemplacyjny, zgodny z jego powagą i charakterem
- oraz
  - zapewniające możliwości niezbędnej obsługi osób odwiedzających miejsce pamięci o charakterze obszarowym lub/i kubaturowym,
  - zapewniające warunki naukowego badania lub/i dokumentowania miejsca pamięci,
  - zapewniające zachowanie miejsca pamięci narodowej, w tym zakazy lub dopuszczenia zmiany lokalizacji pomników oraz kommemoratywnych obiektów małej architektury i tablic upamiętniających,
- przeznaczenie dopuszczalne, w tym usługi, niepowodujące rażącego naruszenia powagi lub charakteru miejsca pamięci narodowej, z uwzględnieniem jego najbliższego otoczenia,
- warunki przestrzenne umożliwiające organizowanie zgromadzeń i uroczystości oraz organizację trwałych lub/i czasowych ekspozycji plenerowych związanych z miejscami pamięci narodowej,
- zasady zagospodarowania umożliwiające utrzymanie czystości i wysokiej estetyki miejsca i jego bezpośredniego otoczenia,
- zakazy lub dopuszczenia dotyczące robót budowlanych,
- zasady ochrony obiektów i zespołów, które są równocześnie umieszczone w ewidencji lub rejestrze zabytków,
- podstawowe warunki iluminacji obiektów i terenów.

Może zaistnieć potrzeba wyznaczania obszarów ochrony miejsc pamięci narodowej.

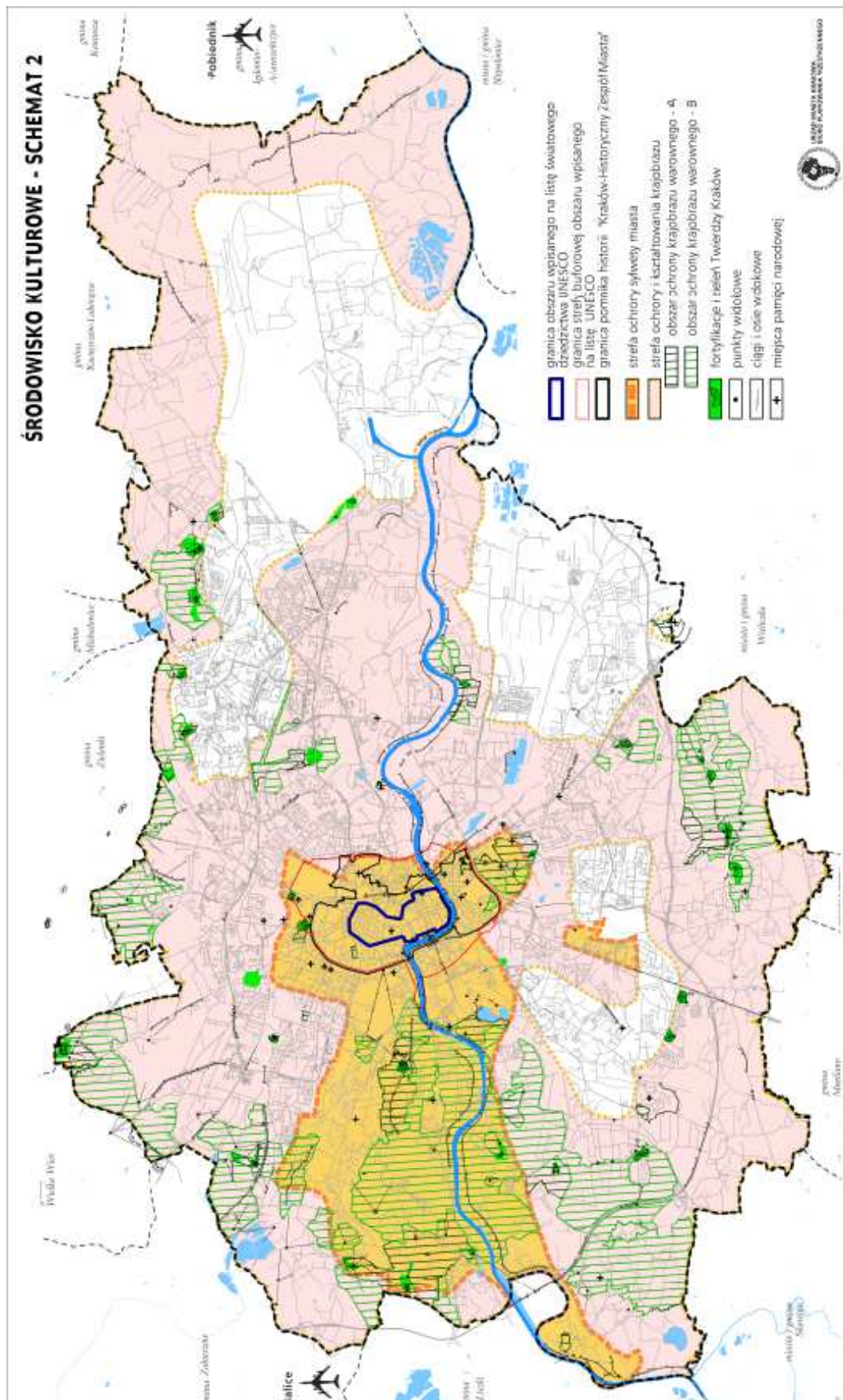
Dla miejsc o charakterze obszarowym oraz założeń urbanistycznych należy wyznaczyć granice obszaru, który ma być chroniony.

W zależności od potrzeb należy wskazać zakres i zasady (nakazy, zakazy, dopuszczenia) ochrony lub/i kształtowania;

- układu urbanistycznego,
- kompozycji przestrzennej,
- obiektów budowlanych,
- zespołów zieleni,
- przestrzeni niezabudowanych.

Rys. nr 12 Środowisko kulturowe – cz. 1.
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

Rys. nr 13 Środowisko kulturowe – cz. 2.
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

II.5. Ochrona i kształtowanie środowiska i jego zasobów

II.5.1. Nadrzędny cel ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie Miasta Krakowa

Nadrzędnym celem jest stworzenie takich warunków gospodarowania środowiskiem, które spełnią wymogi zrównoważonego rozwoju, a także zapewnią wyższą jakość życia mieszkańców i zwiększą atrakcyjność turystyczną Miasta, przy zabezpieczeniu środowiska przyrodniczego dla przyszłych pokoleń.

Pierwszoplanowe znaczenie ma poprawa skuteczności zabezpieczenia obszaru Miasta przed powodzią i jej negatywnymi skutkami, ze względu na konieczność ochrony dużego skupiska ludzi, mienia, dziedzictwa kulturowego i ochronę środowiska oraz poprawa jakości powietrza ze względu na przekroczenia standardów jego jakości. Istotnym jest również zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

II.5.2. Główne kierunki rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego

Polityka przestrzenna w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych ma za zadanie:

- 1) zabezpieczenie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- 2) utrzymanie różnorodności biologicznej,
- 3) ochronę wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawę ich jakości,
- 4) ochronę obszarów występowania złóż kopalin poprzez racjonalne ich zagospodarowanie i zakaz trwałej zabudowy,
- 5) kształtowanie korzystnych warunków aerosanitarnych i mikroklimatycznych,
- 6) zwiększenie dostępu do terenów rekreacyjnych,
- 7) odtwarzanie i zachowanie korytarzy i połączeń ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowego korytarza doliny Wisły,
- 8) integrację rozproszonej struktury zieleni w ciągły system,
- 9) przeciwdziałanie zmniejszaniu lesistości i stwarzanie warunków dla jej zwiększania,
- 10) rekultywację terenów zdegradowanych, włączenie ich w strukturę Miasta oraz odpowiednie zagospodarowanie,
- 11) realizację zabezpieczeń przeciwpowodziowych zapewniających ograniczenie skutków powodzi,
- 12) poprawę jakości powietrza,
- 13) poprawę klimatu akustycznego,
- 14) właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych oraz wyłączenie z zabudowy zinventoryzowanych osuwisk.

Zadania te będą realizowane poprzez: ochronę prawną obszarów i obiektów, wyłączenie z zabudowy terenów istotnych dla funkcjonowania środowiska lub wprowadzenie takich standardów zabudowy i zagospodarowania, które będą zabezpieczały przed niekorzystnym ich przekształceniem oraz przyczynią się do eliminacji głównych zagrożeń na terenach o dużej wrażliwości.

Wytyczne określające, na czym będzie polegać ochrona systemu przyrodniczego Miasta:

- 1) ochronie systemu przyrodniczego przed naporem inwestycyjnym na tereny ważne przyrodniczo, z uwzględnieniem:
  - a) istniejących wartości przyrodniczych,
  - b) istniejących wartości kulturowych zieleni,
  - c) dostępności do terenów rekreacyjnych,
  - d) korytarzy przewietrzania Miasta i znaczącej ich roli w kształtowaniu warunków aerosanitarnych,
  - e) istniejących i odtwarzanych korytarzy ekologicznych oraz terenów stanowiących zielony łącznik pomiędzy rozproszonymi terenami zieleni, integrujący strukturę zieleni w ciągły system;
- 2) dostosowaniu sposobów zagospodarowania do uwarunkowań, mających w dużym stopniu charakter prawny, wynikających z:
  - a) występowania złóż kopalin,
  - b) obszarów eksploatacji górniczej,
  - c) ustanowionych stref ochronnych uzdrowiska,
  - d) ustanowionych stref ochronnych ujęć wody,
  - e) projektowanych stref ochrony ujęć wód podziemnych i obszarów ochronnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP),
  - f) ochrony istniejącej i projektowanej infrastruktury przeciwpowodziowej,
  - g) występowania osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi;
- 3) realizacji zabezpieczeń przeciwpowodziowych i ograniczaniu negatywnych skutków powodzi poprzez stosowanie ustaleń i zaleceń wynikających z Lokalnego Planu Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej (Uchwała Nr LXVI/554/00 Rady Miasta z dnia 6 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej dla Krakowa) oraz innych dokumentów i opracowań;
- 4) podejmowaniu działań mających na celu:
  - a) poprawę jakości wód Wisły i jej dopływów,
  - b) poprawę jakości wód ujmowanych dla zaopatrzenia mieszkańców Krakowa w wodę,
  - c) zachowanie i ochronę istniejącej sieci wodnej naturalnej i sztucznej oraz zbiorników wodnych i stawów;
- 5) podejmowaniu działań mających na celu poprawę jakości powietrza;
- 6) podejmowaniu działań, mających na celu poprawę klimatu akustycznego miasta m.in. poprzez zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych;
- 7) uwzględnieniu wytycznych zawartych w art. 73 ustawy Prawo ochrony środowiska, z których wynika między innymi:
  - a) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu uwzględnia się ograniczenia wynikające z:
    - ustanowienia w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru „Natura 2000”, obszaru chronionego krajobrazu, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, użytku ekologicznego, stanowiska dokumentacyjnego, pomników przyrody oraz ich otulin,
    - przepisów dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz ochrony
    - gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów,

- ustaleń (w trybie przepisów ustawy Prawo wodne) wynikających z planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i warunków korzystania z wód regionu wodnego,
  - utworzenia obszarów ograniczonego użytkowania;
- b) linie komunikacyjne, napowietrzne i podziemne rurociągi, linie kablowe oraz inne obiekty liniowe przeprowadza się i wykonuje w sposób zapewniający ograniczenie ich oddziaływania na środowisko, w tym: ochronę walorów krajobrazowych, możliwość przemieszczania się dziko żyjących zwierząt;
  - c) w granicach administracyjnych miasta zabroniona jest budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii. Budowa lub rozbudowa takich zakładów jest dopuszczalna pod warunkiem, że doprowadzi ona do ograniczenia zagrożenia dla zdrowia ludzi, w tym wystąpienia poważnych awarii;
  - d) uwzględnienie warunków i zasad zagospodarowania sprecyzowanych w Planach ochrony parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, jak również planów zadań ochronnych i planów ochrony obszarów „Natura 2000”, w zapisach planów miejscowych.
- 8) uwzględnieniu zapisów ustawy o lasach (art. 20), z których wynika, że w planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ustalenia zawarte w planie urządzenia lasu.

II.5.3. Główne kierunki kształtowania systemu przyrodniczego

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych:

- 1) zachowanie niezabudowanych terenów tworzących system przyrodniczy Miasta, dotychczas chronionych ustaleniami planów zagospodarowania przestrzennego
  - ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych, w tym istniejących i projektowanych form ochrony przyrody: rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody a także obszarów ze skupiskami chronionych gatunków roślin i zwierząt, łąk podmokłych i muraw kserotermicznych, zieleni urządzonej, innych kompleksów zieleni o wysokich i najwyższych walorach przyrodniczych,
  - ochrona systemu terenów otwartych, chroniących cenne elementy środowiska i różnorodność biologiczną;
- 2) objęcie nowych obszarów i obiektów o najwyższych wartościach ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, jak również terenów zieleni o znaczeniu kulturowym na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 3) ochrona siedlisk antropogenicznych w tym miejsc gniazdowania ptaków na budynkach;
- 4) kształtowanie zasięgu i struktury terenów stanowiących system przyrodniczy Miasta w oparciu o system hydrograficzny w ścisłym powiązaniu z rzeźbą terenu, formą użytkowania, udostępnienia i sposobu urządzenia gruntu przy uwzględnieniu:
  - a) wartości przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych:
    - powiększanie istniejących zasobów przyrodniczych Miasta - zakładanie nowych terenów zieleni, tak aby zintegrować rozproszoną strukturę zieleni w ciągły system i zapewnić wystarczającą ilość terenów zieleni publicznej

w poszczególnych częściach miasta, przy uwzględnieniu istniejącego i przewidywanego zapotrzebowania społecznego na tereny zieleni,

- rewaloryzacja istniejących terenów zieleni, podnoszenie ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
  - przywracanie równowagi ekologicznej i walorów przyrodniczych na terenach poeksploatacyjnych i zdegradowanych,
  - realizacja parków, w tym systemu parków rzecznych, w oparciu o aktualną listę rankingową. Jako park rzeczny rozumie się obszar obejmujący tereny położone wzdłuż osi dolin rzek i cieków będących ich dopływami, o granicach ustalonych w Studium służący realizacji funkcji ochrony przyrody, przewietrzania miasta, rekreacyjnych, edukacyjnych oraz przeciwpowodziowych i wodochronnych. Istotą parków rzecznych w aspekcie przestrzennym jest zapewnienie ciągłości systemu przyrodniczego miasta, przy czym najbardziej rygorystyczne ograniczenia w zagospodarowaniu, a zwłaszcza wykluczenie lokalizacji zabudowy kubaturowej, dotyczą przestrzeni w obrębie samego cieku i najbliższego otoczenia, w tym kompleksów zieleni o charakterze naturalnym i półnaturalnym. W obszarze parku wyodrębnia się: strefę ochrony oraz strefę zagospodarowania której zakres podlegać może modyfikacji, np. w oparciu o listę rankingową inwestycji miejskich w zakresie zieleni, aktualizowaną na potrzeby zakładania parków miejskich. W strefie ochrony parku rzeczno-zagospodarowanie terenów wskazanych do zainwestowania powinno uwzględniać powyższe funkcje poprzez odpowiednie parametry w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Zasady urządzenia strefy zagospodarowania parku rzeczno-zagospodarowania, która docelowo powinna być publicznie dostępna, winny być podporządkowane ochronie wartości przyrodniczych i wymagają, w zależności od lokalnych uwarunkowań, szczegółowych ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
  - rekompozycja terenów zielonych i zwiększanie ich powierzchni poprzez popieranie zalesiania gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej, nieużytków i terenów zrekultywowanych,
  - rozbudowa systemu terenów otwartych, chroniących cenne elementy środowiska i różnorodność biologiczną, w tym obszarów usytuowanych wzdłuż rzek i cieków wodnych;
- b) przebiegu kanałów przewietrzania Miasta:
- obowiązek uwzględniania korytarzy ekologicznych i korytarzy przewietrzania przy projektowaniu systemów urbanistycznych;
- c) zapotrzebowania na tereny rekreacyjne:
- tworzenie nowych obiektów,
  - zapewnienie dostępności społeczeństwa do istniejących terenów rekreacyjnych o znaczeniu ogólnomiejskim oraz lokalnym m.in. poprzez łączenie ich systemem ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych;
  - równomierne rozłożenie obciążenia terenów rekreacyjnych wrażliwych przyrodniczo;
  - uwzględnienie koncepcji oferty wypoczynkowej, związanej z terenami zieleni w mieście, która zostanie opracowana jako element Koncepcji rozwoju i systemu zarządzania terenami zieleni miejskiej;
- d) realizacji zasad ochrony wód podziemnych i powierzchniowych,

- e) potrzeb ochrony zaprojektowanych stref ochronnych (terenów ochrony pośredniej) ujęć wód leczniczych w uzdrowisku Swoszowice oraz obszarów ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) po ich udokumentowaniu;
- 5) zwiększanie lesistości Miasta;
  - 6) zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego, korytarzy ekologicznych i możliwości migracji w obrębie Miasta i połączeń z terenami sąsiednimi ze szczególnym uwzględnieniem systemu międzynarodowego korytarza Wisły wraz z dopływami;
  - 7) realizacja „Kompleksowego programu rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa” oraz ujętej w harmonogramie zadań w Programie Ochrony Środowiska dla miasta Krakowa na lata 2012-2015 - Koncepcji rozwoju i systemu zarządzania terenami zieleni miejskiej. Koncepcja ta powinna się opierać na czterech podstawowych założeniach:
    - spójna, planowa i długoterminowa polityka rozwoju terenów zieleni,
    - integracja rozproszonej struktury zieleni w ciągły system,
    - tworzenie nowych terenów zieleni miejskiej w tym parków miejskich wg Listy rankingowej inwestycji miejskich w zakresie zieleni i ochrony terenów cennych przyrodniczo,
    - zachowanie istniejących terenów zieleni miejskiej i ich rozwój;
  - 8) zapobieganie zanikaniu zbiorników wodnych, obszarów podmokłych i obniżaniu poziomu wód gruntowych;
  - 9) współdziałanie z innymi właściwymi organami ochrony przyrody w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, powiększania jego zasobów w obszarach i strefie granic administracyjnych Miasta;
  - 10) kształtowanie terenów stanowiących system przyrodniczy, zróżnicowanych pod względem formy użytkowania gruntu, sposobu zarządzania, udostępniania i form ochrony;
  - 11) kształtowanie terenów zieleni urządzonej z uwzględnieniem współczesnych trendów w architekturze krajobrazu oraz wysokich standardów jakościowych materiału stosowanego do nasadzeń i proponowanych rozwiązań projektowych.

II.5.4. Obszary i obiekty o ustanowionej ochronie prawnej

- 1) Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, w skład którego wchodzi następujące parki:
  - a) „Bieleńsko-Tyniecki”,
  - b) „Tenczyński”,
  - c) „Dolinki Krakowskie”.
- 2) Rezerwaty przyrody:
  - a) „Panieńskie Skały”,
  - b) „Skałki Przegorzalskie”,
  - c) „Bieleńskie Skałki”,
  - d) „Skołczanka”,
  - e) „Bonarka”.
- Wskazane jest wyznaczenie otulin rezerwatów – pozostaje to w kompetencjach organów rządowych.
- 3) Obszary „Natura 2000”:
  - a) „Dębnicko-Tyniecki Obszar Łąkowy PLH120065”,

- b) „Skawiński Obszar Łąkowy PLH120079”,
  - c) „Łąki Nowohuckie PLH120069”.
- 4) Użytki ekologiczne:
- a) „Uroczysko w Rząsce”,
  - b) „Łąki Nowohuckie”,
  - c) „Staw przy Kaczeńcowej”,
  - d) „Rozlewisko Potoku Rzewnego”,
  - e) „Dolina Prądnika”,
  - f) „Uroczysko Kowadza”,
  - g) „Staw Dąbski”,
  - h) „Las w Witkowicach”,
  - i) „Rybitwy”,
  - j) „Staw w Rajsku”,
  - k) „Staw Królówka”.
- 5) Pomniki przyrody:
- a) na terenie miasta ochroną objętych jest ok. 274 drzew pomnikowych
  - b) aleja drzew (lipowa) w Tyńcu,
  - c) „Źródło Świętojańskie” w Tyńcu,
  - d) granitowy głaz narzutowy „Rapa Kiwi” przy ul. Spółdzielców.
- 6) Obszary górnicze utworzone dla złóż wód leczniczych:
- a) „Mateczny I”,
  - b) „Swoszowice”.
- 7) Obszary górnicze utworzone dla złóż kopalin stałych:
- a) „Brzegi II”,
  - b) „Brzegi III-Zachód”,
- 8) Strefy ochrony uzdrowiskowej A, B i C osiedla „Uzdrowiska Swoszowice”.
- 9) Tereny ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych:
- a) w Mistrzejowicach dla potrzeb wodociągu miejskiego,
  - b) „Pasa A” i „Pasa D” dla potrzeb kombinatu metalurgicznego.
- 10) Tereny ochrony pośredniej ujęć wód powierzchniowych:
- a) na Rudawie w Mydlnikach,
  - b) na Sance na Bielanach.
- 11) Obszary udokumentowanych złóż kopalin stałych:
- a) Bonarka - Łagiewniki,
  - b) Brzegi,
  - c) Brzegi II,
  - d) Brzegi III,
  - e) Nowa Huta - Zalew,
  - f) Wzgórze św. Piotra,
  - g) Zesławice.
- 12) Obszary występowania zasobów perspektywicznych kruszywa naturalnego we wschodniej części Miasta.

Obszary proponowane do objęcia ochroną:

- 1) Obszary Miasta cenne przyrodniczo proponowane do objęcia różnymi formami ochrony:
- a) Obszary cenne przyrodniczo: „Tonie (łąki)”, „Sikornik” i „Las Wolski” z otoczeniem, „Koło Tynieckie”, „Las łąkowy” w Przegorzalach i „Salwator”, „Krzemionki” (Lasotnica-Liban), „Tynec” (Wzgórze i zbiorowiska kserotermiczne), międzywale Rudawy pomiędzy ul. Nad Zalewem i ul. Jesionową,

górną część doliny Wilgi w rejonie Swoszowic wraz ze stokami „Łysej Góry”, rozlewiska Malinówki w rejonie ul. Krzemienieckiej, „Rajska Dolina” (rejon fortu Rajska), wyrobiska i łąki nad Drwiną w rejonie Brzegów, podmokłe łąki w rejonie Kokotowa, starorzecze Wisły w Przewozie, „Las Mogilski”, zalew w Bagrach, „Staw Płaszowski”, wyrobiska w „Przyłasku Rusieckim”, „Dolina Potoku Kościelnickiego”, „Dolina Potoku Węgrzynowickiego”, zadrzewienia łąkowe i oczka wodne w rejonie ul. Makuszyńskiego, stawy w Bonarce, starorzecza Wilgi w Ludwinowie, starorzecze Wisły Lesisko, staw ul. Smoleńskiego/Opatkowicka, stawy na ul. Szuwarowej, łąki w rejonie ul. Janasówka, kamieniołom Tynec i „Góra Stępcica”, „Góra Grodzisko”, Kamieniołom na Zakrzówku, rejon fortu i kamieniołomu Bodzów, rejon fortu Krępak, rejon fortu Mydlniki, kamieniołom w Mydlnikach, łąki i stawy w rejonie ul. Bełzy/Gruszczyńskiego.

- b) Inne obszary cenne przyrodniczo, na których występują chronione gatunki roślin i zwierząt: w rejonach: Koberzyna (łąki), Borku Fałęckiego, Rząki – oczka wodne, Mogiły – oczka wodne.

W przypadku podejmowania zmian sposobów zagospodarowania w odniesieniu do powyższych terenów wymagane jest zasięgnięcie opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie.

Ponadto:

- a) Obszary wzdłuż rzek: „Wisły”, „Białucha (Prądnika)”, „Rozrywki”, „Dłubni”, „Wilgi” z dopływami, „Rudawy”, „Potoku Siarczanego”, „Sudół”, „Potoku Kościelnickiego”, „Drwinki”, „Malinówki” z dopływami i „Serafy” – chronione będą jako parki rzeczne.
- b) Obszary lasów chronione będą poprzez regulacje zagospodarowania i udostępniania w oparciu o ustawę o lasach oraz ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- c) Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP): Nr 326 Częstochowa (E), Nr 450 Dolina rzeki Wisły, Nr 451 Subzbiornik Bogucice z uwzględnieniem wyznaczonych w dokumentacjach hydrogeologicznych obszarów ochronnych.
- d) Obszarów zasilania wód leczniczych „Mateczny” i „Swoszowice”.
- 2) W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić następujące parki rzeczne (istniejące i planowane):

Lp.	Nazwa Parku Rzecznego	Powierzchnia strefy [ha]	Dzielnica występowania	Elementy strefy zagospodarowania parkowego
1.	„Park Rieczny Wisły”	2614,0	I, II, VII, VIII, XIII, XIV, XVIII	„Bulwary Wisły”, „Łąki Nowohuckie”, „Park Dębnicki”, „Park Nadwiślański”, „Płaszów-Ogrody”, „Zakrzówek”
2.	„Park Rieczny Prądnika”	676,0	II, III, IV, XVI	„Białucha”, „Park Kościuszki”, „Sudół” od Modlnicy, „Bibiczanka” „Sudół Dominikański – Rozrywka”, „Dolina Prądnika”
3.	„Park Rieczny Rudawy”	420,0	V, VI, VII	„Błonia”, „Rudawa-Mydlnicka”, „Młynówka Królewska”, „Tetmajera”

4.	„Park Rieczny Wilgi”	292,0	IX, X, XI, XIII	„Białe Morza”, „Cyrkówka”, „Ludwinów”, „Wilga-Rydlówka”, „Potok Siarczany”
5.	„Park Rieczny Dłubni” (z Baranówką)	350,0	XV, XVI, XVII, XVIII	„Zalew Nowohucki”, „Zalew w Zesławicach”, otoczenie „Dworku Matejki”
6.	„Park Potoku Kościelnickiego” (w tym Błonia Węgrzynowickie)	406,0	XVII, XVIII	
7.	„Park Rieczny Drwinki i Serafy z Malinówką”	236,0	X, XII, XIII	„Park Jerzmanowskich”, „Park Rieczny Drwinka”, „Park Rząka”

3) W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić następujące tereny zieleni (istniejące i planowane):

a) zieleni parkowa:

Lp.	Nazwa	Powierzchnia [ha]	Status		
			istniejące	w realizacji	projektowane
1.	„Planty Krakowskie”	21,83	X		
2.	„Park Wadów”	2,33	X		
3.	„Park Klasztorna”	0,98	X		
4.	„Park Łuczanowice”	4,48	X		
5.	„Błonia Krakowskie”	41,86	X		
6.	„Park Jordana”	19,97	X		
7.	„Park Krakowski”	4,78	X		
8.	„Park Strzelecki”	1,41	X		
9.	„Park Kościuszki”	3,51	X		
10.	„Park Decjusza”	9,69	X		
11.	„Park Jerzmanowskich”	5,56	X		
12.	„Planty Nowackiego”	2,53	X		
13.	„Park Bednarskiego”	8,24	X		
14.	„Park Solvay”	11,01	X		
15.	„Park Maćka i Doroty”	8,79	X		
16.	„Park Dębnicki” A+B	4,82	X		
17.	„Młynówka Królewska”	16,13		X	
18.	„Bulwary Wisły”	33,17	X		
19.	„Park Dąbie”	7,96	X		
20.	„Stawy Dominikańskie”	2,06	X		
21.	„Park Leśny Witkowice”	15,00	X		
22.	„Park Wincentego a’ Paulo”	2,33	X		
23.	„Park Kleparski”	3,57	X		
24.	„Park Wyspiańskiego”	2,57	X		
25.	„Park Krowoderski”	8,01	X		

26.	„Park Lilli Wenedy”	9,32	X		
27.	„Park Aleksandry”	4,70		X	
28.	„Park Kurdwanów”	4,22	X		
29.	„Park Rząka”	3,49	X		
30.	„Park Lotników Polskich”	52,50	X		
31.	„Planty Bieńczyckie”	15,13	X		
32.	„Park Płaszów”	8,80		X	
33.	„Park Tysiąclecia”	10,99	X		
34.	„Planty Mistrzejowickie”	10,71	X		
35.	„Fort Batowice”	6,38	X		
36.	„Fort Mistrzejowice”	5,25	X		
37.	„Park Żeromskiego”	2,73	X		
38.	„Park Ratuszowy”	2,21	X		
39.	„Park Szwedzki”	2,39	X		
40.	„Park Wiśniowy Sad”	2,73	X		
41.	„Zielony Jar Wandy”	5,44	X		
42.	„Park Stanisława Skalskiego”	4,93	X		
43.	Zalew Nowohucki	7,65	X		
44.	„Ruczaj”	14,10			X
45.	„Park Kurczaba” (dawniej staw Rodoszczak)	2,00			X
46.	„Kliny-Zacisze”	6,30			X
47.	„Płaszów-Obóz”	135,00			X
48.	„Tetmajera”	20,00			X
49.	„Jana Pawła II” („Białe Morza”)	55,00			X
50.	„Kamieniołom Mydlniki”	14,90			X
51.	„Kamieniołom Tyniec”	28,30			X
52.	„Park Podworski Skotniki”	3,00			X
53.	„Fort Skotniki”	3,20			X
54.	„Zakrzówek II”	22,80			X
55.	„Wróblowski” (leśny)	4,00			X
56.	„Las Rakowski” (leśny)	6,00			X
57.	„Park Duchacki” (podworski)	3,00		X	
	OGÓLEM	719,76	372,53	32,63	314,60

- b) forty wraz z zielenią forteczną, terenami otaczającymi i układem dróg rokadowych,
- c) zieleń związana ze zbiornikami wodnymi: „Zakrzówek”, „Zestawice”, „Zalew Nowohucki”, „Staw Dąbski” („Zbiornik Dąbie”), „Przylasek Rusiecki”, „Zalew Bagry”, „Staw Płaszowski”, „Stawy Bonarka”, „Kąty Tynieckie”, „Koło Tynieckie”, „Stawy w Mydlnikach”, „Staw Janasówka”, „Zespół Stawów Szuwarowa”, „Staw Przy Kaczeńcowej”, „Staw przy ul. Smoleńskiego”, „Staw Szlachetny”, „Stawy przy ul. Geologów”, „Brzegi”, „Wolica”, „Staw przy ul. Tetmajera”, „Staw przy ul. Winnickiej” (uroczysko Królówki),
- d) zieleń towarzysząca wewnętrznemu systemowi komunikacji rekreacyjnej, pieszej, rowerowej (ścieżki i trasy rowerowe), aleje,

- e) inne tereny zieleni: „ogród botaniczny” oraz tereny pod planowany ogród botaniczny w Pychowicach, „Struga Bronowicka”, „Park Zdrojowy w Swoszowicach”, „lasek Krzesławicki” i tereny otaczające „Kopiec Wandy”, „Kopiec Krakusa” wraz z terenami otaczającymi, zespoły pałacowo dworskie, zadrzewienia śródpolne na terenach parków krajobrazowych,
- f) tereny wskazane w ramach opracowania „Koncepcji rozwoju i systemu zarządzania terenami zieleni miejskiej.

II.5.5. Struktura systemu przyrodniczego Miasta

• **Strefa kształtowania systemu przyrodniczego miasta**

Wyznacza się strefę kształtowania systemu przyrodniczego Miasta, w obrębie, której sposób zagospodarowania podporządkowany jest ochronie wartości i zasobów przyrodniczych.

Strefa ta obejmuje m.in. następujące zasoby przyrodnicze:

- a) tereny prawnie chronione,
- b) lasy,
- c) tereny o dużych wartościach przyrodniczych wymagające objęcia ochroną prawną,
- d) dolinę Wisły i jej dopływów z włączeniem parków rzecznych wyznaczonych w „Kompleksowym programie rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa” oraz inwestycje z zakresu zieleni wg obowiązującej listy rankingowej,
- e) tereny występowania złóż,
- f) tereny o dużych wartościach krajobrazowych,
- g) obszary zasilania złoża wód leczniczych w uzdrowisku Swoszowice,
- h) tereny zagrożone powodzią we wschodnich dzielnicach miasta,
- i) niezabudowane tereny położone w zasięgu granic projektowanego obszaru ochrony „Subzbiornika Bogucice” - GZWP nr 451,
- j) większe zespoły zieleni miejskiej,
- k) ważniejsze korytarze ekologiczne,
- l) główne korytarze przewietrzania Miasta.

W obrębie strefy kształtowania systemu przyrodniczego wyznacza się:

- a) tereny chronione przed zabudową obejmujące:
  - lasy,
  - tereny zieleni urządzonej (parki miejskie, zieleńce),
  - tereny otwarte (rolne, zieleń nieurządzona), których fragmenty będą obejmowane ochroną prawną,
  - tereny zieleni fortecznej,
(z dopuszczeniem zabudowy służącej obsłudze tego obszaru);
- b) tereny przeznaczone do zabudowy, w których standardy zabudowy muszą zapewniać wysoki (dla terenów U, PU: min. 40%, dla pozostałych: 50-70%) udział powierzchni biologicznie czynnej oraz wysoką jakość rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, a także niedopuszczenie do powstawania obiektów uciążliwych;
- c) tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Poza strefą kształtowania systemu przyrodniczego ochrona środowiska następować będzie przez zachowanie istniejących terenów zieleni urządzonej i terenów stanowiących rezerwę pod nowe tereny zieleni oraz odpowiednie kształtowanie zespołów zieleni urządzonej i nieurządzonej towarzyszącej zabudowie w obrębie korytarzy ekologicznych.

W granicach Parków Krajobrazowych zawierających się w strefie kształtowania systemu przyrodniczego wprowadza się dla osadnictwa wymóg podporządkowania uwarunkowaniom:

- a) przyrodniczym,
- b) krajobrazowym,
- c) historyczno-kulturowym,
- d) urbanistycznym,
- e) architektonicznym.

W tym zakresie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić warunki i zasady zagospodarowania sprecyzowane w opracowaniach o dokumentach sporządzanych w celu ich ochrony, w szczególności:

- a) zachować najcenniejsze zasoby i walory, co wiąże się z wykluczeniem zabudowy w obrębie terenów wskazanych do objęcia ochroną jako obszary o najwyższych wartościach przyrodniczo-kulturowych (strefowanie obszaru, proponowane określenie obszaru *krajobrazu otwartego* przy wyodrębnieniu obszaru *krajobrazu miejskiego*),
- b) uwzględnić określone korytarze ekologiczne,
- c) minimalizować negatywne oddziaływanie zabudowy na otoczenie poprzez wzbogacanie wewnątrz wszystkich jednostek osadniczych systemem powierzchni biologicznie czynnych,
- d) utrzymać wartości zabytkowe zespołów urbanistycznych, co wiąże się z ograniczeniami przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ograniczeniami lokalizacji nowych obiektów,
- e) nie zabudowywać terenów stanowiących strefę ekspozycji zespołów i obiektów zabytkowych,
- f) chronić przed zabudową tereny, na których zlokalizowane zostały stanowiska archeologiczne przed zakończeniem badań archeologicznych,
- g) kształtować formy architektoniczne nowych obiektów w nawiązaniu do budownictwa tradycyjnego z zastosowaniem charakterystycznych, swoistych cech i z utrzymaniem gabarytu zespołów zabudowy,
- h) przyjąć jako nadrzędne kryteria wynikające z ochrony krajobrazu w kształtowaniu zespołów osadniczych poprzez:
  - wkomponowanie zabudowy w istniejącą rzeźbę terenu,
  - ochronę ciągów, punktów i przedpoli widokowych,
  - niezabudowywanie eksponowanych widokowo kulminacji terenu;
- i) utrzymać historycznie ukształtowaną skalę oraz przestrzenną strukturę jednostek osadniczych poprzez:
  - uzupełnianie i kontynuację istniejącego układu funkcjonalno-przestrzennego,
  - porządkowanie zabudowy w obrębie terenów zainwestowanych,
  - wyposażanie w niezbędne obiekty infrastruktury społecznej i technicznej;
- j) wprowadzić zakaz rozpraszania zabudowy.

• **Strefa lasów i zwiększania lesistości**

Wyznacza się strefę lasów i zwiększania lesistości obejmującą przede wszystkim:

- a) zwarte obszary gruntów leśnych i objętych zalesieniami,
- b) obszary zagrożone powodzią we wschodniej części Miasta,
- c) tereny osuwiskowe i narażone na erozję,
- d) strefy ochronne ujęć wód,
- e) obszar i teren górniczy „Swoszowice”,

- f) tereny położone w obrębie projektowanego obszaru ochrony „Subzbiornika Bogucice” - GZWP nr 451,
- g) rejon „Olszanicy”, „Lasu Wolskiego”, „Wzgórz Tynieckich” i „Skal Twardowskiego”.

Zaleca się przed zalesieniem terenów zielonych - nieprzydatnych do produkcji rolnej, nieużytków i terenów zrehabilitowanych - dokonanie analizy celowości zalesienia (nie na każdym obszarze wskazane jest wprowadzanie zieleni wysokiej).

W obrębie strefy wskazane jest opracowanie projektu granicy rolno-leśnej zgodnie ze stosowaną procedurą, a następnie realizacja programu zalesień.

- **Strefa korytarzy ekologicznych**

Wyznacza się strefę korytarzy ekologicznych obejmującą przede wszystkim doliny rzeczne oraz inne połączenia lądowe. W obrębie tej strefy kształtowanie zagospodarowania szczególnie winno uwzględniać możliwość zapewnienia migracji roślin, zwierząt i grzybów.

- **Gospodarka złożami kopalin oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych**

Złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin⁵. Eksploatacja winna być prowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami i warunkami koncesji, bez naruszania wartości przyrodniczych obszaru Miasta.

- a) Na terenie miasta prowadzona jest obecnie i może być kontynuowana eksploatacja złóż:
  - kruszywa naturalnego „Brzegi II”, „Brzegi III”,
  - surowców ilastych ceramiki budowlanej „Bonarka – Łagiewniki”(zakończona eksploatacja – możliwość wykreślenia złoża z bilansu kopalin) i „Zesławice”(zakończona eksploatacja – wygaśnięcie koncesji),
  - wód leczniczych „Mateczny” i „Swoszowice”,
- b) Istnieje możliwość podjęcia eksploatacji złoża „Brzegi”.
- c) Wskazane jest uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego eksploatacji kruszywa naturalnego w Brzegach (na granicy gminy Kraków i Wieliczka) oraz w Wolicy, we wschodniej części Miasta.
- d) Nie przewiduje się:
  - eksploatacji złoża wapieni „Wzgórza św. Piotra” - ze względu na znaczenie tego obszaru w systemie przyrodniczym Miasta i lokalizację złoża w obrębie Bielańsko-Tynieckiego Parku Krajobrazowego.
  - eksploatacji złoża kruszywa naturalnego „Nowa Huta – Zalew” (obszar złoża objęty jest użytkiem ekologicznym „Łąki Nowohuckie” oraz obszarem Natura 2000 „Łąki Nowohuckie” PLH120069 z uwagi na występujące tu wartości przyrodnicze ekosystemów łąkowych, cenne siedliska roślinne i gatunki zwierząt).
- e) Należy obejmować rekultywacją wyeksploatowane części złoża, co aktualnie dotyczy złóż: „Bonarka – Łagiewniki”, „Zesławice”, „Brzegi II”, „Brzegi III”. Na terenach eksploatacji kopalin kierunki rekultywacji powinny być dostosowane do charakteru złoża i wyrobiska poeksploatacyjnego. Dla kopalin wydobywanych spod wody

---

⁵ art.125 ustawy Prawo ochrony środowiska

wskazuje się aby zachować powstałe zbiorniki wodne i tym samym właściwy będzie kierunek zagospodarowania wodny, wodno-rekreacyjny lub rybacki. Dla pozostałych złóż kierunek rekultywacji powinien być nastawiony na utworzenie i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych jako leśnych i zielonych, w tym także z funkcjami rekreacyjnymi. Rekultywację terenów poeksploatacyjnych należy prowadzić zgodnie z wymaganą decyzją.

- f) Włączyć zrehabilitowane tereny poeksploatacyjne w system działań integracyjnych środowiska kulturowego i przyrodniczego.
- g) Wykorzystać powstałe wskutek eksploatacji złóż kopalin zbiorniki wodne dla ukształtowania ośrodków rekreacyjnych.
- h) W związku z zakończeniem eksploatacji złoża soli kamiennej na terenie górniczym „Barycz” prowadzona jest likwidacja zakładu górniczego zgodnie z „*Projektem likwidacji kopalni otworowej Barycz*”. Prace są prowadzone na podstawie planu ruchu zatwierdzonego przez Okręgowy Urząd Górniczy i polegają na likwidacji otworów eksploatacyjnych oraz podszadaniu podziemnych komór, a także zabezpieczeniu terenu przed skutkami osiadań. Będą kontynuowane do 2031 r. Ustalono kierunki rekultywacji gruntów jako: leśny, łąkowo-wodny, z terenami zieleni z roślinnością niską, rolny. Likwidowany teren górniczy wykorzystywany jest do rozbudowy wysypiska, z dopuszczeniem lokalizacji w jego obrębie inwestycji funkcjonalnie związanych z wysypiskiem.
- i) W granicach obszaru i terenu górniczego „Mateczny I” oraz „Swoszowice” nie należy wykonywać wkopów oraz otworów w celu pozyskania ciepła Ziemi (energii geotermalnej).

II.5.6. Ochrona i korzystanie z wód

• Wody powierzchniowe

Główne kierunki działań na rzecz ochrony i właściwego wykorzystania wód to:

- a) poprawa jakości wód „Wisły” i jej dopływów,
- b) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- c) ochrona naturalnego ukształtowania cieków wraz z ich obrzeżami jako niezbędnego filtra biologicznego,
- d) zachowanie i ochrona istniejącej sieci wodnej naturalnej i sztucznej oraz zbiorników wodnych i stawów,
- e) ochrona znajdujących się na obszarze Miasta zbiorników wodnych wraz z obrzeżami - zagospodarowanie i wykorzystanie do celów rekreacyjnych (kąpieliska, ośrodki sportów wodnych, wędkarstwo),
- f) utrzymanie czystości wód w zbiornikach powierzchniowych na obecnym poziomie („Bagry”, „Przyłasek Rusiecki”, „Zakrzówek”),
- g) konsekwentne i systematyczne wdrażanie zasad ochrony w strefach ochrony ujęć wód powierzchniowych rzek zaopatrujących miasto Kraków w wodę.

Realizując powyższe zadania należy kierować się następującymi wskazaniem, wynikającymi z ustawy Prawo wodne:

- a) należy stosować ograniczenia i nakazy oraz przestrzegać zakazów wynikających z przepisów ustawy Prawo wodne jak również z decyzji administracyjnych,
- b) budowa urządzeń do zaopatrzenia w wodę winna być realizowana jednocześnie z rozwiązaniem gospodarki ściekowej,

- c) sieć kanalizacyjna dla ścieków komunalnych winna być zakończona zbiorowymi oczyszczalniami ścieków, indywidualne oczyszczalnie ścieków dopuszcza się jedynie na obrzeżach Miasta o zabudowie rozproszonej, gdzie wskaźnik zaludnienia jest niski,
- d) należy kojarzyć rozbudowę lokalnych sieci kanalizacji opadowej z tzw. małą retencją, ze względu na potrzebę ochrony wrażliwych terenów (o dużych spadkach z tendencjami do osuwisk) przed gwałtownymi opadami i lokalnymi podtopieniami.

Dla umożliwienia likwidacji nieprzewidzianego zanieczyszczenia wód Wisły (w przypadku awarii przemysłowych lub komunikacyjnych), w szczególności toksycznymi środkami przemysłowymi, określono (w porozumieniu z wojewódzką oraz miejską komendą Państwowej Straży Pożarnej) lokalizację „pól operacyjnych” dostępnych dla specjalistycznych jednostek w rejonach:

- stopnia „Dąbie”,
- pomiędzy mostem „Wandy” a Yacht Clubem,
- stopnia „Kościuszko”,
- ujścia „Rudawy” do „Wisły”.

Przy sporządzaniu planów miejscowych obejmujących m.in. te rejony wskazane jest utrzymanie i zapewnienie warunków terenowych i komunikacyjnych dostępności tych pól dla jednostek ratownictwa.

Poprawa jakości wód powierzchniowych wymaga działań ponadlokalnych i to zarówno na obszarze woj. małopolskiego, jak również na szczeblu międzywojewódzkim.

Niezbędna jest współpraca z samorządami gmin, na terenach, których ustanowione zostały strefy ochronne ujęć wód dla zaopatrzenia mieszkańców Krakowa w wodę, w celu poprawy jakości ujmowanych wód.

Z uwagi na fakt, że „Wisła” jest rzeką tranzytową, do Krakowa dopływają wody nadmiernie zanieczyszczone przez substancje mineralne z zasolonych wód kopalnianych z górnośląskich kopalni węgla kamiennego. Dlatego celowe jest nawiązanie współpracy z województwem śląskim i przedsięwzięcie zintegrowanych działań na rzecz ochrony wód „Wisły”.

Powyższe działania powinny być spójne z ustaleniami planów dotyczących gospodarowania wodami, opracowywanymi w oparciu o ustawę Prawo wodne.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 22.02.2011 r., natomiast w gestii Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie jest podjęcie czynności zmierzających do opracowania warunków korzystania z wód regionu wodnego. Na etapie przygotowania, a także realizacji ww. dokumentów niezbędne jest powiązanie gospodarki wodnej ze „Strategią Rozwoju” i planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego. Wynikające z tych dokumentów warunki i ograniczenia powinny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

• **Wody podziemne**

Celem skutecznej ochrony jakości i zasobów wód zbiorników: GZWP nr 451, GZWP nr 450, GZWP nr 326 niezbędne jest:

- a) opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych, zawierających m.in. projekt obszaru ochronnego dla GZWP Nr 450, które będą podstawą polityki ochrony oraz gospodarowania zasobami wód podziemnych,
- b) ustanowienie przez Dyrektora RZGW obszarów ochronnych głównie dla GZWP Nr 451,
- c) wdrażanie zasad ochrony w ustanowionych strefach ochrony ujęć wód podziemnych.

- **Wody lecznicze**

Głównym zadaniem w zakresie ochrony wód leczniczych jest:

- a) ochrona stref zasilania wód leczniczych „Mateczny” i „Swoszowice”,
- b) wdrażanie zasad ochrony na obszarach leżących w wyznaczonych strefach,
- c) udokumentowanie nowych zasobów wód leczniczych we współpracy z gminą „Mogilany” i dążenie do utworzenia zespołu uzdrowisk „Swoszowice-Lusina”,
- d) rezerwacja terenów pod zabudowę uzdrowiskową,
- e) określenie obszarów zasilania złoża wód leczniczych „Mateczny” - opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej,
- f) wzrost zalesień w oparciu o opracowanie dla terenu górniczego „Swoszowice” projektu regulacji granicy rolno-leśnej z uwzględnieniem potrzeb wynikających z ochrony wód leczniczych i rozwoju funkcji uzdrowiskowych,
- g) rozbudowa kanalizacji sanitarnej i opadowej o odpowiednich standardach jakościowych.

- **Ochrona przed powodzią**

Poprawę skuteczności zabezpieczenia Krakowa przed powodzią i jej negatywnymi skutkami należy realizować z uwzględnieniem obowiązujących lub mogących obowiązywać w tym zakresie dokumentów i programów. Na moment sporządzania Studium najistotniejsze znaczenie, poza regulacjami ustawowymi, ma „Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” ustanowiony Uchwałą Nr 151/2011 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2011r.

W tym celu wskazuje się następujące kierunki działań dotyczące bezpieczeństwa powodziowego w sferze zagospodarowania przestrzennego miasta:

- Do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sposobu ochrony: budowa Kanału Krakowskiego lub retencja polderowa poza granicami miasta – należy zapewnić rezerwę terenową dla realizacji Kanału Krakowskiego,
- Odwodnienie terenów zawala na zmodernizowanym odcinku od stopnia Kościuszko do stopnia Dąbie,
- Przygotowanie i realizacja modernizacji obwałowań Wisły na wschód od stopnia Dąbie wraz z odwodnieniem terenów zawala (w tym osiedli Łęg, Lesisko, Rybitwy i Przewóz),
- Ograniczenie możliwości zainwestowania terenów, na których występowały podtopienia lub mogą wystąpić,
- Zapewnienie możliwości lokalizacji zbiorników małej retencji m.in. w Biezanowie, Pychowicach i Toniach,
- Umożliwienie regulacji cieków oraz realizacji kanału ulgi dla Sudołu Dominikańskiego /potok Rozrywka w gminie Zielonki/,
- Przebudowa mostu Dębnickiego ze względu na zbyt niskie jego usytuowanie w stosunku do poziomu wezbrań powodziowych.

II.5.7. Ochrona powietrza

Stan jakości powietrza w Krakowie nie spełnia wymaganych standardów. Z uwagi na istotne przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla pyłu zawieszzonego PM10 (stężenia 24-godz. i średnie roczne), poziomu docelowego dla benzo(α)pirenu (stężenia średnie roczne) oraz dopuszczalnego dla dwutlenku azotu (stężenia średnie roczne) cały obszar Miasta objęty jest działaniami naprawczymi wyznaczonymi

w *Programie ochrony powietrza* (uchwała Nr XXXIX/612/09 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie „*Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego*”, w tym dla Aglomeracji Krakowskiej). W celu poprawy i utrzymania wymaganej jakości powietrza niezbędna jest kontynuacja działań naprawczych wyznaczonych w przywołanym programie oraz prowadzenie działań identyfikujących obszary istotne ze względu na przewietrzanie miasta oraz prewencyjne zabezpieczanie głównie dolin rzecznych przed zabudową.

Do głównych zadań naprawczych jakości powietrza, wyznaczonych w Programie ochrony powietrza, należy:

- a) ograniczenie niskiej emisji ze spalania węgla w piecach domowych i lokalnych kotłowniach, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania. Przy ogrzewaniu budynków, jako priorytet należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie elektryczne lub lokalne źródła na paliwa ekologiczne (gaz, lekki olej opałowy) i alternatywne źródła energii (energia słoneczna, geotermalna, pompy ciepła),
- b) wykluczenie stosowania w nowych obiektach paliw stałych jako podstawowego źródła ciepła,
- c) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczeń pochodzenia komunikacyjnego.

II.5.8. Ochrona przed hałasem

Zasadniczym zadaniem, mającym na celu poprawę klimatu akustycznego Krakowa, jest zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych. Do głównych działań walki z ponadnormatywnym hałasem w Krakowie należy zaliczyć:

- a) domknięcie przyjętego dla Krakowa układu obwodowego - realizacja III i IV obwodnicy,
- b) dążenie do skanalizowania ruchu drogowego na wybranych trasach (drogi o dużej przepustowości) i w tych miejscach zastosowanie możliwe najlepszych zabezpieczeń przed hałasem,
- c) przerzucanie ruchu tranzytowego na arterie położone z dala od zabudowy,
- d) ograniczanie tranzytowego ruchu drogowego poprzez przerwanie ciągłości niektórych dróg tj. wyeliminowanie objazdów lokalnych i wyprowadzenie „ruchu tranzytowego” z obszarów mieszkaniowych na ciągi rozprowadzające ruch,
- e) metody związane z tzw. uspokojeniem ruchu, czyli „wymuszeniem” ograniczenia prędkości ruchu pojazdów oraz zwiększenia płynności ruchu, a także wyłączeniem całkowitym lub częściowym (np. ograniczenie wjazdu dla pojazdów ciężkich) ruchu na określonym obszarze,
- f) ograniczenia w ruchu, polegające na czasowym wyłączeniu z ruchu pojazdów ciężkich na określonych odcinkach dróg oraz w porze nocnej,
- g) poprawę stanu nawierzchni dróg, zastosowanie cichych nawierzchni dla wybranych odcinków dróg,
- h) rozbudowę ekologicznych form transportu - ścieżki rowerowe,
- i) tworzenie priorytetów dla komunikacji publicznej, a w związku z tym stymulowanie zmiany podziału zadań przewozowych w kierunku zwiększenia udziału podróży odbywanych komunikacją publiczną,
- j) rozbudowę istniejącego układu drogowego, dającego możliwość zmiany organizacji ruchu,

- k) metody związane z tzw. uspokojeniem ruchu, czyli wyłączeniem całkowitym lub częściowym (ograniczenie wjazdu dla pojazdów ciężkich) ruchu na określonym obszarze,
  - l) lokalizowanie nowoprojektowanych dróg w sposób zapewniający jak najmniejszą ingerencję w tereny podlegające ochronie akustycznej,
  - m) odpowiednie kształtowanie przestrzeni w terenach przyległych do systemów transportowych,
  - n) działania w ramach planów zagospodarowania przestrzennego, możliwie maksymalne odsunięcie budynków chronionych od dróg (dla zabudowy nowoprojektowanej), odpowiednie rozwiązania architektoniczne lokujące budynki nie podlegające ochronie akustycznej (sklepy, garaże, itp.) najbliższej źródeł hałasu co pozwoli na ekranowanie zabudowy mieszkaniowej,
  - o) projektowanie budynków z pomieszczeniami o mniejszych wymaganiach co do komfortu akustycznego od strony źródła hałasu;
  - p) przeznaczanie w planach miejscowych pasów terenu na potrzeby rozbudowy systemu komunikacyjnego, w tym trasy szynowe i drogowe, dworce i pętle komunikacji miejskiej, parkingi w tym przesiadkowe w systemie „Park & Ride” – głównie w bezpośrednim sąsiedztwie trzeciej obwodnicy,
  - q) właściwe projektowanie zabudowy mieszkaniowej (np. z linią garaży od strony drogi, pełniących w ten sposób rolę ekranu akustycznego),
  - r) budowę ekranów akustycznych, których stosowanie należy jednak ograniczyć do tych miejsc, w których poprawa klimatu akustycznego innymi metodami nie będzie możliwa,
  - s) wykorzystanie zieleni wysokiej, w tym drzew, krzewów i pnączy poprzez tworzenie pasm nasadzeń drzew i krzewów o szer. ok. 5m i wysokości min. 7m, wałów ziemnych obsadzonych krzewami oraz wprowadzania pnączy na ekrany akustyczne,
  - t) zwiększenie płynności ruchu przez budowę obszarowego systemu sterowania ruchem.
- Przy realizacji powyższych zadań należy kompleksowo podchodzić do zagadnień dotyczących rozwoju układu sieci transportowych, w tym poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni publicznych i powiększania terenów zielonych w obszarach przyległych. Uściślenie rozwiązań i parametrów elementów głównego układu sieci transportowych, w tym także szczegółowe warunki realizacji w zakresie ochrony środowiska, powinny być ustalone w ramach miejscowych planów sporządzanych szczególnie dla potrzeb tego układu.

Obszary ograniczonego użytkowania

Zgodnie z rozporządzeniami Wojewody Małopolskiego: nr 1/2003 z dnia 22 stycznia 2003 r. oraz nr 20/2003 oraz rozporządzeniem nr 21/2003 z dnia 28 czerwca 2003 r. zostały utworzone obszary ograniczonego użytkowania dla autostrady A-4 Południowe Obejście Miasta Krakowa od ul. Kąpielowej do węzła Wielicka, odpowiednio na odcinkach w km od 418+130 do 420+000, w km od 420+000 do 424+000 i od km 424+000 do 426+000. Zgodnie z ww. rozporządzeniami wprowadza się trzy podobszary ponadnormatywnego oddziaływania o różnych ograniczeniach w zakresie przeznaczenia terenu, wymaganiach technicznych dotyczących budynków oraz sposobu korzystania z terenu, tj.:

- a) podobszar oddziaływań ekstremalnych – zasięg do 20 m od krawędzi jezdni autostrady,
- b) podobszar zagrożeń – zasięg od 20 m do 50 m od krawędzi jezdni autostrady,
- c) podobszar uciążliwości akustycznej i zanieczyszczeń powietrza – zasięg w odległości większej od 50 m od krawędzi jezdni autostrady do odległości wyznaczonej przez linie

oddziaływania hałasu w porze nocnej w wartości 50 dB lub przekroczenia standardów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Ponadto dla autostrady A-4 Południowe Obejście Miasta Krakowa od Węzła Balice I do ul. Kąpielowej oraz od węzła Wielicka do granic Miasta w kierunku wschodnim funkcjonują ograniczenia dla terenów sąsiadujących wynikające z decyzji ustalającej jej lokalizację.

Sejmik Województwa Małopolskiego przyjął Uchwałę Nr XXXII/470/09 z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Kraków – Balice, zarządzanego przez Międzynarodowy Port lotniczy im. Jana Pawła II – Balice Sp. z o.o. Uchwalony obszar ograniczonego użytkowania dzieli się na trzy strefy:

- a) Strefę A, której granicę wyznacza od zewnątrz maksymalny zasięg izolinii hałasu nocnego LN = 50 dB lub izolinii hałasu LDWN = 60 dB, od wewnątrz granica lotniska,
- b) Strefę B, której granicę wyznacza od zewnątrz izolinia LDWN = 55 dB, od wewnątrz maksymalny zasięg izolinii LN = 50 dB, LDWN = 60 dB lub granica lotniska,
- c) Strefę C, której granice wyznaczają izoliny hałasu LN = 45 dB, lub izoliny LDWN = 55 dB w przypadku, gdy izoliny LN = 45 dB zawiera się wewnątrz obszaru ograniczonego izolinią LDWN = 55 dB.

W ramach obszaru ograniczonego użytkowania określono ograniczenia w zakresie przeznaczenia oraz sposobu korzystania z terenów w podziale na trzy wyżej wymienione strefy. Określono również wymagania techniczne dotyczące budynków zlokalizowanych w zakresie obszaru ograniczonego użytkowania.

II.5.9. Kształtowanie warunków aerosanitarnych

• Kształtowanie korytarzy przewietrzania miasta

Celem kształtowania korytarzy przewietrzających/obszary wymiany powietrza w Mieście jest przeciwdziałanie:

- a) stagnacji powietrza na rzecz polepszenia wentylacji Miasta,
- b) gromadzeniu i narastaniu warstw zanieczyszczonego powietrza (w tym również napływającego spoza granic administracyjnych Miasta) na rzecz rozcieńczenia i rozpraszania zanieczyszczeń w atmosferze,
- c) występowaniu zjawiska wyspy ciepła i stresu termicznego,
- d) deficytowi tlenu w atmosferze.

Kształtowanie warunków przewietrzania Miasta wymaga:

- a) zachowania wyznaczonych obszarów otwartych tworzących system przyrodniczy,
- b) uwzględnienia w ustaleniach planów zagospodarowania przestrzennego warunków dotyczących standardów zagospodarowania na terenach wyodrębnionych korytarzy przewietrzających dotyczących zakazu lokalizacji obiektów będących źródłem zanieczyszczeń powietrza oraz utrzymania wysokiego /min.50%/ wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej (z wyłączeniem terenów zabudowy usługowej). Ponadto w poszczególnych korytarzach/obszarach wymiany powietrza niezbędne jest:

- „Dolina Wisły”:
  - kształtowanie zespołów zieleni niskiej z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z zagrożenia powodziowego,
- „Dolina Rudawy”:
  - dominacja zieleni niskiej,
- „Dolina Prądnika”:
  - zakaz lokalizacji zabudowy wysokiej,
  - orientowanie budynków dłuższą osią wzdłuż osi doliny,
  - zakaz zagęszczania zabudowy istniejącej,

- „Dolina Dłubni”:
  - kształtowanie zespołów zieleni z dużym udziałem zieleni niskiej,
- „Dolina potoku Kościelnickiego” i „Kościelnicki Stok”:
  - kształtowanie zespołów zieleni z dużym udziałem zieleni niskiej,
- „Dolina Wilgi”:
  - kształtowanie zespołu zieleni z udziałem zieleni niskiej, także wzdłuż jej dopływów,
  - orientowanie budynków dłuższą osią równoległą do przeważającej cyrkulacji powietrza,
- „Dolina Serafy” z „Malinówką”:
  - orientowanie budynków dłuższą osią równoległą do przeważającej cyrkulacji powietrza,
  - zakaz zabudowy wysokiej,
- „Obniżenie Toń”:
  - zakaz lokalizacji zabudowy wysokiej,
- „Obniżenie Rozrywka – Wyżyny”:
  - utworzenie jednego ciągu zieleni z obszarów dolin Rozrywki i ogrodów działkowych,
- „Obniżenie Pychowickie”:
  - zakaz wprowadzania zabudowy wysokiej,
  - ograniczanie wprowadzania zieleni wysokiej,
- „Obniżenie Kobierzyńsko-Kurdwanowskie”:
  - kształtowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż autostrady,
  - kształtowanie zabudowy równoległej do przeważającej cyrkulacji powietrza.

- Obniżenie uciążliwości obiektów

Polityka ograniczenia uciążliwości obiektów obejmuje:

- a) podejmowanie kompleksowych działań inwestycyjnych i prawnych w stosunku do obiektów istniejących, ze szczególnym uwzględnieniem „Nowohuckiego Obszaru Gospodarczego”,
- b) formułowanie w ustaleniach planów zagospodarowania przestrzennego warunków zabudowy i zagospodarowania uniemożliwiających powstawanie obiektów uciążliwych,
- c) właściwe zagospodarowanie terenów znajdujących się w obszarze oddziaływania obiektów mogących powodować przekraczanie dopuszczalnych norm środowiskowych.

II.5.10. Wskazania dla planowania miejscowego, programów i polityk operacyjnych

Szczegółowe wytyczne dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie środowiska przyrodniczego zostały zamieszczone w Tomie III. Poniżej zawarte wskazania mają charakter ogólny i odnoszą się do obszaru całego Krakowa:

- a) nie należy lokalizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów szczególnych (rezerwy przyrody, użytki ekologiczne, parki krajobrazowe, tereny uzdrowisk, parki wpisane do rejestru zabytków, obszary stref ochronnych ujęć wód), na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz wzdłuż dolin rzecznych, jak również na obszarach cennych przyrodniczo, a nie objętych ochroną prawną, parkach miejskich nie wpisanych do rejestru zabytków i kompleksów leśnych. Podejmowanie jakichkolwiek przedsięwzięć

na obszarach objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody regulowane jest w poszczególnych aktach prawnych o ustanowieniu każdej z tych form ochrony indywidualnie;

- b) nie dopuszczać do lokalizowania w najbliższym otoczeniu terenów i obiektów o największych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych, wszelkich form użytkowania terenu zagrażających równowadze środowiska;
- c) prowadzenie wyprzedzającego rozpoznania warunków geologicznych dla prac planistycznych celem udokumentowania obszarów o niekorzystnych (wykluczających lub utrudniających budownictwo) i korzystnych warunkach dla zabudowy,
- d) prowadzenie wyprzedzającego rozpoznania warunków geologicznych dla prac planistycznych, na peryferiach Miasta, na obszarach nie odgrywających znaczenia w systemie przyrodniczym Miasta, w odległości od terenów zurbanizowanych, celem udokumentowania obszarów występowania złóż surowców mineralnych – pod kątem zabezpieczenia zaplecza surowcowego dla budownictwa,
- e) wykluczenie z zabudowy zinventaryzowanych osuwisk oraz wyznaczenie obszarów zagrożonych wystąpieniem ruchów masowych, których ewentualne zagospodarowanie musi przewidywać przeciwdziałania propagacji procesów geodynamicznych.

II.5.11. Obszary/obiekty, dla których wyznaczono filar ochronny w złożu kopaliny

Obiekty na terenie złoża „Brzegi II”, dla których ustanowiono filar ochronny:

- dwie nitki gazociągu przebiegające z południa na północ przez środkową część złoża kruszywa naturalnego „Brzegi II”, dla których na etapie decyzji lokalizacyjnych kopalni ustalony został filar ochronny o łącznej szerokości 110 m,
- linia wysokiego napięcia, przebiegająca z SE na NW przez część wschodnią złoża „Brzegi II”, dla której również na etapie lokalizacji kopalni, ustalony został filar ochronny o szerokości 60 m (na terenie gminy Wieliczka).

Obiekty i obszary, dla których wymagane jest zachowanie filara ochronnego w przypadku przeznaczenia pod eksploatację nowych terenów:

- przeznaczenie pod powierzchniową eksploatację terenu złoża „Brzegi II”, udokumentowanego w kategorii C1, wymaga zachowania filara ochronnego dla linii wysokiego napięcia 220 kV, przebiegającej we wschodniej części złoża „Brzegi II”, o szerokości przy słupach równej wysokości słupa (zgodnie z normą PN-G-02100) oraz 15 m od skrajnego przewodu pomiędzy słupami,
- przeznaczenie pod powierzchniową eksploatację terenów przylegających od strony północnej do złoża „Brzegi II” oraz terenów przylegających od strony zachodniej do złoża „Brzegi III”, rozpoznanych geologicznie kategorii C2, wymaga zachowania filarów ochronnych zgodnych z normą PN-G-02100 dla rzek Wisły, Serafy i Drwiny o szerokości 50 m od podstawy odpowietrznej skarpy wału. Tereny te rozpoznano geologicznie w Dodatku do dokumentacji geologicznej złoża „Brzegi” (Decyzja Głównego Geologa Kraju znak: KZK/012/W/5146/86 z dnia 12 września 1986 r.).

II.5.12. Obszary wymagające rekultywacji

Jako obszary wymagające rekultywacji wskazuje się:

- tereny eksploatacji złóż lub poeksploatacyjne: Bonarka-Łagiewniki, Zesławice, Brzegi, Barycz (kopalnia otworowa),

- tereny składowisk, osadników, w tym we wschodniej części miasta wokół kombinatu metalurgicznego.

Dla terenów poeksploatacyjnych dla kopalin wydobywanych spod wody wskazuje się, aby zachować powstałe zbiorniki wodne. Nie należy dopuszczać do ich zasypywania /załadowania/.

II.5.13. Obszary szczególnego zagrożenia

- **Powodzią**

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zdefiniowane są w ustawie Prawo wodne. Ich kompleksowe wskazanie nastąpi w ramach opracowania map zagrożenia powodziowego. W ramach określonej definicji można obecnie wskazać obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim, brzegiem. Rzeka Wisła i Rudawa na całym przebiegu przez Miasto jest zasadniczo obwałowana. Pozostałe dopływy Wisły są częściowo obwałowane, szczególnie u ujścia do rzeki. Występowanie tych obszarów zostało przedstawione na planszy Studium. Wskazywanie pozostałych obszarów szczególnego zagrożenia powodzią następować będzie podczas opracowywania planów miejscowych. Zasady zagospodarowania i zainwestowania ich regulują przepisy odrębne.

- **Osuwania się mas ziemnych**

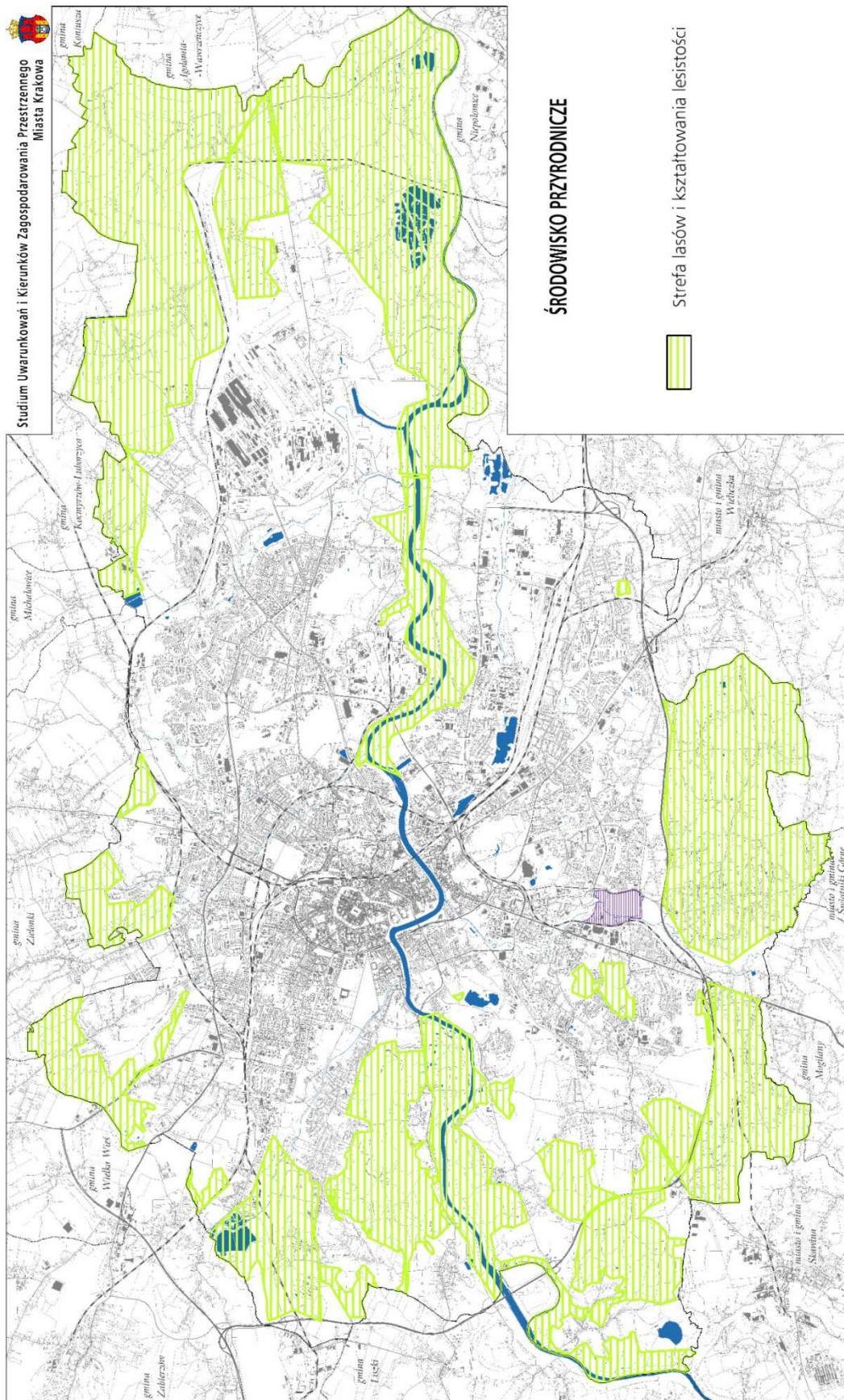
Obszary, na których występują ruchy masowe oraz obszary zagrożone takimi ruchami zostały oznaczone na rysunku Studium z podaniem charakteru zagrożenia. Dla terenów gdzie występują osuwiska, a Studium wskazuje je do zainwestowania, to wskazanie to nie jest wiążące. Nadrzędne znaczenie posiada tutaj uwarunkowanie związane z osuwaniem się mas ziemnych, które należy każdorazowo weryfikować przy przeznaczeniu danego terenu do zainwestowania podczas sporządzania planu miejscowego, poprzez przeprowadzenie wyprzedzającego rozpoznania warunków geologicznych w sposób określony dla wyznaczania i dokumentowania osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi.

II.5.14. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Użytkowanie rolnicze gruntów na terenie Miasta ulega sukcesywnemu ograniczaniu, związanemu z zaniechaniem prowadzenia produkcji rolniczej oraz przekształcaniu gruntów na tereny pod zabudowę. Nie dokonuje się wyodrębnienia osobnej kategorii przeznaczenia jako tereny rolnicze. Użytkowanie rolnicze może funkcjonować bezkonfliktowo w terenach zieleni nieurządzonej.

Również lasy nie posiadają odrębnej kategorii planistycznej. Znajdują się w terenach zieleni urządzonej oraz nieurządzonej. Dla większych kompleksów gospodarka leśna powinna być prowadzona na warunkach określonych w dokumentach planistycznych dla lasów /plan urządzania lasu, inwentaryzacja/ z uwzględnieniem ograniczeń związanych z formami ochrony przyrody. Większość lasów znajduje się w strefie lasów i zwiększania lesistości. Zakłada się, że zwiększanie areału lasów będzie następowało w tej strefie.

Tereny leśne znajdujące się w terenach przeznaczonych do zainwestowania mogą wymagać zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne.

Rys. nr 14 Środowisko przyrodnicze – strefa lasów i zwiększenia leśności.
Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

II.6. Kierunki i zasady rozwoju systemów transportu

II.6.1. Założenia

Utrzymuje się dotychczasowe główne założenia, dotyczące prowadzonej polityki transportowej Miasta, poprzez realizację zasady zrównoważonego rozwoju. System transportu, w myśl tej zasady, powinien umożliwiać harmonijne współdziałanie ze środowiskiem naturalnym i kulturowym, a wewnątrz - chronić komunikację zbiorową i niezmotoryzowaną przed degradacją ze strony motoryzacji indywidualnej, a także - racjonalnie umożliwiać maksymalną dostępność miejsc aktywności dla mieszkańców.

W dziedzinie transportu istotą zrównoważenia rozwoju są działania, mające na celu zapewnienie najbardziej korzystnego – z punktu widzenia jakości środowiska oraz przyjętej wizji rozwoju Miasta – podziału zadań przewozowych tzn. z preferencją dla środków transportu zbiorowego oraz dla ruchu pieszych i rowerów, kontrolę komunikacji indywidualnej poprzez wprowadzanie ograniczeń w dojazdach do wybranych obszarów miasta, ze szczególnym uwzględnieniem centrum. Należy dążyć do zmniejszenia popytu na ruch samochodowy poprzez m.in. sterowanie podażą miejsc postojowych lub dostępnością wybranych obszarów, a przede wszystkim poprzez takie kształtowanie struktury przestrzenno-użytkowej, która zapewni z jednej strony maksymalną dostępność wszystkich miejsc aktywności, a z drugiej sprzyjać będzie podróżom środkami transportu zbiorowego oraz pieszo-rowerowym. Jednocześnie powinny być prowadzone działania na rzecz podnoszenia atrakcyjności systemu komunikacji zbiorowej oraz komunikacji pieszej i rowerowej.

Dzisiejsze tendencje do zwiększającego się ruchu samochodowego oraz odpływu pasażerów z komunikacji zbiorowej powodują konieczność podjęcia działań zmierzających do odwrócenia tego trendu. Zgodnie z dotychczasowymi dokumentami strategicznymi miasta (Strategia Rozwoju Krakowa, Zintegrowany plan rozwoju transportu publicznego na lata 2007 – 2013, Polityka transportowa Miasta Krakowa na lata 2007-2015) zakłada się następujący podział zadań przewozowych:

- ruch pieszy 30%
- ruch rowerowy 15 - 10%
- komunikacja zbiorowa 37 - 38%
- komunikacja indywidualna 18 - 22%.

Przedkłada się kierunki rozwoju transportu w horyzoncie opracowania Studium, określonym na rok 2030, biorąc jednak pod uwagę perspektywę dalszego rozwoju potrzeb transportowych w późniejszym czasie i ewentualnych możliwości ich zaspokojenia. W związku z tym, że koncepcja rozmieszczenia programu urbanistycznego do roku 2030 umożliwia dalszy rozwój miasta, przez umieszczenie w różnych lokalizacjach dodatkowych miejsc pracy i zamieszkania, oszacowano, że może nastąpić przyrost 100 tys. miejsc pracy na terenie Krakowa, a wraz z nimi - dodatkowej liczby mieszkańców: 150 tys. osób na terenie Krakowa i 50 tys. w obszarze podmiejskim. Przewidywana ogólna liczba użytkowników komunikacji w mieście, uwzględniając mieszkańców Krakowa (z doliczeniem krótkich pobytów) oraz dojeżdżających codziennie do Krakowa, wyniosłaby 1200 tys. (przy szacowanej na stan obecny liczbie 1000 tys.). Ogólną liczbę miejsc pracy założono na poziomie 500 tys. (przy szacowanej na stan obecny liczbie 400 tys.).

II.6.2. Rozwój systemu transportu osób

- Transport zbiorowy

- *Komunikacja zewnętrzna*

- podsystem komunikacji kolejowej

Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Kraków uzyska w przyszłości dostęp do kolei dużych prędkości (KDP). KDP może być wprowadzona do Miasta istniejącym korytarzem kolejowym od strony zachodniej - Zabierzowa lub MPL Balice. Zakłada się, że w dalszej kolejności KDP, być może o niższych parametrach technicznych, uzyska kontynuację do Nowego Sącza i Słowacji oraz Zakopanego. Wprowadzenie KDP do Miasta wymusza rozbudowę istniejącego odcinka szlakowego od stacji Kraków Główny do stacji Bieżanów o drugą parę torów. Zakłada się, że pociągi KDP w Krakowie zatrzymywać się będą na dwóch dworcach: istniejącym Kraków Główny i nowym Kraków Zabłocie (w miejscu istniejącego przystanku Zabłocie). Obydwa dworce staną się największymi węzłami komunikacyjnymi Krakowa. Tędy przebiegać będą linie tramwajowe i autobusowe z usytuowanymi tu terminalami, a także linia metra; znajdą się tu również parkingi. Węzeł Kraków Główny obsługiwać będzie przede wszystkim lewobrzeżną część Miasta, dworzec Kraków Zabłocie - część prawobrzeżną.

Z tych samych torów, na obszarze Miasta, korzystać będą również inne pociągi dalekobieżne jak PR, Intercity, lub inne, które dodatkowo zatrzymywać się będą również na nowych stacjach Bronowice i Bieżanów.

W zakresie połączeń kolejowych Krakowa i aglomeracji krakowskiej zakłada się wprowadzenie nowego elementu systemu transportowego - szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA). Dla lepszej dostępności komunikacyjnej Miasta przewiduje się budowę nowych przystanków (oprócz już istniejących, zmodernizowanych) - łącznie z parkingami P&R:

- kierunek Trzebinia: Mydlniki Wapiennik, Mydlniki (przebudowa), Bronowice, Głowackiego, Łokietka (w miejsce Łobzowa), Prądnicka,
- kierunek Balice: MPL Balice, Krzyżówka, Zakliki z Mydlnik, Uniwersytet Rolniczy,
- kierunek Nowa Huta: Nowa Huta, Lubocza, Kocmyrzowska, Jagiełły,
- kierunek Tunel: Piastów, Prądnik Czerwony, Prądnik Biały, Żabiniec,
- kierunek Tarnów: Złocień, Bieżanów (nowa lokalizacja), Podmiłów (w miejsce Prokocimia), Grzegórzecka,
- kierunek Wieliczka: Bieżanów Autostrada,
- kierunek Skawina: Sidzina (przebudowa), Opatkowice, Kliny, Swoszowice (przebudowa), Centrum Jana Pawła II, Bonarka (przebudowa)

oraz budowę łącznicy Zabłocie – Krzemionki, z przebudową obu przystanków.

Przy wszystkich przystankach SKA powinny być przewidziane parkingi przesiadkowe, wraz ze stanowiskami dla rowerów.

Dopuszcza się możliwość organizowania przewozów SKA również na innych liniach kolejowych, czynnych na terenie Krakowa.

Pociągi osobowe i pojazdy trakcyjne obsługiwane będą na dwóch zmodernizowanych stacjach postojowych: Kraków Płaszów i Kraków Towarowy.

- podsystem komunikacji lotniczej

Rozbudowany do roku 2016 do przepustowości 8 mln, a do roku 2030 do 12 mln pasażerów rocznie, MPL Kraków-Balice będzie głównym i najważniejszym „oknem na

świat” Krakowa. Przygotowanie się na znaczny wzrost przewozów lotniczych wymaga gruntownej rozbudowy i przebudowy układu komunikacyjnego wokół portu, z nową lokalizacją węzła autostrady A-4 Olszanica, nowym połączeniem kolejowym i drogowym z centrum Miasta i systemem nowych dróg dojazdowych. Nowy system drogowy i kolejowy obsłuży również planowaną w tym rejonie dużą strefę aktywności gospodarczej.

- podsystem komunikacji autobusowej i mikrobusowej

Komunikacja autobusowa i mikrobusowa, w powiązaniu z Krakowem, obsługiwać będzie przede wszystkim te obszary aglomeracji krakowskiej, które nie są obsługiwane koleją. Przewiduje się zatrzymanie linii aglomeracyjnych przed obszarem śródmiejskim, w terminalach usytuowanych w miejscach umożliwiających przesiadkę pasażerów do komunikacji szynowej (tramwajowej, kolejowej, metra), z parkingami systemu P&R. Proponuje się lokalizację nowych terminali (oprócz już funkcjonujących):

- w powiązaniu z koleją - w sąsiedztwie następujących przystanków SKA: Krzyżówka, Bronowice, Prądnik Czerwony, Piastów, Bieżanów, Zabłocie;
- w powiązaniu z tramwajem - w sąsiedztwie następujących pętli końcowych: CH Conrada, Górka Narodowa, Piastów, Wzgórza Krzesławickie, Branice, Śliwiaka, Mały Płaszów, Bieżanów, Księcia Józefa/Trasa Zwierzyniecka oraz przy przystanku Wielicka/Malborska;
- w powiązaniu z planowanym metrem - w sąsiedztwie następujących przystanków: Bronowice, Igołomska/S7, Bieżanów, MOP Kliny, Mały Płaszów.

Komunikacja autobusowa dalekobieżna obsługiwana będzie, jak obecnie, przez Regionalny Dworzec Autobusowy przy dworcu kolejowym Kraków Główny.

Dla potrzeb ruchu turystycznego powstaną parkingi długiego postoju w rejonie parkingu P&R i terminala autobusowego przy ul. Księcia Józefa oraz w rejonie Czyżyn, połączone z centrum Miasta liniami tramwajowymi i linią metra. Do wykorzystania jest istniejący parking przy ul. Jerzego Turowicza w rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Autobusowy przystanek turystyczny Powiśle pozostanie jako miejsce krótkiego postoju i wysokiej rotacji. Proponuje się wyznaczenie podobnych przystanków w rejonie ul. św. Wawrzyńca - Dajwór - Starowiślna - Halicka oraz Ogrodowa - Pawia - Warszawska.

- podsystem komunikacji wodnej

Nie przewiduje się wykorzystywania Wisły dla potrzeb stałej komunikacji wodnej w relacjach Kraków - aglomeracja.

o *Komunikacja wewnętrzna*

Przyjmuje się, że do podstawowymi środkami transportu zbiorowego będą tramwaj i metro, wraz z szybką koleją aglomeracyjną. Przy scenariuszu znaczącego rozwoju potencjału ludności oraz miejsc pracy i nauki w aglomeracji, przy zastanych, bardzo trudnych do pokonania uwarunkowaniach, hamujących niezbędny rozwój podsystemu tramwajowego w jego węzłowej, śródmiejskiej części - konieczne będzie wdrożenie nowego środka, niezależnego od zabudowy i uwarunkowań transportu naziemnego, który może zapewnić sprawną obsługę komunikacyjną rozwiniętego Miasta - czyli podsystemu metra, funkcjonującego z powodzeniem w europejskich ośrodkach

metropolitalnych różnej wielkości. Nie precyzując z góry parametrów technicznych i cech użytkowych metra dla Krakowa trzeba przyjąć, że pod tą nazwą należy rozumieć szynowy środek transportu o znacznej zdolności przewozowej i bezkolizyjnym przebiegu (w tunelu, na poziomie terenu czy na estakadzie). Równocześnie nie można wykluczać funkcjonowania w okresach przejściowych połączeń tramwajowych na odcinkach przygotowywanych dla metra.

Węzły przystankowe kolei aglomeracyjnej i metra, są ważnymi czynnikami rozwoju zainwestowania miejskiego - ze względu na znaczne potencjały przewozowe tych środków. W ich zasięgu wskazuje się zwiększenie intensywności zagospodarowania terenów.

- podsystem komunikacji kolejowej

Zadaniem szybkiej kolei aglomeracyjnej będzie obsługa ruchu pasażerskiego nie tylko aglomeracyjnego zewnętrznego, ale również, a nawet głównie, wewnętrznego - miejskiego. Stąd konieczność rozbudowy istniejącej infrastruktury kolejowej. Wymienione w niniejszym rozdziale nowe i istniejące przystanki i stacje kolejowe (dworce) będą służyć do obsługi przyległych istniejących i rozbudowywanych osiedli, jak i nowych terenów inwestycyjnych, w tym - na terenach będących własnością PKP w rejonach obecnych stacji towarowych: Dworzec Towarowy, Prokocim, Bieżanów.

Dla obsługi ruchu miejskiego, aglomeracyjnego, regionalnego i dla kolei dużych prędkości przewiduje się zmodernizowany dworzec Kraków Główny, który pozostanie głównym węzłem transportowym Krakowa, skupiającym również przystanki tramwajów i autobusów oraz metra. Na węzeł pomocniczy przeznaczy się nowy dworzec (stację) Kraków Zabłocie (w miejscu przystanku Zabłocie lub przy rozbudowanym moście nad Wisłą), który po wykonaniu łącznicy Zabłocie-Krzemionki przejmie funkcję węzłową dotychczasowej stacji Kraków Płaszów. Tu również usytuowane będą przystanki tramwajowe i autobusowe, a także metra.

Wprowadzanie szczegółowych zmian funkcjonowania systemu transportu kolejowego powinno być poprzedzone sporządzeniem studium wykonalności dla modernizacji i rozbudowy Krakowskiego Węzła Kolejowego.

- podsystem komunikacji metra

Do podstawowych środków transportu Krakowa będzie się zaliczać metro. Przewiduje się, że w okresie perspektywicznym miasto mogłoby być obsługiwane trzema liniami: A, B i C.

Wstępny proponowany przebieg linii wynika z uwzględnienia następujących kryteriów funkcjonalno-ruchowych:

- zgodność z prognozowanymi kierunkami największych przemieszczeń pasażerskich,
- przebieg przez tereny już dzisiaj intensywnie zagospodarowane, ale posiadające jeszcze rezerwy terenowe, a nie obsługiwane przez komunikację szynową,
- zgodność z kierunkami przyszłego rozwoju Miasta najwyższej intensywności,
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru centralnego,
- integracja w najważniejszych węzłach komunikacyjnych Miasta, szczególnie dworcach kolejowych,
- możliwość przejęcia dużego ruchu zewnętrznego w parkingach P&R oraz terminalach autobusowych,
- obsługa peryferyjnych, intensywnie zagospodarowanych obszarów Miasta,
- odciążenie linii tramwajowych na odcinkach o prognozowanych przekroczonych przepustowościach.

W oparciu o nie zostały zaproponowane wstępnie następujące linie i przystanki (w rejonach wymienionych niżej ulic):

Linia A. Stacja techniczno-postojowa (STP) ul. Igołomska (w rejonie węzła z drogą S7) i pierwszy przystanek, al. Jana Pawła II / ul. Klasztorna, Plac Centralny, Rondo Kocmyrzowskie, al. gen. Władysława Andersa / ul. Marii Dąbrowskiej, ul. Dobrego Pasterza / ul. Izydora Stella-Sawickiego, ul. Dobrego Pasterza / ul. Franciszka Bohomolca, Rondo Barei, Rondo Młyńskie, al. Jana Pawła II / ul. Janusza Meissnera, al. Jana Pawła II / ul. Cystersów, Rondo Mogilskie, dworzec Kraków Główny, ul. Basztowa / ul. Floriańska / ul. Sławkowska, AGH, ul. Królewska / ul. Kijowska, ul. Piastowska / ul. Juliusza Lea, al. Armii Krajowej / ul. Zarzecze, dworzec Bronowice.

Długość linii wyniesie ok.19 km, docelowa liczba przystanków 19 (średnia odległość między przystankami 1050 m).

Linia B. Stacja techniczno-postojowa (STP) Bieżanów dworzec, ul. Biskupińska, Mały Płaszów, ul. Nowohucka / ul. Stoczniowców, ul. Przewóz, ul. Stanisława Klimeckiego / ul. Jana Dekerta, dworzec Kraków Zabłocie, ul. Legionów Józefa Piłsudskiego, ul. Krakowska / al. Józefa Dietla, ul. Straszewskiego / ul. Zwierzyniecka, AGH - połączenie z linią A.

Długość linii wyniesie ok.10 km, docelowa liczba przystanków 10 (średnia odległość między przystankami 1100 m).

Linia C. Stacja techniczno-postojowa (STP) Kliny MOP, ul. Komuny Paryskiej / ul. Wojciecha Marii Bartła, ul. Zawila / ul. Borkowska, ul. 8 Pułku Ułanów / ul. Karola Szczerbińskiego, ul. 8 Pułku Ułanów / Trasa Łagiewnicka, ul. 8 Pułku Ułanów / ul. Stefana Grota-Roweckiego, Rondo Matecznego, ul. Legionów Józefa Piłsudskiego - do połączenia z linią B.

Długość linii wyniesie ok. 8 km, docelowa liczba przystanków 8 (średnia odległość między przystankami 1140 m).

Same kryteria funkcjonalno-ruchowe nie są wystarczające do przesądzenia o szczegółowych lokalizacjach metra w planach miejscowych i na kolejnych etapach przygotowania do realizacji lokalizacje te będą podlegać weryfikacjom i uściśleniom. Dla umożliwienia ustaleń w tym zakresie wymagane jest sporządzenie studium wykonalności dla metra i jego powiązań z pozostałą częścią systemu komunikacyjnego Miasta. Wniesiona na załączniku K4 treść graficzna, dotycząca planowanych lokalizacji tras, przystanków i stacji postojowych metra, stanowi treść informacyjną. Dopuszcza się modyfikacje wstępnego przebiegu linii metra, proponowanego w zakresie wynikającym z przyjętych kryteriów funkcjonalno-ruchowych.

- podsystem komunikacji tramwajowej

Podstawowym miejskim środkiem komunikacji szynowej pozostaje także tramwaj. Przewiduje się utrzymanie wszystkich istniejących linii tramwajowych i przekształcenie ich w linie tramwaju szybkiego, dla których trzeba wdrożyć techniczno-organizacyjne środki uprzywilejowania w ruchu. Ponadto, dla uzupełnienia systemu SKA-metro-tramwaj i objęcia komunikacją szynową wszystkich intensywnie zagospodarowanych obszarów Miasta, przewiduje się realizację następujących tras:

- al. Pokoju - ul. Izydora Stella-Sawickiego - ul. Wiślicka,
- Krowodrza Górka - Górka Narodowa,

- Krowodrza Górka - Azory - CH Conrada,
- ul. Witosza - ul. Zakopiańska (w Trasie Łagiewnickiej),
- Bieżanów Nowy - Bieżanów Dworzec,
- Mały Płaszów - ul. Tadeusza Śliwiaka,
- Pleszów - Branice,
- Salwator -ul. Księcia Józefa/Trasa Zwierzyniecka,
- pl. Bohaterów Getta - Most Kotlarski,
- ul. Wielicka – ul. Lipska,
- ul. Piasta Kołodzieja – os. Piastów PKP,
- al. Jana Pawła II - ul. Meissnera – Rondo Barei - Mistrzejowice (wskazaniem dla tej trasy byłoby zaplanowanie jej w formie umożliwiającej przebudowę w późniejszym okresie czasu, z dostosowaniem do podsystemu metra lub z wymianą na trasę metra),
- Rondo Barei – Górka Narodowa (trasa uwarunkowana możliwością powiązania z odcinkiem ww. trasy: al. Jana Pawła II - ul. Meissnera – Rondo Barei).

Łączna długość nowych tras tramwajowych wyniesie ok. 23 km, a z liniami: al. Jana Pawła II – Mistrzejowice oraz Rondo Barei – Górka Narodowa - 30 km.

W powiązaniu z komunikacją tramwajową przewiduje się umiejscowienie następujących parkingów P&R - w obszarach lokalizacji:

- ul. Wielicka/ ul. Malborska,
- Kurdwanów,
- ul. Czerwone Maki,
- Ks. Józefa/Trasa Zwierzyniecka,
- CH Conrada,
- ul. Weissa,
- ul. Pachoskiego,
- Górka Narodowa,
- Czyżyny,
- ul. Igołomska/S-7,
- Mały Płaszów,
- ul. Śliwiaka.

- podsystem komunikacji autobusowej

Komunikacja autobusowa pełnić będzie ważną rolę w obszarach ekstensywnie zagospodarowanych, bez komunikacji szynowej, jako jedyny podsystem komunikacji, jak również w innych kierunkach, głównie obwodnicowych, niezwiązanych z obszarem centralnym, oraz rolę uzupełniającą w obszarach obsługiwanych komunikacją szynową. Na kierunkach o znaczących obciążeniach ruchem pasażerskim, także tych związanych z obszarem centralnym, w których występują trudne warunki do zainstalowania linii tramwajowych (jak Aleje Trzech Wieszców), przewiduje się wprowadzanie, stosownie do potrzeb, środków uprzywilejowania w ruchu, włączając w to budowę specjalnych pasów, a nawet niezależnych jezdni w formule BRT (Bus Rapid Transit). W organizacji i sterowaniu ruchem drogowym przewozy autobusami powinny mieć uprzywilejowaną pozycję. Miejska komunikacja autobusowa wyposażona będzie w terminale usytuowane na końcówkach linii w peryferyjnych obszarach Miasta, w znacznej części w powiązaniu z zewnętrznym systemem komunikacji autobusowej i mikrobusowej. Terminale funkcjonować będą też w rejonie II obwodnicy: Centrum Kongresowe, ul. Prądnicza/ ul. Wrocławska, Dworzec Główny, Dworzec Zabłocie, ul. Powstańców Wielkopolskich/ ul. Wielicka. Istotnym celem

polityki rozwoju i zarządzania ruchem autobusów i mikrobusów będzie zapewnienie dowozu i rozrzędu ruchu pasażerów do przystanków SKA, tramwaju i metra, przy jednoczesnym ograniczeniu dublowania tras komunikacji szynowej.

- podsystem komunikacji wodnej

Komunikacja wodna funkcjonować będzie na Wiśle. Utrzymuje się linię tramwaju wodnego, przedłużoną do Bielan i do Nowej Huty. Dla potrzeb ruchu turystycznego, sportowego i rekreacyjnego może służyć port jachtowy Rybitwy.

- główne węzły integrujące

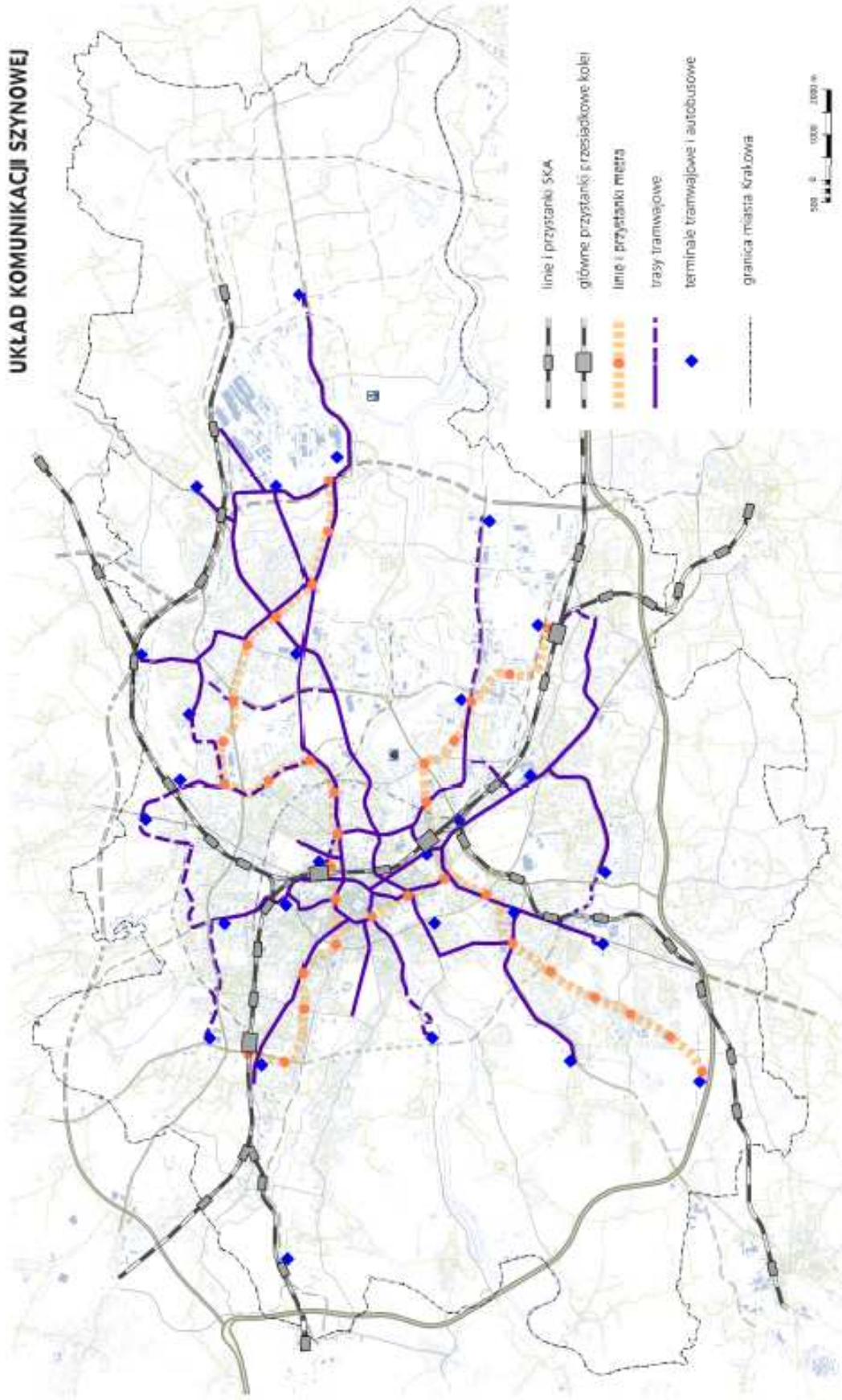
Głównymi węzłami integrującymi system transportu będą: MPL Kraków-Balice, dworce kolejowe: Kraków Główny, Kraków Zabłocie, Kraków Bronowice, Kraków Bieżanów oraz węzły przystankowe, zlokalizowane w rejonach: AGH, Ronda Mogińskiego, Ronda Kocmyrzowskiego, ul. Igołomskiej / drogi S7, Ronda Matecznego. Ważnymi węzłami o funkcji integracyjnej będą także inne zespoły przystankowe komunikacji miejskiej, powiązane z parkingami przesiadkowymi lub/i z przystankami SKA, takie jak Batowice PKP, terminal Czerwone Maki, Płaszów PKP i in.

- prognozowane przewozy pasażerskie

Prognozowane docelowo wielkości przewozów pasażerskich dla transportu wewnętrznego i zewnętrznego na obszarze miasta przedstawiają się w następujących proporcjach:

transport metrem:	30%
transport autobusowy:	23%
transport tramwajowy:	22%
transport kolejowy:	14%
transport mikrobusowy:	11%.

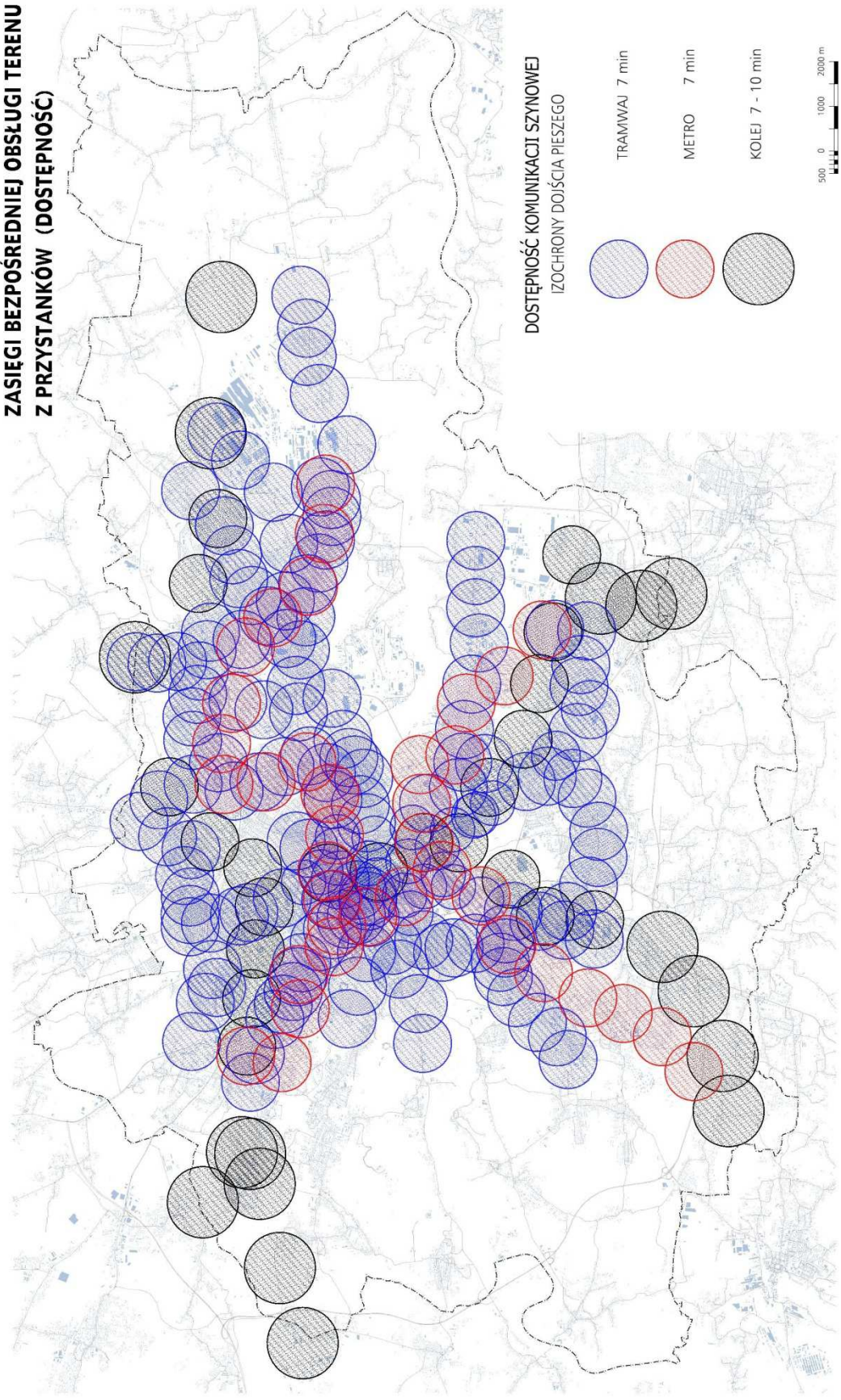
UKŁAD KOMUNIKACJI SZYNOWEJ

Rys. nr 15 Układ komunikacji szynowej

Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

ZASIĘGI BEZPOŚREDNIEJ OBSŁUGI TERENU Z PRZYSTANKÓW (DOSTĘPNOŚĆ)

Rys. nr 16 Zasięgi bezpośredniej obsługi terenu z przystanków (dostępność).
Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

- Transport indywidualny

- *Komunikacja zewnętrzna*

- podsystem komunikacji drogowej

Położenie Krakowa na przecięciu dwóch dróg wysokich klas ma wpływ na rozwój układu drogowo-ulicznego Miasta. Kraków, zgodnie z realizowanymi planami rozwoju sieci autostrad i dróg ekspresowych, leży u zbiegu: autostrady A4 w relacji: Jędrzychowice (granica państwa) - Wrocław - Kraków - Rzeszów - Korczowa (granica państwa) oraz drogi ekspresowej S7: Gdańsk - Warszawa - Kielce - Kraków - Rabka - Chyżne (granica państwa). Ciągi te należą do najważniejszych połączeń krajowych oraz międzynarodowych. Autostrada A4 prowadzona jest w III korytarzu transportowym transeuropejskiej sieci TENT.

Zgodnie z dotychczasowymi dokumentami planistycznymi Miasta układ autostrad i dróg ekspresowych stanowił zamknięty układ obwodnicowy. Układ ten nie ulega zmianie.

Przebieg drogi ekspresowej, dotychczas wariantowany, został ustalony i potwierdzony już przez jej częściową realizację oraz prace projektowe po wschodniej stronie Miasta od węzła Bieżanów z autostradą A4 do węzła Zesławice z północną obwodnicą Krakowa. Jako uzupełnienie pełnego układu obwodnicy w klasie drogi ekspresowej utrzymuje się jego domknięcie po stronie północnej pomiędzy węzłem Modlnica (DK 94 z ul. Jasnogórską) do węzła Zesławice (z drogą ekspresową S7) w przebiegu zgodnym z aktualnie prowadzonymi pracami projektowymi. Autostrada i drogi ekspresowe stanowią IV obwodnicę Miasta.

Układ pełnej obwodnicy pozwala na bardzo dobrą obsługę ruchu zewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem ruchu tranzytowego, ale również zapewnia możliwość kształtowania sieci ulicznej Miasta w dostosowaniu do układu zewnętrznych dróg wlotowych.

Ponadto pełny układ IV obwodnicy zapewnia możliwość wykorzystania systemów sterowania ruchem źródłowo - docelowym w dojazdach do Krakowa oraz ruchem wewnętrznym.

Zaletami przyjęcia powyższego układu dróg ruchu szybkiego są:

- skuteczna ochrona Krakowa przed ruchem tranzytowym,
- możliwość sterowania ruchem źródłowo – docelowym,
- dogodność etapowania odcinków IV obwodnicy Krakowa,
- wykorzystanie korytarzy, rezerwowanych w planach sąsiednich gmin.

- *Komunikacja wewnętrzna*

- podsystem komunikacji drogowej

Układ dróg wewnętrznych

Przyjmuje się utrzymanie dotychczasowych założeń konstrukcji docelowego układu sieci ulic tj. modelu obwodnicowego, z elementami połączeń średnicowych:

- IV obwodnicy o parametrach dróg klas A i S (układ zewnętrzny);
- III obwodnicy o parametrach ulicy w klasie GP, którą stanowi ciąg ulic: al. Armii Krajowej - Trasy Zwierzynieckiej - Trasy Pychowickiej – Trasy Łagiewnickiej – ul. Witosa – ul. Nowosądeckiej - Trasy Nowopłaszowskiej – Trasy Nowobagrowej (przez ul. Mierzei Wiślanej) – Trasy Ciepłowniczej – ul. Nowohuckiej – ul. Izidora Stella-Sawickiego – ul. Dobrego Pasterza – al. gen. Tadeusza Bora Komorowskiego – ul. Lublańskiej – ul. Opolskiej – ul. Josepha Conrada;

- II obwodnicy o parametrach ulic zbiorczych (z dopuszczeniem formuły ruchu uspokojonego), którą stanowią ciągi ulic: al. Juliusza Słowackiego - al. Adama Mickiewicza - al. Zygmunta Krasińskiego - ul. Marii Konopnickiej – ul. Henryka Kamieńskiego, ul. Powstańców Śląskich - ul. Powstańców Wielkopolskich, ul. Stanisława Klimeckiego - ul. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego - ul. Kotlarska - al. Powstania Warszawskiego - ul. Aleksandra Lubomirskiego - ul. Wita Stwosza;
- ciąg ulic: Jerzego Turowicza, Powstańców Śląskich, Powstańców Wielkopolskich, Nowohucka - w klasie ulic G;
- pozostałe ulice jako elementy układu średnicowego pomiędzy III i II obwodnicą – w klasie Z.

Głównymi elementami połączeń układu zewnętrznego i wewnętrznego pomiędzy IV i III obwodnicą, w klasie GP i G, pozostają:

- od zachodu
  - ul. Eliasza Radzikowskiego (w przedłużeniu DK 79),
  - ul. gen. Marii Wittek (Trasa Balicka),
  - ul. Mirowska – ul. Księcia Józefa (w przedłużeniu DW 780);
- od południa
  - ul. Aleksandra Humboldta – Karola Bunscha – Michała Bobrzyńskiego (w przedłużeniu DK 44),
  - ul. Zakopiańska (w przedłużeniu S7 i DK 7),
  - ul. Zbigniewa Herberta – ul. Jerzego Turowicza,
  - ul. Wielicka (w przedłużeniu DK 94 / DK 4);
- od wschodu
  - ul. Tadeusza Śliwiaka - ul. Christo Botewa,
  - ul. Igołomska – ul. Tadeusza Ptaszyckiego – al. Jana Pawła II (w przedłużeniu DK 79),
  - ul. Karola Łowińskiego (z przedłużeniem do stacji PKP Kraków Nowa Huta);
- od północy
  - ul. Kocmyrzowska – ul. Bieńczycka – al. Pokoju (w przedłużeniu DW 776),
  - ul. gen. Leopolda Okulickiego - (w przedłużeniu S7),
  - al. 29 Listopada (w przedłużeniu DK 7) - ul. 6 Sierpnia (Trasa Galicyjska),
  - ul. gen. Stanisława Sosabowskiego - ul. Dominika Ździebły-Danowskiego (Trasa Wolbromska – w przedłużeniu DW 794),
  - ul. Jasnogórska (w przedłużeniu DK 94).

W Studium zostały uwzględnione nowe odcinki dróg, w odniesieniu do obecnego stanu, w wymiarze:

- w klasie dróg ekspresowych – ok. 12 km,
- w klasie dróg głównych i głównych ruchu przyspieszonego – ok. 45 km (oraz ok. 17 km dróg istniejących do rozbudowy),
- w klasie dróg zbiorczych – ok. 66 km.

Ustalenia dla kierunków rozwoju systemów komunikacji w Studium nie obejmują lokalnych układów drogowych (drogi dojazdowe, lokalne i zbiorcze o mniejszym znaczeniu, parkingi lokalne itp.); zakres ten jest pozostawiony do rozstrzygnięć w planach miejscowych i w decyzjach administracyjnych.

- parkingi

Polityka parkingowa stanowi szczególnie istotny element polityki komunikacyjnej w obszarach zurbanizowanych i ważny instrument polityki przestrzennej Miasta.

W trakcie opracowania niniejszej zmiany Studium podjęta została uchwała Nr LIII/723/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie przyjęcia programu parkingowego dla Miasta Krakowa, stanowiąca dokument kierunkowy w zakresie rozwoju systemu parkingowego w Mieście.

W jego ramach zaproponowano lokalizację parkingów wielostanowiskowych w obszarze śródmieścia funkcjonalnego dla łącznie około 18 tys. pojazdów i lokalizację parkingów funkcjonujących w systemie P&R na głównych kierunkach wlotowych do Miasta. Ponadto opracowano analizę funkcjonowania obecnej strefy płatnego parkowania oraz możliwości jej rozszerzenia na cały obszar do II obwodnicy. Rozszerzenie strefy płatnego parkowania na obszar wewnątrz II obwodnicy spowoduje zwiększenie możliwości parkingowych obszaru, głównie poprzez wymuszenie skrócenia czasu parkowania, a tym samym zwiększenie rotacji parkowania. Zaproponowano wyznaczenie zewnętrznej strefy buforowej płatnego parkowania w pasie szerokości ok. 500 -900 m.

Dodatkowo w dokumencie zaproponowano - w ujęciu ilościowym - wskaźniki postojowe dla obszaru Miasta z podziałem na dwa obszary: obszar ograniczeń parkowania, dotyczący śródmieścia funkcjonalnego oraz obszar poza nim. W obszarze ograniczeń wskazano wskaźniki minimalne i maksymalne, aby nie zwiększać potencjału parkingowego w centrum, natomiast na pozostałym obszarze - wskaźniki minimalne. Wskaźniki zostały zróżnicowane dla poszczególnych obiektów budowlanych w zależności od lokalizacji w konkretnej strefie.

Dopuszcza się pomocnicze stosowanie ustaleń uchwał z zakresu polityki parkingowej w sprawach związanych z kształtowaniem polityki przestrzennej, w tym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W miarę możliwości powinny być również uwzględniane przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy.

- parkingi P & R

Studium określa system parkingów funkcjonujących w systemie Park and Ride (P&R). Na terenie Krakowa jest przewidziana lokalizacja parkingów działających w tym systemie, pełniących funkcję integracji systemu drogowego z systemem komunikacji zbiorowej. Ich funkcjonowanie oparte jest o integrację z tramwajem, szybką koleją aglomeracyjną i metrem.

Parkingi P&R lokalizuje się zasadniczo w zewnętrznej strefie Miasta pomiędzy III i IV obwodnicą, na przecięciach głównych kierunków dróg z systemem szynowej komunikacji miejskiej (metro, tramwaj, SKA), poza obszarem śródmieścia Miasta. Ich zadaniem jest zachęcenie kierowców samochodów osobowych do korzystania z komunikacji zbiorowej i tym samym ograniczenie ruchu pojazdów indywidualnych, głównie w strefie centralnej miasta. Tylko pod tym warunkiem można liczyć na akceptację ograniczeń dostępności samochodem do śródmieścia i parkowania w obszarze centralnym Miasta. Wykorzystanie parkingów P&R zależy w znacznym stopniu od skuteczności tych ograniczeń.

- rozwój systemu pieszego i rowerowego

ciągi pieszce

Dla rozwoju ciągów i stref ruchu pieszego konieczne jest stworzenie dogodnych, krótkich powiązań dla pieszych, zapewnienie dostępności przystanków i dworców komunikacji zbiorowej, eliminacja (na ciągach o intensywnym ruchu pieszym) uciążliwości funkcjonalnych, pochodzących od ruchu samochodowego, poprawa

bezpieczeństwa pieszych. Ciągi i strefy ruchu pieszego będą urządzone i rozwijane głównie:

- w centrum Miasta,
- w centrach dzielnicowych,
- w strefach rekreacji.

Kanwą ciągów i stref ruchu pieszego jest układ ulic wyłączonych z ruchu w centrum Miasta, który w przyszłości będzie rozszerzany o promieniste ciągi ulic o charakterze handlowym (Lubicz, Pawia, Warszawska, Długa, Karmelicka, Zwierzyniecka, Krakowska, Starowiślna, Kalwaryjska). Dominować będą ciągi piesze o charakterze lokalnym (wewnątrz strukturalnych jednostek). W celu wyeliminowania uciążliwości ruchu ulicznego i wykorzystania niektórych ulic o dużej szerokości w liniach rozgraniczających zrealizowane będą pasaże wzdłuż tych ulic. Stosowane będą środki należące do szerokiego zakresu działań na rzecz uspokojenia ruchu. Istotne dla podtrzymania atrakcyjności ruchu pieszego będzie zapewnienie dużej liczby połączeń poprzez budowę pasaży w poprzek zabudowy, kładek (w tym przez Wisłę) oraz bezkolizyjnych przejść w poprzek linii kolejowych i ruchliwych ulic, zwłaszcza wyższych klas (np. na połączeniu między Górką Narodową i Prądnikiem Czerwonym, czy w poprzek ciągu ulic Opolska - Lublańska - gen. Bora-Komorowskiego - gen. Leopolda Okulickiego).

system rowerowy

Ruch rowerowy z roku na rok ma coraz większy udział w podróżach miejskich, pomimo ponoszenia stosunkowo niedużych nakładów finansowych na infrastrukturę rowerową. Dalsze zwiększenie udziału ruchu rowerowego w podróżach miejskich może zostać osiągnięte przez rozwój systemu rowerowego, zapewniającego wysokie standardy w zakresie bezpieczeństwa, wygody i atrakcyjności połączeń najważniejszych części Miasta. Na system rowerowy Krakowa, przyczyniający się do zwiększania atrakcyjności tego środka transportu, składają się:

- wydzielone drogi (ścieżki) rowerowe,
- pasy rowerowe „pod prąd” uspokojonych ulic jednokierunkowych (kontrapasy),
- ulice uspokojonego ruchu i strefy zamieszkania,
- kładki i tunele pieszo-rowerowe.

System ten powinien docelowo objąć wszystkie ważniejsze części Miasta i składać się z układu tras głównych (połączenie międz dzielnicowe - między ważniejszymi zespołami zabudowy, znacznie większymi miejscami różnego rodzaju aktywności oraz połączenia zewnętrzne), uzupełnionego siecią łączącą trasy główne. Część tras, m.in. przebiegających w terenach atrakcyjnych krajobrazowo, będzie mieć charakter rekreacyjny. System powinien uwzględniać i realizować potrzebę ułatwień dla ruchu rowerowego, zwłaszcza w miejscach występowania kolizji z ruchem kołowym.

Przedstawiony za planszy K4 i na rys. 18 układ tras rowerowych nie jest zamknięty i możliwe są jego uzupełnienia i modyfikacje, jeśli wystąpią okoliczności to uzasadniające. Łączna długość przedstawionych w Studium tras rowerowych wynosi ok. 450 km.

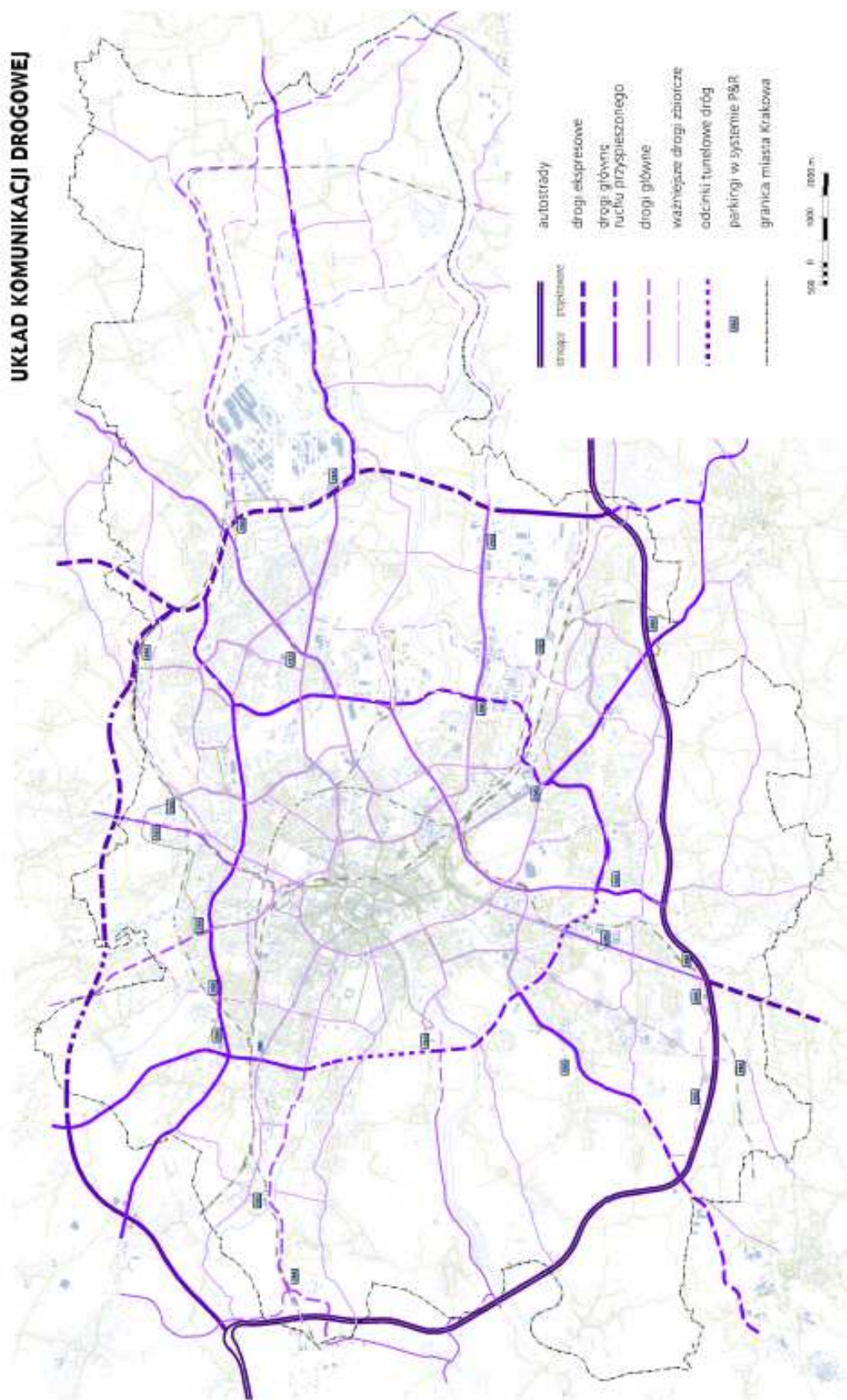
W skład systemu rowerowego wchodzi - oprócz układu tras i urządzeń im służących - także układ stacji i miejsc postojowych (publicznych i niepublicznych). Ważnym elementem systemu jest organizacja udostępniania rowerów miejskich, realizowana w trybie bieżącego zarządzania mobilnością, ale wymagająca stosownych lokalizacji w przestrzeni publicznej dla stacji postojowych.

Wszystkie nowe inwestycje w zakresie tras drogowych (o znaczeniu ogólnomiejskim) oraz linii tramwajowych powinny być realizowane z myślą o ułatwieniu ruchu

rowerowego, zwłaszcza przez prowadzenie wydzielonych dróg rowerowych. W obszarze między I a II obwodnicą generalną zasadą powinno być przekształcanie istniejących ulic w ciągi charakterystyczne dla strefy zamieszkania oraz stref ograniczonej prędkości i w ten sposób zapewnienie rowerzystom odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa przy utrzymaniu dwukierunkowego ruchu rowerowego bez względu na organizację ruchu samochodowego.

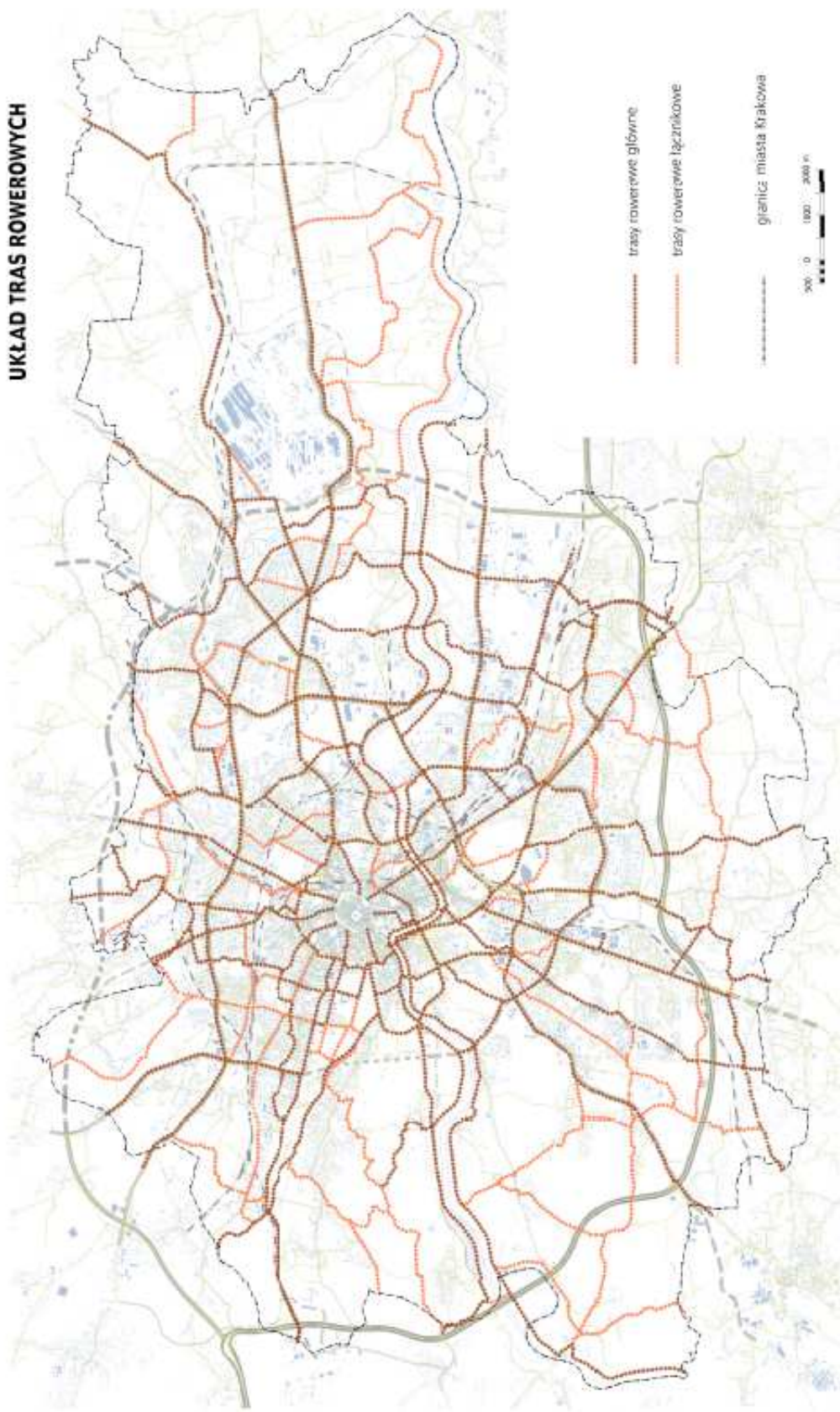
Załącznik graficzny - plansza K4 wskazuje, w schematycznym ujęciu, ogólną (nieszczegółową) lokalizację tras szynowych i ich węzłów przystankowych, tras drogowych i tras rowerowych. Również lokalizacja innych urządzeń komunikacyjnych (terminali, parkingów i in), wyrażona określonymi na rysunku symbolami (piktogramami), ma charakter przybliżenia ich lokalizacji. Ustalenie szczegółowych lokalizacji należy do właściwości planów miejscowych.

UKŁAD KOMUNIKACJI DROGOWEJ

Rys. nr 17 Układ komunikacji drogowej.
 Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

UKŁAD TRAS ROWEROWYCH

Rys. nr 18 Układ tras rowerowych.
Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

II.6.3. Rozwój systemu transportu towarów

- podsystem komunikacji kolejowej

W związku z nowymi kierunkami rozwoju Krakowa zakłada się likwidację stacji towarowych: ładunkowych, przeładunkowych, rozrządowych Kraków Towarowy, Kraków Prokocim, Kraków Bieżanów i przeniesienie ich na teren stacji Kraków Nowa Huta. Zaktywizowany zespół terminala logistycznego stacji Kraków Nowa Huta zapewnić będzie główną rolę w przeładunku towarów w relacjach kolej - kolej i kolej samochód. Dostępność stacji dla podsystemu kolejowego jest możliwa ze wszystkich kierunków z jednoczesnym wyłączeniem z przewozów towarowych odcinka pomiędzy stacją Kraków Płaszów a terenem obecnego Dworca Towarowego.

Terminal Kraków Nowa Huta uzyska znakomitą dostępność transportem samochodowym z drogi ekspresowej S-7 poprzez węzły i rozbudowane ulice Igołomska i Łowińskiego oraz z węzła autostrady A-4 Szarów poprzez przedłużoną w kierunku północnym ul. Brzeską.

- podsystem komunikacji drogowej

W zakresie drogowego transportu ładunków przewiduje się głównie wykorzystanie układu IV obwodnicy w klasie autostrady i drogi ekspresowej w nawiązaniu do planowanego terminala logistycznego Kraków Nowa Huta.

Z wykorzystaniem terminala powinna wiązać się głównie racjonalizacja przewozów towarów (m.in. zmniejszenie samochodowego ruchu ciężarowego, lepsze wykorzystanie potencjału kolei - przewozy kombinowane, zmniejszenie natężenia ruchu samochodów dostawczych oraz obniżenie kosztów magazynowania). Zakłada się, że dzięki stworzeniu terminala w obszarze miasta możliwa będzie znacząca redukcja przewozów towarowych w śródmiejskich rejonach z wykorzystaniem dużych samochodów ciężarowych. Na relacjach terminal – odbiorca (w obszarze Krakowa) transport towarów winien odbywać się pojazdami mniejszymi o dużo niższej uciążliwości dla środowiska.

- podsystem komunikacji wodnej

Biorąc pod uwagę obserwowane tendencje rozwoju transportu wodnego należy uznać za celowe zwrócenie uwagi na wykorzystanie istniejącej drogi wodnej. Obecne zamierzenia, opublikowane w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, nie odnoszą się do wykonania modernizacji drogi wodnej na odcinku górnej Wisły, co jest warunkiem koniecznym funkcjonowania towarowego transportu wodnego w Krakowie. Po modernizacji do wymaganych parametrów transport ten mógłby się odbywać z wykorzystaniem portu rzeczny Kujawy, a połączenie kolejowe pomiędzy portem a terminalem logistycznym Kraków Nowa Huta może wpłynąć zachęcająco na wykorzystanie tego środka transportu. Należy się jednak spodziewać, że byłby to jedynie transport towarów z zewnątrz, zaś dla obsługi samego miasta nie będzie miało istotnego znaczenia. Uruchomienie portu dla funkcji transportowych będzie ponadto uwarunkowane przeniesieniem jego obecnych funkcji, jakie pełni w gospodarce wodno-ściekowej kombinatu metalurgicznego.

II.7. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunalnej

II.7.1. System zaopatrzenia w wodę (Rys. nr 19)

Rozwój systemu zaopatrzenia w wodę będzie polegał na budowie, rozbudowie i przebudowie systemu w zakresie produkcji, dystrybucji i źródeł wody dla zapewnienia niezawodności pracy oraz dla umożliwienia rozwoju urbanistycznego Miasta.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody mieszkańcom,
- 2) poprawa niezawodności systemu zaopatrzenia w wodę poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę obiektów i urządzeń wodociągowych, między innymi hydroforni, urządzeń regulacyjnych i zbiorników wodociągowych,
- 3) obszary wymagające budowy systemu zaopatrzenia w wodę:
  - a) obszar Balic i Olszanicy,
  - b) obszar Mydlnik,
  - c) obszar Bronowic (północna część),
  - d) obszar Kujaw,
- 4) obszary wymagające rozbudowy lub przebudowy systemu zaopatrzenia w wodę:
  - a) obszar północno-zachodnich rejonów Krakowa (Bronowice, Pasternik, Chełm),
  - b) obszar osiedli Górka Narodowa, Prądnika Białego oraz rejon Witkowic,
  - c) obszar wschodnich rejonów Krakowa (Grębałów, Lubocza, Łuczanowice, Węgrzynowice, Wadów, Kościelniki, Ruszcza, Wyciąże, Kujawy, Branice, Przylasek Rusiecki),
  - d) obszar południowo-zachodnich rejonów Krakowa (strefa planowanego zbiornika Libertów): Sidzina, Opatkowice, Kliny, Skotniki, Kobierzyn, rejon ul. Działowskiego-Sapalskiego, Szpital Specjalistyczny im. dr J. Babińskiego,
  - e) obszar osiedli Soboniewice i Kosocice, Rajsko,
  - f) obszar osiedla Bielany,
  - g) obszar Zabłocia, ul. Myśliwskiej i ul. Płaszowskiej oraz rejon Rybitw i Przewozu,
  - h) obszar Tyńca,
- 5) przebudowa i budowa nowych zbiorników i hydroforni wodociągowych w celu stabilizacji ciśnienia wody w sieci,
- 6) rozbudowa i przebudowa zakładów uzdatniania wody w celu unowocześnienia technologii uzdatniania wody, tj.:
  - a) Zakład Uzdatniania Wody „Raba” – modernizacja bloku osadowego oraz systemu dezynfekcji i ozonowania,
  - b) Zakład Uzdatniania Wody „Rudawa” – budowa zbiornika wody pitnej na terenie zakładu, modernizacja filtrów oraz budowa instalacji do ozonowania,
  - c) Zakład Uzdatniania Wody „Dłubnia” – modernizacja filtrów i pompowni wody surowej w Zesławicach oraz adaptacja zbiornika dla potrzeb Zakładu Uzdatniania Wody,
  - d) Zakład Uzdatniania Wody „Bielany” – budowa filtrów oraz przeniesienie istniejącej pompowni wraz z układem dezynfekcji na drugą stronę ul. Księcia Józefa,
- 7) działania na rzecz ograniczenia strat wody i obniżenia awaryjności system:
  - a) rozbudowa procesu monitoringu i sterowania systemem dystrybucji wody,
  - b) modernizacja i przebudowa sieci wodociągowej,

- c) modernizacja systemu ochrony antykorozyjnej,
- 8) rozwój urządzeń wodociągowych do sprzedaży wody do sąsiednich gmin (gmina Wielka Wieś, gmina Zielonki, gmina Michałowice, gmina Wieliczka, gmina Igołomi-Wawrzeńczyce, gmina Koniusza poprzez gminę Kocmyrzów-Luborzyca, gmina Kocmyrzów-Luborzyca, gmina Niepołomice, gmina Zabierzów, gmina Zabierzów, gmina Liszki, gmina Kryspinów i Piekary, gmina Mogilany, gmina Skawina).

II.7.2. System odprowadzania i oczyszczania ścieków (Rys. nr 20)

Rozwój gospodarki ściekowej będzie polegał na budowie, rozbudowie i przebudowie systemu w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków dla zapewnienia niezawodności pracy oraz dla umożliwienia rozwoju urbanistycznego Miasta.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) poprawa niezawodności systemu odprowadzania ścieków poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę obiektów i urządzeń kanalizacyjnych,
- 2) modernizacja Oczyszczalni Ścieków „Kujawy” polegająca na budowie IV-tego ciągu technologicznego wraz z przebudową istniejącego układu technologicznego,
- 3) modernizacja i uszczelnienie kanalizacji sanitarnej dla zmniejszenia ilości wód przypadkowych infiltrujących do kanałów między innymi w osiedlach Kostrze, Skotniki, Sidzina oraz zlewni kolektora Prawobrzeżnego rzeki Rudawy,
- 4) budowa systemów kanałów odciążających w obszarach, w których obecnie występują zakłócenia z odwodnieniem terenu, między innymi osiedle Podwawelskie, rejon ul. Rydlówka, ul. Koszykarska, ul. Dekerta, ul. Portowa oraz odciążenie kolektora w ul. Mistrzejowickiej,
- 5) budowa kolektora ogólnospławnego w ul. Grota Roweckiego oraz kolektora odciążającego kolektor F (kanał nad rzeką Dłubnią, również dla gmin Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca) – dla uniknięcia przepełnień i okresowych podtopień zabudowy w pobliżu przelewów burzowych),
- 6) przebudowa kolektorów dla umożliwienia skanalizowania nowych terenów Borku Fałęckiego, Kurdwanowa i Kobierzyna,
- 7) budowa pompowni na wysokie stany w rzece (NWS) w rejonie dolnej głowicy syfonu pod rzeką Wisłą oraz rejonie syfonu pod rzeką Wilgą,
- 8) likwidacja lokalnych oczyszczalni ścieków „Kostrze”, „Skotniki” i „Sidzina” oraz związana z tym budowa pompowni ścieków i rurociągów przerzutowych do systemu centralnego kanalizacji miasta Krakowa,
- 9) obszary wymagające budowy systemu odprowadzania ścieków:
  - a) obszar osiedli: Kosocice, Rajsko, Soboniewice,
  - b) obszar Olszanicy i Balic,
  - c) obszar wschodnich rejonów Krakowa: Węgrzynowice, Kościelniki, Ruszcza, Wyciąże, Branice,
- 10) obszary wymagające rozbudowy lub przebudowy systemu odprowadzania ścieków:
  - a) obszar południowych rejonów Krakowa: Opatkowice, Sidzina, Swoszowice, Wróblowice, Zbydniowice, Kosocice, Rajsko,
  - b) obszar osiedli: Przewóz, osiedla Rybitwy, ul. Christo Botewa, ul. Półłanki,
  - c) obszar osiedli: Grębałów, Lubocza, Łuczanowice, Wadów, Kujawy, Przylasek Rusiecki,
  - d) obszar osiedli Górka Narodowa, Prądnik Biały i Witkowice
  - e) obszar osiedli: Pasternik i Bronowice Wielkie oraz osiedla Tonie,
  - f) obszar Woli Justowskiej i Chełmu,

- g) obszar osiedla Tyniec, rejon ul. Podgóрки Tynieckie, Pychowice,
- 11) rozwój urządzeń kanalizacyjnych dla przyjęcia ścieków zewnętrznych z gmin sąsiednich do centralnego systemu kanalizacyjnego (gmina Wielka Wieś, gmina Zielonki, gmina Michałowice, gmina Kocmyrzów-Luborzycza, gmina Igołomia-Wawrzeńczyce, gmina Świątniki Górne, gmina Mogilany, gmina Wieliczka, gmina Zabierzów, gmina Liszki).

II.7.3. System odprowadzania wód opadowych (Rys. nr 20)

Rozwój gospodarki wodami opadowymi będzie opierał się na budowie nowych odcinków sieci kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej oraz zapewnieniu poprawy niezawodności systemu odprowadzania wód opadowych poprzez jego rozbudowę i przebudowę.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) poprawa niezawodności systemu odprowadzania wód opadowych poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę obiektów i urządzeń kanalizacyjnych,
- 2) nowe zabudowania realizowane jako dogęszczenia w obszarze systemu ogólnospławnej muszą retencjonować wody opadowe na terenie inwestycji – system ogólnospławnej kanalizacji jest generalnie zamknięty, nie poszerza się jego obszarów,
- 3) zwiększenie zdolności retencyjnych sieci kanalizacyjnej,
- 4) utrzymanie we właściwym stanie technicznym odbiorników wód opadowych, tj. potoków, rzek, zbiorników na ciekach, kanałów, pompowni oraz rowów (konserwacja koryt, systematyczne koszenie skarp brzegowych, odmulanie dna cieku, przeglądy techniczne),
- 5) dostosowanie przekrojów koryta cieków do zwiększonych przepływów, które wynikają z rozwoju budownictwa i zmiany infrastruktury w zlewni przy uwzględnieniu lokalnych ekosystemów,
- 6) zwiększenie przepustowości cieków wodnych powodujących podtopienia (przed wszystkim rzek: Serafy, Wilgi, Sidzinki, Białuchy, Dłubni oraz potoków: Kostrzeckiego, Rozrywki, Strugi Rusieckiej, Pychowickiego, Sudołu Dominikańskiego, Łęgówki, Baranówki, Kościelnickiego, Drwinki, Sudołu od Modlnicy),
- 7) budowa urządzeń do chwilowego zatrzymania największych objętości odpływu, regulujących odpływ, działających odciążająco na sieć kanalizacyjną oraz odbiorniki powierzchniowe, a dodatkowo redukujących nadmierną ilość zanieczyszczeń prowadzonych przez spływające wody opadowe (budowa małych zdecentralizowanych urządzeń do zagospodarowania wód opadowych, w zależności od uwarunkowań lokalnych, z wykorzystaniem retencji i infiltracji).

II.7.4. System zaopatrzenia w ciepło (Rys. nr 21)

Rozwój gospodarki cieplnej będzie opierał się na zapewnieniu poprawy niezawodności miejskiego systemu ciepłowniczego oraz rozbudowie istniejącej sieci cieplnej wraz ze wskazaniem obszarów rozwojowych. W obszarze oddziaływania systemu ciepłowniczego działaniem uzupełniającym w perspektywie długoterminowej, będzie wytwarzanie energii cieplnej w kogeneracyjnych źródłach rozproszonych, w tym wykorzystujących energię odnawialną.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) obszary wymagające budowy miejskiego systemu ciepłowniczego:

- a) rejon ul. Zygmunta Glogera, ul. Henryka Pachonńskiego, ul. Władysława Łokietka, ul. Piaszczynej, ul. Pękowickiej i ul. Adama Vetulaniego,
  - b) Kliny (rejon ul. Spacerowej, ul. Komuny Paryskiej),
  - c) Bronowice Wielkie (rejon ul. Jasnogórskiej, ul. Pasternik)
  - d) Bieżanów (rejon ul. Ks. Jerzego Popiełuszki, ul. Mała Góra, ul. Henryka Sucharskiego, ul. Bogucickiej),
- 2) obszary zwiększenia dostaw ciepła dla nowych odbiorców:
- a) „Specjalna Strefa Ekonomiczna Krakowski Park Technologiczny – Czyżyny”, rejon al. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego, ul. Dobrego Pasterza,
  - b) rejon ul. Franciszka Bohomolca, ul. Reduta i ul. Rozrywka,
  - c) rejon ul. Centralnej i ul. Nowohuckiej,
  - d) rejon objęty projektem strategicznym „Kraków – Nowa Huta Przyszłości”,
  - e) rejon os. Żabiniec, ul. Feliksa Konecznego, ul. Żabiniec,
  - f) rejon ul. Dożynkowej,
  - g) rejon ul. Zarudawie i ul. Hamernia,
  - h) rejon al. 29 Listopada, ul. Kamiennej, ul. Mariana Langiewicza, ul. Prądnickiej, ul. Rogatka,
  - i) rejon ul. Macieja Jakubowskiego, ul. Kosocickej, ul. Kazimierza Kostaneckiego, ul. Słonej Wody,
  - j) rejon ul. Św. Jacka, ul. Wyłom, ul. Zakrzówek,
  - k) rejon ul. Karola Bunscha, ul. Czerwone Maki, ul. dr Jana Piltza, „III Kampus Uniwersytetu Jagiellońskiego”, rejon „Specjalnej Strefy Ekonomicznej Krakowski Park Technologiczny – Pychowice”,
  - l) rejon ul. Adama Bochenka, ul. Podedworze, ul. Szpakowej,
  - m) Biznes Park Zawia,
- 3) wykorzystanie energii uzyskiwanej w procesie termicznego przekształcania odpadów komunalnych na cele wytwarzania m. in. ciepła wraz z włączeniem do miejskiej sieci ciepłowniczej,
- 4) budowa połączenia planowanego Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów z siecią ciepłowniczą,
- 5) ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłowych, z pieców oraz kotłowni opalanych paliwem stałym oraz ograniczenie emisji innych substancji stanowiących o przekroczeniu standardów jakości powietrza poprzez:
- a) stosowanie nowych technologii zmierzających do redukcji zanieczyszczenia powietrza,
  - b) rozwój lokalnych źródeł ciepła poprzez preferowanie źródeł wykorzystujących energię odnawialną oraz źródeł pracujących w technologii skojarzonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej (kogeneracja),
  - c) propozycja lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii:
    - energia słoneczna – Płaszów, Branice, rejon ul. Igołomskiej,
    - energia geotermalna – Przylasek Rusiecki, rejon ul. Rzepakowej,
  - d) wskazanie priorytetowych obszarów zmiany technologii grzewczej: rejon Swoszowic oraz rejon II Obwodnicy,
  - e) likwidację nieefektywnych źródeł ciepła - jako priorytet należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie na paliwa ekologiczne (gaz, olej opałowy), alternatywne źródła energii (energia słoneczna, płytka geotermia, pompy ciepła) lub gdy brak innych możliwości ogrzewanie elektryczne,
  - f) zakaz wykonywania wykopów oraz otworów w celu pozyskania ciepła ziemi w granicach obszaru i terenu górniczego „Mateczny I” oraz „Swoszowice”,

- g) dopuszczenie stosowania wyłącznie następujących rodzajów paliw:
  - gaz ziemny i pozostałe węglowodory gazowe przeznaczone do celów opałowych,
  - olej opałowy i olej napędowy przeznaczony do celów opałowych, z wyłączeniem ciężkiego oleju opałowego,
 w celu ogrzewania lokali lub budynków i przygotowywania ciepłej wody użytkowej,
- h) wymianę kotłów gazowych przepływowych na nowe kotły gazowe z zamkniętą komorą spalania,
- 6) kontynuacja budowy tzw. „spięć pierścieniowych” – w rejonie Zabłocia (podniesienie bezpieczeństwa dostawy energii cieplnej w obszarze magistrali „Południe”) oraz ul. Zawilej (poprawa warunków dostawy ciepła w kierunku Borku Fałęckiego i Łagiewnik), w celu:
  - a) zwiększenia niezawodności dostawy ciepła, w przypadku wystąpienia stanów awaryjnych,
  - b) poprawy parametrów hydraulicznych sieci,
- 7) systematyczne podłączanie nowych odbiorców, poprzez wykonanie nowych sieci oraz przyłączy,
- 8) wymiana niektórych odcinków istniejących sieci ciepłowniczych celem zwiększenia ich przepustowości,
- 9) wymiana armatury sieciowej oraz wymiana sieci magistralnych i sieci osiedlowych na sieci układane w technologii rur preizolowanych,
- 10) kontynuacja programu zwiększenia udziału miejskiej sieci ciepłowniczej w przygotowaniu ciepłej wody użytkowej – likwidacja piecyków gazowych.

II.7.5. System elektroenergetyczny (Rys. nr 22)

Rozwój elektroenergetyki będzie opierał się na zapewnieniu poprawy niezawodności systemu elektroenergetycznego poprzez modernizację systemu, budowę nowych Głównych Punktów Zasilania 110 kV/SN oraz rozbudowę istniejącej sieci wraz ze wskazaniem obszarów, w których jest ona konieczna. W obszarze oddziaływania systemu elektroenergetycznego działaniem uzupełniającym w perspektywie długoterminowej będzie wytwarzanie energii elektrycznej w kogeneracyjnych źródłach rozproszonych, w tym wykorzystujących energię odnawialną.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) rozbudowa istniejącego uzbrojenia elektroenergetycznego wysokiego napięcia poprzez planowaną budowę nowych Głównych Punktów Zasilania 110 kV/SN (planowane stacje to: Balice, Kobierzyn, Kurdwanów, Branice i Batowice),
- 2) rozbudowa linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV:
  - a) budowa kablowej dwutorowej linii 110 kV relacji Dajwór – Salwator,
  - b) budowa kablowej dwutorowej linii 110 kV relacji Centrum – Łobzów,
  - c) budowa kablowej dwutorowej linii 110 kV - istniejąca linia napowietrzna relacji Biezanów – Rybitwy – stacja Staniątka,
  - d) budowa kablowej linii 110 kV relacji Płaszów – Piaski Wielkie,
  - e) budowa linii 110 kV zasilających planowane Główne Punkty Zasilania 110 kV / SN,
  - f) przebudowa jednotorowej linii 110 kV relacji Lubocza – Niepołomice II MAN na dwutorową,

- 3) rozbudowa sieci średniego napięcia, ze względu na brak mocy w istniejącej sieci: Żabiniec, Czyżyny, Lubocza, Zabłocie, Grzegórzki, Kurdwanów, Piaski Wielkie, Kliny Borkowskie, Mateczny, os. Podwawelskie, rejon ul. Marii Konopnickiej, rejon ul. Aleksandra Fredry, rejon ul. ks. Józefa Tischnera, rejon ul. Obronnej, rejon ul. Kazimierza Kostaneckiego, rejon ul. Na Dołach, rejon ul. Stoczniowców, rejon ul. Wita Stwosza, rejon ul. Pilotów, rejon ul. Floriana Straszewskiego, rejon ul. Opolskiej, rejon al. 29 Listopada, rejon ul. Dobrego Pasterza, rejon ul. Reduta, rejon ul. Rydlówka, rejon ul. Piasta Kołodzieja, rejon ul. Rybałtowskiej, rejon ul. Władysława Łokietka, rejon ul. Zygmunta Glogera, rejon ul. Jasnogórskiej, rejon ul. Armii Krajowej, rejon ul. Josepha Conrada, rejon ul. Eliasza Radzikowskiego, rejon al. Jana Pawła II,
- 4) poprawa dostawy energii elektrycznej w rejonie Starego Miasta (w związku z dużą intensywnością wykorzystania energii elektrycznej występują przeciążenia sieci elektroenergetycznej i trudności z podłączeniem nowych odbiorców – brak dostatecznej ilości stacji transformatorowych SN/nN),
- 5) systematyczne podłączanie nowych odbiorców, poprzez wykonanie nowych sieci oraz przyłączy,
- 6) wykorzystanie energii uzyskiwanej w procesie termicznego przekształcania odpadów komunalnych na cele wytwarzania m. in. energii elektrycznej wraz z włączeniem do sieci elektroenergetycznej,
- 7) stosowanie nowych technologii zmierzających do redukcji zanieczyszczenia powietrza,
- 8) rozwój lokalnych źródeł ciepła poprzez preferowanie źródeł wykorzystujących energię odnawialną oraz źródeł pracujących w technologii skojarzonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej (kogeneracja),
- 9) propozycja lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii: energia słoneczna – Płaszów, Branice, rejon ul. Igołomskiej,
- 10) możliwość stosowania ogrzewania elektrycznego w sytuacji braku możliwości podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewania na paliwa ekologiczne (gaz, olej opałowy), alternatywne źródła energii (energia słoneczna, płytki geotermia, pompy ciepła),
- 11) kontynuacja unowocześnienia oświetlenia ulicznego - wykorzystanie nowoczesnej technologii oświetleniowej z proekologicznym, energooszczędnym źródłem światła (źródła światła nie zawierających metali ciężkich),
- 12) zwiększenie efektywności systemu dzięki zastosowaniu różnych rozwiązań technicznych.

II.7.6. System gazowniczy (Rys. nr 23)

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) przebudowa gazociągu wysokiego ciśnienia w rejonie ul. Józefa i Floriana Sawiczewskich,
- 2) połączenie sieci gazowej średniego ciśnienia na terenie osiedli: Bronowice Wielkie Wschód” oraz „Pasternik”,
- 3) połączenie sieci gazowej średniego ciśnienia zasilanych ze stacji redukcyjno-pomiarowej I-szego stopnia Kostrze i Bory Olszańskie z pozostałą siecią gazową średniego ciśnienia zlokalizowaną na terenie Miasta,
- 4) wskazanie priorytetowych obszarów zmiany technologii grzewczej: rejon Swoszowic oraz rejon II Obwodnicy,

- 5) likwidacja nieefektywnych źródeł ciepła - jako priorytet należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie na paliwa ekologiczne (gaz, olej opałowy), alternatywne źródła energii (energia słoneczna, płytka geotermia, pompy ciepła) lub, gdy brak innych możliwości ogrzewanie elektryczne,
- 6) dopuszczenie stosowania wyłącznie następujących rodzajów paliw:
  - gaz ziemny i pozostałe węglowodory gazowe przeznaczone do celów opałowych,
  - olej opałowy i olej napędowy przeznaczony do celów opałowych, z wyłączeniem ciężkiego oleju opałowego,
 w celu ogrzewania lokali lub budynków i przygotowywania ciepłej wody użytkowej,
- 7) wymiana kotłów gazowych przepływowych na nowe kotły gazowe z zamkniętą komorą spalania,
- 8) rozbudowa lub przebudowa sieci gazowej w obszarach rozwojowych i strategicznych:
  - a) wschodnie tereny Krakowa – otoczenie kombinatu metalurgicznego,
  - b) Branice,
  - c) Zabłocie,
  - d) Płaszów-Rybitwy,
  - e) Bonarka,
  - f) rejon portu lotniczego Kraków - Balice,
  - g) Czyżyny-Dąbie,
  - h) rejon III Kampusu UJ w Pychowicach.

II.7.7. Gospodarka odpadami (Rys. nr 24)

Jako nadrzędny cel, przyjmuje się stworzenie na terenie miasta zintegrowanego systemu gospodarki odpadami z objęciem zorganizowanym systemem odbierania odpadów wszystkich mieszkańców. Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) wdrażanie systemu kompleksowej utylizacji odpadów:
  - a) budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów (rejon ul. Giedroycia),
  - b) budowa Zbiorczych Punktów Gromadzenia Odpadów,
- 2) dopuszczenie lokalizacji grzebowisk dla zwierząt w terenach zieleni urządzonej ZU (jednostki urbanistyczne nr: 54, 59, 61, 63),
- 3) proponowana lokalizacja składowania mas ziemnych (Zesławice),
- 4) dalszy rozwój selektywnego zbierania odpadów,
- 5) kontynuowanie wdrażania monitoringu systemu gospodarki odpadami,
- 6) zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie ich do ponownego użycia, recyklingu oraz zastosowaniu innych metod odzysku i unieszkodliwianiu poprzez:
  - a) przerwanie powiązania między rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym oraz położenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów i na ponowne ich użycie,
  - b) intensyfikacja odzysku, szczególnie recyklingu oraz uzyskiwania energii zawartej w odpadach zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
  - c) ograniczenie ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach odpadów,
  - d) likwidacja zjawiska nielegalnego składowania odpadów,
- 7) kontynuacja programu edukacji ekologicznej w kierunku racjonalnego gospodarowania odpadami wśród mieszkańców miasta.

II.7.8. Cmentarnictwo (Rys. nr 24)

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- 1) budowa nowych cmentarzy: w Ruszcy i Podgórkach Tynieckich,
- 2) rozbudowa (poszerzenie) i dogęszczenie istniejących cmentarzy:
  - a) rozbudowa cmentarza Prądnik Czerwony,
  - b) poszerzenie cmentarza Rakowickiego przy al. 29 Listopada,
  - c) poszerzenie cmentarza Podgórze,
  - d) poszerzenie cmentarza Pychowice,
  - e) dogęszczenie cmentarza Grębałów,
- 3) planowana lokalizacja cmentarza wojennego „Glinnik”, ul. Bruzdowa, (w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, Dz. U. nr 39 poz. 311 z późn. zm.),
- 4) dopuszczenie lokalizacji cmentarza w terenach zieleni urządzonej ZU (jednostki urbanistyczne nr: 33, 42, 43, 44, 53, 55, 57, 61, 63),
- 5) poszukiwanie alternatywnych form chowania zmarłych poprzez spopielenie zwłok; spopielarnia zwłok w terenie planowanego cmentarza w Podgórkach Tynieckich, alternatywnie w terenie planowanego cmentarza w Ruszcy.

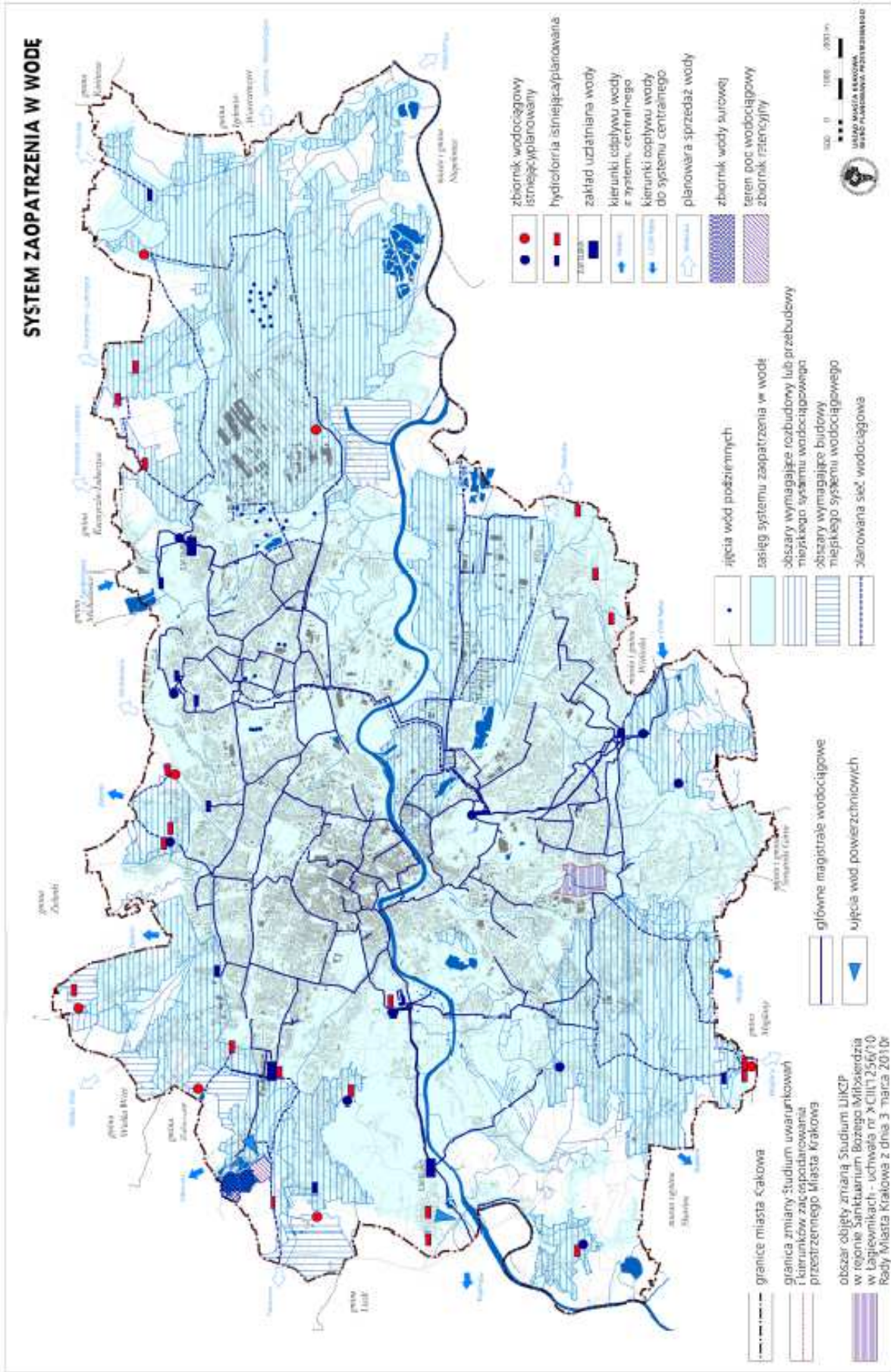
II.7.9. Telekomunikacja

Kierunki rozwoju systemu telekomunikacyjnego powinny być zgodne z ustawą z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. nr 106 poz. 675). Rozwój systemu telekomunikacyjnego będzie opierał się na zapewnieniu poprawy niezawodności, budowie i rozbudowie sieci telekomunikacyjnej.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

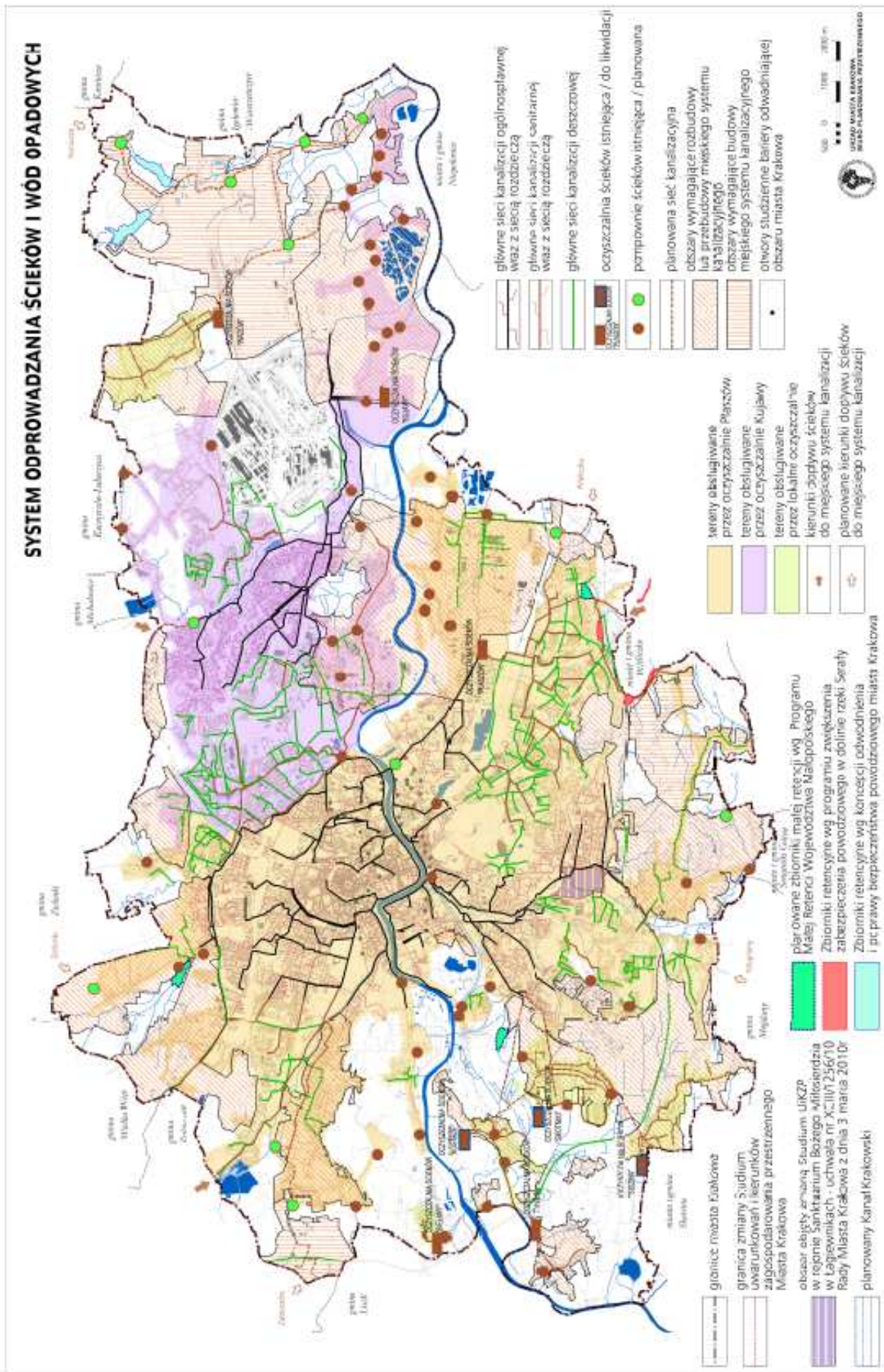
- 1) wspieranie działań operatorów sieci, polegających na dynamicznej rozbudowie i modernizacji systemów telekomunikacyjnych, zarówno formie tradycyjnej jak i z wykorzystaniem nowych technologii,
- 2) poprawa jakości i prędkości transmisji danych,
- 3) wykorzystywanie przez różnych operatorów istniejących w Mieście wysokich budowli i konstrukcji, w celu zredukowania nowo powstających wież i masztów antenowych.

SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

Rys. nr 19 System zaopatrzenia w wodę.
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

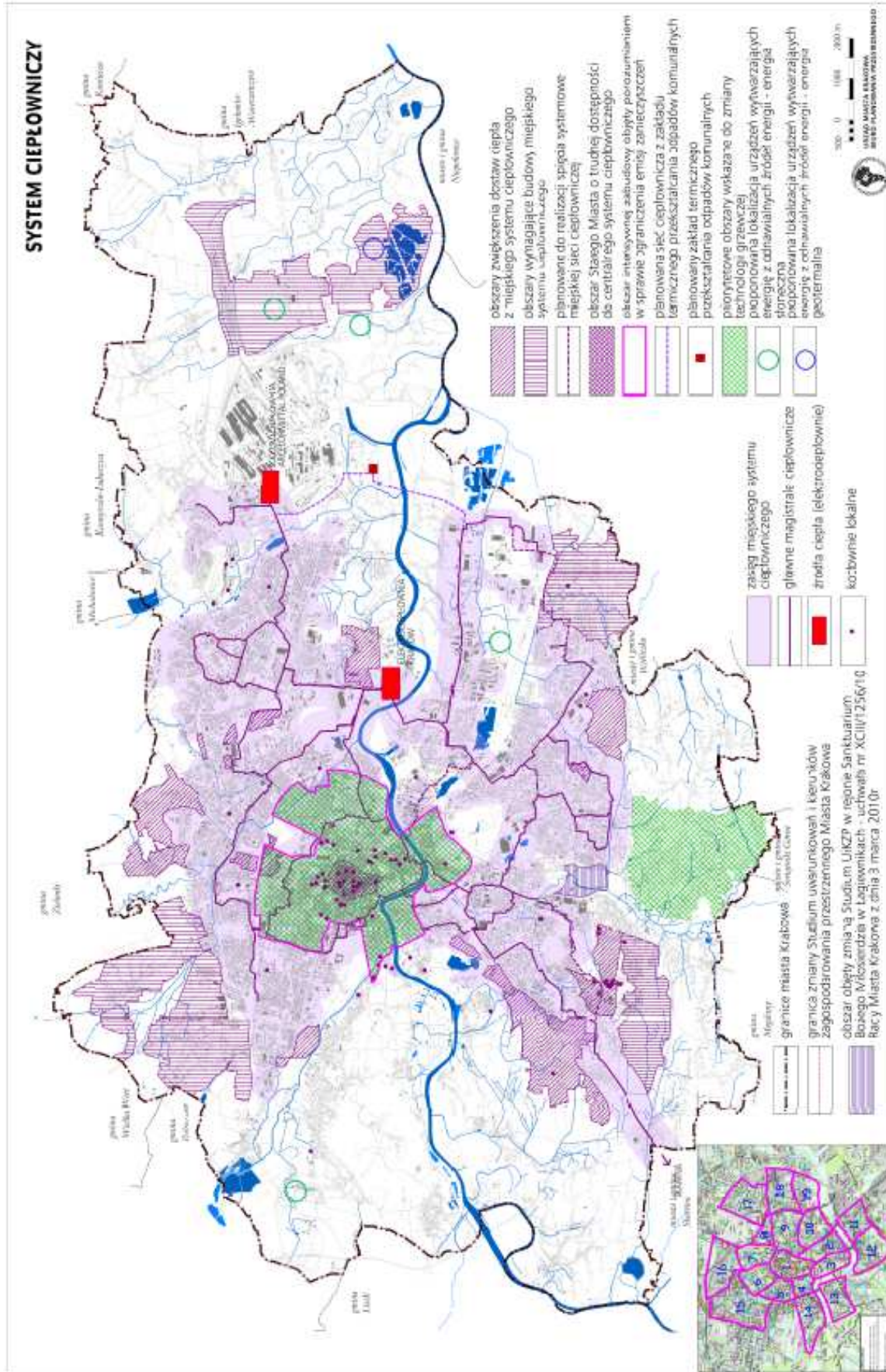
SYSTEM ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW I WÓD OPADOWYCH

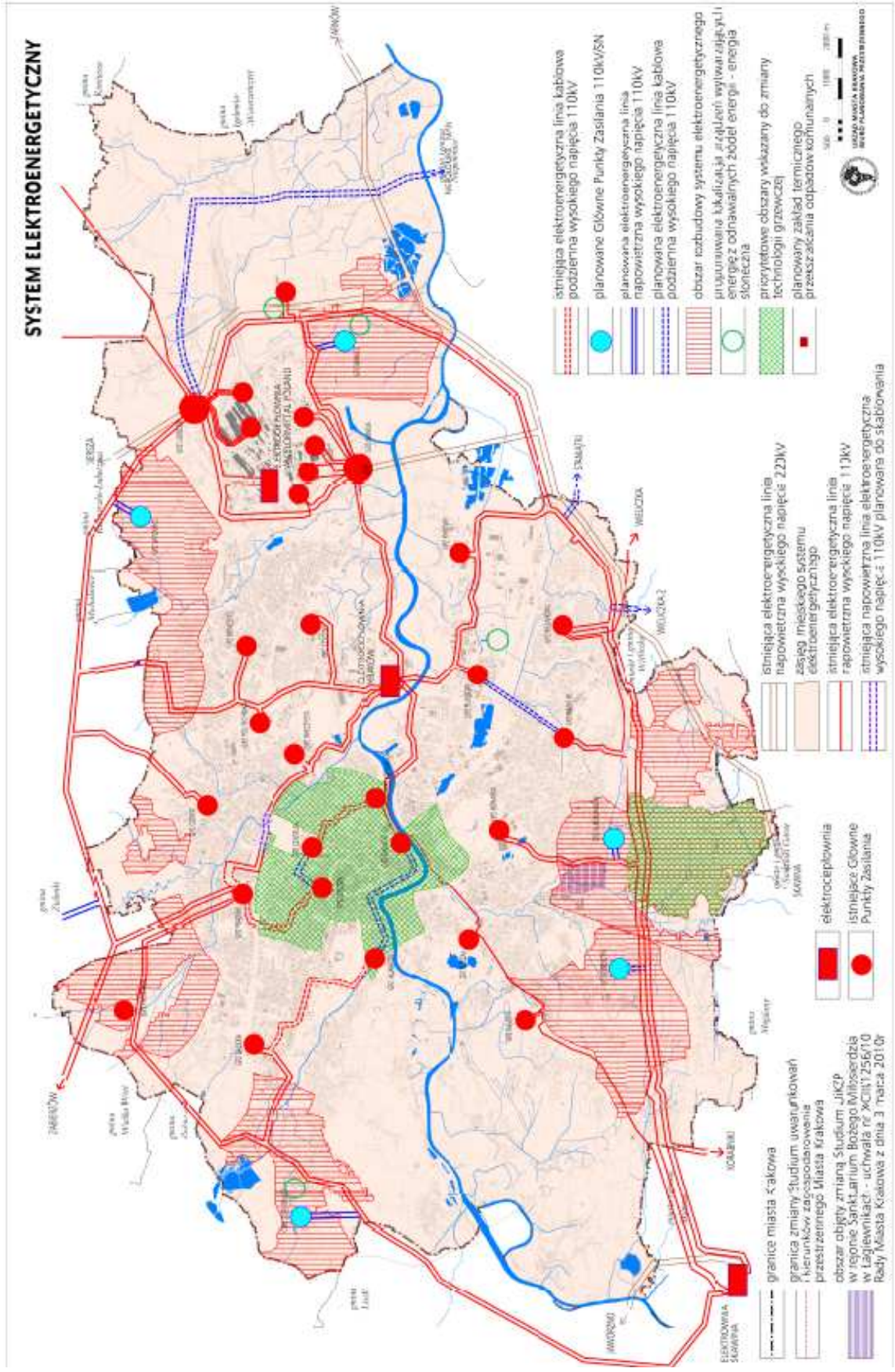
Rys. nr 20 System odprowadzania ścieków i wód opadowych.

Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

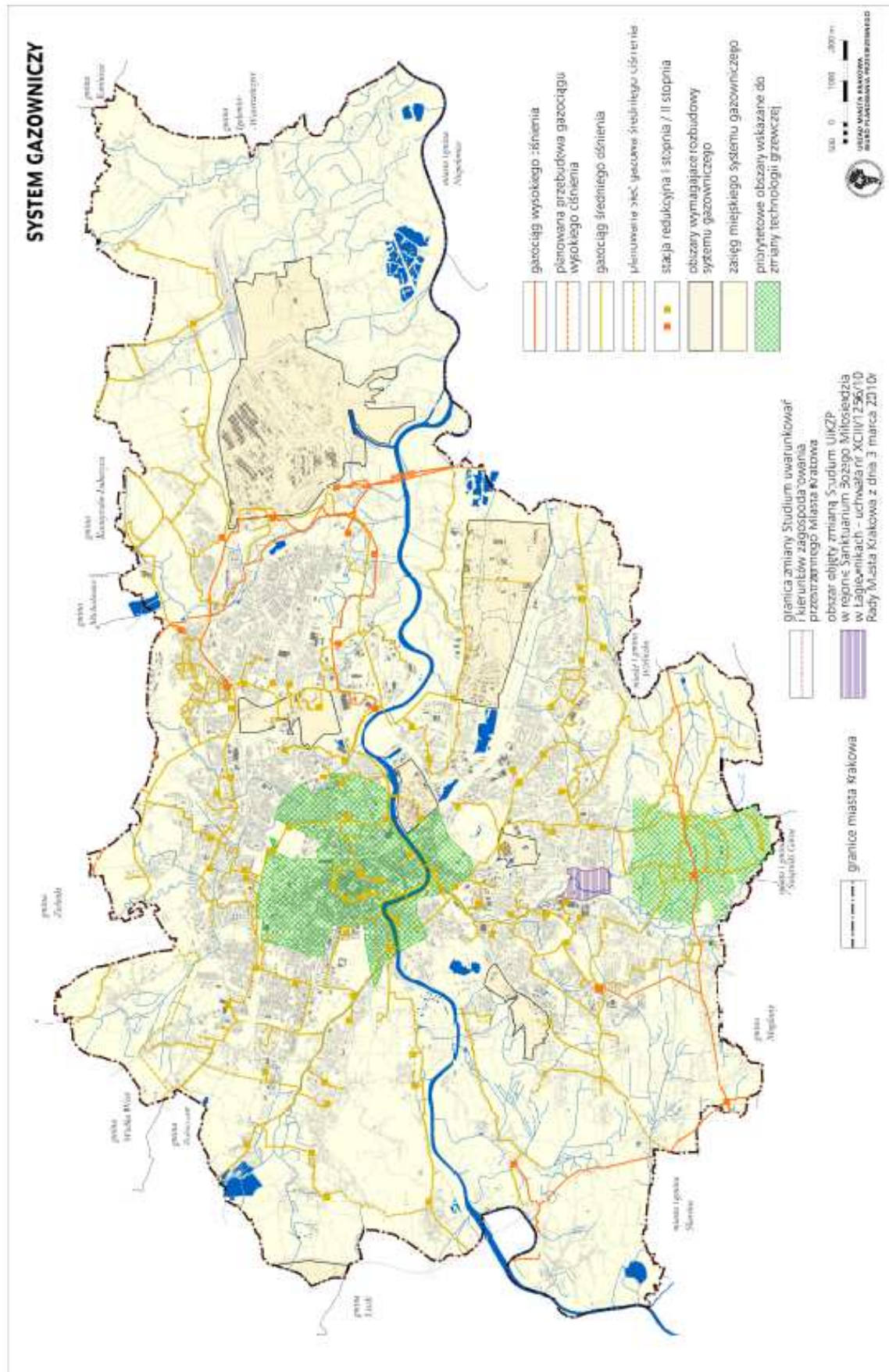

Rys. nr 21 System ciepłowniczy.
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

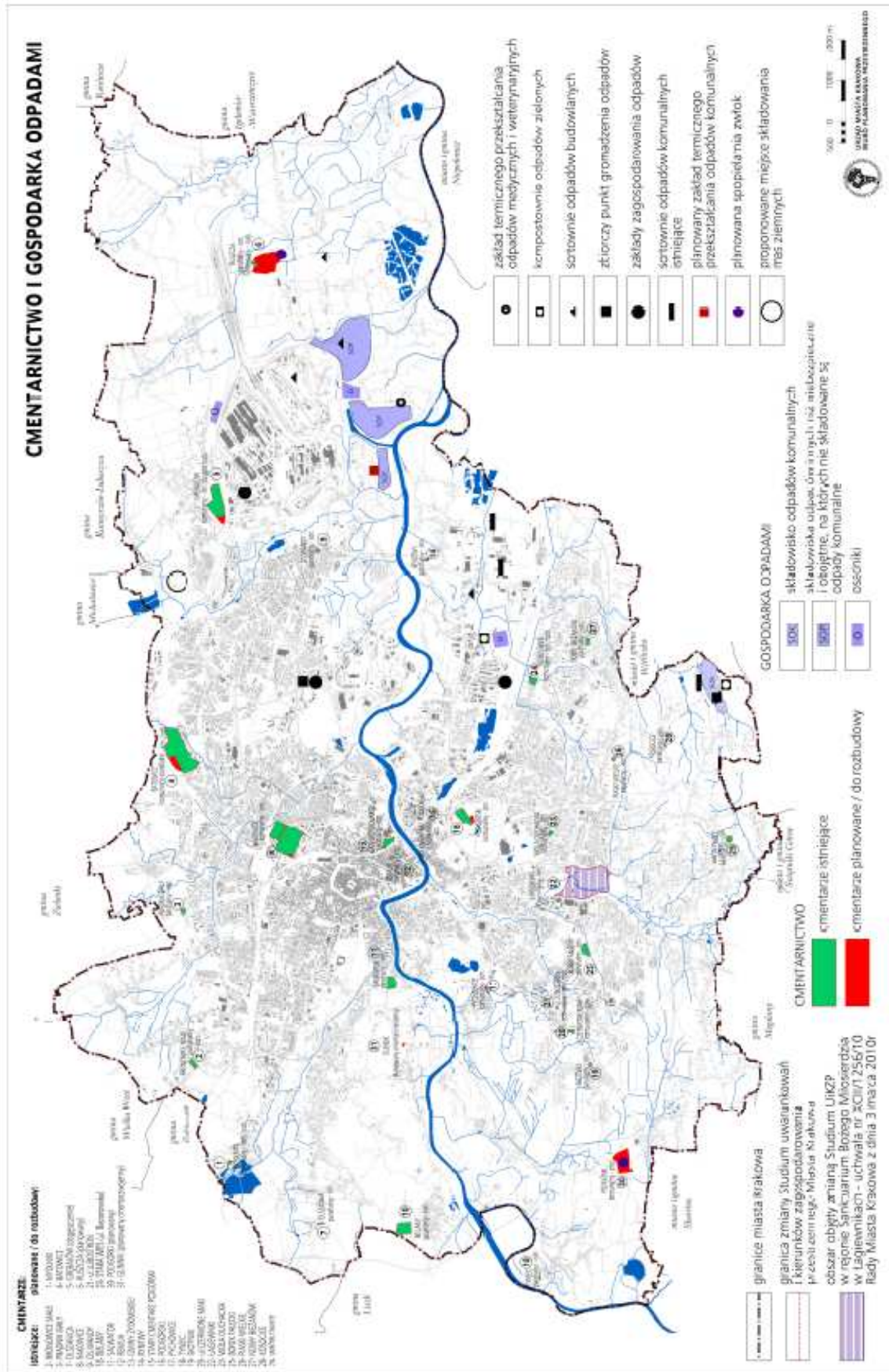
Rys. nr 22 System elektroenergetyczny.

Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

Rys. nr 233 System gazowniczy.

Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

Rys. nr 244 Cmentarnictwo i gospodarka odpadami.
 Źródło: Opracowanie własne Biura Planowania Przestrzennego UMK

II.8. Realizacja polityki przestrzennej

II.8.1. Rozwijanie instrumentarium polityki przestrzennej

Realizacja polityki przestrzennej następuje poprzez wykorzystanie i zastosowanie instrumentów przewidzianych przepisami prawa ogólnie obowiązującego oraz takich, które przyjmie i ustanowi samorząd, działając w ramach swoich uprawnień. Do takich narzędzi zaliczyć można:

- Planowanie miejscowe,
- Projekty miejskie – inwestycje publiczne i prywatno-publiczne,
- Instrumenty finansowe,
- Marketing urbanistyczny,
- Narzędzia instytucjonalne,
- Alternatywne techniki łagodzenia konfliktów,
- Narzędzia informacyjne polityki przestrzennej gminy (techniki GIS / informatyzacja narzędzi polityki przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem techniki zapisu planów zagospodarowania przestrzennego).

II.8.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym narzędziem realizacji polityki przestrzennej są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których zadaniem jest w szczególności ustanowienie regulacji prawnych i standardów zapewniających jakość przestrzeni Miasta, ochronę interesów publicznych oraz warunki prawno-przestrzenne rozwoju, w tym realizacji inwestycji. Plany miejscowe – jako akt prawa miejscowego – ustanawiają warunki zabudowy i zagospodarowania terenu.

Wskazuje się następujące kategorie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Dla obszarów, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub obowiązek ten wynika z przepisów odrębnych:

Obejmują one w szczególności:

- zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – obszary, dla których został utworzony park kulturowy. Tereny te zostały wskazane w rozdz. II.4.4.
- zgodnie z ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych – obszary w strefie „A” ochrony uzdrowiskowej uzdrowiska „Swoszowice”;
- tereny wymagające odlesienia.

Dla obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości:

Na obszarze Miasta nie określa się obszarów objętych obowiązkiem przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, niemniej w przypadku zaistnienia potrzeb dopuszcza się, uwzględniając lokalne uwarunkowania, wyznaczenie w planach miejscowych granic terenów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

Dla obszarów, dla których Miasto zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Główne założenie polityki sporządzania planów miejscowych obejmuje docelowo sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich obszarów Miasta, za wyjątkiem terenów, dla których nie sporządza się planów miejscowych. Dlatego dla obszarów niemających obowiązujących planów miejscowych przewiduje się sukcesywne tworzenie nowych.

Ustala się następujące kryteria zakwalifikowania obszarów Miasta do obszarów priorytetowych, dla których Miasto zamierza sporządzić plany miejscowe w pierwszej kolejności:

- nowe tereny rozwojowe Miasta – plan jest niezbędny dla określenia przyszłej struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- wartościowe zespoły urbanistyczne, krajobrazowe i przyrodnicze – celem planu jest ochrona wartości kulturowych/przyrodniczych,
- tereny włączone w strukturę zieleni miejskiej w celu zintegrowania jej w ciągły system obejmujący również tereny parków rzecznych,
- tereny wymagające przekształceń, rewitalizacji i rehabilitacji – na których procesy społeczno-ekonomiczne skutkowały degradacją tkanki miejskiej, dotychczasowe formy zagospodarowania i aktywności gospodarczej stały się nieaktualne – konieczne jest określenie podstaw przestrzennych dla realizacji nowego programu użytkowego,
- konieczność wyznaczenia rezerw dla infrastruktury transportowej, technicznej lub innych funkcji publicznych o znaczeniu ogólnomiejskim oraz zagwarantowanie odpowiednich zasad ich zagospodarowania i użytkowania.

Zgodnie z ww. kryteriami, w celu prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, w pierwszej kolejności miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny zostać sporządzone w terenach objętych strategicznymi projektami miejskimi:

- „Balice”,
- „Park Rzeki Wisły”,
- „Płaszów - Rybitwy”,
- „Kraków – Nowa Huta Przyszłości”.

Ponadto wskazuje się do objęcia planami miejscowymi tereny w obrębie strefy buforowej obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Obszary wskazane do objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zostały przedstawione na planszy K6 oraz w odpowiednich kartach strukturalnych jednostek urbanistycznych w Tomie III, gdzie zawarto szczegółowe zasady i wytyczne dla gospodarowania przestrzenią.

Granice wyznaczonych obszarów nie należy identyfikować z granicami przyszłych planów - uściślenie granic planów miejscowych nastąpi na etapie przystąpienia do sporządzenia planu miejscowego po przeprowadzeniu wymaganych ustawowo analiz.

Zmiany obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w związku ze zmianą Studium:

Należy wskazać, iż ze względu na fakt pokrycia ponad 40 % powierzchni Miasta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, konieczne będzie wykonanie niezbędnych analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, w celu dokonania aktualizacji obowiązujących planów miejscowych. W oparciu o dokonane ustalenia zostaną sporządzane zmiany obowiązujących planów miejscowych.

II.8.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „inwestycje celu publicznego” to działalność o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim, krajowym), stanowiąca realizację celów wskazanych w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym powinny być realizowane zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w wypadku ich braku – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Jako zasadę przyjmuje się, że planowane są one w dostosowaniu do potrzeb społecznych wynikających z istniejącego zagospodarowania i planów rozwoju Miasta.

Inwestycje celu publicznego na poziomie lokalnym mogą być realizowane w zakresie:

- wydzielania gruntów pod drogi publiczne, budowy, utrzymania oraz wykonania robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- realizacji infrastruktury technicznej lokalnego znaczenia,
- budowy i utrzymania obiektów i urządzeń niezbędnych na potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa publicznego,
- szkół publicznych, publicznych obiektów służby zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych,
- sprawowania opieki nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki,
- świadczenia przez operatora publicznego powszechnych usług pocztowych.

Inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym będą realizowane w oparciu o Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego. Ponieważ inwestycje wskazane w Planie z 2003 r. zostały w większości zrealizowane, a przygotowana zmiana ww. Planu jest w trakcie procedowania i nie została jeszcze zatwierdzona przez właściwe organy, nie wyznacza się w Studium obszarów dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Jedną z ważniejszych niezrealizowanych inwestycji wskazanych w Planie jest budowa kanałów ulgi – Kanału Krakowskiego – dla poprawy zabezpieczenia przeciwpowodziowego Miasta Krakowa. W zmianie Studium pozostawia się rezerwę terenową pod jego realizację. W przypadku jednak, gdy wykonane analizy wykażą brak zasadności jego budowy – zarezerwowany teren zostanie przeznaczony pod zieleń.

Dodatkowo należy wskazać, iż inwestycje celu publicznego o znaczeniu metropolitalnym są ujmowane w uchwałach Rady Miasta Krakowa o Wieloletniej prognozie Finansowej i Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Miasta Krakowa. Obecnie są to m.in.:

- Szybka Kolej Aglomeracyjna (współdział Miasta),

- IV Obwodnica drogowa – w tym: współdziałania Miasta w przygotowaniu budowy drogi ekspresowej S7 oraz budowy północnego odcinka obwodnicy (węzeł Modlnica – węzeł Nowohucki),
- III Obwodnica drogowa – w tym: budowa Trasy Zwierzynieckiej, Trasy Pychowickiej oraz Trasy Łagiewnickiej,

drogowe połączenia radialne – m.in. budowa Trasy Balickiej, rozbudowa ul. Igołomskiej i ul. Kocmyrzowskiej.

Ponadto, inwestycje celu publicznego mogą być realizowane w oparciu o prowadzoną politykę spójności przewidzianą na lata 2014-2020. Jednym z najważniejszych narzędzi wsparcia miast będą Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Proponuje się, by wdrożyć je w Polsce na obszarach funkcjonalnych 18 miast wojewódzkich – a zatem i na obszarze Krakowa.

Samorząd Województwa opracował 10 programów strategicznych, które będą jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania rozwojem regionalnym. Aktualnie trwają prace nad założeniami programów strategicznych, które obejmują określenie celu głównego programu, identyfikację priorytetów, działań i przedsięwzięć strategicznych służących realizacji programu. Już teraz jednak zostały wskazane wstępne wytyczne uwzględniające inwestycje celu publicznego. I tak m.in.:

- w programie „Transport i Komunikacja” – Kraków został wskazany jako nowoczesny węzeł międzynarodowej sieci transportowej, a wśród głównych działań wymienia się m.in.:
  - poprawę dostępności kolejowej Krakowa w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
  - rozwój Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków – Balice wraz z poprawą jego dostępności transportowej,
  - rozbudowę Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej.
- w programie „Ochrona Środowiska” – wskazuje się działania związane np. zabezpieczeniem Krakowa przed powodzią (poprzez budowę pompowni, zbiorników retencyjnych itp.).

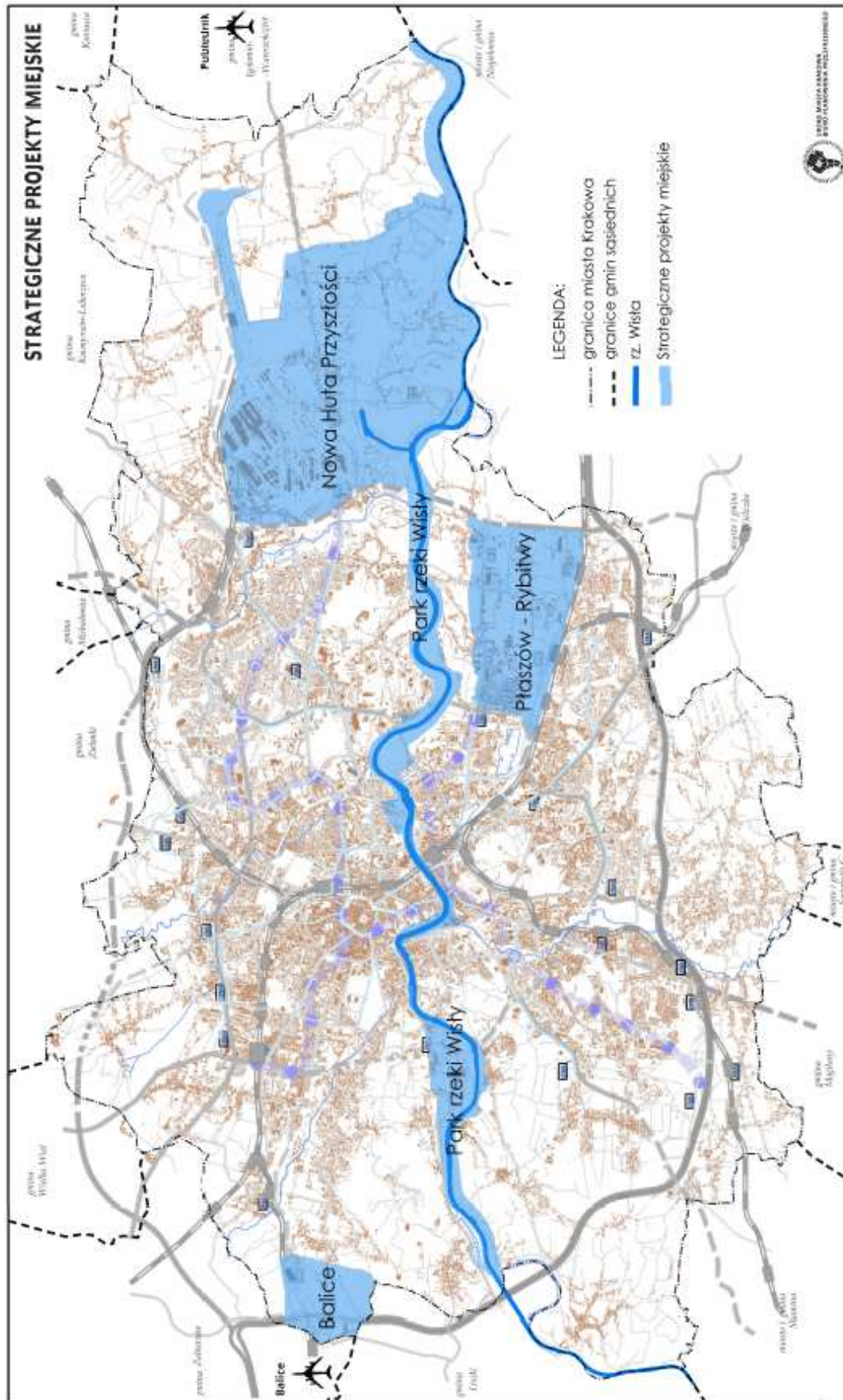
II.8.4. Strategiczne projekty miejskie i metropolitalne

Wśród obszarów problemowych Krakowa znaczenie kluczowe będą miały obszary określane jako „strategiczne obszary problemowe”. Wyznaczenie strategicznych obszarów problemowych i wstępne zarysowanie skali, zasięgu i charakteru funkcjonalnego projektów strategicznych następuje w Studium. Potwierdzenie statusu projektu jako projektu strategicznego nastąpi w nowym dokumencie Strategii Rozwoju Miasta. W tym dokumencie planistycznym sprecyzowana zostanie lista poszczególnych projektów wchodzących w skład danego projektu strategicznego. Ma to znaczenie istotne ze względu na rolę Miasta w przygotowaniu tych projektów a zwłaszcza pozyskania terenów niezbędnych dla realizacji tych projektów, które mają charakter inwestycji celu publicznego.

W odniesieniu do obszarów problemowych o znaczeniu strategicznym polityka przestrzenna Miasta będzie prowadzona w sposób szczególnie aktywny – z dużą dozą zaangażowania sektora prywatnego i instytucji pozarządowych a przede wszystkim z uwzględnieniem procedur partycypacji społecznej w stopniu większym niż tego wymagają procedury formalne planowania przestrzennego. Takie założenie wymaga odpowiednich instrumentów. Z tego powodu przyjmuje się, jako zasadę, że w odniesieniu do obszarów problemowych oznaczeniu strategicznym dla rozwoju miasta stosowane będą

narzędzia zwane „strategicznymi projektami miejskimi”. Określenie „strategiczny projekt miejski” oznacza zbiór / „pakiet” skonfigurowanych projektów inwestycyjnych podejmowanych celem uzyskania zmian w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru, który nosi znamiona obszaru problemowego (w całości lub na znacznej części tego obszaru), przy czym ranga problemów występujących na danym obszarze uzasadnia jego status jako „strategicznego obszaru problemowego” a „wspólnym mianownikiem” tych projektów uznanych jako „projekty strategiczne” Krakowa jest możliwość uzyskania efektu synergicznego. Szansa taka jest w znacznej mierze uzależniona od wzajemnego „skonfigurowania” projektów, co oznacza stworzenie funkcjonalnych i przestrzennych relacji między tymi projektami sprzyjających uzyskaniu wzajemnych korzyści (korzyści aglomeracyjne”) oraz znaczących pozytywnych efektów zewnętrznych.

Rys. nr 255 Strategiczne projekty miejskie
 Źródło: opracowanie własne Biuro Planowania Przestrzennego UMK

Ustala się następujące cztery Projekty Strategiczne Miasta Krakowa:

- **„Balice”**

Skonfigurowany pakiet projektów o charakterze metropolitalnym, wśród których znajdują się między innymi takie przedsięwzięcia inwestycyjne jak: rozbudowa i modernizacja portu lotniczego Balice, modernizacja linii kolejowej wiążącej centrum Krakowa z Portem Lotniczym im. Jana Pawła II i budowa nowego przystanku kolejowego oraz powiązanego z nim układu przystanków innych środków transportu zbiorowego, projekty związane z budową: centrum konferencyjnego, parku naukowo-technologicznego, centrum wystawowego, hoteli, parkingów wielopoziomowych; układu komunikacji wewnętrznej i nowych powiązań z układem zewnętrznym, sieci przestrzeni publicznej (ulice wewnętrzne, ciągi piesze i rowerowe, zespoły zieleni towarzyszącej itp.).

Ważniejsze rejon i odcinki o kluczowym znaczeniu dla strategicznego projektu miejskiego „Balice” (oprócz wymienionych wyżej inwestycji kolejowych) to: budowa trasy Balickiej i Węzła „Balice II”, modernizacja drogi wojewódzkiej 774, zagospodarowanie otoczenia przystanków kolejowych: Lotnisko Balice, Krzyżówka, Kraków – Mydlniki); ukształtowanie systemu ciągów zieleni i tras rowerowych integrujących teren otoczenia Lotniska Balice z ważniejszymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

- **„Park Rzeki Wisły”**

Skonfigurowany zbiór projektów, których wspólnym mianownikiem jest przebudowa / rewitalizacja terenów nadbrzeżnych rzeki Wisły, w tym takie projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju funkcji metropolitalnych Krakowa jak: Centrum Kongresowe, Muzeum Tadeusza Kantora, Centrum Muzyki, Bulwary Zabłocia (przestrzeni publicznych wiążących stację kolejową Kraków – Zabłocie z nowymi muzeami Zabłocia i zespołami zabudowy mieszkaniowej i usługowej zbudowanej w ramach rewitalizacji terenów przemysłowych) – powiązane atrakcyjnymi krajobrazowo ciągami pieszymi i rowerowymi oraz innymi przestrzeniami publicznymi (placyki, tarasy widokowe, sekwencje mini-parków itp. przestrzenie urbanistyczne wyposażone w detal urbanistyczny o wysokim standardzie architektury krajobrazu – licującym z rangą tego „Salonu Miasta”).

Ważniejsze rejon i odcinki o kluczowym znaczeniu dla strategicznego projektu miejskiego: „Park Rzeki Wisły” to: rejon Klasztoru SS Norbertanek i przebudowa ul. Tadeusza Kościuszki, przebudowa („oprawa”) ulic: Monte Cassino i Marii Konopnickiej; Ogród Pamięci Narodowej – u podnóża Wawelu, zagospodarowanie parku przy Bulwarze Wołyńskim i Bulwarze Inflanckim (z budową kładki pieszej w tym rejonie), rozbudowa Muzeum Inżynierii Miejskiej i park przy Bulwarze Kurlandzkim, aranżacja parkowa nadbrzeży rzeki Wisły po stronie Grzegórzek i Zabłocia i budowa kładki pieszej spinającej te dawne dzielnice w rejonie projektowanego Centrum Muzyki. Istotnymi komponentami projektu „Park Rzeki Wisły” będą działania prowadzące do rewitalizacji Starego Podgórze – rekomendowanego do objęcia Parkiem Kulturowym „Stare Podgórze z Krzemionkami” (o którym mowa w rozdz. II.4.4.) i kontynuacja rewitalizacji Kazimierza (zwłaszcza w rejonie ulic: Mostowej, Gazowej, Starowiślniej i Podgórskiej) oraz – odpowiednio: działania mające na celu atrakcyjne ukształtowanie ulic: Kalwaryjskiej, Bolesława Limanowskiego, apo stronie Kazimierza: ul. Józefa Dietla i Grzegórzeckiej. W tym zbiorze przedsięwzięć znajdują się również projekty rewaloryzacji przestrzeni placów: Rynku Podgórskiego, Placu Niepodległości i ul. Legionów Piłsudskiego (u wejścia do Parku Wojciecha Bednarskiego od strony Mostu Józefa Piłsudskiego), kontynuacja projektu przebudowy Placu Bohaterów Getta, ukształtowanie

placu przed Galerią Kazimierz (od strony bulwarów Wisły) oraz stworzenie atrakcyjnej przestrzeni parkowej integrującej projektowane na Grzegórkach Centrum Muzyki z bulwarami nad Wisłą.

- **„Płaszów-Rybitwy”**

Obszar ten charakteryzuje się dużą różnorodnością tak w zakresie struktury podmiotów na nim gospodarujących, jak i funkcji dotychczas tu realizowanych. Jest to jednocześnie jeden z pierwszych w granicach powojennego Krakowa terenów o zdecydowanej funkcji produkcyjnej, wytwórczej i magazynowej. Ponadto tereny kolejowe w rejonie stacji Płaszów to dotychczas najważniejszy element krakowskiego węzła kolejowego, tak w ruchu pasażerskim jak i towarowym. Dlatego na terenie Płaszowa i Rybitw możliwe i zasadne jest wdrażanie m.in. projektów zmian strukturalnych terenów przemysłowych i pokolejowych, przekształcających dotychczasowe ekstensywne użytkowanie (często magazynowo-składowe) tej cennej przestrzeni w kierunku funkcji komercyjnych, biurowych, wysokich technologii i innych. Przedsięwzięcia te powinny doprowadzić do wykształcenia atrakcyjnego miejsca węzłowego o charakterze śródmiejskim z dominantami zaznaczającymi nową tożsamość tej części Krakowa – na obszarze tym, w jego wschodniej części, będzie istnieć możliwość lokalizacji zabudowy wysokościowej. Zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego, ważnym uzupełnieniem projektów rewitalizacji terenów przemysłowych są projekty rewitalizacji zdegradowanych terenów zieleni, w tym również zieleni towarzyszącej pobliskim Bagrom, stanowiącym tradycyjne miejsce wypoczynku i rekreacji mieszkańców Krakowa, a także wzdłuż Drwiny.

Znaczenie kluczowe dla realizacji strategicznego projektu miejskiego „Płaszów-Rybitwy” będą miały następujące przedsięwzięcia infrastrukturalne: kontynuacja realizacji trasy S7, przedłużenie linii tramwajowej w kierunku wschodnim czy wykorzystanie ok. 90 hektarowej rezerwy terenów kolejowych po północnej stronie stacji Kraków – Prokocim, „uwolnionej” w wyniku strategicznej zmiany dotyczącej lokowania głównej towarowej stacji kolejowej na obszarze Miasta.

- **Kraków – Nowa Huta Przyszłości**

/na bazie wyników konkursu „Kraków – Nowa Huta Przyszłości” oraz założeń Miejskiego Programu Rewitalizacji dla obszaru nr VIII/

Celem projektu „*Kraków - Nowa Huta Przyszłości*” jest kompleksowa rewitalizacja infrastrukturalna, funkcjonalna i społeczna bardzo zróżnicowanego pod względem dotychczasowych funkcji i struktury zagospodarowania terenu o powierzchni prawie 5,5 tys. hektarów. Realizowana w jej ramach rewitalizacja obszarów przemysłowych stworzy największą rezerwę terenów inwestycyjnych Miasta. Jego racjonalne wykorzystanie w perspektywie kilkudziesięciu lat zdynamizuje dotychczasowy rozwój Krakowa powodując, że stanie się on Miastem liczącym około miliona mieszkańców i wysunie się na pozycję lidera wzrostu nie tylko w pasie Polski Południowej, ale i Europy Środkowo-Wschodniej. Włączenie społeczno-gospodarcze tego obszaru w istniejącą tkankę miejską stworzy nową jakość przestrzeni miejskiej Krakowa, wzmacniając jego atrakcyjność poprzez różnorodność i elastyczność funkcji o randze metropolitalnej, komplementarnych względem istniejących produktów Miasta. Proces tworzenia założeń i realizowania projektu wymaga zaangażowania znaczącej liczby podmiotów, w tym między innymi: społeczności lokalnych i ich organizacji; właścicieli gruntów; obecnych i potencjalnych przedsiębiorców oraz inwestorów; władz Miasta Krakowa; właścicieli kombinatu metalurgicznego; uczelni wyższych; instytucji państwowych; właścicieli

i operatorów infrastruktury, w tym infrastruktury nowoczesnej gospodarki; podmiotów kreujących ofertę edukacyjną, kulturalną, sportowo-rekreacyjną, turystyczną i rozrywkową Krakowa; specjalistów od rozwoju miejskiego, w tym architektów, ekonomistów, kulturoznawców, socjologów, urbanistów. Powstająca w ramach projektu nowa przestrzeń miejska ma zainspirować jej mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w jej kreowaniu, wzmocnić walory jako dogodnego miejsca zamieszkania, spędzania wolnego czasu i uczestnictwa w kulturze. Powinna także kreować warunki dla zachowań przedsiębiorczych i innowacyjnych przejawiających się w generowaniu w sposób organiczny nowych funkcji oraz sprzyjających postawom adaptacyjnym wobec współczesnych wyzwań rozwoju.

Jednym z najistotniejszych elementów projektu będzie stworzenie strefy aktywności gospodarczej poprzez wzbogacenie bazy ofert inwestycyjnych Krakowa o nowe uwalniane przez kombinat metalurgiczny i Skarb Państwa tereny, a co za tym idzie wzmocnienie pozycji ekonomicznej Krakowa o różnorodne, nowoczesne technologicznie i nieuciążliwe środowiskowo branże nowoczesnego przemysłu i usług opartych na wiedzy. To obszar łączący kreatywność, innowacyjność oraz lokalną przedsiębiorczość, w oparciu o potencjał nowych terenów inwestycyjnych.

Lokalizowane mają tu być przede wszystkim nowoczesne usługi biznesowe, parki przemysłowe i technologiczno-naukowe, centra logistyczne, w tym także komplementarne gałęziowo względem profilu kombinatu metalurgicznego, nieuciążliwe środowiskowo, działalności przemysłowe związane z klastrami przemysłów: inżynierii materiałowych, mechaniki i automatyki przemysłowej, inżynierii środowiskowej, produkcji aparatury sterowania procesami przemysłowymi, technologiami informatycznymi dla transportu, inteligentnymi systemami zarządzania transportem.

Różnorodność i nowoczesność technologiczna zlokalizowanych działalności ma stać się gwarantem elastyczności i prężności całej bazy ekonomicznej Krakowa. Obszar objęty projektem „*Kraków – Nowa Huta Przyszłości*” stanie się „przyciągającą” biznes przestrzenią miejską, w której struktury gospodarcze w sposób elastyczny wyprzedzają i adaptują zmiany na globalnych rynkach.

Bardzo istotne będzie także wykreowanie obszaru „*Kraków – Nowa Huta Przyszłości*” jak Eko- i Smart- dzielnicy. Projekt pozwoli, więc nie tylko na wykreowanie nowej przestrzeni miejskiej w zakresie udogodnień dla innowacji i kreatywności, ale także przemyślane wykorzystanie istniejących obecnie terenów zielonych dla stworzenia atrakcyjnej oferty rekreacyjno-rozrywkowej. Otwarte tereny zielone, na których do dnia dzisiejszego zachowała się funkcja rolnicza, a także między innymi łąki („Łąki Wielkie”), zbiorniki wodne („Przylasek Rusiecki”), „rzeka Wisła”, „Wyspa Pleszowska”, „Starorzecze Holendry”, „Przewóz”, „Wola Rusiecka”, stanowią o dużym potencjale rekreacyjnym tego miejsca, wyróżniającym obszar projektu na tle miasta, a także stwarzają możliwości tworzenia krótkich łańcuchów produkcji w zakresie zaopatrzenia w lokalne produkty.

Projekt finansowany powinien być ze środków budżetowych Miasta, programów strukturalnych i regionalnych pozwalających wykorzystywać fundusze unijne, środków własnych uczelni i inwestorów prywatnych. Jako inwestycje miejskie – oprócz inwestycji w infrastrukturę i obiekty użyteczności publicznej – należy rozważyć te przedsięwzięcia, które zainicjują inwestycje ze strony prywatnych lub innych inwestorów, którzy nie zdecydowaliby się na realizację bez wcześniejszego impulsu ze strony sektora publicznego.

Na obszarze objętym omawianym projektem strategicznym proponuje się następujące, główne kategorie użytkowania terenu:

- 1) tereny komunikacji – tereny istniejących i nowych dróg kołowych, linii i stacji kolejowych, linii tramwajowych, dróg rowerowych i przestrzeni publicznych;

- 2) tereny aktywizacji naukowo-technologicznej – Park Naukowo-Technologiczny „Branice”;
- 3) tereny przemysłowe i usługowo-przemysłowe – realizowane w ramach uwalnianych terenów kombinatu metalurgicznego oraz w pasmach wzdłuż istniejących i nowych dróg;
- 4) tereny przemysłowo-składowe logistyki w północnej części obszaru, w sąsiedztwie bocznic kolejowej;
- 5) tereny usługowe – w nowym centrum dzielnicy, a także w pasmach wzdłuż ul. Igołomskiej i w dogęszczanej strukturze istniejącej zabudowy;
- 6) tereny mieszkaniowe – w nowym centrum, a także w paśmie wzdłuż ul. Igołomskiej, w paśmie pomiędzy nowym centrum a Przylaskiem Rusieckim oraz w dogęszczanej strukturze istniejącej zabudowy;
- 7) tereny usług użyteczności publicznej tworzące Strefę kultury i techniki, obejmujące Centrum Nauki i Techniki / Muzeum Stali, Nowa Huta Post-Industrial Culture Park, centrum konferencyjno-wystawiennicze, wraz z usługami towarzyszącymi;
- 8) tereny rekreacji w tym parki i obszary zielone, ścieżki rowerowe, nabrzeża, przestrzenie publiczne, a także „Centrum Wielkoskalowych Plenerowych Wydarzeń Kulturalnych Błonia 2.0”;
- 9) tereny zieleni, zachowujące istniejące walory przyrodnicze terenu z powiązaniem ich korytarzami ekologicznymi;
- 10) tereny infrastruktury technicznej niezbędne do funkcjonowania nowej dzielnicy, rozwijane w oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną.

II.8.5. Kierunki rewitalizacji

Nadrzędne cele procesu rewitalizacji

Procesy rewitalizacji obejmują identyfikowanie istniejących względnie zaostrzających się problemów i negatywnych zjawisk natury przestrzennej, funkcjonalnej, społecznej i budowlanej oraz wskazanie potencjalnych sposobów ich zniwelowania, usunięcia lub zapobiegania ich powstawaniu względnie eskalacji. Nadrzędne cele procesu rewitalizacji to:

- 1) dostosowanie warunków życiowych i mieszkaniowych społeczeństwa lokalnego do współczesnych standardów,
- 2) wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej i tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy,
- 3) zachowanie i rewitalizacja budynków i obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych,
- 4) podniesienie walorów przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- 5) poprawa sytuacji ekologicznej oraz modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej.

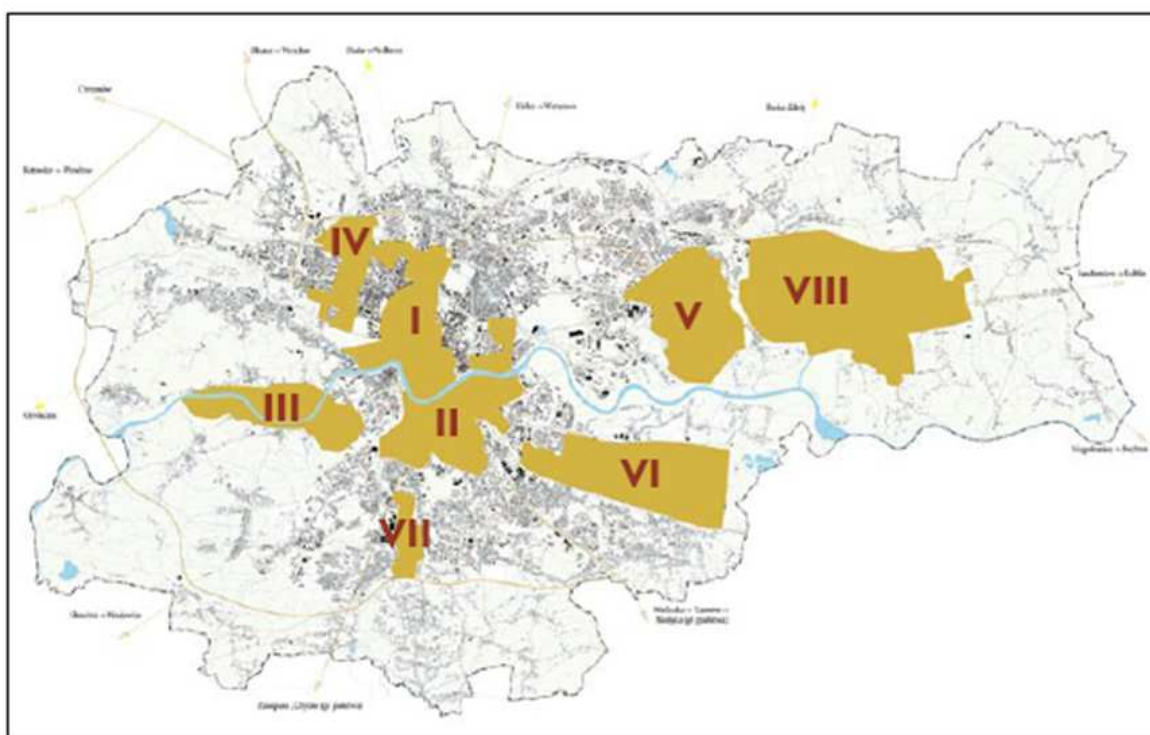
Miejski Program Rewitalizacji Krakowa

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa został przyjęty uchwałą Nr LII/672/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r. Nadrzędnym celem dokumentu jest zidentyfikowanie i wyznaczenie obszarów kryzysowych na terenie Miasta Krakowa oraz podjęcie odpowiednich działań mających zniwelować negatywne zjawiska i doprowadzić do zrównoważonego rozwoju. Ze względu na swoją specyfikę program ma charakter zintegrowany, wieloletni i interdyscyplinarny.

Delimitacja obszarów kryzysowych uwzględniała analizę w skali całego Miasta, według następujących kryteriów:

- 1) wysokiego poziomu bezrobocia mieszkańców,
- 2) wysokiego poziomu ubóstwa oraz trudnych warunków mieszkaniowych,
- 3) wysokiego poziomu przestępczości,
- 4) niskiego poziomu wykształcenia mieszkańców,
- 5) niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- 6) wysokiego poziomu degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- 7) wysokiego poziomu zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Obszary zdegradowane zdefiniowano, jako charakteryzujące się łącznie, co najmniej trzema z wyżej wymienionych kryteriów. Na tej podstawie wyodrębniono osiem zespołów rewitalizacyjnych.

Rys. nr 266 Zespoły rewitalizacyjne w Krakowie.

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji Krakowa

Jako priorytetowe zadania rewitalizacyjne wyznaczono: rejon „Starego Miasta” w obrębie II obwodnicy wraz ze „Starym Podgórzem”, „starą” Nową Hutę z sąsiadującymi „Łąkami Nowohuckimi” oraz „Zabłocie”.

Miejski Program Rewitalizacji określa m.in. następujące operacyjne cele i działania procesu rewitalizacji:

- 1) Zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa, jako metropolii i centrum regionu małopolskiego.
- 2) Skoordynowany i zrównoważony rozwój Miasta dzięki stworzeniu systemu zarządzania, który umożliwi realizację celów sformułowanych w Miejskim Programie Rewitalizacji.
- 3) Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji Miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc

- pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.
- 4) Usunięcie istotnych deficytów natury strukturalnej i funkcjonalnej oraz mankamentów, które wpływają na kształtowanie wizerunku Miasta.
  - 5) Zachowanie i odbudowa budynków i przestrzeni publicznych o znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub urbanistycznym, rewitalizacja kwartałów historycznych, zachowanie walorów kulturowych, dobór odpowiednich zrównoważonych funkcji użytkowych.
  - 6) Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa.
  - 7) Poprawa wizerunku miasta i podniesienie jakości otoczenia mieszkaniowego.
  - 8) Utrzymanie i wzmacnianie ciągłości korytarzy ekologicznych – systemu przyrodniczego wpisanego w strukturę Miasta. System zieleni oparty na naturalnym „kręgosłupie” sieci rzecznej i na systemie zieleni fortów Twierdzy Kraków powiązanych drogami rokadowymi jest znaczącym elementem struktur przestrzenno-funkcjonalnych i warunkiem niezbędnym dla poprawnego funkcjonowania systemu przyrodniczego Miasta i zasilania jego bioróżnorodności. Scalanie ciągów zieleni.
  - 9) Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).
  - 10) Dopasowanie warunków mieszkaniowych i egzystencjalnych ludności do nowoczesnych standardów.
  - 11) Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej – utrzymanie dotychczasowych i stworzenie nowych przestrzeni mieszkalnych, dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi, zapewnienie nowoczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu akceptowalnych społecznie czynszów.
  - 12) Wspieranie rozdrobnionych struktur własnościowych.
  - 13) Stworzenie funkcjonalnego, przyszłościowego systemu komunikacji i transportu.
  - 14) Wsparcie i doradztwo dla społecznych grup i inicjatyw działających na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wspieranie działań mających na celu partycypację mieszkańców w tym procesie (spotkania, imprezy, informacja).
  - 15) Rozbudowa infrastruktury socjalnej (przedszkola, szkoły, młodzieżowe domy kultury, punkty doradztwa itd.).
  - 16) Przeniesienie zakładów wykonujących uciążliwą działalność, z jednoczesnym zagwarantowaniem nowych lokalizacji i dodatkowych funkcji użytkowych (w wypadku innych zakładów pożądane jest tworzenie mieszanego układu funkcji użytkowych).
  - 17) Budowa i remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych połączonych z działalnością gospodarczą.

W wyniku procesu rewitalizacji oczekuje się osiągnięcia średnio- i długoterminowych, pozytywnych efektów m.in.:

- 1) Przy wykorzystaniu istniejących możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych i ich dalszej efektywnej optymalizacji zintegrowane działania ukierunkowane na rozwój miasta przyczynią się do uzdrowienia sytuacji w obszarach rewitalizacji, zwłaszcza w dziedzinach związanych z mieszkalnictwem, pracą, sytuacją socjalną mieszkańców oraz handlem, usługami i komunikacją. W efekcie nastąpi wyraźna poprawa wizerunku przedmiotowych obszarów, co wywoła również pozytywne zmiany w obszarach sąsiednich.
- 2) Wynikiem działań rewitalizacyjnych będzie uporządkowanie zdegradowanych struktur urbanistycznych i stworzenie znacznego potencjału rozwojowego przy

jednoczesnym uniknięciu wykorzystania dodatkowych terenów niezabudowanych (poprzez rozwój obszarów przemysłowych). Należy w związku z tym usprawnić infrastrukturę komunikacyjną, udoskonalić sieć dróg dla pieszych i rowerzystów oraz zlikwidować luki w systemie komunikacji.

- 3) Za sprawą ożywienia lokalnej gospodarki oraz stworzenia dodatkowych możliwości kształcenia i pracy, a zwłaszcza dzięki wykorzystaniu dynamicznego rozwoju szkół wyższych i tworzeniu małych i średnich przedsiębiorstw, powstanie nowatorska działalność gospodarcza w branżach ukierunkowanych na nowe technologie, które nie będą kolidowały z wysokim standardem mieszkaniowym.
- 4) Wzrost walorów ekologicznych przyrody, wód i terenów zielonych oraz obszarów niezabudowanych położonych w pobliżu skupisk ludzkich będzie bezpośrednio oddziaływać pozytywnie na warunki życia lokalnej społeczności.

Miejski Program Rewitalizacji służy za podstawę do sporządzenia lokalnych programów rewitalizacji.

Lokalne Programy Rewitalizacji

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków obowiązują następujące lokalne programy rewitalizacji:

- 1) Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta (LPR Starego Miasta) przyjęty uchwałą Nr LIII/673/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r.
- 2) Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty (LPR „starej” Nowej Huty) przyjęty uchwałą Nr LIII/673/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r.
- 3) Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia (LPR Zabłocia) przyjęty Uchwałą Nr XC/1193/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 stycznia 2010 r., jako aktualizacja Programu Rewitalizacji i Aktywizacji Przemysłowego Obszaru Zabłocia, (uchwała Nr CXIX/1284/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r.).

Lokalnymi programami rewitalizacji objęte jest 3,6 % powierzchni Miasta Krakowa.

Powierzchnia Miasta Krakowa objęta lokalnymi programami rewitalizacji

Obszar objęty programem rewitalizacji		Powierzchnia w m²	Udział w całości
Lokalny Program Rewitalizacji Stare Miasto		6 620 015	2,03%
	Stare Miasto	934 253	
	Kraków XIX w.	2 133 162	
	Kazimierz	1 001 570	
	Stare Podgórze	1 799 810	
	Jurydyka Lubicz	751 220	
Lokalny Program Rewitalizacji „stara” Nowa Huta		3 411 149	1,04%
Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia		1 750 000	0,53%
Kraków		327 000 000	100%

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji Krakowa

Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta

Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta obejmuje centralny teren Krakowa w granicach pomnika historii, określonych w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii, jako „Kraków – historyczny zespół miasta” (M.P. z 1994 r. Nr 50, poz. 418).

Obszar ten obejmuje następujące strukturalne jednostki urbanistyczne: „Stare Miasto”, „Pierwsza Obwodnica” „Kazimierz i Stradom” oraz części jednostek „Śródmiejski Park Nadwiślański”, „Nowe Miasto”, „Grzegórzki” i „Stare Podgórze”. Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 662 ha, liczba mieszkańców sięga 59,4 tysięcy.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się najstarsze układy historyczne i najcenniejsze obiekty zabytkowe Krakowa.

Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty

Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty obejmuje zespół zabudowy mieszkaniowej Nowa Huta wraz z użytkiem ekologicznym „Łąki Nowohuckie”.

Cały obszar leży w Dzielnicy XVIII i obejmuje część strukturalnej jednostki urbanistycznej „Stara Nowa Huta”.

Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi niecałe 305 ha, liczba mieszkańców sięga 50,7 tysięcy.

W 2004 roku decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków układ urbanistyczny historycznej zabudowy Nowej Huty wraz z osią widokowo-komunikacyjną Alei Solidarności do Centrum Administracyjnego kombinatu metalurgicznego z dwoma budynkami Centrum Administracyjnego oraz placem włącznie został wpisany do rejestru zabytków, jako reprezentatywny przykład urbanistyki socrealizmu w Polsce –. Ochroną objęto rozplanowanie ulic i placów, zieleńców, usytuowanie, bryły i gabaryty budynków, wystrój wewnątrz architektoniczno-krajobrazowych oraz zieleń komponowaną.

Niewielki fragment obszaru w południowej części leży w strefie ochrony archeologicznej.

Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia

Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia zajmuje obszar objęty Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego obszaru Zabłocie (Uchwała Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r.). Jest on aktualizacją pilotażowego programu rewitalizacji dla Zabłocia, wynikającą z konieczności dostosowania dokumentu do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. LPR Zabłocia pozostał w ścisłej relacji do uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru Zabłocia (mpzp Zabłocia), przyjętego Uchwałą Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r. LPR Zabłocia stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie Programu Rewitalizacji i Aktywizacji Poprzemysłowego Obszaru Zabłocia.

Objęty LPR obszar „Zabłocia” zajmuje powierzchnię 175 ha i charakteryzuje się wewnętrznym trójpodziałem funkcjonalnym. W planie miejscowym „Zabłocie” podzielono na trzy obszary: A (Stare Podgórze), B (Stare Zabłocie-centralna i najbardziej przemysłowa część obszaru), C (Zabłocie Wschód). Cały obszar leży w dzielnicy XIII. Północna część obszaru „Zabłocia” wiąże się z priorytetowym planem miejscowym o charakterze „ochronnym” i nazwie „Bulwary Wisły”, a obejmującym prawobrzeżny odcinek nadbrzeża „Wisły” pomiędzy „Mostem Powstańców Śląskich”, a „Mostem Kotlarskim” i dalej w kierunku na „Stopień Wodny Dąbie”.

Oprócz ww. terenów, Studium wskazuje do objęcia rewitalizacją tereny zamknięte (pokolejowe oraz powojkowe) - warunkiem wszczęcia działań zmierzających do przekształcenia ich zagospodarowania jest podjęcie przez właściwe jednostki organizacyjne decyzji o ich otwarciu.

Program Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedli na Terenie Gminy Miejskiej Kraków

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa oprócz wyodrębnienia skoncentrowanych zespołów rewitalizacji wskazuje także obszary rozproszone na terenie Miasta, na które

należy zwrócić szczególną uwagę w działaniach rewitalizacyjnych. Są to w szczególności blokowiska- zespoły osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty.

Uchwałą Nr CXV/1587/10 z dnia 3 listopada 2010 r. Rada Miasta Krakowa przyjęła założenia programu rehabilitacji zabudowy blokowej osiedli na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Ponad to Rada Miasta Krakowa przyjęła Uchwałą Nr LII/710/2012 z 12 lipca 2012 r. w sprawie wyboru osiedli, dla których sporządzony zostanie pilotażowy Program rehabilitacji zabudowy blokowej.

Składa się na nie 19 osiedli, obejmujących łącznie powierzchnię ponad 553,33 ha, co stanowi ok. 1,7 % powierzchni Miasta Krakowa:

- 1) „Azory”,
- 2) „Prądnik Czerwony”,
- 3) „Olsza II”,
- 4) „Ugorek”,
- 5) „II Pułku Lotniczego”,
- 6) „Bieńczyce”,
- 7) „Niepodległości”,
- 8) „Albertyńskie”,
- 9) „Złotej Jesieni”,
- 10) „Kazimierzowskie”,
- 11) „Jagiellońskie”,
- 12) „Przy Arce”,
- 13) „Wzgórza Krzesławickie”,
- 14) „Dąbie”,
- 15) „Podwawelskie”,
- 16) „Ruczaj-Zaborze”,
- 17) „Wola Duchacka”,
- 18) „Kurdwanów”,
- 19) „Na Kozłowie”.

Osiedla te zasadniczo różnią się od siebie, co wynika z historii terenów, na których powstawały jak i okresu, w którym je wznoszono. W efekcie można wyróżnić trzy ich grupy, powstałe:

- a) w obszarze lub sąsiedztwie przedmieść XIX-wiecznego Krakowa („Azory”, „Czerwony Prądnik”, „Dąbie”, „Olsza II”, „Podwawelskie” oraz „Ugorek”),
- b) w ramach II-etapu budowy „Nowej Huty” („Albertyńskie”, „Bieńczyce”, „Jagiellońskie”, „Kazimierzowskie”, „Niepodległości”, „Przy Arce”, „Złotej Jesieni”, „Wzgórza Krzesławickie” oraz „II Pułku Lotniczego”),
- c) po południowej stronie Krakowa na gruntach wsi podkrakowskich („Na Kozłowie”, „Ruczaj-Zaborze”, „Wola Duchacka”, „Kurdwanów”).

Oprócz wskazanych w Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa, w Studium wyznacza się dodatkowo 20 obszarów rehabilitacji zabudowy blokowej. Są to:

- 1) Bronowice Nowe,
- 2) Krowodrza Górka,
- 3) Prądnik Biały,
- 4) 29 Listopada/ Brogi,
- 5) Prądnik Czerwony Południe,
- 6) Mistrzejowice,
- 7) Oświęcienia,
- 8) Bohaterów Września,

- 9) Piastów,
- 10) Tysiąclecia,
- 11) Kombatantów,
- 12) Grzegórzki Północ,
- 13) Grzegórzki Południe,
- 14) Prokocim,
- 15) Nowy Prokocim,
- 16) Nowy Bieżanów,
- 17) Nowy Bieżanów Południe,
- 18) Rżąka,
- 19) Wola Duchacka Południe,
- 20) Nowe Piaski.

Rozmieszczenie obszarów wskazanych do rehabilitacji zabudowy blokowej wskazano na Rys. nr 11.

II.8.6. Polityka architektoniczna miasta

Kraków powinien postawić na innowacyjność w dziedzinie architektury, otworzyć się na poszukiwania będące świadectwem i odbiciem epoki i jej potencjału cywilizacyjnego – działania pro-ekologiczne i energooszczędne. Warunkiem spełnienia tych kierunków rozwojowych jest większa otwartość na formę architektoniczną.

Kraków winien stać się miastem nowoczesnej architektury.

Sylweta Miasta ulega zmianie, bo Miasto musi się rozwijać. Wyznacza się miejsca ważne społecznie i istotne z uwagi na rangę funkcjonalną różnych instytucji. Analiza ujęć panoramicznych z istotnych punktów widokowych wyznacza ich lokalizację w terenie, dopuszczając również pojawienie się nowych elementów w panoramie Miasta, jako możliwych do realizacji obiektów wysokościowych.

Istotnym elementem prawidłowego funkcjonowania Miasta jest, m. in., prawidłowe rozmieszczenie różnorodnych programów użytkowych. Właściwa hierarchia zakresu oddziaływań różnorodnych programów użytkowych w różnych skalach, od najmniejszych jednostek mieszkaniowych aż po programy oddziaływujące w skali metropolitalnej, a także ich wzajemne relacje, świadczą o strukturze funkcjonalnej Miasta.

Przyjmując za główny cel poprawę warunków życia społeczeństw, szczególnie w dużych miastach, w których czynniki środowiskowe mają coraz większe znaczenie wyraźnym priorytetem staje się przyjazne dla człowieka środowisko – ekologia i zdrowie. Olbrzymia dynamika rozwoju technologii, nowych materiałów budowlanych, technik energooszczędnych rozwiązań wpływa na formę współczesnej architektury.

Z konieczności „oszczędzania terenu”, wynika większa intensywność zabudowy, a z kolei potrzeba utrzymania właściwych proporcji zieleni do terenów zabudowanych wymusza poszukiwanie nowych form architektury, zmierzających w kierunku odzyskiwania powierzchni zielonych. Powstają zielone tarasy i zielone ściany.

Wydaje się nieuchronnym warunkiem dalszego zrównoważonego rozwoju Krakowa, wybór skoncentrowanego Miasta jako drogi do aktualnych światowych trendów, tak by Miasto Kraków, również pod tym względem, znalazło się w czołówce miast europejskich.

Dobre projekty urbanistyczne oparte o zasady kompozycji przestrzennej określą właściwe proporcje i skalę przedsięwzięć inwestycyjnych. To kompozycja przestrzenna wyznacza kierunki architektonicznych działań. Projekty urbanistyczne pozwalają stworzyć hierarchię

miejsc ważnych, a te stworzą pretekst do rozważenia lokalizacji dominant czy urbanistycznych akcentów z uwzględnieniem odpowiednich proporcji i wielkości, tj. gabarytów poszczególnych wnętrz urbanistycznych.

Przy poszukiwaniu formalnych rozwiązań architektura, poza dobrą funkcją, winna cechować się estetyką i trwałością. Hasło: „Architektura użyteczna, trwała i piękna” jest nadal aktualne. To bogactwo form daje szerokie pole wyboru przyszłym użytkownikom. Poszczególne kwartały zabudowy a także poszczególne budynki winny być odbiciem światowych trendów i rozwoju potencjału inwestycyjnego, pojawiających się nowych technologii, materiałów i form architektonicznych.

Istotną zauważalną cechą miasta jest czynnik rosnącego gabarytu budowli, co jednak nie przeszkadza, by Miasto posiadało swój charakter estetyczny, równie współczesny, co i oryginalny. Ten czynnik to cecha twórców poszczególnych obiektów i ich indywidualnego poszukiwania współczesności. To nazwiska twórców są właściwym adresem, a ich obiekty są jedynie świadectwem jakości i standardów kultury i zawodowych umiejętności.

Czynnik estetyczny zawsze jest miarą subiektywną jednak część jego atrybutów, jak: materiały, logiczne rozwiązania konstrukcyjno-inżynierskie, czy technologie nowatorskie, można obiektywnie oceniać. Należy do nich także, a może przede wszystkim kontekst miejsca i ponadto przyszłe znaczenie inwestycji, czyli treści zawarte w przekazie formy (charakter, skala itd.).

Istotną cechą urbanistyczną nadającą charakter miejskości tworzą gabaryty poszczególnych fragmentów historycznej zabudowy.

Skala Miasta Krakowa nie pozwala objąć jednocześnie całej jego przestrzeni. Kształtowanie sylwety Miasta musi z konieczności mieć charakter wycinkowy, co ma wpływ na architekturę i jej wolumeny w poszczególnych obszarach Miasta.

Często zacieśnienie proporcji ulicy to nie sprawa wysokości budynku sąsiedniego, a atmosfera całej ulicy. Nie chodzi tu o radykalne podejście do przesadnych bądź ekstremalnych rozwiązań, a o uzyskanie odpowiedniego nastroju ulicy. To także zależy od miejsca lokalizacji, jego oddalenia od centrum Miasta, charakteru o cechach miejskich, śródmiejskich bądź podmiejskich.

Miejsca eksponowane, formalnie ważne, powiązane z głównymi przestrzeniami publicznymi, a także obiekty użyteczności publicznej o randze metropolitalnej – zapewnienie ich jakości powinno być oparte o konkursy architektoniczne. Takie miejsca to np.:

- zakole Wisły od Ludwinowa po Most Grunwaldzki,
- sąsiedztwo i otoczenie Centrum Kongresowego,
- al. Trzech Wieszców,
- obszar bulwarów Wisły,
- nowe obiekty Krakowskich Uczelni Wyższych.

Kierunkiem bezpiecznym jest w zakresie formy i estetycznych rozwiązań swojego rodzaju minimalizm. Oszczędność środków artystycznego wyrazu osiągnąca jest poprzez logicznie i z sensem budowaną formę architektoniczną, stosowanie materiałów o cechach trwałych i energooszczędnych. Czynnik użytkowy i koszt eksploatacji to jest właściwy bilans zysków i strat, a nie koszt samej inwestycji.

To świadomość społeczna roli tych wszystkich czynników może dać właściwe rezultaty.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa ustala w sferze wytycznych do sporządzania planów miejscowych w zakresie kształtowania i skali architektury Miasta następujące kierunki dla jego poszczególnych obszarów:

1. Centrum – w zakresie dozwolonym do działań inwestycyjnych i podporządkowanych opiniom konserwatorskim w zakresie obowiązujących dokumentów prawnych o znaczeniu ogólnym jak i lokalnym wprowadzanie tradycyjnych i współczesnych, o jak najwyższych standardach materiałów i technologii będących świadectwem osiągnięć obecnej cywilizacyjnej epoki.
2. Strefa Śródmiejska – architektura nowych obiektów powinna uwzględniać cechy historyczne enklawy i obszaru, w którym powstaje. W strefie ochronnej pod względem konserwatorskim winna uwzględniać ustalenia odpowiednich w tym względzie dokumentów prawnych.

Szczególnie ważnymi cechami i czynnikami, które powinny być brane pod uwagę jest skala budynków otoczenia (w budynkach z dachami – graniczny wysokościowo lub przeważający średni gabaryt do wysokości gzymsu lub okapu, powyżej - przeważająca wysokość kalenicy lub struktura zabudowy zawarta w obrysie płaszczyzny wyznaczonej spadkiem lub kątem nachylenia dachu), charakter struktury urbanistyczno-architektonicznej (bloki czy kwartały zabudowy lub modernistyczne kompozycje – bloki z płaskimi dachami), nowe rozwiązania struktury zabudowy utrzymujące przeważającą skalę obszaru. Energooszczędność i „zielona architektura” powinny być cechami technologicznymi i krajobrazowymi architektury Miasta.

Uwzględniając proponowany policentryczny charakter Miasta należy zmierzać do intensyfikacji zabudowy „centrów”. Istotnym parametrem nowych ośrodków policentrycznego układu, przy założeniu, że zasięg ich oddziaływania będzie miał charakter funkcji metropolitalnych Miasta, będzie ich bezpośrednie oddziaływanie na funkcje mieszkaniowe i budynki użyteczności publicznej te funkcje obsługujące. Architektura tych obszarów powinna być jak najbardziej swobodna, jednak o indywidualnym charakterze zawierającym cechy identyfikacyjne, wysoką jakość technologicznie-materiałową. Pożądane byłyby obiekty o cechach ikony miejsca. Energooszczędność i duża ilość zieleni winny być zasadniczym kierunkiem rozwiązań projektowych. Szczególnie ważnymi dla tych obszarów będą otwarte tereny o funkcji przestrzeni publicznej. Tego rodzaju dyspozycje muszą być w planach miejscowych podstawową kanwą ciągów pieszych i placów oraz zieleni urządzonej. Wymogiem będzie stosowanie linii regulacyjnych zabudowy dla wyznaczania tych terenów.

W obszarach enklaw modernistycznych założeń urbanistycznych o przewadze zabudowy „blokowej” należy ograniczać dogęszczenia, zwłaszcza burzące istniejącą kompozycję i myśl urbanistyczną.

Zabudowa podmiejska powinna tworzyć enklawy zabudowy o jednolitym charakterze różnych typów budynków jednorodzinnych (wolnostojących, bliźniaczych, szeregowych czy atrialnych) Zabudowa ta winna nawiązywać do tradycji miejsca (jeżeli tradycyjna zabudowa stanowi zdecydowaną większość, decyduje o charakterze i klimacie danego rejonu) lub tworzyć enklawy jednolitej zabudowy o cechach nowoczesnej architektury.

II.8.7. Marketing urbanistyczny

Marketing urbanistyczny to gałąź urbanistyki operacyjnej i strategicznej traktująca miasto jako „mega produkt” i kojarząca planowanie i projektowanie urbanistyczne z innymi

narzędziami marketingu terytorialnego. Innymi słowy, marketing urbanistyczny jest rodzajem podejścia do planowania i szeroko rozumianego projektowania urbanistycznego, w którym decyzje planistyczne / projektowe dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym podejmowane są ze świadomością marketingowych aspektów sterowania tymi zmianami. W marketingu urbanistycznym forma prezentowania rozwiązań projektowych i ekspresja formy architektoniczno-urbanistycznej budowane są ze świadomością oddziaływań na emocje odbiorcy / potencjalnego klienta. Zakłada się, że te oddziaływania mają być spójne ze strategicznym przesłaniem Studium.

Podkreśla się, że stosowanie marketingu urbanistycznego ma swoje ograniczenia. Jako technika adaptująca charakterystyczne dla gry rynkowej, rozwiązania / techniki marketingu urbanistycznego muszą respektować zasady rozwoju zrównoważonego i inne zasady polityki przestrzennej zapisane w Studium. Wynika stąd, że miasto można traktować jako „mega produkt” tylko pod warunkiem, że marketing określonych produktów nie będzie kolidował z zasadami ustawowymi dotyczącymi dóbr publicznych i nie będzie naruszał zasad ochrony innych wartości wysoko cenionych zapisanych w Studium.

Podobnie jak w marketingu terytorialnym, przedmiot i narzędzia marketingu urbanistycznego można podzielić na marketing zewnętrzny i marketing wewnętrzny. Marketing wewnętrzny obejmuje – przede wszystkim – techniki i narzędzia promowania rozwiązań przestrzennych, które wymagają wsparcia ze strony opinii publicznej. Marketing zewnętrzny dotyczy – między innymi – działań marketingowych promujących wizerunek Miasta odpowiadający zapisom w Studium i adresowany „na zewnątrz” – do potencjalnych inwestorów.

Przedmiotem marketingu urbanistycznego są szeroko rozumiane „produkty miejskie” a także ustalenia polityki przestrzennej oraz koncepcje urbanistyczne związane z tymi produktami. Przykładami produktów miejskich są: usługi publiczne, infrastruktura publiczna, system zieleni (np.: parki miejskie), „produkty dziedzictwa” (zabytki, ich interpretacje itp.), produkty turystyczne związane z zagospodarowaniem przestrzennym itp.

Podstawowe cele i główne zasady marketingu urbanistycznego to:

- Budowanie wizerunku Miasta spójnego z celami, zasadami i rozwiązaniami polityki przestrzennej zapisanymi w Studium a także ustaleniami tej polityki zapisanymi w planach miejscowych;
- Wspieranie działań służących wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej Miasta Krakowa na rynku miast;
- Uzyskanie poparcia społecznego dla wizji, koncepcji i rozwiązań prezentowanych w Studium;
- Marketingowe oddziaływanie na rynek nieruchomości spójne z polityką przestrzenną ustaloną w Studium;
- Związek marketingu urbanistycznego z nowoczesnymi technikami komunikowania
- Promowanie strategicznych projektów miejskich
- Promowanie zachowań społecznych sprzyjających poszczególnym rodzajom polityk przestrzennych zapisanych w studium.

Instrumenty kreowania wizerunku:

- Kampanie promocyjne, będące marketingowymi narzędziami promowania wizji rozwoju miasta zapisanej w Studium i ogólnych zasad polityki przestrzennej ustalonych w tym dokumencie;

- Strategie promocyjne związane ze Studium a dotyczące poszczególnych polityk (np.: polityki w zakresie ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych; narzędzia charakterystyczne dla „marketingu dziedzictwa”, polityki dotyczącej budowania systemu parków rzecznych, marketingu projektów służących rozwojowi przestrzeni środowiska innowacyjnego, polityki transportowej Miasta itp.);
- Strategie promocyjne i dokumenty promocyjne dotyczące poszczególnych projektów miejskich (np.: marketingowe instrumenty wzajemnego „dostrajania” strategicznych projektów miejskich i rynku nieruchomości);
- Instrumenty „marketingu miejsc” (zwane czasem narzędziami „sprzedawania miejsc”) to przede wszystkim: oferty lokalizacyjne (zwłaszcza w odniesieniu do lokalizacji potencjalnych przedsięwzięć planowanych w ramach strategicznych projektów miejskich), ale także techniki i narzędzia charakterystyczne dla marketingu dziedzictwa, techniki marketingowe stosowane w celu promowania tożsamości strukturalnych jednostek urbanistycznych i wzmacniania więzi społeczności lokalnych z ich lokalnymi terytoriami – marketing odpowiadający idei: „Kraków miastem małych miast” itp.;
- Marketingowe strategie architektoniczne (w tym także marketingowe strategie związane z architekturą krajobrazu). Marketingowe strategie architektoniczne miasta to, między innymi, techniki budowania formą architektoniczną „urbanistycznej narracji” wywołującej u odbiorców pozytywne emocje a jednocześnie symbolizujących treści, które odpowiadają intencjom wyrażanym w Studium. W tej marketingowej „grze o przestrzeń urbanistyczną” rolę szczególną odgrywają architekci i urbaniści. Odpowiada to doświadczeniom wielkich miast w zakresie wdrażania strategii rozwoju, że forma architektoniczno-urbanistyczna i jakość przestrzeni urbanistycznej należą do najważniejszych czynników oddziaływania na mieszkańców i innych „klientów miasta”.